

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Corpus Juris Canonici Emendatum Et Notis Illustratum

Gregor <XIII., Papst>

**Editio haec postrema summâ fide & diligentîâ nunc denuò à
mendis prioribus Typographicis purgata, 1670**

Extravagantium communium

[urn:nbn:de:bsz:31-107487](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-107487)

frustratorias repellendo, partium, Advocatorum, & Procuratorum contentiones & jurgia, testiumque superfluum multitudinem restando. Non sic tamen iudex litem abbreviet, quin probationes necessarias, & defensiones legitime admittantur. Citationem verò, ac praxtationem juramenti de calumnia vel malitia, si ve de veritate dicenda, ne veritas occultetur, per commissionem hujusmodi intelligimus non excludi. Verum: quia juxta petitionis formam pronuntiatio sequi debet, pro parte agentis, & etiam rei, si quid petere voluerit, est in ipso litis exordio petitiõ faciendã, si ve scriptis, si ve verbo: actis tamen continuo (ut super quibus positiones & articuli formari debeant, possit haberi plenior certitudo, & ut fiat definitio clarior) inferenda. Et quia positiones ad faciliorem expeditionem litium, propter partium confessiones, & articulos ad clariorem probationem usus longavus in causis admisit: Nos usum hujusmodi observari volentes, statuimus, ut iudex sic deputatus à nobis (nisi aliud de partium voluntate procedat) ad dandum simul utroque terminum dare possit, & ad exhibendum omnia acta & munimenta, quibus partes uti volunt in causa post datum articulo rum diem certum, quandocunque sibi vi-

debitur, valeat assignare: eo salvo, quod ubi remissionem fieri contingeret, pro testibus producendis possint etiam instrumenta produci, assignatione hujusmodi non obstante. Interrogabit etiam partes, si ve ad eorum instantiam, si ve ex officio, ubicunque hoc aequitas suadebit. Sententiam verò definitivam (citatis ad id licet non petemptoriè partibus) in scriptis, & (prout magis sibi placuerit) stans vel sedens proferat: etiam (si ei videbitur) conclusionem non factã, prout a ex petitione & probatione, & aliis actibus in causa fuerit faciendum. Quæ omnia etiam in illis casibus, in quibus per aliam constitutionem nostram, vel alias procedi potest simpliciter & de plano, ac sine strepitu & figura iudicii, volumus observari. Si tamen in præmissis casibus solennis ordo iudiciarius in toto vel in parte non contradicentibus partibus observetur, non erit processus propter hoc irritus, nec etiam irritandus. Data Avenion.

XIII. Cal. Decembr. Pontificatus nostri
Anno 2.

2 In antiquioribus istam impressam constantiter legitur ita. prout ex petitione & probatiõ & aliis, &c.

Clementina constitutiones accurate castigata, cum summatim admodum familiaribus sinantur.

EXTRAVAGANTES

SEU CONSTITUTIONES VIGINTI,

A^o IOANNE PAPA XXII.

EDITÆ.

DE ELECTIONE ET ELECTI POTESTATE.

TITULUS I.

CAPITULUM I.

¶ *Electi, qui pro suarum electionum negotio ad curiam venire tenentur, etiam sede vacante, non tenentur de necessitate in ipsa curia moram trahere: & licet alibi morarentur, nullum eis præjudicium generatur. facit Clement.*

Ne Romani. §. fin. cod. tit.

¶ *D*onus Apostolicæ servitutis supernâ dispositione vocati, ambiguitates, ex quibus possent Ecclesiis damnosa provenire dispendis, tollere cupientes, de potestatis plenitudine, ac fratrum nostrorum consilio ordinamus, quod quibuscunque electis, qui ad sedem Apostolicam venire vel mittere tenebantur, ac ipsorum electionum instructoribus, qui in veniendo ad sedem ipsam, & se presentando ipsâ sede vacante vel non vacante servaverunt tempora à canonibus instituta (dummodò præsentialiter adint in civitate Lugdun. vel fuerint Avenione in Calendis Octobris) ubicunque sede vacante moram traxerint, nullum ipsi, seu eorum juri præjudicium ex mora interim facta ubilibet generetur: sed eorum jura circa electiones hujusmodi hoc non obstante perinde

serventur illis, ac si apud sedem Apostolicam moram traxissent. Non obstantibus prædecessorum nostrorum constitutionibus quibuscunque: quibus tamen quoad alia nullum volumus præjudicium generari. Nulli ergo, &c. nostræ ordinationis infringere, &c. Datum Lugduni VIII. Idus Septemb. Anno 1.

CAP. II.

¶ *Beneficio vacante, cujus fructus ad certum tempus debentur alicui annata habenti, vel alii, qualiter debeant fructus ipsi dividendi inter ipsum annata habentem, & beneficiatum: & divisio facta, cujus sit electio, hac declaratur constitutio. Et potuisset poni sub tit. de rescript. vel de sed. vacant. vel ut Eccl. benef. vel de verborum significatiõ.*

¶ *Uscipi regiminis nos cura sollicitat, ut quæ in Ecclesiis non absque dispendio ministrorum, & cultus detrimento*

de iure fructus ipsi spectare deberent, nihil inde percipiunt: unde illud inconueniens sequitur, quod commode nequeant ad impendendum seruitium debitum residere in Ecclesiis, in quibus beneficiati existunt. Nos a de illo super his remedio providere volentes, per quod hi & illi in fructuum prædictorum perceptione participent, & Ecclesie debitis seruitiis non fraudentur: præfati decreto statuimus de fructuum nostrorum consilio, quod illi, qui fructus prædictos sibi & hæcenus in regre vendicabant, ex privilegio, consuetudine vel statuto, nihil exinde ultra summam, pro qua unumquodque beneficiorum ipsorum consuevit in solutione decimæ taxari, prætextu cuiusvis privilegii, consuetudinis, vel statuti quovis modo percipiant, sed ipsius summæ perceptione, duntaxat sint omnino contenti: totali residuo prædicta obtinentibus beneficia remansuro: nisi forsan illi, qui fructus eosdem soliti fuerant (ut præfertur) cum integritate percipere, pro se malent ipsam habere residuum, & obtinentibus ipsa beneficia summam dimittere memoratam: quo casu percipiendi, quod maluerint, illis relinquimus optionem: sic, quod intra decem dies, postquam sciverint beneficia ipsa vacare, iis quibus annalia e ipsa debentur ex privilegio, consuetudine, vel statuto, vel ipsorum annuum a collectores, quam partem habere voluerint, an scilicet decimæ taxationem, vel illa dimissa residuum, nullâ subhastatione præmissâ eligere teneantur. Quam electionem, si intra dictos decem dies non fecerint (ut dictum est) extunc ad eum, cuius est beneficium, huius optio vel electio transeat ipso iure. Et hoc in Ecclesiis & partibus illis, in quibus beneficia majora, & alia quæ ad solutionem decimæ sunt taxata, volumus observari. In illis vero Ecclesiis & partibus, in quibus decimarum taxatio non est facta, seruetur quod fructus & obventiones beneficii tunc vacantis, quod e decimam solvere conuevit, per medium dividantur: quorum medietatem habeat is, cui annuum s per alterum de prædictis modis perceptio est concessa. Reliquam vero medietatem percipiat ille, cui beneficium est concessum, pro sustentatione sua, & aliis Ecclesie oneribus supportandis. Quod si alter de prædictis præfata medietate noluerit esse contentus, altero contentari volente, pars nolentis transeat ad volentem g: & volens fructus & obventiones illius beneficii percipiat universos, eidem beneficio congruè faciendi deserviri, ac ejus supportans onera consuetæ. Et si quicumque aliquis prædictorum ultra præmissâ perceperit, illudque his, ad quos pertinebit, intra mensuram non restituerit cum effectu: eo ipso si Episcopus vel superior Prelatus fuerit, à pontificalibus & ingressu Ecclesie sit suspensus. Si autem capitulum, universitas, vel collegium, interdictio se noverint (donec prædicta cum integritate restituerint) subiacere. Si vero aliqua singularis persona Ecclesiastica vel mundana id fecerit, excommunicationis incurrat sententiam ipso facto, à qua sine restitutione præmissâ, præterquam in mortis articulo, minime absolvetur: Non obstantibus qui-

a Vide l. fructus. C. de omni agro deser. lib. 11. b al. ibi. c al. annalia. d al. annuum. e al. quos. f al. annuum. g Vide l. fructum. ff. de acquir. her. l. hac scriptura. §. fin. ff. de cond. & demon. Font.

buscunque privilegii vel indulgentiis, aut contrariis consuetudinibus & statutis, juramento a, confirmatione sedis Apostolicæ, aut aliâ quâcunque firmitate vallatis, quæ omnia, quoad hoc, auctoritate Apostolicâ revocamus, & nullius deinceps esse volumus firmitatis. Nulli ergo, &c. nostræ constitutionis, revocationis, cassationis, irritationis & voluntatis, &c.

DE MAJORITATE ET OBE-
dientia.
TITULUS II.
CAP. UNIC.

¶ Quia multi assumebant dominium, & se creari faciebant potestates & Capitaneos in comitatu Sabina, & alio locu hinc nominati, qui sunt de patrimonio Ecclesie Romana: exhibetur, ne tales decetere assumantur, neq. illi tanquam talibus obediant: & quod nullus huiusmodi præmentiam sibi audeat adferbere sine speciali licentia sedis Apostolicæ. Et si sint aliqua civitates, quæ habeant ius eligendi tales Capitaneos per sedem Apostolicam confirmandos, vetas Papa, quod ante confirmationem debitam nulla eis tanquam talibus præferatur obedientia.

Ecclēsia Romanæ suorumque fidelium dispendia dissimulare non possumus, quin postquam nobis cognita fuerint, adversus ea opportunis remediis occurramus. Attendentes igitur gravia nocumenta, quæ nonnullis civitatibus, terris, castris, intra patrimonium beati Petri in Tuscia, comitatu Sabina, & terram Anopolphorum constitutis, eidem Ecclesie Romanæ subiectis, & personis singularibus eorundem, & diversorum tam nobilium, quam etiam aliorum usurpato regimine proventerunt, & volentes super hoc in posterum eorum dispendiis præcavere: Omnibus & singulis comitatibus, seu universitatibus, & singulis personis civitatum, terrarum, castrorum, & locorum intra patrimonium, comitatum & terram prædictos constitutis, in quibus videlicet nobis, seu quibusvis officialibus nostris, ius & competit deputandi vel instituendi aut eligendi seu ponendi potestates, Capitaneos, dominos vel rectores aut officiales quoslibet alios, ne ipsa potestatem, Capitaneum, dominum, rectorem vel defensorem, seu quemcunque alium officialem, quocunque nomine censeatur, in civitatibus, castris, terris & locis prædictis, aut eorum aliquo eligere, assumere, vocare, vel recipere, retinere aut jam electo vel assumpto, vocato seu recepto, tanquam potestati seu Capitaneo, rectori seu defensori vel officiali obedire quoquo modo præsumant: nevetaliter electus, assumptus, receptus seu vocatus, huiusmodi potestatis, capitaneatus, domini, vel rectoris, seu defensoris, aut quodcunque aliud cuiusvis nominis officium recipere, acceptare, assumere vel gerere (nisi de nostra & Apostolicæ sedis licentia speciali) quomodolibet audeat, sed assumptum omnino dimittat. Ubi vero ad communitates seu universitates, & singulares personas civitatum, terrarum, castrorum, & locorum prædictorum, vel eorum aliquem jus competit eligendi potestatem, Capitaneum, dominum, vel rectoris seu officialem quemlibet alium, qui per nos seu quosvis officiales nostros debeat aut consueverit confirmari, ne ante debitam confirmationem obtentam ipsa, vel earum aliqua sic electo, tanquam potestati seu Capitaneo, rectori vel defensori seu officiali in quibusvis obediant, nevetaliter electus quousque confirmationem habuerit (ut præfertur) huiusmodi potestatis, capitaneatus, domini vel rectoris, seu defensoris, aut

a Vide e. cum non deceas. de elect. lib. 6. & in verbo, pall. Clem. dudum de sepul. b Vide e. Constantinus. 16. 4. 27. q. 3. c. convenior. de Clero. conjug. c. ex parte. in authent. quando oport. Episc. vol. 1. in primo.

cuilibet alterius nominis officio se immiscere, vel illud gerere aut exercere quovis modo presumat, auctoritate Apostolicâ districtius inhibemus. Decernentes extunc irritum & inane, quicquid contra huiusmodi inhibitionis tenorem contigerit attentari. Nulli ergo, &c. nostræ inhibitionis & constitutionis infringere. Datum Avinionis Nonis Augusti, Anno 2.

DE PRÆBENDIS ET DIGNITATIBUS.

TITULUS III.

CAP. UN.

Tempore huius cap. obtinentes plures dignitates, personatus, vel beneficia curam animarum habentia ex dispensatione, vix tunc illuc non poterunt retinere, nisi unum: & reliqua tenebuntur resignare verbaliter & realiter coram Ordinario sub testimonio publico intra mensem à compara notitia huius cap. nisi fuissent Cardinales, aut Regum filii. Illi autem, qui plura talia sine dispensatione obtinebant, poterunt ultimum retinere, reliquis formâ præscriptâ & sub eodem tempore resignatis. Qui vero datus tale habuerit beneficium, si cum illo secundum simile receperit, quantum illius possessionem habuerit, vel per eum fecerit quod minus habeat, primum quo est ipso iure privatus, modo prædicto resignare tenetur: alius utriusque perdat, & inhabilis fit ad sacros ordines suscipiendos, & ad quoscumque beneficium habendum. Tandem, qui dicantur Ordinarii, quantum ad præmissa, & qua sunt beneficia curam animarum habentia, hic manifestatur. h. d. hac extravaganti, qua est notabilis, & multum prædictis, & gravior obligat, quam cap. de multa. ed. ut. in antiq. ut patet ad oculum.

Execrabilis quorundam tam religiosorum, quam secularium ambitio, quæ semper plus ambiens eodem magis se infatigabilis, quò sibi amplius indulgetur, & improbitas importuna petentium à nobis & prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus, non tam obtinuisse, quàm extorsisse plerumque noscuntur, quòd unus interdum etiam ad unum beneficium Ecclesiasticum minus idoneus, in diversis Ecclesiis, nedum vicinis, sed etiam ab invicem longe distantibus, imò nonnunquam in diversorum regnorum partibus situatis, duas aut tres, aut plures dignitates, personatus, officia seu prioratus, aut diversis Ecclesiasticis beneficia curam animarum habentia possit dispensative (cum aliis non liceret de jure communi) recipere, & simul licite retinere. Unde inter cætera inconvenientia, subscripta sequuntur, quòd videlicet interdum unus, qui unicum, quamvis modicum vix officium implere sufficeret, plurimorum sibi vendicet stipendia, quæ multis literatis viris vitæ puritate ac testimonio bonæ famæ pollebentibus, qui mendicant, possent abundè sufficere, æquâ distributione collata, habentibus ipsa paratur vagandi materia, divinus cultus minuitur, hospitalitas in ipsis beneficiis debita non servatur. Et dum non sunt sui in unaquaque regione rectores, Ecclesiarum detrahitur commodis & honori, quæ carentes defensorum auxilio in iuribus suis, & libertatibus multipliciter collabuntur, & ruinis patent ædificia nobilia, quæ magnificentia extruxerat decessorum: & (quod amarum est dolendum) animarum cura negligitur, & vitiorum fontibus fomentum periculose præbetur. Nos itaque tot malis tantisque discrimenibus occurrere cupientes, omnes & singulas dispensationes super receptione aut retentione plurium dignitatum, personatum, officiorum, prioratum aut beneficiorum, quibus cura animarum sit annexa, sub quacunque forma, vel expressione verborum à nobis, vel prædictis prædecessoribus cuicumque personæ concessas (Cardinalibus tamen sanctæ Romanæ Ecclesiæ, qui circa nos universali Ecclesiæ serviendo, singularum Ecclesiarum commoditatibus se impendant, ac Regum filii,

qui propter sublimitatem eorum ac generis claritatem, sunt potioris prærogativæ gratiæ attollendi, dumtaxat exceptis) deliberatione super hoc cum fratribus nostris habitâ diligenti, de ipsorum consilio, & ex recta scientia nostra, in forma subscripta duximus taliter moderandas, quòd per moderamen nostrum effrenatam circa easdem personas talium beneficiorum multitudinem reteneamus: ipsique impetrantes fructu dispensationum huiusmodi totaliter nos sustineant. Statuimus itaque & de fratribus ipsorum consilio ordinamus, quòd obtinentes nunc ex dispensatione legitima pluralitatem huiusmodi dignitatum, personatum, officiorum aut prioratum seu beneficiorum, quæ aliis absque dispensatione obtinere nequibant, unum tantum ex dignitatibus, personatibus, officiis, prioratibus, Ecclesiis vel beneficiis huiusmodi, quibus cura imminet animarum, cum dignitate, personatu vel officio, prioratu, Ecclesia, vel beneficio sine cura, quòd habere maluerit, prætextu dispensationis sufficientis circa id eisdem indulgæ, possint licite retinere. Quæ tamen teneantur eligere intra mensem numerandum à tempore notitiæ constitutionis illius: ceteris beneficiis cum cura vel sine cura, quæ ipsius dispensationis prætextu tenebant, & quæ aliter non poterant de jure absque dispensatione licite retinere, quæ nos extunc vacare decernimus, coram Ordinario sub testimonio publico intra idem tempus verbaliter & realiter cum effectu dimissis: absque eo quòd ad illa nunquam sine nova collatione ab eo qui facere poterit faciendâ redire, aut eorum administrationi se immiscere præsumant. Alioquin tam his, quam aliis omnibus beneficiis, quæ virtute huiusmodi nostri moderaminis retinere poterant (ut præfertur) sint ipso iure privati, & prorsus inhabiles ad similia beneficia obtinenda. Per hoc autem iis, qui dignitates, personatus, officia, vel alia beneficia, curam animarum habentia ex dispensatione, quæ jus & tribuat, juxta nostram moderamen præscriptam obtinent, & alia similia beneficia nostrorum, vel alios eorundem prædecessorum auctoritate literarum expectant, cum quibus est, ut illa, cum vacaverint, recipere, & unâ cum obtentis retinere licite valeant, dispensationem, nolimus derogari, quin ea cum vacabunt intra dicti temporis spatium possint eligere, & dimissis aliis recipere in forma præscripta, ac licite retinere: poenæ similes incursum, si huic nostræ contraire præsumperint sanctioni. Porro, quia quorundam oculos sic aværæ cupiditatis vitium excavit, quòd plurima talia beneficia simul absque dispensatione canonica retinere præsumunt: Nos de illis præfati decreto statuimus, ut omnia & singula beneficia sic detenta, illo tantum retento, quòd ultimo receperunt, dummodò in eo ex collatione canonica competat jus eisdem, intra tempus (ut præscribitur) limitatum, verbo & facto ac sine fraude coram Ordinario sub testimonio similiter publico dimittere teneantur. Quòd si non fecerint, etiam illo sint ipso iure privati, in quo jus eis aliis competeat, & inhabiles poenitis ad quacunque obtinenda Ecclesiastica beneficia censentur. Qui vero deinceps receperint dignitatem, vel personatum, seu officium, aut aliud beneficium animarum curam habens annexam, si antea simile beneficium obtinebant, illud (quo ipso iure, postquam secundi possessionem habuerint, vel per eos omni dolo & fraude cessantibus, quò minus habeant, steterit, privati noscuntur) absque mora dispendio in Ordinarium manibus dimittere debeant pari modo: Alioquin extunc sint ipso iure secundo privati, & nedum ad sacros suscipiendos ordines, quin etiam ad habendum,

a. Al. fraudentur. b. Not. tex. pro statuto faciente mentionem de beneficiis, qua iure obtinentur: nam in tali veniunt beneficia dispensatione retenta, per text. hie. Font.

quodcum-

quodcumque beneficium Ecclesiasticum inhabiles reputentur. Quæ omnia & singula beneficia vacatura (ut præmittitur) vel dimissa, nostræ & sedis Apostolicæ dispositioni de ipsorum fratrum consilio reservamus: Inhibentes, ne quis præter Romanum Pontificem, quicumque sit super hoc auctoritate munitus, de huiusmodi beneficiis disponere, vel circa illa per viam permutationis, vel alias innovare quoquo modo præsumat. Nos enim, si sedes actum seu attentatum fuerit, irritum decernimus & inane. Ceterum ordinarios intelligimus in casibus superscriptis Episcopos, in quorum civitatibus vel diocæsiibus consistunt beneficia, seu aliquod eorum, quæ debent secundum præmissa dimitti, sicut ipsi, qui ea debent dimittere, commorantur, vel Ecclesiis cathedralibus vacantibus, Capitula eorundem: & hi de beneficiis tam dimissis, quam (ut præmittitur) perditis, nos, vel Apostolicam sedem certificare studeant, quamprimum compositæ poterunt indilate, ut de illis salubriter disponere valeamus. Quantum autem ad modificationem attinet ante factam, illa duntaxat, & non alia beneficia Ecclesiastica, quocumque nomine nuncupentur, curam animarum habere censemus, quæ parochias habent, in quibus est animarum cura, non per vicarios perpetuos, sed per rectores aut ministros beneficiorum ipsorum vel illorum temporales vicarios exercendis: necnon & illa, quorum ministratio beneficiorum huiusmodi competit visitare, inquirere, procuraciones recipere, suspendere, excommunicare, seu ab excommunicationis & suspensionis sententiis absolvere de consuetudine vel de iure: iuribus aliis de animarum cura loquentibus in suo robore, quoad cetera, permanens. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum moderationis, statutorum, constitutionum, reservationis, inhibitionis, & voluntatum infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se noverit incursum. Datum Avenione 13. Cal. Decembr. Anno 2.

DE CONCESSIONE PRÆBENDÆ,
& Ecclesiæ non vacantis.

TITULUS IV
CAP. II.

Executores gratiarum, & iudices causarum à sede Apostolica deputati in diocæsiibus iam divisis procedere possunt, sicut ante divisionem poterant. Et congruè ponitur sub hoc titulo, cum loquatur de executoribus, de quibus frequens mentio habetur in tit. de concess. præbend. lib. 6. patet in cap. Executor. cap. Si Capitula: & cap. sibi. Et potest fieri sub tit. de rescript. vel de off. deleg. vel de Paroch.

Sedes à Apostolica in suis actibus veritatem prosequens, lucem amans, libenter evitat nodose ambiguitatis involucrem, illamque sibi semper in suis ordinationibus reservare cautelam intendit, ut de illis ita proveniat commodum, quod aliis non imminuat detrimentum.

Sane pridem ad divini cultus augmentum, & ad salutem populi, quem in nonnullis civitatibus ac diocæsiibus sic multiplicavit Altissimus, quod in eorum singulis singulorum vulnus nequibat (ut eum decet) unicus pastor inspicere, aut alias partes boni pastoris implere, salubriter intendentes, in ipsis diocæsiibus (quarum nonnullas in duas, & aliquas in plures diocæses duximus dividendas) certas civitates & Ecclesias ereximus cathedrales, quarum singulis proprias, distinctas, & li-

mitatas diocæses iustinus assignari. Verum quia plures ante ordinationem seu divisionem nostram huiusmodi tam à nobis, quam à prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus, Apostolicas obtinuerant literas super beneficiis Ecclesiasticis in ipsis tunc integris diocæsiibus vacaturis, quarum nonnulla restant adhuc executioni mandanda. Nos amovere volentes cuiusvis dubitationis scrupulum, qui circa executionem gratiarum super huiusmodi beneficiis concessarum posset forsan incidere, & providè considerantes attentius, quod per ordinationem seu divisionem nostram prædictam jus ad rem expectantibus dicta beneficia antea competens ex ratione mutari non debet, quin adeo efficax in divisis diocæsiibus maneat, sicut prius erat: auctoritate presentium declaramus, quod omnes & singulæ gratiæ super beneficiis vacaturis ante divisionem huiusmodi in ipsis quondam integris diocæsiibus à nobis, vel prædictis prædecessoribus personis quibuscumque concessæ, tam in ipsis nunc divisis, quam in aliis diocæsiibus decisæ ab illis, eisdem modo & formâ possint suo ordine à per executores inde datos, & alios, ad quos id pertinebit, ad debitam executionem adduci, quibus ante divisiones sæpe factas poterant & debebant. Idem etiam declaramus, quoad literas Apostolicas iustitiam continentes: ut videlicet iudices dati per illas in causis quorumlibet personarum, quæ nunc de huiusmodi diocæsiibus divisis existunt, possint juxta eorum tenorem providè procedere, ac si dictæ diocæses, de quibus mentio in literis eisdem habetur, intactæ remansissent. Nulli, &c.

CAP. II.

Nullus impediatur Capitula, Archidiaconos, & alias personas in iuribus, quæ sibi competebant in Ecclesiis integris, quin illa jura percipiant post divisionem ipsarum, sicut antea soliti erant percipere: quoniam in beneficiis divisis habet quis eadem jura, quæ habet in integris: Et hoc cap. sub hoc tit. fuit positum, quoniam declarat præcedens, ut clarè patet. Concor. cap. qui a monasterium, de relig. dom. in antiquis.

AD Apostolatus nostri pervenit auditum, quod aliquarum Ecclesiarum per nos ab aliis Ecclesiis ex certis causis, quæ ad hoc nostrum animum induxerunt, auctoritate Apostolicâ divisarum, Prælati & subditi Capitulis, Archidiaconis, & aliis personis Ecclesiarum, à quibus supradictæ Ecclesiæ sunt divisæ, multipliciter injuriati præsumunt, non permittentes eos uti jurisdictionibus & iuribus suis, sicut ante divisionem huiusmodi utebantur. Quia igitur intentionis nostræ non existit, nec existit, per divisionem Episcoparum Ecclesiarum, à quibus divisiones factæ sunt, Capitulis, Archidiaconis, vel aliis personis, velle aliquatenus derogare, nisi quatenus in divisionum huiusmodi literis Apostolicis continetur expressè: Nos præsentis auctoritate statui universis Prælati, Capitulis, & aliis quibuscumque personis Ecclesiasticis Ecclesiarum decimarum, & in cathedrales Ecclesias per nos auctoritate Apostolicâ erectarum, præcipimus & mandamus, ne Capitula, Archidiaconos, & alios personatus, vel dignitates, officia seu beneficia in prædictis primariis Ecclesiis obtinentes, quod minus visitationes exercent, procuraciones recipiant, jurisdictiones, & jura Archidiaconalia, & alia bona obtineant in prædictis decisæ diocæsiibus, sicut ante divisionem huiusmodi literis Apostolicis caveatur expressè, impediatur quoquo modo, quousque per sedem Apostolicam aliud fuerit ordinatum. Si enim aliqui contra præsentis præceptum agere vel facere præsumperint, nos præsumptores tales dignâ curabimus animadversione punire. Nulli, &c. nostrorum

a Hac extravaganza habetur inter communes sub tit. de officio deleg. cum gloss. Gaspari de Monte Lauduno.

b Ad hoc vide gloss. in tit. de defen. crim. §. qua igitur. c. 1. Vnde Claud. Casuinculam in loco ab ordine. Imol. Nicol. Ever.

precepti, & mandati infringere, &c. Datum Avenione
5. Cal. Octobris, Anno quinto.

NE SEDE VACANTE ALIQUID
innovetur.

TITULUS V.

CAP. UN.

¶ Vacante sede imperiali, cum iurisdictionis ad Papam devolvatur, sub pena excommunicationis hic prohibetur, quod nullus tunc nomen Vicarii, Imperatoris, vel alterius cuiusvis officii retineat, assumat, vel resumat, nulluq; ei obediat, vel auxilium prebeat: alias excommunicatio in personas, & interdictum in terras (nisi intra duos menses resipuerint) profertur. Tandem modus huius processus publicandi exprimitur. h. d.

SI fratrum & Coepiscoporum nostrorum, & aliorum quorumlibet iura illibata servari, & ab omni fore dispendio diminutionis extranea cupimus, & ad illud libenter nostrae sollicitudinis studium adhibemus: multo fortius equidem pro nostris & Romanae Ecclesiae sponsae nostrae iuribus & honoribus conservandis ex injuncto nobis officii debito Apostolice provisionis partes tenemur impendere, ne temporibus nostris usurpationis injuriam subeant, aut detrimentum cuiusvis derogationis incurant. Sanè in nostram & fratrum nostrorum deductum est (famà divulgante) notitiam, quod licet de jure sit liquidum, & ab olim fuerit inconcusse servatum, quod vacante Imperio, sicut & nunc per obitum quondam Henrici Romanorum Imperatoris vacasse dignoscitur, cum in illo ad secularem iudicem nequeat haberi recursus, ad summum Pontificem, cui in persona beati Petri terreni simul & caelestis Imperii iura Deus ipse commisit, Imperii praedicti iurisdictioni, regimen & dispositio devolvuntur, & ea ipse (durante ipsius vacatione Imperii) per se, vel alium, seu alios exercuisse noscitur in Imperio memorato: nonnulli tamen in Italiae partibus potestatis & dignitatis fastigium illicite ambientes, in nostrum & Romanam sanctae matris Ecclesiae (quantum in eis est) praedictum evidens, ac diminutionem honoris & juris, vicariatus seu alterius cuiusvis nomen officii, quod ipso Imperatore vivente ex ipsius commissione gerebant in certis terris, territoriis sive locis, post decessum ipsius, absq; nostra, vel Apostolicae sedis perita vel obventa licentia, retinere sibi, & nonnulli etiam de novo assumere, quod non gesserant, aut gestum antea, posteaq; dimissum resumere temerariis ausibus praesumpserunt, quo vel quibus adhuc non verentur abuti, & sub eius vel eorum colore multa facere & fecisse noscuntur, quae in nostram, & Ecclesiae praedictae injuriam aperte redundant, non abhorrentes per id vortis involvi criminibus, nec divinae maiestatis formidantes offensam. Quia igitur error, cui non resistitur, approbari videtur, & latum pandit delinquentibus sinum, qui eorum perveris conatibus non resistit. Nos volentes nostris & Ecclesiae sponsae nostrae iuribus & honoribus in hac parte proficere, & malis ac scandalis, quae ex retentione, assumptione, seu resumptione huiusmodi orta sunt hactenus, & quae periculose possent in antea suboriri, celeriter obviare, necnon periculis animarum huiusmodi retinentium, assumptum seu resumedum nomina, & eis abutentium (ut praefertur) salubriter occurrere cupientes, praesentium auctoritate monemus sub excommunicationis poena omnes & singulos cuiuscunque status, praesentis auctoritate, dignitatis, aut conditionis existant, etiam si Patriarchali, vel quavis alia superiori sive Episcopali, vel Regia, seu alia quacunque praefulgeant dignitate, qui post vacationem Imperii absque nostra, vel sedis praedictae licentia huiusmodi Vicarii seu cuiusvis alterius officii nomen ubilibet retinuerunt, assumpserunt, seu resumpserunt & retinent: &

qui assument, vel resumunt fortassis in posterum, & sub talis donationis pallio abuti sunt, & abutuntur, vel etiam abutentur potestate, vel iurisdictione quacunque, seu eius exercitio publice vel occulte, quatenus de cetero etiam à denominatione huiusmodi, seu cuiuscunque assumptione, resumptione ac retentione praedictis, necnon usu, potestate, & exercitio ipsius praedictis abstinere, & omnino desistant. Inhibentes insuper sub poena praedicta omnibus & singulis Patriarchis, Praelatis, & etiam aliis superioribus ac Regibus, civitatibus, comitatibus, universitatibus, Capitaneis, potestatibus, rectoribus, comitibus, vicomitibus, baronibus, & aliis omnibus cuiuscunque sint dignitatis, conditionis aut status, ne praedictum huiusmodi nomen, seu aliud quodlibet in eodem Imperio retinentes (ut praefertur) aut assumptes, vel eorum aliqui sub denominatione, vel titulo huiusmodi nominum, seu procuratores, commissarios, iudices, aut vices eorum gerentes, quocunque colore quaesito, recipiant vel admittant, nec ut vicariis seu vicario aut officialibus Imperii pateant vel intendant, aut parem vel intendi faciant, vel permittant, nec in his eis vel ei quomodolibet praesentent auxilium, consilium, vel favorem. Alioquin in omnes & singulos Patriarchas, Praelatos, & superiores & inferiores, Reges & ceteros, denominationem praedictam (ut praesens est) retinentes, assumptes, seu resumedes, ac illius praetextu exercentes quacunque officia, potestates seu iurisdictiones, & recipientes eos, ut vicarios, vel officiales Imperii, aut commissarios eorum, ut talium, & in parentes seu obediens eis, ut talibus, ut praesentibus in hoc sibi consilium, auxilium, vel favorem, nisi intra duorum mensium spatium à die data praesentium numerandum penitus resipuerint, vel se licentià sedis Apostolicae super hoc ostenderit communitos, excommunicationis in singulares personas, & in terras & loca ipsorum, & quaslibet communitates, universitates, civitates, aut villas, interdicti sententias de fratrum nostrorum consilio publice promulgamus. Contra eos nihilominus spiritaliter & temporaliter gravius processuri, prout inobedientia eorum exegerit, qualitas facti fuerit, & viderimus expedire. Et ut quibuslibet parendi talibus tollatur occasio, omnes & singulos, qui huiusmodi vicariatus nomen retinentibus, assumptibus seu resumedibus, juramento fidelitatis tenentur adstricti, à juramento huiusmodi, quantum ad hoc, & potestatis plenitudine absolventes, auctoritate Apostolica firmiter inhibemus eisdem, ne talibus, vel vicariis vel officialibus Imperii, aliquatenus pateant vel intendant. Et insuper omnes pactiones, obligationes, confederationes, & colligationes à quibuscunque super hoc quomodolibet initas, juramento vel quacunque firmitate vallatas, omnino dissolvimus, viribus vacuumus, irritamus, & quatenus de facto processerint, revocamus: Ac huiusmodi, & quaslibet alia juramenta quibuslibet super his praesentia, per quae posset in praedictis nostris, & Ecclesiae nostrae praedictae iuribus derogari, praesertim cum juramentum vinculum iniquitatis esse non debeat, relaxamus. Ceterum ut huiusmodi processus verius ad communem omnium notitiam deducatur, chartas seu membranas processum continentis eundem, in Ecclesia Avenionensi appendi vel affigi ostiis seu superliminibus faciemus, quae processum ipsum suo quasi sonoro praesonio, & patenti iudicio publicabunt: Ita quod omnes & singuli, quos processus ipse contingit, & contingere potest, nullam postea possint excusationem praetendere, quod ad eos talis processus non pervenerit, vel quod ignoraverint eundem: cum non sit verisimile remanere quoad ipsos incognitum vel occultum, quod tam patenter omnibus publicatur. Datum Avenione in domo Episcopali, pridie Calend. April. Anno primo.

DE VOTO, ET VOTI REDEMPTIONE.

TITULUS VI.

Utrum per suspensionem sacri ordinis solennizatum, licet in-

CAP. UN.

Antiqua concertationi finem cupientes imponere, ac animarum periculis inde convenientibus salubriter providere, de fratrum nostrorum consilio presentis declaramus edicto, quod licet votum solennizatum per sacri suspensionem ordinis, quantum ad impediendum matrimonium contrahendum, ac ad dirimendum, si post contractum fuerit, secundum statuta canonum sit efficax reputandum: ad dissolvendum tamen prius contractum, etiamsi per carnis copulam non fuerit consummatum, cum nec jure divino, nec per sacros reperimus canones hoc statutum, invalidum est censendum: auctoritate Apostolica districtius inhibentes, ne quisquam durante matrimonio, nondum etiam consummato, aliquem de sacris ordinibus presumat suscipere, nisi prout sacris canonibus noverit convenire. Quod si fecerit a quoquam forsitan attentatum fuerit, ordinamus, quod nec matrimonio soluto in sic suscepto ordine ministrare, nec ad superiores ordines proveli, nec ad aliquod beneficium vel officium Ecclesiasticum valeat promoveri: Nisi aliquam de religionibus approbatis (quarum professio ad castitatis custodiam, & abdicatorem temporalium, & sui superioris obedientiam suos professores adstringat) ipsam canonicè contigerit ingredi, ac ejus regulam expressè vel tacitè profiteri: quo casu diocesanus super premissis, & singulis premissorum eum eo dispensare valeat, nisi sit aliud canonicum, quod obstat. Ad ingressum hujusmodi sic ordinatum, si matrimonium consummatum non fuerit, per diocesana instanter moneri precipimus, & induci: quod si forsitan renuerit adimplere, ipsum, si sponsa ejus inthiterit, per censuram Ecclesiasticam compellendum decernimus contractum matrimonium consummare. Nulli, &c. nostrarum declarationis, inhibitionis, ordinationis, precepti, & constitutionis infringere. Datum Avenione Calend. Decemb. Anno septimo.

DE RELIGIOSIS DOMIBUS.

TITULUS VII.

Secta & religio Fratrum scilicet, sive Beguinarum, qui se dice-

CAP. UNIC.

Sancta & Romana atque universalis Ecclesia, cui auctore Domino, licet immeriti, praesidemus, sicut religiosa & pia vota benigno favore prosequitur,

De Beguinarum secta & erroribus, vide Guidonem Carmelitanum in summa de haeresibus, tit. de haeresibus Beguinarum, & Nicolaum Egmericum in directorio inquisitionum part. 2. q. 15.

sic superstitiosos conatus insolentium hominum a detestatur, videlicet ne sub ovina pelle gregem Domini cum truculentia lupi rapacis invadat, sub pietatis imagine virus haeretica pravitate obtepat, & sub praetextu conversationis angelica incautis mentibus spiritus malignus illudat: cujus rei gratia sacris canonibus est interdictum, ne aliquis novum ordinem aut religionem inveniat, vel habitum novae religionis assumat: sed quicumque ad religionem venite voluerit, ingrediat unam de religionibus approbatis. Nonnulli tamen profanae multitudinis viri, qui vulgariter Fratricelli, seu fratres de paupere vita, Bizochi sive Beguini, vel aliis nominibus nuncupantur in partibus Italiae, necnon in insula Siciliensi, Comitatu Provinciae Narbon. & Tholosanen. civitatibus, & diocesis, & Provinciis, aliisque diversis cismarinis & ultramarinis partibus, contra dictos canones habitum novae religionis assumere, congregationes & conventicula facere, & superiores sibi ipsi eligere, quos ministros, seu custodes, vel guardianos, aut nominibus aliis appellant: plurimos ad eorum sectam recipere, & loca de novo construere, seu constructa recipere, in quibus habitant in communi, publice mendicare (quasi eorum secta foret una de religionibus per sedem Apostolicam approbatis) temeritate damnabili praesumpserunt, & praesumunt etiam incessanter. Et ut ipsorum error, veritas, & impietas religio reputetur, plurimi eorum regulam seu ordinem fratrum Minorum, quem sanctus Franciscus instituit, se profiteri ad literam conservare confingunt: quamquam in obedientia generalis, vel provincialium ministrorum ipsius ordinis non morentur: praetendentes se à sanctae memoriae Coelestino Papa quinto praedecessore nostro hujus status seu vitae privilegium habuisse: quod tamen etsi ostenderent, non valeret, cum bonae memoriae Bonifacius Papa octavus praedecessor noster, ex caeteris causis rationabilibus omnia ab ipso Coelestino praedecessore nostro concessa, quae per ipsum Bonifacium non contingeret approbati, vitibus penitus vacuaverit, dictumque vitae privilegium non inveniat per eundem Bonifacium approbatum. Quidam autem eorum dictum habitum, & vivendi ritum à quibusdam Episcopis seu eorum superioribus, vel aliis Ecclesiarum Praelatis habuisse profiterentur, quos nec eis concedere licuit contra formam concilii generalis. Nonnulli etiam ex ipsis asserentes se esse de tertio ordine beati Francisci, poenitentium vocato, praedictum statum & ritum eorum sub velamine talis nominis satagunt palliare: cum tamen in regula ipsius tertii ordinis talis vivendi ritus nullatenus sit concessus. Et quia in errorum barathrum facilliter ruunt, qui conceptus proprios patrum definitionibus anteponunt, ipsorum quam plurimi (sicut fide digna relatione percepimus) à veritate catholicae fidei deviantes Ecclesiastica sacramenta despiciunt, ac errores alios student multipliciter seminare. Cum itaque talium damnanda temeritas in ejusdem fidei detrimentum, fidelium scandalum, praefati Minorum & aliorum ordinum opprobrium, & etiam suarum & aliarum animarum perniciem redundare noscatur: sectam, ritum, & statum hujusmodi, non obstantibus praemissis eorum excusationibus, quas frivolas reputamus, & quicquid per eos communiter vel divisim sub religionis, Conventus, collegii seu congregationis nomine vel colore attentatum extitit, vel existit, de fratrum ipsorum consilio auctoritate Apostolica nullius fuisse & esse decernimus firmitatis: & quatenus de facto processerunt, de consilio, & auctoritate praemissis revocamus omnino, ac perpetua prohibitioni subicimus, & ab Ecclesia Dei penitus abolemus. Eisdem personis & aliis quibuscumque

Vide l. qui sub conditione ff. de cond. inst. l. non est. s. de vnu. ff. de iurejur.

sub pena excommunicationis, quam eas (si secus fecerint) incurrere volumus ipso facto, injungentes expresse, ne statum sive sectam & ritum hujusmodi ab ipsis assumptum sectentur ulterius, vel ipsum de novo assumere, quoquo modo præsument. Episcopos quoque & eorum superiores & etiam alios Praelatos quoscumque, qui praedictis personis vel aliis ritum vivendi & habitum supradictos, praeferentem Apostolicam sedis auctoritatem deinceps concesserint, praedictae excommunicationis poenae ipso jure decernimus subjacere dignum est enim, ut adulteras plantationes, quas non Pater caelestis, sed humana temeritatis audacia plantat, Apostolici culminis censura divellat: nec patiat in agro Dominico perverſae congregationis vepres excrescere, cui proprium est (divina opitulante gratia) virtutes ferere, ac vitia radicitus extirpare. Nulli ergo, &c. Datum Avenion. 3. Cal. Januar. Anno secundo.

DE JUDÆIS ET SARRACENIS.

TITULUS VIII.

CAP. UN.

¶ Ut Petrus filius Regis Castellae pio ductus proposito facilius Agarenos infideles à regno Granata expelleret, lata fuit excommunicationis sententia in omnes prohibita portantes ipsi infidelibus & Sarracenis praefati regni Granata. Concor. c. lta querundam. & c. Ad liberandam. eod. tit. in vltim.

Copiosus in misericordia Dominus, qui de sua abundantia pietatis corda fidelium ad suam majestatis obsequia devotionis ardore succendit, praecoribus dilecti filii nobilis viri Petri infantis nati clarae memoriae Sancti Regis Castellae, adeo copiose gratiam caelestis inspirationis infudit, quod sibi delectabile reputat propriam exponere in ipsorum prosecutione personam. Pio quidem nobilis ipse ductus proposito, tanquam strenuus athleta Domini, negotium impugnationis perfidorum Agarenorum, à quibus regnum Granatae in Dei contumeliam detinetur, tutorio nomine, charissimi in Christo filii nostri Alphonsi Castellae Regis illustris, qui sub teneritudine puercilis aetatis ad hunc dignoscitur constitutus, assumpsit subspe caelestis auxilii ferventer & viriliter prosequendum. Cum igitur omnia cupiamus obstacula removere, per quae dicti negotii prosecutio possit quomodolibet impediri, universis & singulis cujuscunque conditionis, praesentis vel status existant, districtius inhibemus, ne arma, equos, ferrum, ligamina, victualia & alia quaecunque prohibita per Romanos Pontifices praedecessores nostros ad terras Aegypti deferri, ad Sarracenos dicti regni Granatae intra tricennium incipiendum à Cal. Aprilis proxime secuturi, quomodolibet deferre, praesument. Nos enim omnes & singulos, qui ad dictum regnum arma, equos, ferrum, ligamina & victualia supradicta & quaecunque prohibita, contra tenorem hujus nostrae prohibitionis deferre praesumpserint, illis poenis & sententiis, quas deferentes hujusmodi prohibita in Alexandriam vel ad Aegypti partes incurunt, decernimus subjacere. Et nihilominus omnes & singulos, qui Sarracenis Granatae praestabunt (dicti negotii prosecutione durante) auxilium, consilium vel favorem, aut prosecutionem dicti negotii directe vel indirecte, secreta vel publice impedire vel turbare forte praesumpserint, excommunicationis sententiam incurrere volumus ipso facto. Nulli ergo nostrae inhibitionis, constitutionis & voluntatis, &c. Dat. Avenione 5. Kal. Mart. Anno primo.

DE TORNEAMENTIS.

TITULUS IX.

CAP. UNIC.

¶ Constitutio Clementis in quibusdam regni torneamenta inhibens sub poena excommunicationis & interdicti, hic revocatur: & illi, qui hujus occasione sententiam incurrerant, absolventur.

Quia in futurorum eventibus sic humani fallitur incertitudo iudicii, ut quod conjecturè probabili exnunc interdum attentè consideratio utile pollicetur, reperiri damnosum quandoquaque contingat: nonnunquam quod consultè statuitur, ex sanioris inspectione iudicii consultius revocatur. Sanè felices recordationis Clemens Papa quintus praedecessor noster, attentè considerans generale passagium in Concilio Vientensi pro terra sancta subsidio subriter ordinatum, per torneamenta, & hastiludia, sive juxta non levis impediri: tum quia frequentè sic ipsum passagii negotium profecturos exinaniant, quoad ejus executionem efficiuntur impotentes, tum quia interdum quamplures à crucis assumptione revocant, dum ab illis abstinere (aliis ea exercentibus) erubescunt: torneamenta ipsa & hastiludia, sive juxta in regnis Francia, Anglia, & Alemannia, & aliis nonnullis Provinciis, in quibus ea consueverunt frequentius exerceri, specialiter interdixit: in facientium ea, vel ad id eis praestantium opem, consilium, vel consensum, & illorum etiam in quorum locis vel districtibus fierent, non prohibentium hoc, cum possent, & illorum procedentes ad illa in domibus suis recipientium, vel commercium quomodolibet exercentium cum eisdem, in personas excommunicationis, & in terras interdicti sententias promulgando, ab absolute ab excommunicatione hujusmodi praeterquam in mortis articulo sedis Apostolicae reservata. Verum quoniam (ut intelleximus) per sententiam hujusmodi periculum animabus ingitur, & pro eo maxime negotio dicti passagii derogatur: quia nonnulli militari cingulo abstinere, & quia vacare militiae metu praesertim ipsius sententiae non praesument, propter quod idoneos & voluntarios ad terrae praedictae subsidium in regnis eisdem contingit pauciores solito reperiri. Nos ad dilectum filium nobis viri Philippi clarae memoriae regentis Franciae, & Navarvae Regis, & aliorum de domo regia, necnon quamplurimum magnatum & nobilium, iam in regno Francia, quam abunde, considerantium praemissa discrimina, repetitè supplicationis instantiam, sententias excommunicationis & interdicti praefatas, praemissorum supplicationibus inclinati, & ducti considerationibus antedictis, & ex causis etiam rationabilibus aliis, in favorem saepesati negotii, de fratrum nostrorum consilio revocamus: eos, qui propter exercitium torneamentorum seu hastiludiorum ipsorum hujusmodi sententias incurrerunt, absolventes ab illis, & cum eis qui sic ligati, vel in locis propterea interdictis divina celebrarunt officia, super irregularitate inde contracta auctoritate Apostolica dispensantes. Datum Lugdun. 16. Cal. Octobr. Anno 1.

DE CRIMINE FALS.

TITULUS X.

CAP. UNIC.

¶ Falsificantes monetas Regis Francia, & aliorum locorum circum vicinarum, aliquo de quatuor modis hic prelois declarati ipsi falsis excommunicationem incurrunt: à qua absque non possunt, nisi à Papa, praeterquam in mortis articulo. De falsificatione sigillorum ipsius Regis Francia, habet cap. Ad audientiam. eod. tit. in antiquis.

Prodiens quasi ex adipe iniquitatis multorum sceleratorum funesta cupiditas, eos in perniciem precipitare conatur, dum sequi miserabilem ejus ingluviem, satietatis nescientem moderamina, non ve-

a Vide gl. in l. tale patrum. s. fin. ff. de patrum. l. si re oportet. s. fin. ff. de exc. tut. gl. in verbo praesidentes repaata singul. Clem. 1. de refer. & l. c. de raptor. v. g. & Bald. au. l. s. si quis rufficus. de patrum. Font.

rentur:

rentur: ipsi etenim turpium lucrorum sese cibus immergentes, ambitionis nexibus involvuntur: Dei timorem damnabili cecitate postponunt, & quasi ambulantes in tenebris non vitant excidia personarum. Nuper siquidem ad nostri Apostolatus auditum multorum relatio fide digna perduxit, quod nonnulli nullam habentes auctoritatem juris, vel consuetudinem, seu privilegium faciendi, monetam falsam ostendunt & fabricant in regno Franciæ, & locis circumvicinis.

Alii verò monetam falsam sub vero signo charissimi in Christo filii nostri Caroli Regis Francorum & Navaræ illustris studiosè depravant, & ex hoc cadit à suo recto pondere. Quamplures etiam in locis circumvicinis, quibus de jure, aut consuetudine, seu privilegio competat fabricandi monetam, signum proprium monetæ regni monetæ suæ, quam fabricant, imprimere seu insculpere moliantur, ejusdem quantitatis & jucunditatis, literarum figuræ, quam habet monetæ regni, monetæ suæ, quam fabricant, quantum possunt similes, speciem & formam insculpunt, constituunt, & imponunt: & quamvis monetæ prædictæ eorum ad usurpatam similitudinem perducta deficiat à justo pondere argenti, & solito in regni monetæ, & more, & consuetudine observato: simplices tamen & populares personæ, non habentes inter monetæ tantæ similitudinis peritiam discernendi, falluntur quotidie eâ occasione in usu monetarum, recipientes monetæ falsò assimilatas pro vetis. Sunt & alii, qui scienter falsas monetæ extra regnum prædictum emunt, & post intra regnum ipsum eas portant, vendunt & expendunt. Nos igitur attendentes, quod iidem falsarii & fabricatores monetarum talium & emptores prædicti per hoc se dignos maledictione constituunt, eos, qui (ut præmittitur) præmissa moliri, aut fabricare, aut emere, vel portare ad regnum prædictum scienter præsumperint, felicis record. Clementis Papæ quinti prædecessoris nostri vestigiis inhxerentes, excommunicationis sententiâ innodamus: absolutione prædictorum nobis & successoribus nostris, præterquam in mortis articulo, reservatâ: Nulli, &c. nostræ innovationis infringere, &c. Datum Aven. 7. Nonas Jul. Ann. 6.

DE PRIVILEGIIS.
TITULUS XI.
CAP. UN.

Privilegia, sequa sint quibus aliqui nobiles Campania & Maritima dicebant se invicem circa bannitorum receptionem, hanc constituto propter causas hic insertas revocat & annullat.

Ad nostri Apostolatus pervenit auditum, quod nonnulli nobiles & communitates intra nostras Campaniæ, Maritiæque provincias constituti, asserentes per privilegia sedis Apostolicæ sibi fore concessum, quod de Provinciis ipsis per rectorem eorum qui est pro tempore, vel officiales curiæ rectoris ejusdem banniti, in terris, civitatibus, castris, & locis eorum morari liberè possint, nec in illis idem rector bannitos ipsos capere valeat: eosdem bannitos in dictis terris, civitatibus, castris, & locis, non absque derogatione sedis Apostolicæ manifesta recipiunt & recipiunt. Nos igitur, qui benevoli more patris in provinciarum ipsarum tranquillitatis & pacis commodis delectamur, super hoc (prout ad nostrum spectat officium) pro communi bono provinciarum ipsarum de congruo volentes remediò providere, privilegia supradicta, cuiuscunque tenoris existant, maximè cum ipsorum prætextu maleficia remaneant in eisdem Provinciis inpu-

a In mortis articulo nulla est casuum reservatio, atq. idè omnes sacerdotales qualibet persistentes à quibuslibet peccatis & censuris absolvere possunt. Ita Conc. Trid. sess. 14. c. 7. de casuum reservatione.

nita, pandatur ausus excessibus, cultus lædatur justitiæ, distique rectoris multipliciter impediatur officium, ac provinciarum ipsarum status, pacis fœdere violato, non absque grandi reipublicæ detrimento subverti posset scandalis, scissuris, exnunc auctoritate Apostolicâ ex certa scientia revocamus, annullamus, & etiam irritamus, ac nullam habere decernimus roboris firmitatem. Nulli, &c. nostræ revocationis & annulationis, cassationis, irritationis, & constitutionis infringere. Data Aven. 7. Idus Aug. Anno 6.

DE POENIS.
TITULUS XII.
CAP. UNIC.

Narratis factoribus hominum Marchia, qui sui rectores & officiales occidere soliti erant, post enumerationem 17. modorum ejusmodi, totidem penas exprimit, qui incurrent, qui de cetero talia præsumunt: & propter patrum iniquitatem filios à quibusvis honoribus & beneficiis tanquam indignos repellit. Concor. cap. ad aurem. & cap. in quibusdam. eod. tit. in antiq. & cap. felicis. eod. tit. lib. 6. junctâ Clem. si quis suadente diabolo. etiam in eod. tit.

Dolorum a crescente malitiâ videmus mundum in deteriora jugiter prolabi, sic hominum mentes assuetâ depravante nequitia, malis passim cumulum superaddi, ut & boni qui aliis odirent virtutis amore delinquere, interdum cum perveris admitti, concurrere cum illis in illicitis habeant, & in apertam malitiam prosilit. Est enim compescenda malorum audacia, ut saltem pœnæ formidine retrahantur à noxiis, sicque boni sectando virtutem meliores effecti, non cogantur cum illis perire. Sanè vulgaris famæ notorium publicat, & longè lateque ipsa injuriòsa transgressus evidentia manifestat, quod nonnulli de Marchia Anthonitana, Provincia nobis & Romanæ Ecclesiæ subjecta, nendum olim temporibus diversorum prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum gressus fidelitatis egressi, declinaverunt ad infidelitatis reprobræ devium: sed in diebus non longè præteritis contra nos, & Ecclesiam eandem, & dilectum filium Amelium præpositum Bellimontis Capellanum nostrum, Provincia memoratæ rectorum cervicem rebellionis erigere præsumperunt, & in quosdam officiales & familiares suos crudeliter sevientes, post graves illatas injurias, & reprobos contumelias irrogatas eisdem, & post bona ipsorum violentâ prädatione subtracta, eos cruentæ mortis supplicii in ore gladii tradiderunt: inter quos pars dicitur fuisse non modica, cui mens sanior inerat, & tantæ temeritatis excessus non leviter displicebat, sed habuerunt, vel invitati furoribus confusa multitudinis cedere, dum illius nequiverunt conatibus obviare. Nos igitur, ut mali pœnarum impositionibus gravium territi vereantur in antea in consimilibus erroris injuriam relabi, ac boni persistentes in sua fidelitate constanter, non habeant propter illorum claudicare perfidiam, remediis quibus possimus præcavere volentes, & animarum suarum salutem, distæque Provinciæ pacifico statui paternis affectibus prospicere cupientes: de fratrum nostrorum consilio hæc in perpetuum valiturâ constitutione sancimus, ut quicumque de Provincia ipsa, vel aliunde in ea Provincia moram trahens, Clericus vel Laicus famæ suæ prodigus (ipsius Ecclesiæ calcatâ reverentiâ) in hoc sceleris genus irrepserit, quod rectorem seu rectores, qui pro tempore regimini distæ

a Hic poterit videre tractatum D. Boeris, de seditiosa civitate. Et ego addo, quod isti hinc expressè, quia rebellaverunt contra istum vicerectorem positum à Papa, contra quem committitur crimen læsæ majestatis, c. in primis. in fin. 2. q. 1. incidit in illud crimen. Bart. in l. hostes. ff. de capt. & post. rev. Cynus in l. non corruis. q. 4. C. de injur. neg. isti quia fallè fuerunt omnia in contemptum Papæ possunt injuriam remittere. arg. not. ibi per Cynum. Fons.

Provincia in spiritualibus & temporalibus auctoritate Apostolicâ prexerint, vel ipsorum aliquem, aut eorum, vel alicujus ipsorum vicarium, aut judicem, vel ipsius Provincie thesaurarium, aut locum tenentem, ejusdem (quod absit) occiderit, aut ad offendendum illum vel illos insecutus extiterit, ceperit, captivaverit, detinuerit, percusserit, aut etiam vulneraverit, aut ipsorum aliquid, vel alias in locum, ubi moram traxerint, insultum fecerit, aut ipsum, vel ipsos obsederit, sive de suo regimine vel officio forsan expulerit, vel fugaverit, vel socius fuerit facientis, aut illum vel illos bonis aliquibus spoliaverit, vel Provincie supradictæ alicujus civitatis, castri vel loci de Provincie ipsa populum, communitatem vel universitatem, aut aliquos ex eis, vel quosvis alios de Provincie ipsa directè vel indirectè, contra nos & præfatam Ecclesiam, seu rectores, officiales & locum tenentes prædictos, vel ipsorum aliquem ad seditionem quomodolibet excitabit, ac rebellionem seu conspirationem per se, vel per alium, seu alios facere, vel procurare præsumserit, vel ad ea, sive ipsorum aliquid dederit auxilium, consilium, vel favorem, directè vel indirectè, publicè vel occultè, cujuscunque conditionis, ordinis, dignitatis aut status Ecclesiastici vel mundani fuerit, etiam si Patriarchali vel Archiepiscopali, seu Episcopali, vel superiori præfulgeat dignitate, perpetuò sit infamis: ut nec ad testimonium vel alios actus legitimos admittatur. Sit intestabilis, ut nec testandi liberam habeat factionem, vel ad alicujus bona ex testamento, vel ab intestato vocetur. Nullus ei super quocunque negotio respondere, sed ipse aliis respondere teneatur. Nec quavis causæ ad audientiam referantur illius. Nec valeant ejus sententiæ vel processus. Nullus ei in quacunque causâ vel negotio patrocinium præstare præsumat. Nec ipse ad patrocinandum aliis admittatur. Instrumenta confecta per eum, si fortè officium rebellionis exercent, nullam habeant firmitatem, sed potius cum auctore damnato damnentur. Dignitatibus, officiis, & beneficiis Ecclesiasticis, vel mundanis, quæ obtinet, quæcunque sint, & quocunque nomine censeantur, sit eo ipso privatus, ac inhabilis, & indignus ad ea, & quælibet alia in posterum obtinenda. Filii ejus ad nullos honores Ecclesiasticos, vel mundanos, ad nullas dignitates, vel beneficia Ecclesiastica, aut officia publica quomodolibet admittantur. Libertatibus & etiam immunitatibus realibus & personalibus, privilegiis & indulgentiis quibuscunque sub quacunque forma verborum, ab Apostolica sede concessis, extunc penitus careant. Vassalli & homines à juramento fidelitatis, & alia quavis obligatione, quibus tenentur eidem, sint penitus absoluti. Feuda quoque, jura, honores, ac officia, & alia quæcunque bona immobilia, quæ in dicta Provincia Marchie, & alibi ubicunque à prædicta Romana obtinent Ecclesia, sint eo ipso penitus confiscata. Aliis verò feudis, juribus, honoribus, officiis, & bonis immobilibus, quæ à quibuscunque aliis tenent Ecclesia, sint eo ipso privati: quæ sic ad eandem Ecclesiam liberè revertantur, quòd de illis earum rectores pro sua voluntate disponant: mobilia verò bona ipsius concedimus fidelibus occupanda. Illud nihilominus adjicientes nostræ hujusmodi sanctioni, ut sic delinquens excommunicationis sententiæ: Universitas verò, seu communitas, quæ deliquerit in prædictis, ejusque territorium & districtus, interdicto Ecclesiastico subiaceant ipso facto: A qua quidem excommunicationis sententiâ nullus ab alio, quàm à Romano Pontifice possit absolutionis beneficium obtinere, nisi dumtaxat in mortis articulo a constitutus. Per hoc autem non adimimus secularibus potestatibus

a Quia in mortis articulo nulla est casuum reservatio. vide Conc. Trid. sess. 14. c. 7. de casuum reservatione.

facultatem utendi legibus contra talem, quas adversus sic delinquentem catholici Principes ediderunt. Dignum etenim est, ut quos timor Dei à malo non revocat, poenarum moles in eos exaggerata compescat. Nulli, &c. nostræ functionis, & sanctionis infuser, &c. Datum Avinion. 8. Cal. Septemb. Anno 3.

DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS, suspensionis & interdicti.

TITULUS XIII

¶ *Taxatio gratiarum sedu Apostolica impetratarum, tam cum clausula consuetæ, quam non consuetæ, bis continetur. Et quæ litteræ quorû, distinetur linea completi debeat, declaratur: ad paupertatem respectus habetur. Contra transgressores pena suspensionis ab officio usq; ad sex menses, & quandoq; privationis imponitur: & ultra illam abbreviatoribus sententiâ excommunicationis Papa comminatur.*

CAP. UNIC.

Cùm ad sacrosanctæ Rom. Ecclesiæ finem, velut ad matris ubera, referta dulcedine, ac ad Romani Pont. Christi Vicarii successorisque Petri elementiam, tanquam ad patris plenam providentia pietatem, orbis terrarum, & qui habitant in eo, gratiarum spem assidue confluant universi: indignum credimus nostris fore temporibus, ut quibus nos & Ecclesia ipsa exuberamus in gratiis, deficiamus in donis: ne murmurandi inde præstetur occasio, unde gratitudine necessitas aderat collaudandi: nevé scriptura reddat onustum, quod liberalitas fecerat gratiosum. Quæ de re circa litterarum nostrarum scripturas, registri quoque nostri, nec non abbreviatorum Rom. curiæ notas, illam in taxando volumus moderationem apponi, quæ personæ, quibus gratiæ hujusmodi conceduntur, se gratias ipsas ab Apostolica sede liberaliter sentiant consecutas: ac litterarum ipsarum scriptoribus, registri etiam nostri, notarumque abbreviatoribus antedictis, qui interdum in eis etiam multo labore defudant, de suo labore congruè satisfiat. Ad tollendos igitur excessus, difficultates, circuitus & anfractus, qui possent ex variis litterarum Apostolicarum taxationibus provenire, sancimus ut modus subscriptus in hujusmodi taxationibus observetur: videlicet quòd litera gratiæ cum clausulis consuetis super canonicatu, & præbenda, & alio beneficio Ecclesiastico, cum cura vel sine cura, vacante vel vacaturo, etiam si dignitas, officium, vel personatus existat, decem Turonen. grossis & non ultra taxetur: executio verò ejusdem 12 Turonenibus & non ultra taxetur: & idem in similibus literis beneficalibus gratiosis, puta super Prioratu aliquo, administratione & hujusmodi, ac executoriis earundem servari debet. Si verò eisdem literis gratiæ, & executoriis earundem (ut supra) aliquæ clausulæ non communes, vel insolite apponantur circa taxationem clausularum hujusmodi congruè poterit sic distingui: videlicet quòd non habeatur consideratio in eisdem majoris vel minoris gratiæ ejus, quod conceditur, nec quòd ipsius sint majores vel pauciores fructus, redditus & proventus, & ex hoc plus minusve taxetur, sed habeatur in taxando illa consideratio ad laborem, ut scilicet longior scriptura magis, & minus brevior assimetur: hoc tamen circa hujusmodi clausulas apponendas addito moderamine in taxando, ut si scriptura clausulæ apposita non faciat lineam, nec ipsa clausula literæ taxationem augmentet. Si verò per se, vel saltem aliis addita clausulis faciat lineam, in quarta parte Turonen. grossis taxetur: & sic pro qualibet linea hujusmodi ad-

a Vide Inoc. VIII. in regul. 64. ubi dicit, quòd camera Apost. est mater pecuniarum. Vide eundem in regul. 46.

ditæ clausulæ in taxando quarta pars grossi Turon. addatur, & si quid superfuerit, & minus lineæ, illud superfluum nec taxationem immutet. Lineam autem, quæ centum & quinquaginta literas, seu XXV. continet dictiones, intelligi volumus in hoc casu: & ut taxatio hujusmodi (dum exempla ponuntur) quodammodo procedat, inserta illâ clausulâ: Verum ne sub eo prætextu, &c. quæ quatuor continet lineas, uno Turon. grosso taxetur. Illa etiam clausula: Præbendam verò ac dignitatem, quæ cum acceptatione reservat, quæ quatuor & paulo plus continet lineas, uno Turon. grosso taxetur: & in similibus clausulis additis, secundum linearum numerum idem fiat. Eandem taxationem cum moderamine antedicto, quoad præfatas literas in registro nostro servari volumus, cum fuerint registrandæ. Eandem etiam taxationem quoad præfatarum literarum notas, scilicet gratias cum antedicto numero Abbreviatores observent. De executoriis verò hujusmodi gratiarum Abbreviatoris ipsi, etiam si clausulæ non communes vel insolite apponantur eisdem, duos tantum recipiant Turonens. Hoc licet sic in taxatione prædictarum literarum observari velimus, in forma tamen pauperum deferri volumus paupertati, & nostram taxationem in illa, videlicet octo Turon. grossi. inviolabiliter observari: nam beatum fore virum, qui super pauperem & egenum intelligit, verbis prophetis a edocemur. Circa taxationem autem literarum, quæ per audientiam transferunt, nihil ad præfens aliud duximus ordinandum, sed rationabilis modus observetur in illis, qui solitus est hactenus observari: maxime secundum taxationem literarum ipsarum, quæ in libro provinciali invenitur esse conscripta. In quatuor taxationibus literarum ex causis rationabilibus sustinemus, ut Turonens. grossi. quamdiu scilicet Romana curia exiterit citra montes, Romanino succedat. Cæterum ubicunque de Turon. grossi. in taxationibus prælibatis sit mentio, intelligi volumus, quamdiu curia fuerit citra montes. Si vero ultra montes, Romæ scilicet, vel in aliis locis, vel Italiæ partibus curia ipsa constiterit, in taxationibus antedictis Romaninus pro Turonens. ponatur. Ad hæc prædictæ nostræ adjicimus sanctioni, ut si forsân (quod quandoque contingit) eveniat, videlicet quòd non culpa, negligentia, vel defectu scriptoris, vel ex ignorantia cœcitate, aut torpore desidia, vel ex occupatione, distractione, aut aliâ quavis occasione Abbreviatoris, qui notam, ex qua litera grossa procedit, ineptè formaverat, eadem grossa literis gratis fuerit rescribenda: hoc ipsi scriptori, vel illi, cujus litera hujusmodi fuerit rescribenda, non noceat, sed Abbreviatori debeat imputari, in tantum, ut eidem scriptori Abbreviator ipse satisfaciat integrè, juxta taxationem ejusdem grossæ literæ rescribendæ. Cæterum ut prædicta, quæ à nobis pro utilitate publica sunt instituta salubriter, eò diligentiores sui observatores invenient, quòd transgressores ipsorum majori noverint se poenâ percelli: statuimus, ut præfati omnes & singuli, tam literarum nostrarum, quam registri nostri scriptores, quam Abbreviatores notarum ipsarum (quibus etiam Abbreviatoribus specialiter ultra infra scriptas poenas, quatenus prædictas taxationes observent, sub excommunicationis poena mandamus) qui contra præmissa fecerint, plus scilicet præfatas nostras beneficiale literas, vel notas ipsarum, vel earundem in dicto registro scripturas taxando, exigendo vel recipiendo pro ipsis, quam superius sit taxatum: usque ad semestre tempus officio, in quo sic deliquerint, sint eo ipso suspensi. Et si secundò deliquerint in eodem ipso factò eodem officio, quòd, quantum in ipsis fuerat, maculare conati sunt) perpetuò se privatos agnoscant. Nulli ergò liceat, &c. Datum Aven. 4. Idus Decembr. Pontificatus nostri Anno primo.

DE VERBORUM SIGNIFICATIONE.

TITULUS XIV.

CAP. I.

¶ Cum fratres Minores indumentis valibus secundum eorum regulam debeant indui, de qua utilitate sit intelligendum, hoc relinquitur iudicio superiorum, præcipiens sub poena excommunicationis illis obediri, & reprehendendi fratres, qui pro arbitrio suo habitus curtos, strillos, & novitatu plenos portabant, qui transgressores regula non dicuntur, si in hoc superioribus obsequuntur. Superiores etiam arbitrari poterunt, an habenda sint granaria & cellaria pro necessariis ad victum colligendis. Tandem fratres ipsos hortatur ad obedientiam, quam dicit paupertati & castitati esse præferendam. h. d. & est valde notabilis. Conc. c. Existit qui servinat. eod. tit. lib. 6. & Item. Exer. de paradiso. eod. tit.

Quorundam exigit cœca scrupulositatis ambiguitas, ac ipsorum quodammodo indocta scientia (ne dixerimus, quòd irreligiosa horum sit vana, & in hoc superstitiosa religio) ut dum suis mavult temere sub conscientie velamento conceptibus, quam prælatorum ordinis sui cum obedientie merito providè inherere sententiis, nos post prædecessorum nostrorum, & præsertim felicitis recordationis Nicolai quarti, ac pie memorie Clement. V. Romanorum Pontificum super intellectu & observantia regule ordinis fratrum Minorum, declarationes salubriter editas, solidas quidem & claras, & lucidas multaque maturitate digestas, nostras Domino favente indubitas ipsorum prædecessorum declarationibus declarationes adjungamus: sicque dies a diei eructet verbum, & nox nocti conscientiam manifestet, ne perperam paucorum dicti ordinis fratrum (quod absit) inscitia, relictâ ipsarum declarationum verba convertens in devium, illaque suis eis profecto contraria accommodans sensibus, ingrata Deo, superioribus contumax, præfato ordini detrahens, odiosa confratribus, unionem scindens, si valeat, reddatur, ac grave in populo scandalum allatura, quin potius (ut nostra vehementer flagitat intentio) antedictis profugatis incommodis, hæc sancta Minorum fratrum religio, ad quam jamdudum (cum minor nos gradus haberet) dilectionis & devotionis fervor incanduit, tunc verò post susceptum à nobis Apostolicæ servitutis jugum, ad illius religionis gubernationem, protectionem, defensionemque interius exteriusque propitiam pastoralis curæ sollicitudo nos angit, paternæ cogit providentiæ debitum, ac internæ charitatis zelus accendit, quietâ pace gaudeat, sancto proficiat otio, in numero ac merito, quam & plurimum augeatur, blandique in redeuntium filiorum suæ scilicet professionis ruat oscula, macet vitulum, eorumque liberis, & sedula corruat in amplexus: profecto cum ipsius religionis odor trahat, charitas attrahat, scientia lucidet, oratio mereatur, quæ in convalle lachrymarum, hujus scilicet mundi miseria, vel cordis contritione & humilatione purissima ascensiones in corde suo disposuit, ut non solum in virtutem de virtute proficiat, sed in eisdem virtutibus permanens, quasi quibusdam harum ad perfectionem tendentibus gradibus, de die in diem facta se melior ascendat in altum, terrena despiciat, ac celestia complectatur: sicque tandem divino numine collocata in patria, tantò Deum secundum hujus sanctæ ascensionis gradus cognoscat apertius, quanto nunc in hujus peregrinationis angustiis illos conscenderit altiores. Nam secundum David Prophetam eximium, dum sanctam Ecclesiam Deus suscipiet, in ejus gradibus

dignoscetur. Quapropter tantis incommodis tantisque ejusdem ordinis excitati periculis, ac ad illa salubribus & opportunis per ejusdem sedis providentiam circumspiciam adhibendis summovenda remediis, nostræ sollicitudinis studium convertentes ad Dei laudem, beati Francisci præconium, ejusque præfati ordinis pacem, consolationemque fidelium, necnon minus cautis, minusque habeatibus inobediendi vel evagandi occasione subducendam materiam, ad trepidandum ubi timor non aderat, scrupulosam caliginem detergendam, eosque suaviter deducendos, ut filios ad ipsius religionis gremium velut matris. Diligenti super his perquisitione & maturâ deliberatione præhabitis, de fratrum nostrorum consilio, infra scriptas declarationes, commissiones, ordinationes, & præcepta, quæ inferius inferuntur, duximus adiungenda. In primis cum dicatur in regula, quod illi, qui promiserunt obedientiam, habeant unam tunicam cum caputio, & aliam sine caputio, qui habere voluerint. Item quod fratres omnes vestimentis vilibus induantur, & super prædictorum verborum sensu à præfatis prædecessoribus nostris Nicolao & Clemente declarationes (ut præmittitur) limpida emanarunt: diciturque Clemens hujus vilitatis iudicium ministris, custodibus, seu gardianis ordinis prædicti duxerit committendum, eorum super hoc conscientias onerando: nec ob hoc in quibusdam ex fratribus antedicti ordinis, volentibus plus sapere quam oportet sapere, novarum ad inventiones ambiguitatum cessare quamplurimam, vel non omnino non veterarum explicatio quæstionum, tam videlicet super longitudine & latitudine, quam grossitie & subtilitate, forma & figura vestimentorum ipsorum: quinimo adeo hujusmodi ad inventiones & quæstiones propriâ excrevere licentiâ, ut ex eisdem fratribus aliqui habitus propterea curtos, strictos, inuitatos & squalidos, novitate plenos, ac dissidii non ignatos, cum à communitate ordinis discrepant, assumerent, nec eos ad ministrorum, custodum, & gardianorum eorundem mandatum requisiti deponerent, nec alios prout ejusdem ordinis communitas deferebat habitus, juxta eorundem ministrorum, custodum, & gardianorum arbitrium ducerent resumendos, dicentes in hoc eorundem Prælatorum suorum non parendum fore arbitrio: cum & suum sic despectum regularem & cruciformem assererent, ceterorum verò superfluum habitum irregularemque censerent: Nec huic eorum opinioni præfati Clementis declarationem sapienter repetitam obesse. Nam licet ministris, custodibus & gardianis præfatis vestium vilitatis detur in illa iudicium, tamen inibi consequenter adjungitur: ita tamen, quod vilitatem in vestibus servent: præsertim cum & in declaratione prædicti Nicolai dicatur, quod semper in eisdem fratribus & eorum actibus paupertas sancta relucent, prout ipsi ex eorum regula inventur indicta: ac constitutionibus ejusdem ordinis generalibus caveatur (ut assentunt) quod in omnibus, quæ ad habitum fratrum spectant, relucent semper asperitas, vilitas, & paupertas: unde cum nec paupertatis, vel vilitatis oblata per ministros, custodes, & gardianos vestes existerent, nec ipsorum superiorum ordinis sui in deponendo vestes, quas gererent, nec in resumendo, quas darent, sequi iudicium ullatenus tenebantur a generali ministro & ceteris fratribus, qui pro communitate ejusdem ordinis aderant suis rationibus (quæ brevitate causâ omittimus) contrarium asserentibus ex adverso: prout hæc & alia hincinde coram nobis & eisdem fratribus nostris scripto lecta, veròque fuerit proposita, ac etiam coram aliquibus ex fratribus nostris

a Vide si verò de vito. in 7. sententia ff. sol. mat. & l. c. de vox. al. d. Bart. in l. unum. d. q. principali ff. de juss. & jur. Panor. a solita. l. coll. de majestate & obid. Font.

prædictis super hoc deputatis à nobis, præsertim per aliquos ex fratribus dicti ordinis, qui in prædictis communitatibus adversabantur eisdem, fuerunt pluries repetita. Quocirca nos seriose rationibus prædictis auditis & aliis, illisque plenius intellectis, volentes perpetuum præfato finem dare negotio, de prædictorum fratrum nostrorum consilio declaramus & dicimus, quod cum (sicut prætangitur) dicatur in regula, quod fratres omnes vestimentis vilibus induantur, & cum vilitatem hujusmodi vestium, tam habitus, quam interiorum tunicarum, illam præfatus Clemens intelligi debere decreverit, quæ secundam consuetudinem vel conditionem patris debeat, quantum ad colorem panni & pretium, vilitas merito reputari, atque consequenter hujus vilitatis iudicium ministris, custodibus, seu gardianis prædictis (ipsorum super hoc conscientias onerando a) duxerit committendum, prout in ejusdem Clementis litteris super hoc confectis plenius continetur: in eorundem ministrorum, custodum, seu gardianorum eodem modo iudicium est relictum. Nosque nihilominus præfatorum ministrorum, custodum & gardianorum iudicio præsentium auctoritate committimus, determinare vilitatis, arbitri atque præcipere, cujus longitudinis & latitudinis, grossitie & subtilitatis, formæ sive figuræ, atque similitudinis accidentium esse debeant tam habitus, ipsorumque caputia, quam interiores tunice, quibus fratres omnes Minores dicti ordinis induantur, ac insuper cujus quantæque vilitatis indui eos ipsi vestimentis oporteat, & an in vestimentis hujusmodi secundum regulam & declarationes eorundem prædecessorum nostrorum, & præfatos ordinis constitutiones, relucent asperitas, vilitas, & paupertas: utrumne quantum ad colorem, vilitatem, paupertatem quoque, ac cetera & accidentia supradicta fratres vestimentis induantur, ut debent: super quibus eorundem ministrorum, custodum, & gardianorum conscientias oneramus: Statuentes & districte præcipiendo mandantes, quod in prædictis de his similibus eorum arbitrium, determinationem sive iudicium, generalis quidem in totius ordinis, provincialium verò in provincialium ministrorum ac custodum, & gardianorum administrationibus, custodiis ac gardianis, sive consimilibus ordinis memorati commissis eisdem fratres omnes & singuli sequi omnimodè, illisque parere per omnia teneantur. Ac insuper quod illorum sequendo arbitrium, determinationem sive iudicium, illisque parendo, nec sint, nec dici possint vel debeant, nec ipsi seipos autem lux regulæ vel constitutionum sui ordinis transgressores, maxime cum nec expressè vel determinatè in prædicta fratrum Minorum dicatur regula vel declarationibus antedictis, quantæ longitudinis, quantæ latitudinis, quantæ grossitie vel subtilitatis, qualis forma, qualis sive figuræ hujusmodi debeant esse vestes, sicut nec qualis quantæque vilitatis eas esse oporteat, exprimitur in eisdem: sicut quodammodo eadem urgente necessitate, æquitate non impari, vero sensu, veroque id regula luadentibus intellectu, ejusdem Clementis inhaerentes vestigils, præfatorum ministrorum, custodum, & gardianorum in prædictis, horumque similibus fore iudicium, declarare compellimur, illaque eis (ut prædictatur) committere invocamur. Non enim particularium omnium certa potest dari scientia, neque eorum (cum infinita sint) contingit fieri disciplinam, non ars, non regula circumstantias singulas, accidentiaque cunctis complectitur: ha-

a Vide hinc qua ego notatis in c. statutum. in 4. assessorum. super gl. relinquit de refer. l. 9. Font. b Nota hic expressum, quod cum competi cognoscere de principali, competi etiam cognoscere de iis, qua consequenter accedunt. vide gloss. sui. inf. eod. in extravag. ad conditorem. Font.

beat in illis minores majoribus obsequi, illisque intendere, non in certis solum, verum etiam in dubiis: & in certis presentibus, quibus obediant, presentibus regulis singulis, quibus obtemperant disciplinis, ut illarum finis egregius debitis obsequentium ministeriis subsequatur. Sic iudicans cuncta rimatur & discutit, leges casibus applicat, canonum decreta fecerit: sic morbis aggravatus Medicum, sic virtus constans in medio, sapientem prudentemque deposcit: ne si quisque regatur, ut appetit, confestim coarctat, ut non quarit, neque taliter conviventibus non ordo, sed horror inhabitet: adfit (quod absit) discordia: religans religio regatur: sententia namque variantur, ut capita, & crescit in stolidis opinionibus phantasia. Eodem modo, eisdemque quodammodo rationibus invitati, cum praefatorum ministrorum, vel custodum sub certa forma, simul scilicet & separatim in suis administrationibus & custodiis, cum a gardiani & duorum de Conventu loci discretorum Sacerdotum & antiquorum in ordine fratrum consilio & assensu, praefatus Clemens iudicio duxerit relinquendum, an sit multum credibile ex iam expertis, quod fratres ipsi absque granariis & cellariis non possint vitae necessaria invenire: quo casu granaria & cellaria, congregationes & conservationes huiusmodi eis ipse concessit, prout in praedictis eiusdem Clementis literis plenius continetur. Nos de praedictorum fratrum nostrorum consilio eorundem ministrorum & custodum sub eadem forma iudicio praesentium auctoritate committimus, determinare videlicet, arbitrari atque percipere eo casu qualiter, ubi, & quando, & quoties granum, panem & vinum pro vitae fratrum necessariis, fratres ipsi quaerere debeant, conservare sive repere, etiam si reponenda sint in praedictis granariis & cellariis conservanda: Statuentes & districte praecipiendo mandantes, quod in praedictis & his similibus eorundem arbitrium, determinationem sive iudicium generalis quidem in totius, provincialium vero in provincialiarum, ministrorum ac custodum simul & separatim administrationibus & custodiis ordinis memoria committimus eisdem, cum gardiani tamen (ut supra praedicitur) & duorum de Conventu loci discretorum Sacerdotum & antiquorum in ordine fratrum consilio & assensu, fratres omnes & singuli obsequi omnimode, illisque parere per omnia teneantur: Ac insuper quod illorum sequendo arbitrium, determinationem sive iudicium, illisque parendo, nec dici possint vel debeat, neque ipsi seipsum autem suae regulae vel constitutionum sui ordinis transgressores. Ideoque omnes & singulos fratres antedicti ordinis Minorum, qui strictos, curtos & difformes habitus ab ipsius generalis ministri, & aliorum de dicta communitate habitu coram nobis & fratribus nostris, & aliis in Romana curia detulerunt, vel deserunt, monemus & hortamur in Domino, eis nihilominus in virtute sanctae obedientiae & sub excommunicationis poena per Apostolicam scriptam mandantes, quatenus ad mandatum ipsius generalis deponant, quos deserunt habitus, & aliis iuxta eiusdem generalis arbitrium, determinationem sive iudicium (ut supra praedicitur) induantur: Ipsique generali in omnibus istis & aliis, & per omnia secundum beati Francisci regulam & praedictas praedecessorum nostrorum declarationes, concessionem, & commissiones, in ipsis declarationibus comprehensas, & nostras contentas in praesentibus, humiliter obediant, pareant & intendat: non obstantibus quibuscumque privilegiis, indulgentiis, literis, libertatibus, immunitatibus, vel exemptionibus, eis, vel alicui ipsorum a praefato Clemente

concessis, vel appellationibus ab eis vel ipsorum aliquo ad sedem Apostolice interiectis, quae (in quantum possent derogare praesentibus) viribus vacuumus. Religio namque perimitur, si a meritoria subditi obedientia subtrahatur: magna quidem paupertas, sed major integritas, bonum est obedientia maximum, si custodiatur illa: nam prima rebus, secunda carni, tertia vero menti dominatur & animo, quos velut estranes & liberos ditioni alterius, humilis iugo propriae voluntatis adstringit. Ad hanc itaque fratres praedicti non inviti, sed sponte redeant, hanc velint & appetant, hanc magnis desideriis concupiscant, illudque votis Cantorum ^a ingeminent. Osculetur me osculo oris sui, charitatis utique & dilectionis, religionis huius obedientia sancta purificans: nam meliora sunt ubera tua, praecceptorum siquidem & consiliorum quaedam nutrientia pocula, vino, unguentis optimis, scilicet bonae famae fragrantia suavitate odorem. Nec formident hi ad obedientiam ordinis Deo auctore, dum redeunt: nam Praelatos suos (ut firmiter speramus, eisque injungimus) sibi benignos & mites invenient, ceteros dulces atque palpabiles, cum sint & esse debeant omnes & singuli fratres in Christo, & clamitent: Quis mihi det te fratrem meum, communi scilicet patre beato Francisco congenitum, sugentem ubera matris meae, religionis utique & professionis eius velut matris contemplationis & electionis suavia & dulcia pocula, ut inveniam te foris ab eisdem observantiis quodammodo disparem, & de osculo blandè, videlicet intra charitatis viscera te complexus: & jam me, imò & te, nemo despiciat, profecto quos foris positos multi, ac si divites & desides forsatis deiperant, intus, puta intra dilectionis internae praecordia & conformis observantiae claustra repositos, jam nemo despiciat, sed suscipientes eisdem dulcedine quisque dignè laudibus efferet, & susceptos. Nulli ergo, &c.

CAP. II.

^a *Praemissa qualiter glossantes decretalem, Exiit qui seminat, eod. tit. lib. 6. excommunicationem ipse facto non obstantibus quibuscumque privilegiis incurrunt, istam excommunicationem usque ad sedem Apostolicam beneplacitum suspendit: Et per istam suspensionem contra fratres Minores obloquendi non intendit tribuere occasionem.*

Quia nonnunquam, quod conjectura profuturum creditur, subsequens experientia nocivum ostendit, non debet reprehensibile iudicari, si canonum conditor, canones a se vel suis praedecessoribus editos, vel aliqua in eisdem contenta canonibus revocare, modificare vel suspendere studeat, si ea obesse potius viderit, quam prodesse. Sanè dudum felix record. Nicolaus Papa quartus praedecessor noster, quandam constitutionem declarativam, quae incipit, Exiit, super regula dilectorum filiorum fratrum ordinis Minorum, quam beatus Franciscus almus confessor instituit, promulgavit, sub certis poenis arctius interdicens, ne concordantiae, contrarietates, seu adversae vel diversae opiniones ab ipsius constitutionis lectoribus seu expeditoribus aliquatenus inducantur, nec super constitutione glossae fiant ab aliquibus, nisi forsitan, per quas verbum, vel sensus ipsius, vel ipsa constitutio quasi grammaticaliter & ad litteram exponatur, nec intellectus ipsius per legentem distorqueatur ad aliud, quàm constitutionis eiusdem littera ipsa sonat: glossantes autem in scriptis constitutionem eandem aliter, quàm superius est expressum, facientes quovis commenta, scripturas seu libros, & ex certa scientia & deliberatione determinantes in scholis, seu praedicantes contra contenta in constitutione praedicta, vel aliqua seu aliquod praedictorum (non obstantibus aliquibus privilegiis seu

^a Vide Bart. in l. 1. §. si piores. ff. de instit. Ioan. And. & post eum Alber. in re. nullus ex consil. de reg. jur. lib. 6. de materia huius text. et gl. postea in Clem. exiit. §. rursus.

^a Cant. 1. ^b Vide qua notavi in cap. alma mater. de sent. excomm. l. 6. Font.

indulgentiis aut literis Apostolicis, quibuscunque personis, dignitatibus, ordinibus, aut locis religiosis vel secularibus generaliter vel singulariter sub quacunque forma vel expressione verborum concessis: quæ noluist ali- quibus in prædictis quomodolibet suffragari) ipso facto excommunicationis sententiæ voluit subjacere. Nos autem attendentes, quod argumentis frequenter & collationibus latens veritas aperitur, quodque sub eadem litera sæpe latet multiplex intellectus, nec non esse difficile, volentibus constitutionem prædictam perfecte legere ac intelligere, poenas adjectas in constitutione huiusmodi devitæ: viam veritatis aperire volentes, & periculis, quæ ex prædictis possent literate personæ præcipue scholasticæ incurrere, salubriter obviare, præsertim cum de novo suborta sint aliqua dubia, circa quæ posset peti- culari veritas, & erroribus via pandi, nisi liceret conferre super contentis in constitutione huiusmodi & disputare: prohibitiones & poenas prædictas tam latas, quam comminatas, & earum effectus, in fratrum nostrorum ac mul- torum Archiepiscoporum, Episcoporum, & aliorum Præ- latorum, nec non multorum professorum utriusque juris, & multorum sacre Theologiæ magistrorum præsentia, dum consistorium teneremus, auctoritate Apostolica du- ximus usque ad sedis Apostolicæ beneplacitum suspen- dendas. Per suspensionem autem huiusmodi nequaquam li- centiam cuiquam intendimus impertiri, quod contra fra- trum regulam prædictorum dogmatizare, scribere seu determinare, prædicare seu præve loqui liceat publice vel occulte: quinimò hæc omnibus & singulis auctori- tate prædicta distinctius inhibemus. Ne autem in posse- rum præmissarum prohibitionum & poenarum suspensio in dubium revocari valeat, aut alicui propter defectum probationis impingi, quod velut transgressor prohibiti- onum ipsarum in poenam seu poenas inciderit antedictas: Nos volentes super hoc de opportuno remedio provide- re, chartas seu membranas suspensionem continentem eandem, appendi seu affigi in majoris Ecclesiæ Avenion- ostiis, seu superliminaribus faciemus, quæ suspensionem prædictam suo quasi sonoro præconio & patenti indicio publicabunt. Dat. Aven. 7. Cal. April. Anno 6.

CAP. III.

¶ Dominium rerum, quæ pervenerunt ad fratres Minores, re- tentum ab Ecclesia Romana, simplicis usi facti fratribus ipsi reservato in ca. xxiij. qui seminari. eod. tit. lib. 6. summus pontifex refutat: multiplici ratione probant: eos non posse habere in re ali- qua simplicem usum facti: & statuit quod de cætero nullum jus nullumq; dominium habeat Ecclesia Romana in huiusmodi rebus, quæ in posterum conferentur vel offerentur ipsi fratribus. Hac extravagan. est multum iuridica, & subtilis in plerisq; locis, præ- sertim ubi probat usum simplicem non posse constare in rebus usu- consumptivis.

AD conditorem canonum non est dubium pertine- re, cum statuta à se vel prædecessoribus suis edita obesse percipit potius, quam prodesse, ne ulterius obesse valeant, providere. Dudum liquidam felicitas record. Nicolaus quartus prædecessor noster, attentè prospici- ens in almi confessoris beati videlicet Francisci regu- la contineri, quod nihil sibi approprient, neq; domum, neque locum, neque rem aliquam aliam sui ordinis pro- fessores, ac considerans diligenter, quod per pix recora- tionis Gregorii Papæ IX. & nonnullos alios præ- decessores ejusdem fuerat declaratum, hoc debere ser- vari, tam in speciali, quam in communi: necnon & consideranter attendens, nonnullos fratribus ipsis de-

^a De utilitate dissertationis omnino vide sylvam nuptialem Joannis de Nevizan in prin. Font.

trahere, impingentes eidem, quod regulam & decla- rationem huiusmodi non observant, pieque conside- rans ora contra præmissos fratres oblatrantium claudere, ac professorum ipsorum conscientias providere, inter alia ordinavit & sanxit, omnium utilitatem & libro- rum, rerumque mobilium, & presentium, & etiam futu- rorum, Ecclesiarum quoque & oratoriorum ac cæmeterio- rum tam presentium, quam etiam futurorum, necnon & aliarum emptarum, & elemosynis divinis oblatarum seu concessarum dictis fratribus (in quibus tamen offe- rentes seu concedentes ipsa nihil in ipsis sibi ducerent re- servandum) proprietatem & dominium plenè ac liberè ad se & Romanam Ecclesiam pertinere, ipsa in se recipi- ens ac antedictam Ecclesiam, simplici usi facti duntaxat in rebus & bonis huiusmodi reservato fratribus antedi- ctis. Et quia nonnunquam libros, & alia mobilia supra- dicta vendi expedit, seu etiam commutari, fratribus ipsis in eadem ordinatione concessit, ut res ipsas cum rebus aliis, quam usum habere licet ipsis fratribus (dummo- do generalis, & provincialium ministrorum conjunctim vel divisim auctoritas intercederet) possent liberè com- mutare. Sed & quia fratribus ipsis pecuniam per se vel per alium recipere ipsorum regula districtius interdicit, voluit & concessit, quod si vendi contingeret res mobiles antedictas pretio aestimato, quod huiusmodi pretium per procuratorem deberet recipi, à præfatis sede, vel Cardina- li gubernatore ejusdem ordinis deputandum, per procura- torem eundem in rem licitam, cujus usus esset permis- sus ejusdem ordinis fratribus, expendendum: hoc adje- cto, quod possent de vilibus rebus mobilibus, vel parum valentibus fratres ipsi pietatis seu devotionis intuitu, vel pro alia honesta causa, & rationabili (obtentâ tamen super hoc superiorum suorum licentiâ) intra vel extra dictum ordinem ordinare. Quamquam autem piâ consi- deratione motus prædecessor noster ordinavit, prædicta illa dicto ordini existimans profutura: ipsa tamen at- tento modo utendi fratrum ipsorum ac dictæ Ecclesiæ subsecutâ patientiâ circa ipsum non profuisse, sed potius tam ipsis fratribus, quam multis aliis obfuisse, subsequens magistra rerum experientia noscitur declarasse. Ipsi- quidem fratribus quantum ad statum perfectionis nequa- quam profuit reservatio domini super dicta: cum enim perfectio vitæ Christianæ principaliter, & essentialiter in charitate consistat, quæ ab Apostolo perfectionis vincu- lum dicitur, & quæ unitæ seu jungit aequaliter in via hominem suo fini: ad quam per contemptum bonorum temporalium, & ipsorum expropriationem via disponi- tur, per hoc præcipue, quod sollicitudo, quam tempora- lia in acquirendo, conservando, & dispensando exigunt, quæ plerumque ab actu charitatis retrahit, aut potius res- stat quod si sollicitudo eadem post expropriationem hu- jusmodi quæ ante ipsam inerat, perseveret, ad perfectio- nem huiusmodi talis expropriatio valeat nihil conferri consistat autem, quod post ordinationem prædictam non fuerunt in acquirendis ac conservandis bonis prædictis in judicio & extra minus solliciti, quam ante illam fue- rant fratres ipsi, quamquam sint religiosi mendicantes alij, habentes aliqua in communi. Adhuc nec utique profuit dictis fratribus ordinatio prædicta, quantum ad hoc, quod propter carentiam talis proprii se paupe- riores dicere valeant, quam si res ipsas cum illo (quo carere se dicunt) dominio obtinerent. Licet etiam præ- decessor noster prædictas dominium earum rerum, quæ ipsis fratribus offerri seu conferri, aut aliis obve- nire contingerit, quarum tamen usum facti duntaxat habere licet ordini, vel fratribus antedictis (usi facti simplici prædictis fratribus reservato) in se Romanamq; Ecclesiam recipiendum duxerit, ac liberè pertinere decreverit, ut superius est expressum: atento tamen ipsorum fratrum utendi modo, & ejus effectu, ac pa- tici-

tiatā circa modum ipsum Romanæ Ecclesiæ subsecuta, non ipse usus fratrum dici debet, sed potius Romanæ Ecclesiæ dominium esse simplex. Quis enim simplicem usufructum dicere poterit, cui rem usufructu licet permittatur, vendere ac donare? proculdubio hæc natura repugnare nōsunt, nec ad usufructum pertinere, quæ tamen de rebus mobilibus antedictis faciunt fratres ipsi. Quod autem dominium Romanæ Ecclesiæ reservatum simplex censeri debeat, ex hoc patet, quod ex illo nullum eidem Ecclesiæ temporale obvenit hæcenus commodum, nec speratur, quod obvenire debeat in futurum, cum nec intentio reservantis, nec fructuum ipsorum fuerit, quod ad quemcunque alium, quam ad fratres dictarum rerum, perveniret compendium: quod proculdubio modus utendi fratrum ipsorum, & Romanæ Ecclesiæ subsecuta patientia evidenter declaravit. Et quod talis intentio fuerit ordinantis, & ex hoc patet, quod illarum rerum sibi, & Ecclesiæ Romanæ dominium duntaxat retinuit, quarum usum facti liceret habere ordini, vel fratribus antedictis: talis autem dominii carentia re in presenti, ac spe in futurum omnimodo denudati, quoad paupertatem temporalem, quam altiore (præ mendicantibus aliis in communi habentibus) sibi vendicant dicti fratres, pauperiorem non efficit non habentem. Quod autem a quoad res, quæ usu consumuntur, non sint censendi usufructu fratres ipsi, ex sequentibus liquet satis: dicere, siquidem, quod in talibus rebus usus juris vel facti separatus à proprietate rei seu dominio possit constitui, repugnat juri, & obviat rationi, nec prædecessoris nostri prædicta fuisse videtur intentio, Romanæ Ecclesiæ talium honorum dominium reservare. Quis enim sanæ mentis credere poterit, quod intentio fuerit tanti patris, utinis ovi, seu casei, aut frosti panis, & aliorum usu consumptibilium, quæ sæpe fratribus ipsis ad consumendum & vestigio conferuntur, dominium Romanæ Ecclesiæ, & usum fratribus retinere? profecto probabile non videtur, præsertim cum illorum honorum duntaxat dominium præfata Ecclesiæ reservaverit, quorum simplex usus facti pertinere potest ad fratres dicti ordinis, quod nequaquam potest in rebus usu consumptibilibus reperiri, in quibus nec jus utendi, nec usus facti, separata à rei proprietate seu dominio possunt constitui vel haberi. Et quod de talibus rebus non intellexerit, evidenter ostendit, dum respondet legi, dicenti, non posse usufructum à dominio perpetuo separari, ne dominium dominis, semper abscedente usu, inutile redderetur: quæ quidem lex de rebus illis intelligitur, quarum penes unum usus rei, & penes alium dominium possit (licet inutile) remanere, quod nequaquam in rebus usu consumptibilibus potest esse, cum in illis per usum vel ab usum usufructu substantia talis rei esse desinat, & per consequens proprietas etiam inutilis non subsistat. Cum enim usufructus, prout est in re constitutus, qui servitus dicitur personalis, & pro quo reales competunt actiones, nihil sit aliud, quam jus utendi, nec usus, qui etiam personalis est servitus, sit aliud, quam jus tantum utendi rebus alienis salvâ rei substantiâ, id est, jus percipiendi fructus, & utilitatem aliam in totum, vel pro parte suo nomine, qui possunt ex re, in qua usufructus seu usus constituitur provenire, propter quod proprietas reputatur inutilis, à qua perpetuo abscedit usufructus, seu usus constitutus rebus, ex quibus ipsis substantibus usufructuario seu usufructuario nulla possit utilitas provenire: patet quod ad hoc, quod talis usufructus, vel usus in re aliqua constitui valeat, requiritur, quod ex re illa possint fructus, vel utilitas (salvâ ipsius rei substantiâ) ad fructuarium vel usufructuarium pervenire. Quod si nulla

ad ipsos possit ex re ipsa utilitas (salvâ rei substantiâ) pervenire, quales res constat esse usu consumptibiles, nequaquam possit in rebus ipsis cuiquam usufructus vel usus constitui, vel à quoquam haberi. Adhuc nec jus utendi, quod nec est jus in re, nec servitus personalis, sed mere jus personale, pro quo reales actiones non competunt, in rebus talibus, vel rebus ipsis utendi potest constitui vel haberi, cum & jus tale exigat, quod ex re ipsa, quæ ad utendum conceditur, tali modo ad usufructuarium pervenire possit utilitas aliqua, ac cum usu permanere usufructu, substantiâ salvâ rei, quod nequaquam potest (sicut ad sensum potest percipi) in rebus usu consumptibilibus reperiri. Rursus nec simplex usus, qui nec est servitus, nec pro illo competit jus utendi, in talibus rebus potest constitui vel haberi: cum enim uti re aliqua, nihil sit aliud propriè, quam fructus rei sive utilitatem aliam in solidum vel pro parte recipere, qui ex ea possunt (salvâ rei substantiâ) provenire; restat quod re illa uti quis nequeat, ex qua (ejus salvâ substantiâ) nulla sibi provenire potest utilitas, quales res usu consumptibiles esse constat. Ex quibus patet, quod nec usus, qui est servitus personalis, nec jus utendi, quod non est servitus, sed mere jus personale, nec actus ipse utendi sine jure aliquo possunt in rebus usu consumptibilibus constitui vel haberi, cum quodlibet præmissorum exigat, quod ex re ipsa (salvâ rei substantiâ) possit habenti jus utendi, seu utenti ex re ipsa utilitas aliqua provenire, quod utique in rebus nequit usu consumptibilibus reperiri. Nec obviat supradictis, quod idem prædecessor, nost. in ordinatione prædicta etiam illorum, quæ ad vitam sustentationem pertinent, sibi & Romanæ Ecclesiæ dominium reservavit: hoc enim de rebus illis duntaxat debet intelligi, quæ usu non sunt consumptibiles, sine quibus humana vita non est sustentabilis, quæ utique non sunt pauca. Licet autem in rebus usu consumptibilibus nec jus utendi, nec ipsum uti possit constitui vel haberi, ipsis tamen poterit jus abuti. Abuti autem (dum tractatur de rebus usu consumptibilibus) pro rei consumptione sumitur, quod ei opponitur, quod est uti. Uti quidem præsupponit, quod cum usu, salvâ rei substantiâ, maneat, sed abuti exigit, quod cum actu hujusmodi rei substantia consumatur: cum abuti nihil aliud, quam contra naturam usus uti in hac materia propriè possit dici. Licet autem quis re usibili absque jure utendi aliquo uti possit, ipsum tamen uti etiam in re tali absque jure utendi, separato à dominio vel conjuncto, nec ab aliquo potest constitui, nec à quoquam haberi. Et quod talis usus constitui nequeat, ex hoc patet, quod dare vel constituere quod suum non est, nec ad se pertinet, nemo potest: licet interdum illud dare possit aliter, quam sit suum. Actus autem ipse utendi ad utentem pertinet, in quantum quis suorum actuum per liberum arbitrium & voluntatem Dominus dicitur, cum per hoc illos non exercere valeat, vel etiam exercere: non autem actus ipse utendi ad eum pertinet, qui concedit alii, quod in re sua actum illum valeat exercere: quod utique nihil est aliud, quam quod actum suum ad rem concedentis ad actum suum utens valeat applicare. Sicut qui equum suum alicui commodat, non actum equitandi concedit commodatario, sed quod actum illum in equo suo valeat exercere: quod non est utique actum utendi simplicem concedere sine jure, cum hæc concedere nihil sit aliud, quam concedere jus utendi: quod quidem jus utendi separatum à proprietate seu dominio in rebus, quæ usu consumuntur, nequit constitui: ut patet manifestius ex prædictis. Præterea quod simplex usus, id est, sine jure utendi à proprietate seu dominio separatus, etiam in re usibili haberi nequeat, sic probatur: Si enim possit haberi usus talis, aut ante actum ipsum, aut in ipso actu, aut post completum actum hujusmodi haberetur. Quod autem hoc nequeat fieri, ex hoc patet: quod

3 Vide gloss. postam in Clem. exivi. §. preinde. ver. solatio. videtur dicendum.

non est, nequaquam haberi potest: patet autem quod actus ipse, antequam exerceatur, aut etiam dum exerceatur, aut postquam perfectus est, in rerum natura non est, ex quo sequitur, quod haberi minime potest: licet enim & ante actum ipsum quis facultatem illam habeat exercendi, per hoc tamen actus ipse in rerum natura, nisi in potentia, non existit: cum autem actus est in fieri, nec adhuc quod ipse actus in rerum natura sit, potest dici, licet pro eo quod sit in fieri, dici possit: quod enim de actu, qui est in fieri, praeterit, vel futurum est, jam non est in rerum natura, sed in memoria vel apprehensione tantum est: quare, nisi prout in memoria vel apprehensione tantum est, haberi nequaquam potest. Quod autem in praesenti sit, momentaneum vel instantaneum est, quod utique magis intellectu quam sensu percipi potest: unde nec potest haberi pro tunc, nisi pro momento illo seu instanti, in quo cum sit, potest dici actum post actum completum: licet si ex facto ipso producta res aliqua fuerit, res ipsa aliqua facta haberi valeat, factum tamen ipsum, quod jam transit, nisi in memoria (prout supra dictum est) non habetur. Praeterea si simplex usus absque jure utendi haberi possit ab aliquo, constat, quod non justus esset actus utendi, hujusmodi reputandus: cum ille usus fuerit, cui jus non competebar utendi: talis autem usus non justus ad perfectionis statum nequaquam pertinet, nec perfectioni aliquid adjicit, sed sibi repugnare potius ac detrahere noscitur manifeste. Quod autem usum non justum conditor canonis fratribus ipsis intellexerit reservare, nequaquam debet aliquis sapiens estimare: imo quod de justo intellexerit, ex eo potest evidentiùs apparere, quod in eadem ordinatione curavit adiacere, quod illarum rerum duntaxat in se & Ecclesiam Romanam recipiebat dominium, quarum usum facti liceret habere fratribus seu ordini antedictis, subjungens nihilominus, quod non rerum omnium usum habere debeant fratres ipsi: quantum autem ad usum facti simplicem absque omni jure utendi attinet, nulla rerum quoad fratres differentia est censenda: sic enim uti de facto possunt prohibitis, ut permissis: quare praemissa rerum distinctio ad illum usum facti potius est referenda, pro quo ipsis competit fratribus jus utendi: quarundam enim rerum usus fratribus ipsis prohibitus noscitur, & quarundam permissus: ex quo sequitur, quod usus facti, de quo ordinatione loquitur, de tali intelligi debeat, qui justus sit, id est, pro quo competat jus utendi: & hoc conditor ipse canonis exprimit evidenter, cum in eadem ordinatione adiecit, quod moderatus usus in expressis prius rebus ipsis fratribus est concessus. Praeterea si in rebus consumptibilibus possit usus constitui vel haberi, nequaquam simplex, nec à rei substantia, proprietate, seu dominio separatus usus hujusmodi posset dici, cum per talem usum, id est, utendi actum, & in ipso actu, & cum ipso actu res consumatur hujusmodi, ac in ipsis rei exerceatur substantia, nec sine rei ipsius consumptione esse valeat usus talis: ex quo patet, quod usus talis nec simplex, nec separatus à dominio potest dici. Rursus a nedum fratribus ipsis ordinatione praedicta non profuit, sed etiam occasionaliter honori sacrosanctae Romanae Ecclesiae non leviter detrahit & detraxit. Nunquid non praefata Ecclesiae derogatur honori, si ipsam oporteat nunc in foro Ecclesiastico, nunc in seculari, interdum quoque coram pedanae iudicibus, & plerumque pro rebus parvis & vilibus continuò litigare? Hoc autem notum est fieri, cum occasione retentionis dicti domini omnes causae occurrentes agendo vel defendendo pro bonis hujus-

modi nomine Romanae Ecclesiae, virtute cujusdam privilegii à sel. record. Martino Papa quarto praedecessore nostro concessi, super hoc aguntur, & (quod gravius est censendum) procuratores causarum hujusmodi multos vexare dicuntur indebitè, licet potestas attributa procuratoribus talibus per privilegium antedictum, quoad administrationem bonorum praemissorum dudum servata non fuerit, nec servetur, quae omnia innotam & injuriam sanctae Romanae Ecclesiae non est dubium redundare. Adhuc ordinatione antedicta Ecclesiarum Praelatis & Rectoribus gravis existere nimium & molesta monstratur. Nunquid non grave praemissis potest existere, quod ipsos oporteat se opponere sanctae Romanae Ecclesiae, quae ipsorum caput noscitur & magistra, ac cum ea agendo vel defendendo litigare assidue, vel cedere juri suo? hoc tamen oportet illos facere, cum in multis dicti fratres praedicti existere dicuntur injurii, sicut multorum Praelatorum & Rectorum diversarum provinciarum adhuc in curia existentium, habet insinatio, qui quidem fratres facta sua per procuratores nituntur defendere antedictos. Nos itaque, qui veritate tenemur colere, velut ille, qui illius, qui veritas noscitur, licet immeriti, vicem tenemus interis, illa volentes in sancta Dei Ecclesia, quae non verbo obtinet tantum, sed quae re potius observari: praemissis in scrutinio recte considerationis adductis, ac deliberatione cum fratribus nostris & multis aliis prae habitè diligenti, dignum arbitraris & congruum, professores dicti ordinis non verbis tantum, non simulationis actibus, sed operibus claris, veritate suffultis, perfectioris status, ac altioris pauperatis sibi praerogativam pra aliis mendicantibus vendicare, ac nihilominus honori sacrosanctae Romanae Ecclesiae (cujus obnubilari posset gloria, si tam perversa simulationi, quae profectò & ipsis simulacris officii, & aliis scandalis materiam subministrat, dissimulando illi occurrere consentiret) se insuper volentes indemnitate Praelatorum & Rectorum salubriter super hoc providere, nolentes in posterum sub praetextu seu pallio talis domini temporalis, verbalis, nudi ac anigmatici, tanta bono, quanta dicti fratres faciunt, insidi, ac fementum tantis malis, quanta procedunt ex simulatione hujusmodi, ministrare: De fratribus nostrorum consilio hoc edicto in perpetuum vulturo sancimus, quòd in bonis, quae in posterum conferentur vel offerentur, aut alias quomodolibet obvenire contingerit fratribus seu ordini supra dictis (exceptis Ecclesiae, oratoriis, officinis & habitationibus, ac vasis, libris & vestimentis divinis officiiis dedicatis vel dedicandis, quae ad ipsos obvenerint in futurum, ad quae se non extendant adeò inconvenientia supra dicta, propter quod constitutionem istam ad illa extendi nolumus) nullum jus seu dominium aliquod occasione ordinationis praedictae seu cujusvis alterius à quocunque praedecessorum nostrorum super hoc specialiter edita, Romanae Ecclesiae acquiratur, sed quoad hoc habeantur prorsus ordinationes hujusmodi non factis. Per hoc autem in his, quae absque dictis ordinationibus in bonis praedictis ad dictam Ecclesiam provenire vel pertinere quomodolibet poterant vel debebant, nullum eidem parari praerogativam volumus, sed illa sibi expressis intacta & inviolata servamus. Et quia praefatum Martini Papae praedecessoris nostrae privilegium dudum servatum quoad administrationem bonorum praemissorum non existit, nec servatur: ac ipsorum procuratorum officium, qui nominantur à ministris & custodibus dicti ordinis, Ecclesiae Romanae injuriosum, ac multis aliis molestum noscitur, & etiam onerosum: districtius inhibemus, ne deinceps pro recipiendis, petendis, extorquendis, defendendis seu administrandis bonis, quae in posterum fratribus vel ordini praedictis offerri vel conferri, seu alias obvenire contingerit,

^a Vide Bart. lib. 2. minor. 2. dist. dissentem constitutionem Martini non prius correctam. adde Baldem relatum per Pet. de Anchara, in Ceto. Extr. vi.

continget, quisquam nominetur à quoquam, seu constitatur amodo nomine sanctæ Romanæ Ecclesiæ procurator: nec occasione cuiusvis privilegii, quicunque administrationem quorumcumque honorum, quæ obvenire fratribus ipsis, vel ordini continget in posterum, in iudicio vel extra, agendo vel defendendo, supplicando, vel aliâs quomodolibet assumere vel exercere distat Ecclesiæ nomine audeat, nisi de sedis Apostolicæ licentia specialii: decernentes irritum & inane, si secus à quoquam in posterum contigerit autentari: Non obstantibus quibuscunque privilegiis, à Martino Papa prædicto, vel aliis prædecessoribus nostris ipsis fratribus vel ordini, sub quacunque forma vel expressione verborum concessis. Per hoc autem dicti ordinis regulæ in aliquo non intendimus derogare, nec privilegiis fratribus ipsis seu eorum ordini ab Apostolica sede concessis (nisi duntaxat quoad præmissa & ista tangentia) præiudicium aliquod generare. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ sanctionis, inhibitionis, constitutionis & intentionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumpserit, &c. Datum Avenion. 6. Idus Decemb. Pontificatus nostri Anno 7.

CAP. IV.

Opinio, qua asserit Christum, & ejus discipulos nihil habuisse, & in hoc qua habuerunt, nullum jus esse fuisse, erronea est & hæretica. Hæc extravagans est valde notabilis, & glossa habet profundas, que sunt ex sacra Scriptura fontibus hausta. Si diligenter extragantem præcedentem & sequentem inspexerit, locum huic aptum fuisse assignatum, meâ opinione dixerit.

Cum inter nonnullos viros scholasticos sæpe contingat in dubium revocari, utrum pertinaciter affirmare Redemptorem nostrum, ac Dominum Jesum Christum, ejusque Apostolos in speciali non habuisse aliqua, nec incommuni etiam, hæreticum sit cenendum, diversa & adverta etiam sententibus circa illud: Nos huic concertationi finem imponere cupientes, assertionem hujusmodi pertinacem, cum Scripturæ sacre, que in plerisque locis ipsos nonnulla habuisse asserit, contradicat expressè, ipsamque Scripturam sacram, per quam utique fidei orthodoxæ probantur articuli, quoad præmissa fermentum apertè supponat continere mendacii, ac per consequens quantum in ea est, ejus in totum fidem evacuant, fidem catholicam reddat, ejus probationem adimens dubiam & incertam, deinceps erroneam fore censendam & hæreticam, de fratrum nostrorum consilio hoc perpetuo declaramus edicto. Rursus in posterum pertinaciter affirmare, quòd Redemptori nostro prædicto, ejusque Apostolis iis, quæ ipsos habuisse Scriptura sacra testatur, nequaquam jus ipsis utendi competierit, nec illa vendendi seu donandi jus habuerint, aut ex ipsis alia acquirendi, quæ tamen ipsos de præmissis fecisse Scriptura sacra testatur, seu ipsos potuisse facere supponit expressè: cum talis assertio ipsorum usum & gesta evidentè includat, in præmissis non iusta, quòd utique de usu, gestis, seu factis Redemptoris nostri Dei filii sentire nefas est, sacre Scripturæ contrarium, & doctrinæ catholice inimicum: assertionem ipsam pertinacem de fratrum nostrorum consilio deinceps erroneam fore censendam merito ac hæreticam declaramus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum declarationum infringere, vel ausu ei temerario contraire. Si quis autem, &c. Datum Avenion. 2. Idus Novemb. Anno 7.

CAP. V.

Reprobatur opinio illorum detractorum, qui presumunt im-

Uide B. Ant. p. 4. tit. 12. c. 4. 5. 23. & Turrorem. in summa de Ecol. l. 2. c. 112. ad 20. argum.

puare constitutiones Ioan. XXII. Ad conditorem canonum, & cum inter nonnullos: supra immediatè præcedentes. Et præmissa responsionibus ad omnes eorum objectiones, tandem declarantur tanquam hæretici & Romana Ecclesiæ rebelles, ab omnibus evitandi, si deinceps scienter verbo vel scripto aliquid defendere vel approbare contra illas presumpserint. Hic habetur sub parte secunda & tertia, de clauvum materia, prolusa & utili disputatio.

Quia quorundam mentes sic pater mendacii dicitur excoecasse, quòd nostris constitutionibus, quarum una incipit, Ad conditorem canonum: alia verò, Cum inter nonnullos: utique tam cum fratribus nostris sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, quàm cum multis Archiepiscopis & Episcopis, aliisque Ecclesiarum Prælati, necnon & compluribus sanctæ Theologiæ magistris, ac utriusque juris Professoribus deliberatione præhabita diligenti digestis, ac de præmissorum fratrum nostrorum consilio promulgatis, non absque multa temeritate plectibili nisi sunt detrahere, & nituntur veritatem, quam continent, per falsas insinuas obfuscare: Nos tam perniciosis ausibus, ne eorum doctrina pestifera simplicium animos labefacere, ac in sui erroris deivum deducere valeat, de eorundem fratrum consilio decernimus super hoc salubriter (ut sequitur) providere. Ad impugnandas autem constitutiones prædictas supra scripta ratione, tam verbo, quàm scripto usi sunt publicè, sicut fertur: illud, inquit, quòd per clavem scientiæ, in fide ac moribus semel definitum Romani Pontifices, adeò immutabile perseverat, quòd illud successori revocare non licet in dubium, nec contrarium affirmare: licet de iis, quæ per clavem potestatis ordinaverint, asserant secus esse. In confirmatione autem regulæ ordinis fratrum Minorum, Honorii tertii, Gregorii noni, Innocentii quarti, Alexandri quarti, Nicolai quarti, prædecessorum nostrorum summorum Pontificum hæc verba asserunt contineri: Hæc est regula Evangelica Christi, & Apostolorum imitatrix, quæ nihil in hoc mundo habet proprium vel commune, sed in rebus, quibus utuntur, habent simplicem usum facti: his addere præsumentes, præfatos summos Pontifices, & multa Concilia generalia per clavem scientiæ definisse paupertatem Christi & Apostolorum constituisse perfectè in expropriatione cuiuslibet temporalis dominii civilis & mundani, & sustentationem eorum in solo & nudo usu facti etiam constituisse: ex quibus nituntur concludere, non licuisse, nec licere ipsorum successoribus contra præmissa aliquid immutare. Ideoque cum constitutio nostra in ratione prædicta, contra definitiones prædictorum prædecessorum nostrorum (sicut asserunt) definitum, Christum & Apostolos in iis quæ habuerunt, habuisse non tantum simplicem usum facti, sed jus faciendi de ipsis, eosque ipsos fecisse Scriptura sacra testatur: pertinacem assertionem dicentium ipsos jus hujusmodi minimè habuisse, cum actus illorum fuisse concludant non iustos, quòd de Christo nefas est dicere, hæreticam declarando: concludere satagunt, licet falsò, nobis non licuisse declarare vel statuere supra dicta. Item quia constitutio, Ad conditorem canonum: contra definitiones prædictas fratres Minores asserit non posse habere in re aliqua simplicem usum facti, nituntur similiter concludere contra ipsam, quòd autem quòd in ratione prædicta præmittitur, videlicet, quòd illa, quæ per clavem scientiæ in fide ac moribus à summis Pontificibus semel sunt definita, eorum successoribus revocare non licet in dubium, nec contrarium affirmare, licet secus sit (sicut dicunt) in iis quæ per clavem potestatis per summos Pontifices ordinantur, prorsus sit contrarium veritati, patet ex sequentibus evidenter: primò quidem secundum illos, qui tenent clavem

Spiritualem nequaquam esse scientiam, sed ligandi atque solvendi potestatem, pater assertores predictos, ponendo esse scientiam, erravisse: pro quibus facit clavis definitio, quæ à doctoribus datur: Clavis est specialis potestas ligandi atque solvendi, quæ iudex Ecclesiasticus dignos recipere, & indignos excludere debet à regno. Item quia claves, de quibus agimus, in collatione Sacerdotalis ordinis conferuntur: constat autem, quod ordinato in Sacerdotem scientia communiter non confertur: quare secundum illos videtur, quod scientia non est clavis, sed potentia tantum ligandi atque solvendi debeat dici clavis. Adhuc secundum illos, qui ponunt unam clavem spiritualem esse scientiam, & secundum illos, qui auctoritatem discernendi inter lepram & lepram esse assunt clavem, & aliam potestatem ligandi atque solvendi, noscuntur evidenter errasse. Supponunt enim per claves huiusmodi circa ea, quæ fidei sunt, & alia, posse per constitutionem aliquam definiti: claves autem, quæ in Sacerdotali conferuntur ordine, ad talia minime se extendunt: alias sequeretur quod circa præmissa possent constitutiones Sacerdotes simplices facere, quod falsum est evidenter. Si autem intendamur claves istas extendere ad generalem potestatem attributam beato Petro, suisque successoribus in persona eiusdem in commissione officii pastoralis, per quam utique videtur evidenter ipsis omnia concessisse, sine quibus pastoris universalis convenienter cura nequit, seu officium expediri: adhuc claret ipsos etiam errasse: dicunt enim alium affectum habere illa, quæ per clavem scientiæ, & alium illa, quæ per clavem potentiæ statuuntur, supponentes alia per clavem scientiæ, & alia per clavem potentiæ statui, seu etiam definiti, quod evidenter est falsum: per clavem enim scientiæ, sive per auctoritatem discernendi, seu cognoscendi inter lepram & lepram (si ipsam dixerimus esse clavem) nil aliud per ipsum illi, cui datur, tribuitur, nisi auctoritas cognoscendi. Et autem, cui datur auctoritas de re aliqua cognoscendi, de illa definiendi non intelligitur esse data. Quare restat, quod ad convenienter statuendum, seu aliquid definiendum, utraque clavis, scilicet cognoscendi & definiendi necessario requiratur: vel quod soli clavi potentiæ statueri competat, & etiam definire: sed sicut lumen materiale clavium in usum clavis materialis dirigit, & quasi quantum ad hoc obtineat scientia vicem lucis. Et hoc Salvator noster in promissione clavium facta beato Petro sensisse videtur expressè, cum post illam immediatè subjunxerit: Et quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in cælis: & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in cælis, nullà de scientia habità mentione. Quod autem subsequenter proponitur in ratione prædicta: videlicet, quod in confirmatione & declaratione regulæ fratrum Minorum, nonnullorum prædecessorum nostrorum, videlicet Honorii tertii, Gregorii noni, Innocentii quarti, Alexandri quarti, Nicolai quarti, verba huiusmodi continentur: Hæc est regula Evangelica, &c. supra posita, usque ibi, in nudo usu facti etiam constituisse patet, prorsus obviat veritati, Honorius quidem præfatam regulam absque declaratione aliquæ confirmavit, in cujus confirmatione de verbis prædictis mentio aliqua non habetur, ut liquere potest cuilibet confirmationem huiusmodi intuenti, nisi quatenus de vita Evangelica habetur mentio in ipsa regula confirmata: ibi, cum dicit: Hæc est regula fratrum Minorum, videlicet Domini nostri Jesu Christi sanctum Evangelium observare, vivendo in obedientia, sine proprio, & in castitate. Ex quibus verbis concludi non potest, quod per ipsum prædecessorem nostrum ea, quæ ipsi in verbis prædictis asserunt, fuerint definita: imò potest concludi potius, quod vita Evangelica, quam Christus & Apostoli tenuerunt, habere in communi aliqua non

excludat, cum sine proprio vivere non exigit, quod sic viventes nihil habeant in communi. In declarationibus quoque Gregorii, Innocentii & Alexandri prædictorum, qui eandem regulam absque confirmatione alia declarant, similiter nulla prorsus fit mentio de prædictis: imò per eas evidenter ostenditur eorum, quæ habere licet ipsis fratribus, usum juris ad ipsum ordinem pertinere. Gregorius quidem in sua declaratione, quantum ad hoc, interseruit, quæ sequuntur: Dicimus, quod nec in speciali, nec in communi debent habere proprietatem: sed utensilium, librorum, & rerum mobilium, quæ licet habere, ordo usum habeat, & fratres, secundum quod generalis minister & provinciales ordinandum duxerint, his utantur. Innocentius autem & Alexander præfati in suis declarationibus sic dixerunt: Dicimus insuper, quod cum in ipsa regula contineatur expressè, quod fratres nihil sibi approprient, neque domum, neque locum, neque aliquam rem, quod nec in communi, nec in speciali debent proprietatem habere: sed locorum, & domorum, & utensilium, & librorum, & eorum, quæ licet habere, ordo usum habeat, & fratres secundum quod generalis & provinciales ministri ordinandum duxerint, his utantur. Cum enim dicatur in declarationibus prædictis, quod ordo usum rerum habeat præmissarum, ad usum juris necesse est hoc referri: facta quidem, quæ singulorum sunt, personam veram exigunt, & requirunt: ordo autem vera persona non est, sed repræsentata & imaginaria potius est censenda: quare, quæ sunt facti, sibi verè convenire nequeunt, licet ei possint congruere quæ sunt juris. Adhuc licet declaratio Nicolai quarti prædicti contineat, quæ sequuntur: Hi sunt illi sanctæ regulæ professores, qui Evangelico fundantur eloquio, vita Christi roborantur exemplo, fundamentumque militantis Ecclesiæ Apostolorum eius sermonibus & actibus firmantur. Et post in eadem declaratione subjunxit, dicens, quod abdicatio proprietatis omnium rerum, tam in speciali, quam in communi propter Deum meritoria est & sancta, quam & Christus viam perfectionis ostendens, verbo docuit, & exemplo firmavit: quamque primi fundatores militantis Ecclesiæ, prout ab ipso fonte hausserunt, in volentes perfectè vivere, per doctrinam ac vitam ipsorum alveos direxerunt. Ex verbis tamen prædictis nequaquam potest colligi, quod præfati prædecessoris nostri Nicolai intentio fuerit, dicere, quod dicta regula, quoad omnia, quæ continentur in ea, Evangelico fundetur eloquio, ac vitam Christi roboretur exemplo: nec quod Apostolorum vita & actibus sit firmata. Constat enim multa contineri in dicta regula, quæ nec Christus verbo docuit, nec exemplo firmavit, utpote, quod præcepit conditor regulæ fratribus universis, at nullo modo denarium vel pecuniam recipiant per se, vel per interpositam personam, nec non & de multis aliis contentis in dicta regula: quæ utique nec Christus, nec Apostoli verbo docuerunt, nec firmaverunt exemplo. Nec obstat, quod Christus portare pecuniam Apostolis & discipulis, dum ipsos ad prædicandum mitteret, interdixit: quod tamen antequam eos mitteret, ipsis fuisse legimus interdictum. Quodque post redditum pecuniam portaverunt, in plerisque locis Evangelica veritas, & Apostolica dicta testantur. Præterea Augustinus dicit expressè, quod illud non fuit præceptum, sed potestas recipiendi necessaria ab eis, quibus prædicabant Evangelium, quam servare Apostolis licuit, vel etiam non servare. Sed hoc Romanus Pontifex prædecessor noster Nicolaus, quoad principalia tria vota, scilicet in obedientia vivere, & sine proprio, & in castitate, ac alia, si qua Evangelio reperiantur expressè, in dicta regula videtur intellexisse dicere in declaratione prædicta: quod utique declarationibus nostris in

nullo obviat supradictis: adhuc non apparet ipsum dixisse sustentationem Christi, & Apostolorum eius in solo & nudo simplici consistere usu facti: cum quoad Christum & Apostolos nullam præfatus prædecessor noster Nicolaus in sua declaratione fecerit mentionem: imò sensisse satis videtur expressè, quòd jus aliud à proprietate habuisse potuerunt: cum de sola abdicatione proprietatis, non juris alterius, in præfata declaratione, quantum ad ipsos attinet, mentio haberetur. Adhuc idem Nicolaus prædecessor noster videtur sensisse, quòd Christus & Apostoli etiam quoad proprietatem habuerunt aliquid in communi: cum enim in sua declaratione prædicta verba de abdicatione proprietatis dixisset, respondens objectioni tacite, quæ sibi de loculis, quos Christus habuisse in Evangelio legitur, poterat fieri, statim quæ sequuntur, subiunxit: Nec his quicquam potest obistere, quòd interdum dicitur Christum loculos habuisse: nam sic ipse Christus, cujus perfecta sunt opera in suis actibus, viam perfectionis exercuit, quòd interdum infirmorum imperfectioni condescendens & viam perfectionis extolleret, & imperfectorum infirmas semitas non damnaret: sic & infirmorum personam Christum asserit in loculis suscepisse. Alias impertinens de loculis fuisse objectio, nisi intellexisset Christum etiam quoad proprietatem loculos habuisse. Præterea si diceretur Christum in loculis habuisse tantummodò simplicem usum facti, frustra diceretur, quòd in persona infirmorum ipse Christus habuit loculos: cum secundum eum perfectis etiam conveniat habere simplicem usum facti. Et si quaeratur, propter quos infirmos istos loculos habuerit? Augustinus, cujus dictum inferunt est in decretis, respondet, dicens: Habebat Dominus loculos à fidelibus oblata conservans, & suorum necessitatibus, & aliis indigentibus tribuebat: unde constat ipsum de suis discipulis hoc sensisse. Nec hoc scilicet in communi & quoad proprietatem aliqua habere derogat, juxta dictum Greg. IX. prædicti, altissima paupertati, qui in quadam sua decretali dicit expressè, fratres Prædicatores & Minores in altissima paupertate Christo pauperi famulari: & tamen constat ipsos Prædicatores habere in communi etiam quoad proprietatem aliqua, quòd eorum regulæ & statuti non repugnat. Hoc etiam Alexander prædecessor noster præfatus in condemnatione libelli, contra statum Prædicatorum & Minorum editi, videtur sensisse, in qua aliquando de dictis fratribus, quæ sequuntur subiunxit, cum insuper responderet, quòd iidem fratres omnia propter Deum dereliquerint, exilia vitæ subsidia mendicantes, Christumque imitentur pauperem, perfectionem Evangelicam amplectendo: propter quòd evidenter apparet eos non solum in statu salvandorum existere, sed etiam perfectorum, & per suæ religionis observantiam, quæ quidem ipsius perfectionis Evangelicæ tenet formam, in æternæ retributionis præmio præcellentem gloriam promereri: ubi quidem expressè dicit, Prædicatores Christum pauperem imitari, ipsosque perfectionem Evangelicam amplectari, & in statu existere perfectorum, quòdque ipsorum religionis observantia perfectionis Evangelicæ tenet formam, & tamen constat ipsos habere posse etiam quoad proprietatem aliqua juxta eorum regulam in communi. Nec obstat, quòd dicunt Innoc. (alias Coelestinum) V. prædecessorem nostrum dixisse, altam paupertatem esse, habere pauca propria propter Deum: altiore, quæ nulla habet propria, tamen habet in communi: altissimam, quæ nihil habet in hoc mundo, nec in proprio, nec in communi: dicimus quidem quòd hoc dixerit, non ut Papa, sed ut frater Petrus de Tarantasia in quadam postilla sua, quare dicta præmissorum summorum Pontificum sunt ei merito præferenda. Dicunt etiam, quòd Apostolus de tali altissima loquitur paupertate, dicens:

[Et altissima paupertas eorum abundavit in divitiis simplicitatis eorum:] quòd evidenter est falsum: quia ibi loquitur de paupertate Macedonum, qui etiam in speciali bona temporalia obtinebant: de quibus Apostolus asserit, quòd supra vires suas miserant elemosynas sanctis. Quòd autem dicitur in declaratione Nicolai prædecessoris nostri contineri, quòd fratres Minores in rebus, quæ eis obveniunt, habent tantum simplicem usum facti: dicimus, quòd si ipse intellexerit simplicem usum facti denudatum omni jure, ita quòd fratres ipsi seu ordo nullum jus habeant utendi, hoc est expressè contra declarationem Greg. Innoc. Alex. summorum Pontif. prædictorum, quibus expressè quòd talium bonorum ordo usum habeat, continetur: quòd de usu juris est intelligendum necessario, ut superius est probatum. Adhuc dicimus, quòd est cum hoc impossibile, scilicet usum facti simplicem absque jure aliquo (quòd nihil aliud, quàm ipsum uti proprie potest dici) posse in re aliqua etiam usu non consumptibili ab aliquo obtineri, prout in decret. Ad conditorem canonum, est probatum: & a Aug. in lib. xj. de actu, tenet expressè. Præterea si simpliciter usus denudatus ab omni jure haberi posset ab aliquo, constat quòd actus utendi hujusmodi esset reputandus non justus, cum ille usus fuerit, cui jus non competeat utendi: usus autem non justus ad perfectionis statum nequaquam pertinet, nec perfectioni aliquid adjicit, sed sibi repugnare potius noscitur manifestè. Quòd autem usum talem non justum conditor canonis fratribus ipsis intellexerit reservare, probabile non videtur: imò quòd de justo intellexerit, ex eo potest evidentiùs apparere, quòd in eadem ordinatione adjicit, quòd illarum rerum duntaxat in se & etiam Rom. Eccl. recipiebat dominium, quarum usum facti liceret habere fratribus seu Ordini antedictis: subjungens, quòd non rerum omnium usum habere debeant fratres ipsi. Quantum autem ad usum facti simplicem absque omni jure utendi attinet, nulla rerum potest censeri differentia quoad fratres: sic enim uti de facto possunt prohibitis, ut permittis. Ex quo sequitur, quòd usus facti, de quo ordinatio loquitur, de tali intelligi debeat, qui justus sit, & pro quo competat jus utendi, & ipse videtur conditor canonis ex eo etiam sensisse, quòd in eadem ordinatione subiunxerit, quòd moderatus usus in expensis prius rebus ipsis fratribus est concessus. Rursus impugnatores constitutionum hujusmodi asserere publicè perhibentur, quòd libellum & dicta magistrorum asserentium dictam paupertatem & vitam dictorum fratrum non esse Evangelicam & Apostolicam, summi Pontifices damnaverunt, districtius per Apostolicas literas inhibentes, ne quisquam præmissa vel aliquod præmissorum contumaciter asserere, seu quomodolibet præsumere defendere, statuentes, quòd præsumens contrarium tanquam contumax, Eccl. Rom. rebellis, ac ut hæreticus haberetur. Ad quòd dicimus assertionem hujusmodi falsam esse: non enim continetur in sententia supradicta, quòd contra faciens, ut hæreticus haberetur, quæ quidem quoad hoc continet, quæ sequuntur: Nos enim nihilominus auctoritate præsentium districtius inhibemus, ne quisquam præmissa, vel aliquod præmissorum pertinaciter asserere, vel quomodolibet defendere præsumat: quicunque vero hoc præsumperit, tanquam contumax, & Ecclesie Roman. rebellis ab omnibus fidelibus habeatur: non fuit adjectum, quòd ut hæreticus & haberetur, ut patet in serie sententiæ condemnationis prædictæ. Rursus asseruisse dicuntur publicè hujusmodi assertores,

a. Al. ita: & Augustin. de doctrina Christiana tenet, &c.
b. Nota textum boni. & qui dicatur hæreticus, vide gloss. Clement. 1. de usu, c. hæreticus, 24. quæst. 3. & Joan. de Turrecem. lib. 4. part. 1. c. 2. Font.

quod abdicatio juris in cuiuscunque rei proprietate & in usu eius est sancta & meritoria propter Deum, & à Christo in seipso servata, Apostolis imposta, & ab ipsis sub voto assumpta: nec propter hoc ulus facti ad sustentationem naturæ in Christo & Apostolis convincitur esse non iustus: sed tantò iustior atque perfectior, & Deo acceptior, & mundo exemplarior, quanto plenius renuntiatum fuerit omni juri, per quod potest sic utens pro usu huiusmodi quomodolibet contendere vel in iudicio litigare. Quæ quidem assertio continet multa falsa: cum neque Christum expropriationem prædictam omnis juris in cuiuscunque rei proprietate, & in eius usu in se servasse, nec eam imposuisse Apostolis, neque sub voto ab ipsis fuisse receptam, Evangelica seu Apostolica doceat historia, sed contrarium evidentiùs manifestat. Quòd autem in prædicta assertionem adjicitur, quòd per abdicationem juris prædicti, videlicet proprietatis, usus facti ad sustentationem naturæ in Christo & Apostolis non convincitur esse non iustus, sed tantò iustior, &c. impossibilitatem includit & errorem dictum huiusmodi evidenter. Impossibile enim est actum humanam extrinsecam esse iustum, si exercens actum ipsum nullum jus habeat illum exercendi: imò non iustus seu iniustus, necessariò convincitur talis usus. Item est absurdum & erroneum, quòd actus alicujus non habentis jus actum huiusmodi faciendi, sit iustior & Deo acceptior, quàm habentis, cum concludat actum iniustum iustiorum & Deo acceptiorum existere, quàm sit iustus. Ex præmissis autem inferre nituntur (ut fertur) quòd prædictorum summorum Pontificum definitio, quam definiunt de paupertate Christi & Apostolorum, ac fratrum Minorum prædictorum regula (prout superius expresserunt) per nos non potuit mutari, proculdubio falsa asserunt, dicendo prædecess. nostros definivisse talia, ut superius est probatum, & adhuc sic loquentes, dum per talia constitutiones nostras impugnare satagunt, constitutiones illas, quibus se adjuvant, ostendunt (si eorum falsæ assertiones veræ existerent) fore invalidas, erroneas & infirmas. Si enim nobis non licuit contra constitutionem Nicol. IV. prædecess. nostri, in qua se fundant præcipuè, aliquid statuere commune, nec sibi licuit contra statuta Gregor. Innoc. & Alexand. prædictorum statuere, aut aliquid declarare, quòd tamen ipsum fecisse (secundum eorum assertionem) noscitur evidenter: cum enim illi declaraverint, quòd ordo Minorum habet usum earum rerum, quas licet eis habere, quòd ad usum juris est referendum necessariò, ut superius est probatum: ipse verò secundum ipsos statuit, quòd nec ordo, nec fratres jus utendi habeant, sed tantummodo simplicem usum facti: & insuper ordinavit, decrevit & statuit huiusmodi constitutionem, ordinationem & declarationem suam duntaxat à fratribus ipsis præcisè & inviolabiliter perpetuis temporibus observandam: constat non solum, quòd contra declarationes prædecess. prædictorum ordinaverit, sed ipsum illas, quantum ad ea, quæ sua declaratio continet, etiam revocasse. Ipse quoque prædecessor noster in sua declaratione subjunxit, ad sedis Apostolicæ declarationem & ordinationem eorum, & circa ea, quæ ipse declaraverat pertinere, sic dicens: Si quid in prædictis ambiguitatis emerferit, hoc ad culmen sedis Apostolicæ deducatur, ut ex auctoritate Apostolica sua in hoc manifestetur intentio, cui solum concessum est in his statuta condere, & condita declarare: cuius tamen contrarium asserunt huiusmodi assertores. Adhuc patet, quòd asserunt, esse falsum: licet enim Innoc. III. prædictus in generali Concilio interdixisset novas religiones institui: tamen successores ipsius (non obstante interdictione huiusmodi) plures leguntur ordines confirmasse, qui etiam (aliquibus exceptis) fuerunt postea per Gregor. IX. prædecessorem nostrum dissoluti certo modo in Concilio ge-

nerali. Si igitur post interdictionem generalis Concilii, licuit summis Pontificibus non confirmatos ordines confirmare, & eorum successoribus sic confirmatos in totum dissolvere, non est mirum, si quòd declarat circa regulas ordinum solus summus Pontifex, vel ordinat, liceat ejus successoribus declarare, seu alias immutare. Patet autem, quòd neque Honorii confirmatio, neque Gregorii, neque Alexand. neque Nicolai prædictorum facta fuerit in Concilio generali, cum per nullum ipsorum fuerit generale Concilium celebratum, licet Innoc. IV. celebravit Concilium generale, tamen in illo, nec auctoritate alicujus Concilii facta fuit ipsius declaratio prædicta. Nicolaus autem IV. nec celebravit generale Concilium, nec aliquid circa dictam regulam declaravit. Gregorius autem IX. prædictus, nec confirmavit, nec declaravit dictam regulam: sed in generali Concilio, ubi cassati fuerunt nonnulli mendicantium ordines, dictorum fratrum Minorum, & Prædicatorum ordines non cassavit, sed asseruit approbatos, sic dicens: Ad eos, quos evidens ex eis utilitas Ecclesie universali proveniens perhibet approbatos, præsentem non patitur constitutionem extendi. Præterea dicant nobis, ubi legunt assertiones huiusmodi, quòd ad fidem vel mores pertineat, Christum & Apostolos non habuisse in his, quæ habuerunt, nisi simplicem usum facti? profectò directè hoc ad fidem non pertinet, cum de hoc articulus non sit aliquis, nec sub quo valeat comprehendi, ut patet in symbolis, in quibus articuli fidei continentur: nec etiam reducè, ne quasi hoc sacra Scriptura contineat, quo negato tota Scriptura sacra redditur dubia: & per consequens articuli fidei, qui habent per Scripturam sacram probari, redduntur dubii & incerti: hoc enim in Scriptura sacra non poterit, sed contrarium reperiri. De fratribus autem Minoribus prædictis constat, quòd de ipsorum paupertate & simplici usu facti, seu de dominio eorum, quæ ipsis offeruntur, quòd summus Pontifex illud sibi & Romanæ Ecclesie reservaverit vel potuerit reservare, nec quòd illud reservatum successoribus abicere non liceat, si hoc expedire viderit, seu quòd procuratores constitutos auctoritate summi Pontificis pro negotiis ordinis prædicti successor revocare non valeat, in prædictis symbolis Evangelio, neque actibus Apostolorum & epistolis mentio aliqua non habetur. Unde non possunt ex prædictis concludere, nisi falsò, quin contra ordinata per summos Pontifices circa talia valeat successor aliud ordinare: quòd Nicolaus præfatus expressè in sua declaratione inseruit, ut superius plenius continetur. Nos itaque, ne fabricatores mendaciorum huiusmodi ac etiam assertores de tam peccatiferis, erroneis & damnata doctrina, constitutione ac confusione utique omni digna, gloriari valeant, & alios trahere in errorem, cum aulu atreptando, ac perulantia improba ausi defendere publicè fuerint damnatam per constitutionem prædictam hæresim, ac etiam probare, videlicet quòd Christus & ejus Apostoli in iis, quæ habuisse leguntur, tantum habuerint absque jure aliquo simplicem usum facti, ex quo (si verum esset) sequerentur usum Christi fuisse non iustum, quòd profectò blasphemiam continet, & est catholicæ fidei inimicum, cum hoc de pertinaci animositate ac erronea non sit dubium processisse: omnes & singulos, qui verbo ac scripto per se vel alium seu alios talia publicè præsumpserunt, ipsos quoque qui eos docuerunt in talibus, & ut præmissa facerent, in damnatam incidisse hæresim, ac ut hæreticos evitandos fore, de fratrum nostrorum consilio declaramus. Si quis autem damnatas per constitutionem, cum inter prædictam, hæreses, vel ipsarum alteram, deinceps scienter verbo vel scripto defendere vel approbare præsumperit, de fratrum eorundem consilio decernimus, ut tanquam hæreticus ab omnibus evidenter habeatur. Adhuc quòd constitutionem nostram, Ad conditorem canonum, prædictam infusa

no ausu impugnare nisi sunt (sicut fertur) districtius de eorundem fratrum consilio inhibemus, ne quisquam contra definita, ordinata seu facta per ipsam, verbo vel scripto scienter approbet aliquid, vel defendat. Si quis

verò contra præsumperit, tanquam contumax, & rebellis Romanæ Ecclesiæ ab omnibus habeatur. Nulli ergo, &c. Data Avenion. IV. Idus Novembris, Pontificatus nostri Anno nono.

Constitutionum viginti Joannis vigesimo secunda finis.

EXTRAVAGANTES COMMUNES, A DIVERSIS ROMANIS PONTIFICIBUS POST SEXTUM EDITÆ, CUM SUIS (UT VOCANT) SUMMULIS.

DE CONSUECUDINE.

TITULUS I.
CAP. UNIC.

¶ Consuetudo impediens, ne Legati sedis Apostolica recipiantur, non valet: & illa non obstantibus Legati ipsi sunt ab omnibus recipiendi, & eos impediētes ipso facto excommunicationem incurrunt, & eorum terra Ecclesiastico subdiciuntur interdicto.

Joannes XXII.

uper gentes & regna Romanus Pontifex à Domino constitutus, cum personaliter singulas regiones circumire non possit, nec circa gregem sibi creditam curam pastoralis sollicitudinis exercere: necesse habet interdum ex debito imposte servitutis, suos ad diversas mundi partes (prohi necessitates emerint) destinare Legatos, qui vices ipsius supplendo, errata corrigant, aspera in plana convertant, & commissis sibi populis salutis incrementa ministrent. Verumamen aliqui hujusmodi officium & potestatem ipsius Romani Pontificis, quam non ab homine, sed à Deo recepit, sub suo arbitrio redigere molientes, Legatos ipsos, nisi ab eis petiti fuerint, vel de beneplacito eorum transmissi, sibi terras subjectas (dicentes hoc eis de consuetudine competere) ingredi non permittunt. Nos hujusmodi consuetudinem, non tam irrationabilem, quam nonnunquam animarum salutis contrariam, detrahentemque Apostolicæ potestati, auctoritate Apost. penitus reprobantes, Legatos ipsos ab omnibus, cujuscunque præminentia, conditionis, aut status fuerint, debere admitti decernimus: nec eos pretextu cujuscunque consuetudinis impediri posse à quoquam Christiano nomine gloriantes, quò minus regna, provincias & terras quaslibet, ad quæ ipsos destinari contigerit, ingrediantur libere, ac commissæ sibi legationis officium exerceant in eisdem. Qui verò detextero super prædictis dictos Legatos, aut etiam Nuntios, quos ad quasunque partes pro causis quibuslibet sedes ipsa transiiserit, præsumperint impedire, ipso facto sententiam excommunicationis incurrant. Regna, terra & loca quælibet subjecta eisdem, tamdiu sint eo ipso Ecclesiastico suppo-

sita interdicto, quamdiu in hujusmodi contumacia dixerint persistendum. Non obstantibus quibuslibet indulgentiis, aut privilegiis, Imperatoribus ac Regibus, seu quibuscunque aliis sub quibuscunque modis, tenoribus & formis à sede ipsa concessis, quæ contra præmissa nullis volumus suffragari.

DE POSTULATIONE PRÆLATORUM.

TITULUS II.
CAP. UNIC.

¶ Minores XXVII. annis seculares, & mendicantes religiosi, ad certas Ecclesias prohibentur postulari: & puniuntur tam postulantibus, quam postulatis.

Joannes XXII.

ispendiis & periculis variis, quæ ex subscriptis postulationibus possent Ecclesiis evenire, & vacationum diuturnitatibus, quæ contueverunt nonnunquam ex postulationibus irrationabilibus provenire, ac dispendiis, quæ inde frequenter Ecclesiæ incurrunt, ad futuram rei memoriam obistere cupientes: illum, qui vigesimum septimum non attigerit annum, ad cathedralem, necnon professorem cujuscunque mendicantium ordinis ad inferiores cathedralibus Ecclesiis, ad monasteria extra suos ordines postulari edicto perpetuo prohibemus. Quòd si secus postulatum fuerit & attentatum, irritum ac nullius penitus sit momenti. Et qui scienter processerint ad eandem, eà vice postulandi

ac eligendi potestate privatos, ac beneficiis, quæ in ipsa obtrinebunt Ecclesia, ad quam postulationem hujusmodi fecerint, per triennium noverint se suspensos. Postulatos vero, qui postulationis de se factæ negotium fuerint per se, vel per alium in Romana curia prosecuti, illud ibi proponi in publico vel privato Consistorio facientes, etiam se duntaxat dispositi sedis Apost. committendo, si se annum XXVII. non attigisse sciverint (ut præfertur) usque ad XXXV. annum. Ceteros vero seculares & religiosos extra suorum administrationes ordinum perpetuo ineligibiles ac impossulabiles esse decernimus, ac profus inhabiles ad quascunque dignitates Ecclesiasticas, & beneficia quælibet obtinenda.

DE ELECTIONE.
TITULUS III.

CAP. I.

¶ Multis probis argumentis, promoto: in curia non debere ad propria redire sine literis sua promotionis. Qui si fecerint, pro Prælatu non sunt habendi, penamque, incurritur hic expressus. Et de ista extravaganti facti mentionem Panor. in cap. qualiter. de elect. dicens, quod nullus, antequam habeat literas Apostolicas super sua promotione, debet administrare, nec debet recipi ab Ecclesia tanquam Prælatu: aliis recipientes & receptus incurritur penam, de qua hic.

Bonifacius VIII.

Injunctæ nobis debitum servitutis exposcit, ut qui ad reformandos in Clero mores & actus (prout nobis ex alto permittitur) solertius intendimus, ibi præcipue reformationis accommodatæ remedium apponamus, ubi rhaus respicimus periculum imminere. Sanè quàm periculosum existat, quòd aliquis in officio, dignitate vel gradu fore se asserat, & pro tali etiam habeatur, nisi prius ipse, quod asserit, legitimis ostenderit documentis, tam ex civilibus, quàm ex canonicis institutis colligitur evidenter. Asserenti namque cum mandatis principis se venisse, credendum non est, nisi hoc scriptis probaverit. Nec similiter creditur se asserenti Legatum. Nunquam enim Apost. sedis moris fuit, absque signatis apicibus undecunque legationem suscipere. Sed nec dicenti se delegatum sedis ejusdem creditur vel intenditur, nisi de mandato Apostolico fide doceat oculatâ. Similiter Clerici ad alienam diocesim sine suorum ordinario litteris venientes, nec in suis recipiantur ordinibus, nec ad superiores ascendant. Clerici quoque & Monachi, qui de suis civitatibus ad alienam urbem proficiscuntur (nisi muniti veniant suorum litteris Prælatorum) non sunt Clerici vel Monachi reputandi. Si quis præterea in Clerum electum se dicat, si Sacerdotem se nominet, hoc scrutandum est: quia non sine periculo est in talibus communicatio indiscussa. Quòd autem in illis, qui se Episcopos, vel superiores Prælatos, aut etiam Abbates, Priores, seu alios monasteriorum Rectores, quocunque nomine censeantur, appellant, sit discussio celebris & diligens faciendâ, luculenter apparet: si scandala & pericula gravia (quæ ipsorum parere possent communicatio indiscussa) diligentius attendantur. Hinc nos evidens evocat ratio, ut cum præmissis aliis casibus, qui minoris existunt periculi, sit ex constitutionibus editis jam provisum, hunc ultimum, qui pericula graviora minatur, nequaquam sine provisionis opportuna remedio relinquamus. Præsenti itaque perpetuò valiturâ constitutione sancimus, ut Episcopi & alii Prælati superiores, necnon Abbates, Priores & ceteri monasteriorum regimina exercentes, quocunque nomine censeantur, qui apud dictam sedem promoventur, aut confirmationis, consecrationis, vel benedictionis munus recipiunt, ad commissas eis Ecclesias & monasteria absque dictæ sedis litteris hujusmodi, eorum promotionem, confirmationem, con-

secrationem, seu benedictionem continentibus accedere, vel honorum Ecclesiasticorum administrationem accipere non præsumant: nullique eos absque dictarum litterarum ostensione recipiant, aut eis pareant vel intendant. Quod si forsitan contra præsumptum fuerit, quod per Episcopos, Prælatos, Abbates, Priores, & alios monasteriorum regimina exercentes prædictos medio tempore actum fuerit, irritum habeatur: nec quicquam interim eisdem Episcopi vel Prælati, Abbates, Priores, vel regimina exercentes, de Ecclesiis vel monasteriorum conventibus percipiant eorundem. Capitula verò & Conventus Ecclesiarum & monasteriorum ipsorum, & alii quicunque, ipsos absque hujusmodi dictæ sedis litteris recipientes, vel obediens eisdem, tamsiu sint à beneficiorum suorum perceptione suspensi, donec super hoc ejusdem sedis gratiam meruerint obtinere. Similiter quoque Episcopi, Prælati, Abbates, Priores, & alii monasteriorum regimina exercentes prædicti, solito fidelitatis & obedientiæ juramento non præstito. Illi etiam Pontifices, quos apud prædictam sedem pallium continget recipere, absque litteris reationis ipsius pallii nequaquam ab eadem discedant: discedentes verò (quousque hujusmodi juramentum præstiterint, & litteras obtinuerint) nihil de ipsarum Ecclesiarum & monasteriorum conventibus percipiant: & quicquid interim per eos (ut de aliis prædictis) actum fuerit, viribus non subsistat.

CAP. II.

¶ Si religiosus electus non poterit ipse vel ejus electores licentiam consentiens, intra tempus moderandum pro præsentia vel absentia superari, est eo ipso privatus jure sibi ex electione acquisito, & possunt electores alium eligere. h. d. addit ad e. quàm sit de elect. in 6. Benedictus XI.

Si Religiosus, qui absque sui superioris licentia electionem sibi præsentatam, vel ejus electores, intra tempus pro ejusdem superioris præsentia vel absentia moderandum, nequaquam obtineat, dat generale Concilium Lugdunense electoribus exiunt ad electionem aliam procedendi liberam facultatem. Verum quia frequenter dubitatum est, an etiam sit eo ipso jure (si quod ei competeat ex hujusmodi electione) privatus: statuiimus illo eum hoc ipso fore privatum.

CAP. III.

¶ Quatuor Patriarchalibus Ecclesiis vacantibus, statuitur illis non posse provideri Romano Pontifice inconsulto: quod si fecerint, irritum decernitur.

Idem.

Sancta & Romana Ecclesia, quæ disponente Domino super omnes alias ordinariæ potestatis obtinet principatum à Deo, utpote mater universorum Christi fidelium, & magistra, quatuor Patriarchales sedes instituit, inter quas post ipsam Romanam Ecclesiam, Constantinopolitanam primum, Alexandrinam secundam, Antiochenam tertiam, & Hierosolymitanam quartam locum voluit obtinere, ipsasque multis prærogativis & honoribus ac privilegiis decoravit: de quarum provisionibus cum eas vacare contingit, tanto est accuratius cogitandum, & attentius providendum, quanto majoris eminenti altitudine dignitatis, & periculose erraretur in provisionibus earundem. Super hoc igitur cum fratribus nostris habitâ deliberatione maturâ, inter alia nostræ considerationi occurrit, quòd omnes (proh dolor) prædictarum sedium Patriarchalium civitates, aut sunt destructæ, aut occupatæ ab infidelibus, vel à Schismaticis detinentur, ipsarum Capitalis, seu Conventibus, & Canonicis dispersis undique extra civitates ipsas, per alias regiones, seu loca à civitatibus ipsis remota.

a Vide notata per Doct. in c. antiqua, extra de privi.

Ex quo contingit (sicut experientia nuper nos docuit) quod vacante Constantinopolitana Ecclesia, per mortem bonæ memoriæ Petri Patriarchæ, solum per unum duntaxat ejus Canonicum fuit de novo pastore electio celebrata, aliis Canonicis suis agentibus in remotis: dictus tamen electus juri, si quod sibi ex electione hujusmodi competeat, in nostris manibus spontè ac liberè resignavit. Ideoque de eorundem fratrum consilio & Apostolice potestatis plenitudine statuimus, ut quoad civitates ipsæ Schismaticorum, aut infidelium subsunt, aut suberunt ditioni, aut detinebuntur per eos, Canonici dictarum patriarchalium sedium, cum eas vel ipsarum aliquam, seu aliquas vacare contigerit, ad electionem, postulationem, seu quamvis provisionem de præficiendo sibi Patriarchâ vel pastore nullo modo procedant, quousque ad Apost. sedis noticiam deducatur. Nos enim à data præsentium decernimus irritum & inane, si secus per prædicta Capitula, Conventus vel Canonicos, aut quemvis alium vel alios scienter vel ignoranter fuerit attentatum: non obstantibus quibuscunque ipsarum Ecclesiarum, vel alicujus earum consuetudinibus vel statutis, juramento, confirmatione dictæ sedis, vel quacunque aliâ firmitate vallis, seu constitutionibus, privilegiis, vel indulgentiis sedis ejusdem, per quæ effectus præsentium impediri possent quomodolibet, vel diserti, & de quibus quorumque totis tenoribus de verbo ad verbum in nostris literis habenda esset mentio specialis. Nulli ergo, &c. Data Laterani X. Calend. Januar. Pontificatus nostri Anno 7.

CAP. IV.

Cum beneficia apud sed. Apost. vacantia sint soli Papa reservata, ostendit, quæ & quorum apud sedem vacare dicantur eandem. Et primo loquitur de reservationibus, secundò de personibus.

Joannes XXII.

EX debito pastoralis officii, nobis quamquam immemris supernâ dispositione commissi, periculis animarum & Ecclesiarum ac monasteriorum dispensiis, quæ ob ipsorum vacationes diutinas ipsis solent frequentius provenire, congruis remediis (quam im nobis ex alto conceditur) salubriter occurrere intendentes, ut celerius & utilius provideatur Ecclesiis ac monasteriis antedictis, & ut Rom. Eccl. quæ super ipsas Ecclesias ac monasteria ex divina provisione obtinere dignoscitur principatum, honor debitus impendatur: prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum, præsertim, scilicet record. Bonif. VIII. qui dignitates, personatus, Ecclesias & alia Ecclesiastica beneficia, & Cl. V. qui tam hujusmodi dignitates, personatus, Ecclesias, beneficia, quam cathedrales Ecclesias quaslibet, monasteria, prioratus, administrationes & officia quacunque, quæ apud sedem Apost. vacarent, provisioni Apostolicæ sub certis tenoribus reservaverunt, vestigiis inhaerentes: Nos ex causis rationabilibus, quæ ad id nostrum animam induxerunt, de fratrum nostrorum consilio nonnulla detrahendo, aliqua declarando, & quædam addendo de novo, Episcopales, & earum superiores sedes, monasteria, & regulares Ecclesias, ad quæ hi qui eis pro tempore præficiendi sunt, etiam per electionem canonicam assumuntur, Prioratus, officia vel administrationes eorundem, dignitates, personatus, præbendas, aliasque Ecclesiastica beneficia, cum cura vel sine cura, quocunque nomine censeantur, quæ apud prædictam sedem vacant ad præsens, & exnunc in antea (donec Christi dignatio nos dignabitur universalis Ecclesiæ sponse suæ regimini præsidere) vacare contigerit apud eam, provisioni nostræ de fratrum nostrorum consilio auctoritate Apostolicâ reservamus. Hujusmodi autem sedes, monasteria, Ecclesias & alia præfata beneficia Ecclesiastica, per mortem vel depositionem, ac privationem eorum, qui ea obtinerent, per electionem cassâ,

tionem, postulationum repulsionem, renuntiationem, quorumlibet, provisionem, translationem, sive per successionem muneris consecrationis, aut benedictionis dudum à dicto Clemente prædecess. nost. promotis impensæ: nisi de ipsis disposuerit prædecessor, & à nobis, sive auctoritate nostrâ promovendis impendendi apud sedem ipsam, vel etiam ubicunque aut quovis alio modo canonicè vacare, apud sedem intelligimus prælibatam. Episcopales insuper vel alias dignitates, Ecclesias, Monasteria, & alia prædicta fratrum nostrorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium apud dictam sedem, per eorum obitum vacare censimus, sive inibi, sive alibi ubicunque ipsos migrare contigerit de hac luce. Et hoc idem in dignitatibus & beneficiis quibuslibet (ut de aliis præmittitur) officialium nostrorum, videlicet Vicecancellarij, ejusdem Ecclesiæ Camerarij, Notariorum, auditoris contradictarum, correctorum, scriptorum literarum, ac penitentiariorum nostrorum, necnon abbreviatorum curiæ Romanæ locum sibi volumus vendicare. Rursus hujus nostræ reservationis edictum ad dignitates, & alia jam dicta Capellanorum nostrorum commensalium, & quorumlibet aliorum ratione officij, vel ex causa legitima in dicta curia merentium, quando à nobis pro nostris, & ejusdem sedis negotiis prosequendis, de ipsa curia quocunque modo præmissi, vel aliqui eorum transmissi, aut legati vel nuntij fuerint, & eos ubilibet ante ipsorum ad præfatum curiam reditum (durante legatione, seu prosecutione ipsorum negotiorum) rebus eximi contigerit ab humanis, duximus extendendum. Et idipsum etiam esse volumus in hujusmodi Capellanis commensalibus, etiam si (ut præmittitur) nunc transmissi fuerint ubicunque, & ipsos rebus eximi contigerit ab humanis. Ceterùm edictum ipsum trahimus ad sedes, monasteria, & alia supra dicta, quæ vivente adhuc dicto Clem. prædecessore nostro usque ad ejus obitum, nisi de ipsa per eum fuerit ordinatum, & deinde usque ad datam præsentium apud sedem vacaverint eandem, illaque vacare decernimus apud ipsam, dummodò in eis jus in re, licet ad rem non sit aliquibus acquisitum: Decernentes extunc irritum & inane, si secus in prædictis & singulis eorum scienter vel ignoranter, per quacunque seu quocunque Apostolicâ vel aliâ quavis auctoritate attentatum fuerit, vel contigerit in posterum attentari: Non obstantibus pia memoriæ Gregorii decimi, ac Bonifacii octavi, & aliorum Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum constitutionibus super hoc editis: quatenus edicto essent & sunt contrariæ memorato. Ceteris in ipsis constitutionibus contentis, in subroborate duraturis. Pensiones insuper annuas ab Episcopis & eorum superioribus aliisque Prælati inferioribus, necnon quibuscunque Capellanis, Conventibus, collegiis, vel singularibus personis factas & faciendas personaliter, aliquibus ex eisdem Cardinalibus, seu quibusvis aliis ex prænomatis personis, & pensiones præterea seu assignationes quantitatum quatuorlibet super certis Provinciis, diocæsiibus, Ecclesiis, monasteriis, vel aliis Ecclesiasticis locis aut ordinibus, etiam à quibusvis prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus factas præmissis personis, sive alicui earundem, vel monasteria, Prioratus, administrationes quaslibet, beneficia regularia, vel alia quælibet quocunque nomine censeantur, non consueta ab olim Clericis secularibus assignari, hujusmodi personis vel alicui earundem collata, sive concessa in commendam, vel alio quovis titulo ab eisdem prædecessoribus, seu aliis Episcopis, vel superioribus Prælati, Capitulis, aut Conventibus, vel collegiis sub edicto prædicto nolumus aliquatenus comprehendi, quò minus eis cedentibus vel decedentibus, sive illa quovis alio modo dimittentibus, monasteria ipsa, Prioratus, administrationes, beneficia, ac loca hujus-

modi, ad Ecclesias & monasteria, sive alia loca religiosa, vel alia Ecclesiastica, eorumque Prælatos, sive personas, ad quas antea eorum dispositio pertinebat, seu quibus immediate subesse noscuntur, liberè revertantur; nisi eis quid canonicum obtulerit, vel de ipsis aliter duxerimus disponendum.

DE AUCTORITATE ET USU PALLII.

TITULUS IV

CAP. UN.

Pallii traditio per objectum criminis vel defollis retardari non debet, nisi obiciens præmissis juramento de objectu promptam fidem faciat. Et quid sit promptam fidem facere, declarat.

Joannes XXII.

Malitiis hominum, quæ sæpè circa impediendam pallii dationem committuntur, volentes salubriter obviare, hæc in perpetuum valiturâ constitutione sancimus, ut deinceps per objectum cuiusvis criminis seu defectus traditio pallii, faciendâ his, qui ad metropolitanarum Ecclesiarum, seu aliarum regimen assumuntur, non impediatur in aliquo nec retardetur, nisi obicientes fidenter corporali præstito juramento, se id malitiosè non agere, sed objecta vera esse credere, ac de objectis offerant facere promptam fidem; & nihilominus ad penam rationis, seu extraordinariam se obligent arbitrio præsentis. Promptam verò fidem intelligimus in hoc casu, si intra bimestris temporis spatium numerandum à die collationis in antea, probaverint legitime, quod opponunt. Quod si non fecerint, eorum objectibus nequaquam obstantibus, ad ipsius traditionem pallii procedatur. Per traditionem autem hujusmodi, vix accusationis, denunciationis, vel inquisitionis, nullam volumus præjudicium generari.

DE OFFICIO CUSTODIS.

TITULUS V.

CAP. UN.

In religionum mendicantium conventibus plures campanas esse non possunt sine speciali Papa licentia: plures autem campanulas in refectorio, capitulo & aliis locis possunt ipsi religiosi mendicantes habere. h. d. Et est extravagan. notabilis: & quia pulsare campanas est officium, ut patet ord. tit. s. i. in ant. idè hinc non abs re collecta est.

Joannes XXII.

Quibus cunctis orthodoxæ fidei professores, & viros præsertim Ecclesiasticos sic hortamur ad invicem, & quoad alios etiam converfari, quod ex ipsorum gestis nullius offendatur justitia, nec cuiquam scandali materia præparetur: Advertentes quod eo, quod nonnulli mendicantium ordinum professores in nonnullis suis conventibus plures campanas obtinent, & in posterum satagunt obtinere, cathedrales ac Ecclesiæ aliz suæ queruntur propterea justitiæ detrahi, & exinde civitatibus locorum interdum afferri divinis officiis impedimentum, videturque inter ipsos litigiis & scandalis via aperiri. Nos præmissis obviare cupientes periculis, pacemque desiderantes inter ipsos (sine qua bene pacis auctor non colitur) observari; de fratrum nostrorum consilio hoc edito perpetuo ordinamus, quod religiosi dictorum ordinum mendicantium in nullo conventu suo, seu loco, plures campanas habeant, sine sedis Apostolicæ licentia speciali, sed unâ tantummodo pro loco quolibet sint contenti. Quod si forsitan communitas seu universitas aliqua Ecclesiastica vel mundana, seu idem religiosi pro illis, in aliquo ipsorum locorum campanam aliam habuerint, vel nunc habeant, non illam, sed aliam solam co-

rum specialiter usibus deputatam pulsare valeant horis diurnis & nocturnis, Missis & aliis consuetis. Ceterum religiosi eisdem permittimus, quod ubi hætenus plures campanas sine lite & contradictione qualibet in usus duntaxat proprios habuerint, & nunc habent, illis etiam deinceps liberè uti possint. Aliis quibuscumque per eos habitis intra trium mensium spatium de suis locis seu campanilibus deponendis, & nullatenus iterum reponeendis. Verum campanulas, quæ in Refectoriis, Sacristiis, Capitulis, & aliis forsitan officinis religiosorum, ipsorum consueverunt haberi, sub ista nostra ordinatione nolumus comprehendi. Nulli ergo, &c. Datum 2. Novembris, Pontificatus nostri Anno 8.

DE OFFICIO DELEGATI

TITULUS VI

CAP. UN.

Littera Apostolica impetrata ad gratias seu ad lites in aliquibus civitatibus seu diocesis, dum erant integra, non obstante divisione factâ de ipsa in duas seu plures civitates seu diocesis, qua de vobis facta propter divini cultus augmentum, & populi incrementum, & etiam executorum seu iudicis eandem habeant sub eisdem modo & forma illorum vigore in se divisio, quem habebant in illa, dum integra remanebant.

Joannes XXII. Episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rem memoriam.

Sedes Apostolica in suis actibus veritatem proficiens, lucem amans, libenter evitat nodosæ ambiguitatis involucrium: Illamque sibi semper in suis ordinationibus reservare cautelam intendit, ut de illis ita proveniant commoda, quod aliis non imminet detrimentum. Sanè pridem ad divini cultus augmentum, & ad salutem populi, quem in nonnullis civitatibus & diocesis sic multiplicat altissimus, quod in earum singulis singulorum vultus nequibat, ut deceret, unicus pastor inpicere, aut alias partes boni pastoris implere: salubriter intendentes, in ipsis diocesis, quarum nonnullas in duas, & aliquas in plures diocesis duximus dividendas, certas earum civitates ac Ecclesiæ erexitimus cathedrales, quarum singulis proprias, distinctas & limitatas iustimus assignari. Verum quoniam plures antea ordinationem seu divisionem nostram hujusmodi tam à nobis, quam à prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus Apostolicis obtinuerunt litteras, super beneficiis Ecclesiasticis in ipsis tunc integris diocesis vacaturis, quarum nonnullæ restant adhuc executioni mandandæ: Nos amovere volentes cuiusvis dubitationis scrupulum, qui circa executionem gratiarum super hujusmodi beneficiis concessarum posset forsitan incidere, considerantes attentius, quod per ordinationem seu divisionem nostram prædictam, jus ad rem expectantibus dicta beneficia ante competentem ex ratione immutari non debet, quin adeo efficax in divisio diocesis maneat, sicut in ipsis quondam integris: auctoritate præsentium declaramus, quod omnes & singula gratiæ, super beneficiis vacaturis ante divisionem hujusmodi in ipsis quondam integris diocesis à nobis vel prædecessoribus nostris personis quibuscumque concessæ, tam in ipsis nunc divisio, quam in aliis diocesis decisæ ab illis, eisdem modo & formâ possint suo ordine per executores demandatos, & alios, ad quos id pertinebit, ad debitam executionem adduci, quibus ante divisionem prædictam potuerant, & debebant. Idem etiam declaramus quoad litteras Apostolicas iustitiam continentes, ut videlicet iudices dati per illas in causis quarumlibet personarum, quæ nunc de eisdem diocesis divisio existunt,

Hæc extravagan. habetur inter XX. Joan. XXII. sub tit. de cancell. præb. cum gl. domini Zencolini.

possint

possint juxta eorum tenorem perinde procedere, ac si dicta dioceses, de quibus mentio in eisdem literis habetur, integre remansissent. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se noverit incursum. Datum Avenion. 3. Cal. Novemb. Pontificatus nostri Anno 2.

DE OFFICIO JUDICIS ORDINARI.

TITULUS VII

CAP. I.

Episcopus monasterium visitans non tenetur accipere Monachos veliam monasterii pro tabellionibus, etiamsi hoc haberet consuetudo: nec in alia visitatione debet esse solus, sed duo vel tres Clericos eum Notari, qui similiter sit Clericus, secum assumat. h. d.

Bonifacius VIII.

Debent superioribus suis reverentiam subditi; & dum salubriter ab eis pro culpis correctionem velut curantium medicamenta recipiant, obedientiam exhibere tenentur. Rursus oportet Præpositos cum charitate a corrigere: decet eos inferre humilitatem, quod docent, & paternam subiectos dilectionem fovere. Sic debitor delicatus effugitur, sic onerosus creditor minime reperitur. Sanè dudum venerabili fratre nostro A. Episcopo Dulmen. ad visitandum Capitulum saxe Ecclesie Dulmen. quæ regularis ordinis sancti Benedicti fore noscitur, descendente, Prior & Capitulum ipsius Ecclesie excipientes, quod de consuetudine erat Ecclesie supradictæ, à tempore, cujus non erat memoria, inconvulsè servata, quod Episcopi Dulmen. qui fuerunt pro tempore, per se solos abique aliis religiosis sibi adiunctis, vel Clericis, vel Laicis secularibus quibuscumque, assumptis sibi loco Notarii Monacho, seu Monachis Capituli memorati, visitationem suam hæcenus præfatio impenderunt Capitulo: supplicavit eidem Episcopo, ut omnes tam Clericos, quam Laicos, religiosos & seculares (antequam visitationem actualiter exerceret) à Capitulo præciperet amoveri: quibus amotis, parati erant ipsam admittere ad visitationem hujusmodi peragendam. Et quia dictus Episcopus eos super hoc non audivit, quanquam protestaretur se velle omnes Clericos suos, & alios (præter tres, vel quatuor, & Notarium) removere, & sic suam visitationem incipere & completere, idem Prior & Capitulum ad sedem Apostolicam appellârunt. Proposito itaque hujusmodi negotio coram nobis, & auditis, & intellectis quæ partes dicere voluerunt: nos considerantes, quod consuetudo prædicta contra communem utilitatem, facultatem probationum (quæ non est angustanda) restringit, propter quod etiam, ut salva scilicet sit rerum probatio, quia publicè interest, ne veritas occultetur, cautum est jure, ut curent magistratus testari, id est, testificari volentibus, seipsos, & alios testes, vel signatores præbere. Et statuit generale Concilium, ut à judicibus adhibeatur persona publica, vel duo viri idonei, qui acta conscribant. Quos quidem Monachos ad prædicta, tum propter eorum professionem, quæ illorum vocem facit sanctam, & ipsos atque à judiciis, & publicis sive civilibus actibus, nec patitur (prout constitutio novella declarat) nisi in inquisitionis hæreticæ pravitatis causa, tabellionis (eius vicem in hac parte duo viri per supra dictum Concilium obtinent) officium exercere: tum quia suspecti nec contra riores, aut Capitulum, quibus subditi, quæ corrigenda invenirentur, fideliter & rectè conscriberent, constat non esse idoneos. Attendentes quo-

a Vide Conc. Trid. sess. 3. de refor. c. 1.

que quod id Episcopali non modicum detrahit dignitati, si ab Episcopo, qui dignitatem propriam suo ingenio augere debet, comites honoris sui causâ adhibiti abducantur, sequè solum suspectis quandoque, forsitan quos visitat, committere compellatur: Dictam consuetudinem, per quam prælibati Prior & Capitulum videntur nimium delicati, tanquam non rationabilem reprobamus. Sed ne sit Episcopus onerosus, decernimus, nostrorum prædecessorum vestigiis inhærentes, ut cum ad visitationem decetero faciendam in Ecclesia memorata descenderit, in visitationis actu duas vel tres honestas personas Clericali charactere insignitas, quarum una ad minus sit religiosi ordinis supradicti, & unum Notarium Clericum secum habeat, & non plures: Consuetudine aliquâ obtentâ, & compositione quâlibet inter partes ipsas super hoc in contrarium factâ hæcenus, non obstante. Nulli ergo liceat hanc pag. nostrarum reprobationis, constitutionis, &c. Datum Anag. X. Calend. August. Pontificatus nostri Anno 8.

CAP. II.

Beneficia plura incompatibilia obtinens sine dispensatione, debet illa præter ultimum in manu ordinarii intra duos menses dimittere: alius penas incurrit hic positas. Et debet Ordinarius talia plura beneficia obtinentes compellere ad ostendam dispensationem: quod si non fecerit, ab ingressu Ecclesie suspendatur. vide cap. Ordinarii. eod. tit. lib. 6. quod si dicitur notetur, hæc extranea gano sub hoc tit. rectè collocata dicitur.

Joannes XXI.

Ut a quos virtutis amor à vitio ambitionis execrandæ, & avaritiæ excitare non retrahit, saltem rigore coercet disciplina: Stetimus, ut quicumque plures dignitates, vel personatus, aut parochiales Ecclesias, aut dignitatem, vel personatum cum alio beneficio curam animarum habente, simul sine dispensatione canonica detinens, illa omnia & singula (illo duntaxat excepto, quod ultimo receperit, quod possit, si tamen in eo ex collatione canonica jus sibi competat, retinere) intra duos menses à die notitiæ hujusmodi nostræ constitutionis continuè numerandos, efficaciter verbo & facto, absque fraude aliqua in manu Ordinarii dimittere teneatur, per eum, vel per eos, ad quem, vel ad quos eorum dispositio spectabit, ea vice libere disponenda. Quod si non fecerit, etiam illo sit ipso jure privatus, in quo jus competeat eidem: & inhabilis ad quæcumque beneficia obtinenda penitus censeatur. Qui vero deinceps receperit dignitatem, vel personatum, aut beneficium cuiam habens animarum annexam, si prius simile beneficium obtinebat, primum, quo postquam secundi possessionem habuerit, vel per eum (omni dolo & fraude cessantibus) quo minus habeat, steterit, privatus noscitur ipso jure, absque moræ dispendio in manu Ordinarii omnino similiter dimittere teneatur, per eum vel eos, ad quem seu quos collatio seu ordinatio spectaverit, disponendum: quod nisi fecerit, extunc secundo sit ipso jure privatus, & inhabilis ad sacros ordines, & ad quodcumque beneficium Ecclesiasticum obtinendum. Ut autem præmissorum fructus facilius subsequatur, omnibus & singulis Ordinariis in virtute sanctæ obedientiæ, & sub pena suspensionis ab ingressu Ecclesie, quam eos (si in exequendis subsequen- tibus negligentes fuerint) incurtere volumus ipso facto, districte præcipimus & mandamus, ut sub certa & formidabili pena eorum arbitrio infligenda, subditiis suis plures dignitates & personatus aut Ecclesias, quibus cura imminet animarum, aut dignitatum vel personatum cum alio beneficio, cui cura similis sit annexa, obtinentibus, injungere debeant, quod dispensationes,

a Vide Conc. Trid. sess. 1. de reform. cap. 2. & 4. & sess. 24. de reform. c. 12.

autoritate quarum hujusmodi Ecclesias, personatus, vel dignitates obtinent, si quas habent, necnon & titulos Ecclesiarum, dignitatum vel personatum eorundem, intra tempus pro facti qualitate ipsorum ordinariorum moderandum arbitrio, ordinariis ipsis, vel iis, quem vel quos ad hoc duxerint deputandos, exhibere procurent: De processibus habendis super his exhibitis, propositis & productis, reddiduri absque morâ dispendio per scripta publica conficienda super his sedem Apostolicam certiore.

DE MAJORITATE ET
obediencia.

TITULUS VIII.

CAP. I.

Omnes Christi fideles de necessitate salutis subsunt Romano Pontifici, qui utrumque gladium habet, & omnes iudicat, a nemine autem iudicatur. Hac tamen extravaganti Regem Francie & regnicolas non amplius subijci Ecclesia Romana, quam prius erant: ut patet J. de priviil. meruit.

Bonifacius VIII.

UNam sanctam Ecclesiam catholicam & ipsam Apostolicam urgente fide credere cogimur & tenere. Nosque hanc firmiter credimus & simpliciter confitemur: extra quam nec salus est, nec remissio peccatorum, Sponso in Canticis a proclamante: [Una est columna mea, perfecta mea. Una est mater mea, electa genitrix sua:] quæ unum corpus mysticum repræsentat, cuius caput Christus: Christi vero Deus. In qua unus Dominus, una Fides, unum Baptisma. Una nempe fuit dilavii tempore arca Noë, unam Ecclesiam præfigurans, quæ in uno cubito consummata, unum, (Noë videlicet) gubernatorem habuit & rectorem, extra quam omnia subsistentia super terram legimus fuisse deleta. Hanc autem veneramus & unicum: dicente Domino in b Propheta: [Erat a fames Deus animam meam, & de manu canis unicum meam:] Pro anima enim, id est, pro se ipso, capite simul oravit & corpore: quod corpus unicum scilicet Ecclesiam nominavit, propter sponsum, fidei, sacramentorum & charitatis Ecclesie unitatem. Hæc est tunica e illa Domini inconsutilis, quæ scissa non fuit, sed sorte provenit. Igitur Ecclesie unius & unica, unum corpus, unum caput, non duo capita, quasi monstrum, Christus videlicet & Christi vicarius Petrus, Petrique successor, dicente Domino ipso Petro, [Pascis oves meas,] meas, inquit, & generaliter, non singulariter has vel illas, per quod commississe sibi intelligitur universas. Sive ergo Græci sive alii se dicant Petro ejusque successoribus non esse commissos, fateantur necesse se de omnibus Christi non esse: dicente Domino in Joanne: Unum e ovile & unicum esse pastorem. In hac ejusque potestate duos esse gladios, spiritalem videlicet & temporalem, Evangelicis dictis instrumur. Nam dicentibus Apostolis, [Ecce gladius duo habet:] in Ecclesia scilicet, cum Apostoli loquerentur, non respondit Dominus nimis esse, sed satis. Certè qui in potestate Petri temporalem gladium esse negat, malè verbum attendit Domini proferentis, [Convertite gladium tuum f in vaginam.] Uterque ergo est in potestate Ecclesie, spiritualis scilicet gladius & materialis. Sed is quidem pro Ecclesia, ille verò ab Ecclesia exercendus. Ille Sacerdotis, is manu Regum & militum, sed ad nutum & patientiam Sacerdotis. Oportet autem gladium esse sub gladio, & temporalem auctoritatem spiritali subijci potestati. Nam cum dicat Apostolus: [Non est potestas nisi à Deo: quæ autem sunt, à Deo ordinata sunt:] Non autem ordinata essent, nisi gladius esset sub

gladio, & tanquam inferior reduceretur per alium in supremam. Nam secundum B. Dionysium, Lex divinitatis est, infima per media in supremam reduci. Non ergo secundum ordinem universi omnia aequè ac immediate, sed infima per media, & inferiora per superiora ad ordinem reducuntur. Spiritalem autem & dignitatem & nobilitatem terrenam quamlibet præcellere potestatem, oportet tantò clarius nos fieri, quanto spiritualia temporalia antecellunt. Quod etiam ex decimarum datione, & benedictione, & sanctificatione, ex ipsius potestatis acceptione, ex ipsarum rerum gubernatione claris oculis intuemur. Nam veritate testante, spiritalis potestas terrenam potestatem instituit, & iudicare, si bona non fuerit: sic de Ecclesia & Ecclesiastica potestate verificatur vaticinium Hieremiz: [Erat a consiliis te ludis super gentes & regna:] & cetera, quæ sequuntur. Ergo si deviat terrena potestas, iudicabitur à potestate spiritali: sed si deviat spiritalis minor, à suo superiori: Si verò suprema, à solo Deo, non ab homine poterit iudicari: testante Apostolo, [Spiritalis b homo iudicat omnia, ipse autem à nemine iudicatur.] Est autem hæc auctoritas (& si datus sit homini, & exerceatur per hominem non humana, sed potius divina, ore divino Petro data, ubique fuisseque successoribus in ipso quem confessus fuit petra firmata: dicente Domino ipsi Petro: [Quicumque ligaveris c, &c.] Quicumque igitur huic potestati Deo sic ordinate resistit, Dei ordinationi resistit, nisi duo (sicut Manichæus) fingat esse principia, quod falsum & hæreticum iudicamus: quia testante à Moysè, non in principis, sed in principio caelam Deus creavit & terram. Porro subesse Romano Pontifici omni e humanæ creature declaramus, dicimus, definimus & pronunciamus omnino esse de necessitate salutis. Dat. Laterani, Pontificatus nostri Anno 8.

CAP. II.

Prælatus non discurrant, præsertim habitu transformate: qui si ad curiam venerint, in ea recedere non debent, sine Papa licentia aliis ipsi & receptantibus illis excommunicantibus sunt.

Joannes XXII.

UT Prælatorum inepta discursibus gravitas & simpliciter simulationibus obvia, & ipsorum ad Christi vicarium indevotio, religiofitati quippe contraria, non immeritò arguenda, cum reverentiam illorum sanctitas, lucem puritas, firmosque maturitas potest gressus, ut sint vitæ mundi, famâ clari, proficiunt reddantur exemplo. Verum quia ipsorum quorundam (ut hinc dignorum habet assertio) eo vana prorupit interitum, ne dixerimus perniciosâ temeritas, quod (vestibus spiritalis sanctitatis abjectis, dissimulato habitu) ad remotas à suis sedibus partes se transferunt. Quinimò ad sedem Apostolicam clanculo, nobis non visis, nec innotuito f quod venerint, venisse, latuisse, discessisseque dicantur: nos ne tacentibus nobis non præcisus huiusmodi morbus invalcat, dum providum creditur, quod incautum, licitum, quod impune. Omnibus Episcopis, superioribusque Prælatis sub obtestatione divini iudicii inhibemus, ne absque rationabili causa, timoris fortè vel alia, extra suarum civitatis & diocesis ac Provinciarum (mutatis habitibus) limites indiscerere discurrant. Inhibemus etiam, ne qui Episcoporum & superiorum ipsorum latenter (præsertim habitu transformato) venientes ad curiam, de ipsa (Romani Pontificis non presentati conspectibus, vel saltem ab eo recedendo licentia non obtenta) recedant. Si qui verò Episcoporum & superiorum huiusmodi nostræ inhibitionis contraditores extiterint, & absque ipsius Romani Pontificis recedendo licentia concessa, eoque non viso, recesserint ab eadem, necnon si qui scienter receptaverint antedictos,

a Cant. 6. b Psalm. 21. c Ioan. 19. d Ioan. 21. e Ioan. 19. f Matth. 26. g Rom. 13.

a Hierem. 1. b 1 Cor. 2. c Matth. 16. d Gen. 1. e Aliis scilicet omnem humanam creaturam. f Aliis scilicet intimatis.

nisi ad confectum eidem Romano Pontifici, vel alicui, per quem hoc ipsum ad eum crediderint deduci notitiam, manifestare curaverint (etiam si Episcopali, Archiepiscopali, Patriarchali vel quavis alia dignitate praeferantur) eos excommunicationis sententia innodamus.

CAP. III.

¶ Pralati ad curam non debent mora nocturna latenter venire, nisi inde sine papali licentia recedant: alia infideli iudicantur, & sententia excommunicationis legantur.

Joannes XXII.

ET si deceat quoslibet subditorum curam exercere sollicitè, & per omnia velut lucis filios ambulare: hoc tamen praecipue ab ipsis exigitur, qui constituti per altitudinem dignitatis, ut in specula, circa commissas sibi plebes pastorum simul & custodiam partes implere tenentur, & coram ipsis laudabilium operum exemplo lucere. Ad nostrum sane pervenit auditum, quod nonnulli pontificali praediti dignitate, gregum suorum custodiam negligentes, & abhorrentes lucem, tanquam filii tenebrarum, non verentur se ab ovium suarum cura, mercenarii more, tempore longo subducere, & pontificali dignitate rejecti non erubescunt vagari per devia sub habitibus transformatis, ac contempto de exhibendo paribus & superioribus honore praepcepto, sic abjecti & indecori interdum ad sedem Apostolicam clanculo declinare praesumunt, ubi more nocturno, cujus intuitum nox illuminat, lux excoccat, de die latentes, horis tenebrarum, quos suis arbitantur conformari desideris, visitant, suos eis evomentes conceptus iniquos, & conspirationes forsitan illi-licitas adversus nos & alios pertractantes, & demum abinde (non absque notabili sedis praedictae contemptu) reverentia tam consuetam, quam debitam, non exhibita Romano Pontifici, & nec ab ipso petita licentia nec obtenta, recedunt. Nos igitur & ipsius sedis honori in hac parte prospicere, ac talium insolentis finem imponere cupientes, de fratrum nostrorum consilio, generali prohibemus edicto, ne de cetero Praesul aliquis sine sui superioris licentia, nisi pro negotiis Ecclesiae sibi commissis, extra suam dioecesim audeat pernoctare: firmiter statuentes, ut quicumque Pontifex ad Romanam curiam veniens, Papale palatium primò visitet, ad Papam (si hoc patiatur temporis opportunitas) intraturus, ac reverentiam consuetam & debitam exhibiturus eidem: nullatenus recessurus à curia, nisi ab ipso super hoc petita licentia & obtenta. Quod si secus à quoquam super his fuerit attentatum, nos quoscunque Praelatos, quamvis etiam Patriarchali dignitate fulgentes, sic ad sedem accedentes, & ab illa (ut praedicitur) recedentes, necnon quoslibet alios, qui tales apud sedem ipsam receptare praesumpserint, nisi ante receptionem huiusmodi eidem Romano Pontifici significaverint adventum illorum, decernimus eo ipso notam infidelitatis incurrere, ac excommunicationis sententiae subiacere. Nulli ergo, &c.

DE TREUGA ET PACE.

TITULUS IX.

CAP. I.

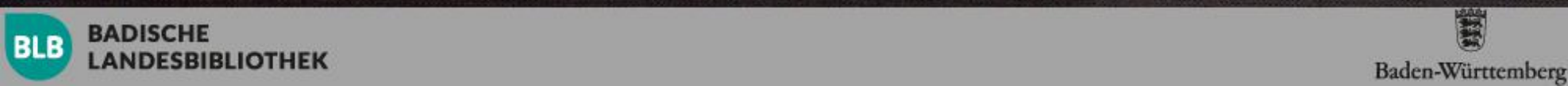
¶ Sixtus Papa volens discordiam ex pragmatice sanctione subortam solvere, ordinarius regni Francia ad conferenda beneficia sex menses concedit. Facultatem concedendi sex gratias sibi retinet. Beneficia Cardinalium & eorum qui Cardinalibus sunt familiares, in regno Francia existens, sua dispositione usque ad certum tempus reservat. De beneficiis promoveendorum quid fieri debeat, ostendit. Casus beneficiis in prima instantia vult in partibus terminari, in quibus ante definitivam sententiam (nisi in uno casu) vetat appellari. Quid de causis in curia pendens fieri faciendum sit, narrat. Si autem eadem causa in diversis curiis, si versis respectibus tractatur, quomodo pacto terminanda sit, hic recitat. Taxas beneficiorum editas à Joanne

XXII. servandas censet. Tandem tempus ponit, intra quod vult ista acceptari & servari. Secus autem quod huiusmodi concordata, tanquam iuri communi & decretis Constant. & Basiliens. contraria, non sunt effectum sortita.

Sixtus IV.

AD universalis Ecclesiae regimen divina disponente clementia vocatus, inter alia pro commissorum populorum votiva dilectione nil occurrit praestantius, quam exorta inter personas Ecclesiasticas (principis tenebrarum astituta) discordiarum fomenta per nostrae sollicitudinis occursum protinus extinguere: ut conjunctis altercationis salubriter evulsis seminibus, pacis & tranquillitatis dulcedinem inter creditos nobis populos (divina nobis assistente gratia) imponere & conservare valeamus. Cupientes itaque ut suscitata retroactis temporibus discordia (proh dolor) in regno Francia, Delphinatu, aliisque terris & dominiis charissimi in Christo filii nostri Ludovici Francorum Regis illustris, inter nonnullas ex eisdem personas, occasione cujusdam constitutionis, quae in eodem regno diutius inolevit, quam persona praedictae pragmatice sanctionem vocant, ne si (quod absit) majora fomenta sumeret, damna pariter & graviora scandala, periculaque subsequerentur, sine debito claudatur, & totaliter secludatur: Auctoritate Apostolica ex certa scientia de fratrum nostrorum consilio omnibus & singulis Praelatis & aliis personis Ecclesiasticis regni, Delphinatus, terrarum & dominiorum eorundem, ad quos dignitatum, aliorumque beneficiorum Ecclesiasticorum, terrarum & dominiorum eorundem collatio, provisio, praesentatio, electio, seu quavis alia dispositio pertinet: de quibusvis dignitatibus, personaribus, administrationibus, officiis, canonicatibus, & praebendis, necnon aliis beneficiis Ecclesiasticis, cum cura & sine cura, secularibus & regularibus, ad eorum collationem, provisionem, praesentationem, electionem, seu quamvis aliam dispositionem pertinentibus, quae deinceps in Februarii, Aprilis, Junii, Augusti, Octobris & Decembris mensibus futuris perpetuis temporibus vacare contigerit (dummodo dispositioni Apostolicae ex aliqua generali reservatione in corpore juris clausa, aut per alteram ex constitutionibus felicium recordationum Benedicti XIII. quae incipit, Ad regimen. aut Joannis XXII. Romanorum Pontificum, praedecessorum nostrorum, quae incipit, Execrabilis. seu constitutionibus & regulis cancellariae Apostolicae per nos super hoc editas reservata generaliter non existant) perinde ac si aliqua à sede Apostolica, vel ejus Legatis expectativa litera non emanasset, liberè disponendi facultatem concedimus per praesentes. Et quia isti summi Pontifices praedecessores nostri consueverunt se in concessionibus gratiarum expectatarum a personis benemeritis exhibere liberales, nostrae intentionis existit concedere in regno, Delphinatu, terris & dominiis regni huiusmodi, ultra gratias expectativas per nos in eisdem regno, Delphinatu, terris & dominiis concessas (quibus in aliquo praedicta re non intendimus per praesentes, qualesque in suo robore permanere volumus) sex personis idoneis regnicolis, sex alias gratias expectativas ad quamlibet collationem, provisionem, praesentationem, seu quamvis aliam dispositionem singulorum ex Praelatis & aliis personis praedictis. Ex quibus quidem sex gratias, duae gratias expectativae concedentur duobus Clericis regnicolis idoneis, pro quibus Rex ipse, & charissima in Christo filia nostra Regina, ac dilectus filius nobilis vir Delphinus Viennensis, nec non magistri & praesidentes, ac alii officarii, in aliquo ex parlamentis Regis ejusdem regni nobis super hoc unanimiter supplicabant: qui duo nominati per Regem

a Gratias expectativas, & mandata de providendo nemini amplius concedi decrevit Conc. Trid. Sess. 24. de refor. c. 19.

& Reginam, Delphinum, magistris, presidentes, & officarios praefatos gaudeant praerogativa ad instar familiarium nostrorum continuorum commensalium. Ipsi quoque sex gratis consumptis, alias sex gratis similes, aliis sex gratis personis idoneis modo & forma praemissis concedere intendimus. Volumus autem, ac ejusdem auctoritate & tenore praesentium decernimus & declaramus beneficia, quae venerabilium fratrum nostrorum sanctae Rom. Eccles. Cardinalium familiares continui commensales eorum familiaritate durante in regno, Delphinatu, terris, & dominiis praefatis obtinent, & in posterum obtinebunt, dispositioni Apostolicae in posterum censeri reservata, quando duntaxat Cardinales praefati vitam duxerint in humanis, ac post obitum eorum Cardinalium per sex annos continuè sequentes. Quibusquidem sex annis elapsis, alii ad quos eorundem beneficiorum collatio, provisio, praesentatio, electio, seu quavis alia dispositio alias pertinet, de beneficiis familiarium hujusmodi in regno, Delphinatu, terris, & dominiis praefatis consistere debent, in praedictis mensibus disponere, valeant hujusmodi reservatione non obstante. Concedimus etiam, quod beneficiorum, quae promovendi per nos ad dignitates, seu beneficia consistorialia ipsarum provisionum per nos de eorum personis faciendarum obtinebunt, ac in quibus, & ad quae jus eis quomodolibet competit, ac competere poterit, per promotiones ad dignitates, & alia beneficia consistorialia praedicta, ac munus consecrationis eisdem promovendis impendendum, seu lapsus temporis de consecrandis Episcopis à sacris canonibus definiti vacatorum, si promotiones ipsae in aliquo ex praedictis mensibus fiant, nisi beneficia ipsa essent alias dispositioni Apostolicae (ut praefertur) reservata, ad praefatos & personas supra dictas. Si vero in aliis mensibus promotiones eisdem fieri contingat, ad nos & Romanos Pontifices successores nostros collatio, provisio, & omnimoda dispositio pertineat. Et quoniam sedis Apost. Notariorum magnus reperitur numerus, eorundem Notariorum, qui habitum per ejusdem sedis Notarios gestari solitum publice & continuè gestant, & in posterum gestabunt, beneficia in eisdem regno, Delphinatu, & terris consistentia, duntaxat censentur reservata: quodque a omnes & singulae causae beneficiales in partibus coram iudicibus competentibus usque ad definitivam inclusivè, in prima duntaxat instantia, in qua nulli ante definitivam liceat appellare, nec appellatio (si fuerit emissa) debeat admitti, nisi ab interdictoria, vel à gravamine negotium principale minimè concernente, quod non possit per appellationem à definitiva sententia reparari. In aliis vero instantiis in Romana curia tractentur, cognoscantur & sine debito terminentur. Causae vero beneficiales pendentes in dicta curia inter nostros, aut dictorum Cardinalium familiares continuos commensales, ipsi Cardinalibus in eadem curia praesentibus, seu in aliqua legatione, aut recreationis causa secedentibus, necnon praefatae sedis officiales, officia actu exercentes, aut alios à praemissis, qui per sex menses curiam praedictam secuti sunt, & sequuntur de praesenti, curiales, & quoscunque alios eorum adversarios, super quibusvis beneficiis eisdem adversariis auctoritate ordinarià collatis, per illos, quibus commissae reperiuntur, seu alios per nos ad id deputatos, seu etiam deputandos iudices audiantur, cognoscantur, decidentur, sineque debito terminentur, ac executioni debite demandentur. Ceterae vero similes causae beneficiales inter quoscunque alios pendentes, & quae quibusvis iudicibus, seu auditoribus commissae reperiuntur, aliquibus iudicibus competentibus in regno Franciae, auctoritate Apostolica committantur audiendae, & cognoscendae, decidendae, & sine debito terminandae, cum necessaria

a Vide Conc. Trid. Sess. 24. de reform. c. 20.

earundem causarum advocacione. Praeterea, quia aliquae ex supra dictis causis in eadem Romana curia super petitorio, & diversis curiis ipsius regni super possessorio tractantur: volumus, quod in eisdem causis in diversis curiis super petitorio & possessorio unico, & eodem contextu pendentes (suspensio petitorio, & censuris super hoc latis) in possessorio in curiis eorundem iudicum, coram quibus causae possessoriae peccant de praesenti, procedant, causaque ipsa super hujusmodi possessorio intra biennium terminentur, & finiatur. Alioquin biennio elapso liceat partibus ipsis procedere super petitorio, & alterius dictis causis expeditis super possessorio, aut hujusmodi biennio elapso altera partium litigantium coram iudice competenti, auctoritate Apostolica deputato, poterit ius suum prosecui, ipseque Apostolicus iudex intra aliud biennium causam in petitorio terminare teneatur. Quod si non fecerit, causa ipsa ab eo advocata, & lra penitus extincta censetur. Et si forsitan aliquis eorundem iudicum cujusvis sibi commissae causae expeditionem malitiosè prorogare aut differre praesumpserit, excommunicationis & omnium beneficiorum suorum privationis poena ipso facto incurrat, à qua quidem excommunicationis poena absolvi nequeat, nisi à nobis & successoribus nostris Rom. Pontificibus, praeterea in mortis articulo a: quodque decretum in literis expediendis in regno Franciae, Delphinatu, & terris, aliisque dominiis praedictis serventur taxae super hoc editae per Joan. XXII. Papam praefatum, & excessus, si qui fuerint, corrigantur. Et quia propter assiduas guerras & novitates, quae continuè vigent in dicto regno, praetendunt Ecclesias, dum vacant gravatas, in taxa etiam reformata in Concilio Constant. quae reducta est ad medietatem antiquae taxae, quod gravatas in eadem taxa Praelatus promovendus solvat communia, & minuta servitia, quae plures ex Gallis annatas vocant: tantum pro vera estimatione fructuum Ecclesiae & monasterii, ad quae sit promotus, eaque in dicta Cancellaria, & camera Apostolica inviolabiliter observari mandamus. Et quia in supra dictis concessionibus regnum ac Regem maximè somus charitate complexi, credendum est non immerito, ut se devotos & obediens erga sanctam Romanam Ecclesiam exhibeant. Quare volumus, & eisdem auctoritate & tenore statuimus, quod praefatus Rex intra quatuor menses praemissa acceptare & observare, ac in regno, Delphinatu & dominiis hujusmodi observari facere, nec non intra alios duos praefatos quatuor menses sequentes menses super acceptatione & observatione, aliisque praemissis omnibus & singulis per suas parentes literas nos & sedem praefatam certificare teneatur. Alioquin praesentes literae, & inde secuta quaecunque sint cassae & irritae, nulliusque roboris vel momenti. Nos enim extunc irritum decernimus & inane, si secus super his à quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum concessionis, intentionis, voluntatis, constitutionis, declarationis, indulti, mandati, & statuti infringere, & ei causa temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Romae apud S. Petrum, Anno incarnationis dominicae 1472. septimo Idus Augusti, Pont. nos. Anno 1.

CAP. III.

¶ *Discordia inter religiosos mendicantes, & Ecclesiarum parochialium Pastores in partibus Germaniae quatuor delegatis commissis, per eos sub certa forma & modo in pacem & concordiam.*

a In mortis articulo nulla est casuum reservatio: atque ideo omnes Sacerdotes quoscunque pariter à quibusvis peccatis & censuris absolute possunt: Conc. Trid. Sess. 24. c. 7. de casuum reservatione.

cediam

certam conversam fuit: quam Romanus Pont. confirmat precipiens sub pena excommunicationis illam à Prælati observari.

SIXTUS IV.

Vices illius a, qui supra petram edificavit Ecclesiam suam (meritis licet insufficientibus) gerentes in terris, & per ejus immaculata vestigia (quantum nobis ex alto conceditur) incedere satagentes, inter Christi fideles quoslibet, & præsertim sub uno atque eodem Sacerdoti vexillo nobiscum Deo militantes, pacem & charitatem inducere, & inductam confovere, vigilantia sollicitudine meditatur assidue, & quæ iis contraria sunt, falce vigilantia pastoralis ad radicem positâ submovere, prout reum & temporum circumstantiis id non immerito exposcere dignoscuntur. Nuper siquidem pro parte tam venerabiliura fratrum nostrorum Maguntinen. & Treveren. Archiepiscoporum, ac Herbipol. & Wormaciens. & Spiren. Episcoporum, quam dilecti filii nobilis viri Philippi Comitis Palatini Rheni, & Ducis Bavariz, qui unus ex Electoribus Romani Imperii existit, ad nostrum pervenit auditum, quod inter dilectos filios Predicatorum, Minorum, & Carmelitarum ordinum professores, & nonnullos parochialium rectores, & alios etiam Ecclesiarum Prælatos, instigante illo, qui tanquam leo rugiens circuit, quærens quem devoret, in partibus Germaniz, & præsertim in oppido Eslingen. Constan. diocæs. suscitata sunt nonnulla dissensionum & scandalorum fomenta, ex certis causis tunc expressis, quæ nisi per vigilantiam pastoralis officii celeriter succidantur, possent ad scandalum non modicum Christi fidelium illarum partium faciliter pervenire. Nos igitur attendentes, quod sacrosancta Rom. Ecclesia, ab ejus fundatione primæva in ordine sacerdotali, quem Petrus Apostolus, & ejus successores observârunt, instituta, & per viros providos & Sacerdotes virtuosos adaugeta, & longissimis temporibus feliciter conservata extitit: Rursusque animadvertentes, quod hodiernis temporibus hominum crescente malitia, nisi ager Dominicus cultoribus idoneis, buccinatoribus Spiritus Sancti, & præconibus verbi Dei (qui præter cæteros in ordinibus fratrum mendicantium gratiâ assistente divinâ in copioso numero reperiuntur) assidue coleatur, vepribus malorum, & sentibus vitiorum omnium celeriter obvertetur: non potuimus non ab intimis cordis nostri dolore, quod inter tales viros, qui se mutuâ charitate diligere, & alter alterius (juxta Apostolum) onera portare deberent, discordiâ seminari excitaretur. Unde cum vellemus super his, ea quæ decet maturitate consulere, venerabilibus fratribus nostris Gulielmo Hostiensis, & Angelo Prænestinens. Episcopis, & dilectis filiis nostris Juliano tituli S. Petri ad Vincula, ac Petro tituli S. Sixti Presbyteris Cardinalibus, vivæ vocis oraculo commisitimus & mandavimus, ut à singulis partibus prædictis, vel eorum procuratoribus legitimis, auditis hinc inde propositis, inter eas concordiam tractarent. Qui quidem Episcopi & Cardinales statutis loco & tempore convocatis, auditis & intellectis partibus prædictis (ut præfertur) & in præmissis graviter & consultè procedentes, partes ipsas de communi earundem consensu ad concordiam infra scriptam perduxerunt: Videlicet, quod ipsi parochiani Sacerdotes de cætero non dicant à mendicantibus hæreses processisse, cum in veritate fides nostra sit illuminata, & Ecclesia exaltata per eosdem, & præsertim per ordines Predicatorum & Minorum, ut jura testantur. Quodque fratres mendicantes non prædicent, populos parochianos non teneri audire Missam in eorum parochiis diebus festivis & Dominicis, cum jure

sit cautum illis diebus parochianos teneri audire Missam in eorum parochiali Ecclesia, nisi forsam ex honesta causa ab ipsâ Ecclesia se absentarent: quodque etiam nec fratres, nec curati inducant aliquo modo Laicos ad eligendum sepulturam apud eos, & bene caveant propter pœnas, quas imponunt canones, cum sit libera. Quod etiam ipsi mendicantes desistant prædicare, quod parochiani non sint obligati, saltem in parochia proprio confiteri Sacerdoti: quia de jure a tenetur parochianus saltem in parochia proprio confiteri Sacerdoti. Per hoc tamen ipsi fratres mendicantes non censeantur exclusi, quò minus secundum juris communis & privilegiorum eisdem concessorum dispositionem, confessiones audire, & poenitentias injungere valeant. Quod etiam de cætero inter ipsos fratres mendicantes & curatos, quoad effectum prædicandi, horas cantandi, & campanas pulsandi, servetur consuetudo antiqua, quæ temporibus antiquis servata fuit in ipso oppido Eslingen. Et casu, quo veniat aliqua occasio sive necessitas, non fiat commutatio temporis, vel horæ, in ipsis prædicationibus sciendis, nisi de consensu partium. Quodque etiam ipsi fratres in sermonibus eorum non detrahant Prælati, & Rectoribus parochialium Ecclesiarum: Nec etiam populos à suarum Ecclesiarum parochialium frequentia & accessu abstrahant, sive retrahant quoquo modo. Et viceversa ipsi Rectores & Prælati aliquo modo non detrahant mendicantibus, sed illum favorem, quem possunt, eis impendant, & in omnibus & per omnia præsent. ita ut vera unitas & perfecta charitas inter eos ostendatur. Nos itaque illius vices gerentes in terris, qui Apostolis suis dixit: [Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis:] cupientes super his opportune provideri, motu proprio, non ad alicujus super hoc nobis oblata petitionis instantiam, sed de nostra certa scientia & mera voluntate, concordiam prædictam, ac omnia & singula per præfatos Episcopos & Cardinales ordinata, ad hoc, ut perpetuo inconcussa persistant, auctoritate Apostolica, & ex cætera nostra scientia approbamus, & confirmamus, ac viribus perpetuò subsistere debere decernimus. Supplentes omnes & singulos defectus, tam juris, quàm facti, si qui forsam intervernerunt in eisdem. Injungentes nihilominus Archiepiscopis, Episcopis, Plebanis, Rectoribus, Curatis, necnon Prioribus, guardianis, & singulis fratribus ordinum mendicantium, sub pena excommunicationis lætæ sententiæ, quam contrâfacientes & quemlibet eorum contrâfacientem incurrere volumus eo ipso: à qua absolvi nequeant, nisi de expresso consensu partis lætæ, & debitâ satisfactioe præviâ, inviolabiliter observent, & quantum in eis est, ab aliis observari faciant. Et insuper quascunque lites & causas, coram quibuscunque causarum palatii Apostolici auditoribus, seu alibi, occasione præmissorum, inter dilectos filios Decanum & Capitulum Ecclesie Spiren. & curatum dicti oppidi, ac fratres prædictos indecisas pendentes, illarum status, tenores, & formas, & in eis gesta & actitata, præsentibus pro expressis habentes, ad os harum serie, motu, scientiâ & auctoritate prædictis advocamus, & litem seu lites ipsas penitus extinguimus: Et ambabus partibus prædictis lites hujusmodi consortibus, seu illis adherentibus, perpetuum silentium imponimus: Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ac privilegiis eisdem fratribus in genere vel in specie concessis, cæterisque contrariis quibuscunque. Nulli ergo, &c. Datum Romæ apud S. Petrum, Anno incarnationis Domini 1478. XV. Cal. Julii, Pontif. nost. Anno 7.

a Cap. omnium trium, sexus. de pan. & remiss.

b Joan. 14.

a Matth. 16. b Gal. 5.

FINIS LIBRI PRIMI.

Nnnn 2

EXTRAVAGANTIUM COMMUNIVM, LIBER SECUNDVS. DE JVDICIIIS.

TITVLVS I.

CAPITVLVM VNIVM.

¶ Decretalem, Super cathedram, quæ est in Clem. in cap. dudum, innovatam, jubet obseruari: neque propter illam debent religiosi mendicantes esse molesti & graves Prelatis, neque Prelati ipsi religiosi. Et si sint aliquæ injuriæ, vel molestaciones hinc inde factæ, Papæ vult justitia complementum breviter exhiberi, summarie, simpliciter & de plano, sine strepitu & figura judicii, vel aliter, prout qualitas excessuum exigit: Non obstantibus quibuscunque obstaculis, quæ possent his obviare.

Joannes XXII.

Requentes imò innumerose quodammodo de diversis mundi partibus venerabilium fratrum nostrorum Episcoporum, aliorumque superiorum Prelatorum, nec non dilectorum filiorum, rectorum, curatorum, & parochialium Sacerdotum, contra dilectos filios fratres Prædicatorem & Minorum ordinum, nostrum & sedis Apostolicæ excitantur auditum, & clamorosis insinuationibus excitare & fatigare non cessant, quod iidem fratres decretalem, Dudum editam à felicis recordationis Bonif. Papa VIII. præd. nost. quæ incipit, Super cathedram, ac per pax memor. Clem. Pap. V. præd. nost. in Viennensi Conc. innovatam temerè observare non curant: sed ipsam transgredi non timentes, in ejusdem sedis contemptum, animarum suarum periculum, & eorundem & Ecclesiarum parochialium per judicium & gravamen. Intelleximus quoque, quod plerumque præfatis dictorum Prædicatorum & Minorum, nec non Eremitarum sancti Aug. & Carmelitarum ordinum fratribus, in cujus ordinis dictorum Eremitarum personis idem prædecessor Bonif. constitutionem prædictam, in qua tantum de ipsis Prædicatorum & Minorum cavebatur ordinibus, per omnia voluit postmodum integraliter & inconcusse servari. Et ad quem prædictorum Carmelitarum fratrum ordinem, nos subsequenter constitutionem eandem, quoad omnia in ea contenta, duximus extendendam: à prædictis Episcopis, Prelatis, Rectoribus, Curatis, & Sacerdotibus, contra tenorem constitutionis prædictæ graves injuriæ, atque molestiæ in diversis partibus inferunt. Nuper pro parte Vien. fratris nostri Archiepiscopi Burdegal. & dilectorum filiorum Capitulorum majoris Burdegal. & aliarum Ecclesiarum, Prioratum, Conventuum, Rectorum, Curatorum, Sacerdotum, & Vicariorum parochialium, ac Clericorum, tam regularium, quàm secularium civitatis & diocesis prædictarum, nobis extitit intimatum, quod prædicti eorundem Prædicatorum, Minorum, Eremitarum, & Carmelitarum ordinum fratres, contra tenorem decretalis ejusdem, multa eisdem & eorum singulis gravamina & injurias inferunt & jacturas. *Quæ igitur pa-*

rum esset jura condere, nisi qui ea tueatur, existat: Nos volentes de fratrum nostrorum consilio decretalem prædictam, Super cathedram, irrefragabiliter observari: Discret. v. per Apostolica scripta mandamus, quatenus vos, vel duo aut unus vestrum, per vos, seu alium, vel alios, etiam si sint extra loca, in quibus estis conservatores, seu iudices deputati, tam eisdem Archiepiscopo, Capitulis, Prioribus, Conventibus, Rectoribus, Curatis, Sacerdotibus, Vicariis, ac Clero civitatis, & diocesis prædictarum, & eorum cuilibet adversus prædictos, quàm e converso eisdem fratribus adversus Archiepiscopum, Capitula, Prelatos, Priores, Conventus, Rectores, Sacerdotes, Vicarios ac Clerum, præfatos, & singulos eorundem efficacibus defensionibus præsidio assistentes, ac facientes decretalem prædictam, quoad omnia ejus capitula, prout jacent, firmiter observari, non permissis contra tenorem ipsius per memoratos fratres dictorum ordinum eisdem Archiepiscopis, Capitulis, Prelatis, Prioribus, Conventibus, Rectoribus, Curatis, Sacerdotibus, Vicariis ac Clero, vel alicui seu aliquibus eorundem, nec etiam prædictos Archiepiscopum, Capitula, Prelatos, Conventus, Rectores, Curatos, Sacerdotes, Vicarios, ac Clerum, seu aliquem, vel aliquos ipsorum eisdem fratribus gravamina, ac injurias irrogari: Facturi ipsi hinc inde, de quibuscunque injuriis, molestacionibus, gravaminibus, & damnis vicissim illatis hætenus, & etiam in posterum inferendis eisdem contra tenorem constitutionis ejusdem, in illis videlicet, quæ judiciale requirunt indaginem, summarie, simpliciter & de plano, sine strepitu judicii & figura, in aliis vero prout qualitas ipsorum exigit, justitiæ complementum: Molestatores minores & majores hujusmodi, necnon contradicentes quoslibet & rebelles, quandoque & quotiescunque expedit, per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Non obstantibus quibuscunque exemptionibus, specialibus vel generalibus, tam fratibus & ordinibus prædictis, vel alicui, seu aliquibus fratrum & ordinum eorundem, quàm præfatis Archiepiscopo, Capitulis, Prelatis, Prioribus, Conventibus, Rectoribus, Curatis, Sacerdotibus, Vicariis, ac Clero, seu

ipso-

ipforum alicui vel aliquibus, communiter vel divisim, sub quacunq; forma vel expressione verborum ab eadem sede concessis, ac eiusdem Bonifacii, quo cavetur, ne aliquis extra suam civitatem vel diocesim, nisi in certis exceptis casibus, & in illis ultra dictam unam à sine sua diocesis ad iudicium evocetur. Seu ne iudices, & conservatores à sede deputati prædicta, extra civitatem & diocesim, in quibus deputati fuerint, contra quoscunq; procedere, sive alii vel alii vices suas committere, aut aliquos ultra unam dictam à sine diocesis eiusdem trahere præsumant: dummodò ultra duas dietas aliquis extra suam civitatem auctoritate presentium non trahatur. Seu, quòd de manifestis injuriis, molestiis, & aliis, quæ iudicalem indaginem exigunt (pœnis in eos si secus egerint, & etiam id procurantes, adjectis) conservatores se nullatenus intromittant, quàm aliis quibuscunq; constitutionibus à Romano Pontifice, tam de iudicibus delegatis & conservatoribus, quàm personis ultra certum numerum per literas Apostolicas ad iudicem non vocandis, aut aliis edictis, quæ nostræ possent jurisdictioni, aut potestati, ejusq; exercitio liberè quomodolibet obviare. Seu si tam eisdem fratribus, vel eorum ordinibus, aut alicui, seu aliquibus fratrum & ordinum prædictorum, quàm Archiepiscopo, Capitulis, Prælatibus, Prioribus, Conventibus, Rectoribus, Curatis, Sacerdotibus, Vicariis, ac Clero prædictis, vel aliquibus ipsorum, seu quibusvis aliis communiter vel divisim à præfata sede sit indultum, quòd excommunicari, suspendi, vel interdicti, seu extra vel ultra, circa vel alio quocunq; modo ad iudicium evocari non possint, per literas Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi & de eorum personis, locis, hominibus, ordinibus, & nominibus propriis mentionem. Et quibuscunq; aliis indulgentis, seu privilegiis dictæ sedis generalibus vel specialibus, quorumcunq; tenorem exhibent, per quæ presentibus non expressa, vel totaliter non inserta, nostræ jurisdictionis explicatio in hac parte valeat quomodolibet impediri. Et de quibus, quorumq; tenoris tenoribus, de verbo ad verbum specialem oporteat in nostris literis fieri mentionem. Cæterum iudicibus, seu conservatoribus quibuscunq; per literas Apostolicas sub quacunq; alia, quàm presenti verborum forma vel expressione confectas, eisdem prædictorum Prædicatorum, Minorum, Eremitarum, ac Carmelitarum ordinum fratribus, seu ipsi ordinibus communiter vel divisim, super damnis & injuriis, & aliis quibuscunq; rebus, seu negotiis aliis deputatis, & subdelegatis eorum presentibus & futuris, auctoritate presentium districtius inhibemus: ne aliquem, seu aliquos auctoritate literarum papalium, prætextu seu occasione quorumcunq; damnorum vel injuriarum, sive gravaminum, contra tenorem prædictæ constitutionis, Super cathedram, ipsi fratribus, seu eorum ordinibus antedictis communiter vel divisim à quibuscunq; personis illatorum hæcenus, & etiam inferendorum in posterum, coram se alicui deinceps ad iudicium vel aliis quoquo modo vocare, seu in causam aliquatenus trahere præsumant. Inhibitionem hujusmodi non solum ad futura, sed etiam ad quovis modo adhuc pendentia, & incepta negotia volentes extendi: ac decernentes præfatas literas & processus eorum auctoritate quacunq; habitos & habendos ad damna, gravamina, & injurias hujusmodi contra tenorem dictæ constitutionis illata & inferenda (ut dictum est) deinceps aliquatenus non extendi: ac etiam irritum & inane, si secus super præmissis per quoscunq; scienter vel ignoranter contigerint tentari: Vobis nihilominus injungentes, ut inhibitionem nostram hujusmodi ad dictorum iudicium, seu conservatorum & subdelegatorum notitiam, de quibus vobis expedire videbitur, deducere procuretis. Insuper

volumus & auctoritate Apostolica decernimus, quòd quilibet vestrum prosequi valeat articulum etiam per alium inchoatum, quamvis idem inchoans nullo fuerit impedimento præpeditus canonico: quòdq; à data presentium sit vobis & unicuiq; vestrum in præmissis omnibus & eorum singulis exceptis & non exceptis, presentibus & futuris & præteritis, licitum procedere, ac si prædicta omnia & singula coram vobis cepta fuissent, & jurisdictionio vestra, & cuiuscunq; vestrum in prædictis omnibus & singulis per citationem vel modum alium legitimum perpetuata extitisset: constitutione prædicta super conservatoribus & aliis quomodolibet in contrarium edita non obstant. Datum Avenion. X. Cal. Februarii, Pontificatus nostri Anno II.

DE DILATIONIBUS.

TITULUS II.

CAP. UN.

Præmissa elegantiori ordine ostensio periculi, quæ proveniunt ex falsorum florenorum fabricatione, extantur peremptoriis fabricantes, datâ sibi dilatione trium mensium, intra quos coram Papa compareant: alios contra ipsos, eorum absentia non obstante, procedatur prout iustitia suadebit.

Joannes XXII.

IN delictorum diversorum nexibus ac tenebris involutos, plerumque trahit in majorum scelerum præcipitium moles præponderans peccatorum: nam etsi diversos diversa delicta coinquinent, sunt tamen nonnulli, qui propriæ salutis immemores, delictis communibus & vulgaribus non contenti, ad profana & vetita prorumpentes, sic damnatâ cupiditate lucrorum, ac inexhaustâ eorum voragine devolvuntur, quòd dummodò suas ingluviæ, ad quas inhiant, expleant, se lucris illicitis, imò jacturis spiritualibus temerè immergentes, honori Dei, & animarum salutis, ac sacrorum canonum, & imperialibus edictis, & jure communibus, capturas nefarias, & lucra illicita anteponunt. Sanè jam dudum ad nostri Apostolatus auditum multorum fide digna relatio sæpius etiam repetita perduxit, & fama jam publica per facti evidentiam divulgata effecit notorium, nonnullos esse in Lombardiæ superioris, & Marchiæ Januensis partibus, qui licentiæ temerariæ laxatis habenis, licere sibi præsumptè illicitis, cudunt & fabricant, seu cudi & fabricari faciunt florenos auri, secundum formam, & signum, & coinum ac circumferentias literarum, qui in civitate Florentiæ (à tempore cujus non extat memoria) cudi & fabricari soliti, & cuduntur & fabricantur etiam in præfenti. Et quamvis dicti floreni ad veram florenorum de Florentia similitudinem fabricati, in vero & solito florenorum ejusdem civitatis pondere communiter & bonitate auri, & vero florenorum valore deficiant, ipsi tamen (simulatâ eorum effigie) personas ut plurimum simplices, & quandoque etiam in hujusmodi rebus expertas decipiunt, ipsasque damnis rerum, & periculis personarum exponunt, dum pro veris florenis ipsos recipiunt: Cum etiam præterea in talibus plurimi non habeant inter florenos & florenos tantæ similitudinis peritiam discernendi. Nos itaque tantis & præcipuè animarum periculis affectu paterno occurrere cupientes, monemus omnes & singulos talium præsumptores, ipsi nihilominus districtius inhibentes, quatenus deinceps à cusione & fabricatione florenorum hujusmodi cessent, realiter & effectualiter respiciant: Nihilominus præfentis edicti peremptorii auctoritate citantes eosdem, ac eorum singulos, sub pœna privatio-

nis juris, si quod eis super eudendis florentis competit, (quam ipsos cessante iusto impedimento, si in exequentis mandatis nostris huiusmodi remissi seu negligentes fuerint, incurrere volumus ipso facto) ut intratium mensium spatium à data presentium numerandum, per se vel per procuratorem idoneum Apostolico conpetitui se presentent, proposituri, quo iure ipsis florentes competat ius eudendi, ac exhiberi privilegium, si quod super hoc habeant, vel ius aliud, si quod sibi credant competere, ostensuri. Et nihilominus super predictis facturi, & recepturi, quod iustitia suadebit: Inimantes eisdem, quod si non venerint, nos contra ipsos si per praemissis, & ea tangentibus procedemus, prout expedire viderimus, & suadebit iustitia, ipsorum absentia non obstante. Ut autem huiusmodi nostra nuntiatio atque citatio ad communem omnium notitiam deducatur, chartam sive membranam, citationem atque monitionem huiusmodi continentes, in majoris Ecclesiae Avenionensis a signi ostiis faciemus: Quae processum huiusmodi suo quasi sonoro praconio, & patulo iudicio publicabunt: ut predicti moniti, & citati, & alii quicumque, qui sua crediderint interesse, vel quos processus ipse contingit, nullam possint excusationem praetendere, quod ad eos processus huiusmodi non pervenerit, vel quod ignoraverint eundem, cum non sit verisimile remanere quoad ipsos incognitum, vel occultum, quod tam patenter omnibus publicatur. Datum Avenion. 6. Cal. Decemb. Pontificatus nostri Anno 9.

DE DOLO ET CONTUMACIA.

TITULUS III.

CAP. UN.

¶ Citaciones etiam extra dies solemnes publicè facta de mandato Papa, in auctoritate literarum Apostolicarum, vel Papali palatio affixa januis majoris Ecclesiae loci, in quo Papa cum curia sua degit, ardeant citatus, ac si ad eum personaliter devenissent. Restringitur tamen haec extravagans ad illos, qui impediunt, ut ad eos possit citatus pervenire, vel quorum domicilium tute adiri non potest, ut c. 2. de iud. in Clem.

Bonifacius VIII.

REM non novam aggredimur, neque viam insolitam ambulamus, sed anterioris juris calcatam vestigiis, praesentis constitutionis indubitato roboramus suffragio, & inconcussio munimine stabilimus. Est siquidem jam sancitum, quod propositum publicae citationis edictum cum ardet, qui impedit, aut facit etiam se celando, ne ad eum possit pervenire citatio, appareatque contumax, qui sic agit. Quodque in albo praetoris huiusmodi edicta proposita suae iurisdic-

¶ Occultum non praesumitur, quod omnibus publicatur.

etioni subiectos arceant, & adhaerent magis quam si voce praconio (quae innoteat vocis) vel literis citarentur. Ius enim, quod talem modum citationibus posuit, violenter praesumptive credendum est, ut quae in eodem albo tot ipsis albi publicum locum frequentantibus oculis patrent legenda, ad citati notitiam devenirent. Unde ad praesentiam omnibus eorum, quae sanciantur plenam lectionem & noticiam, mandatur legem tabulis aut lapidibus sculptam, sanctissimae Ecclesiae describi porticibus & affigi. Praemissis igitur in debitam considerationem deductis, ac in lance inextinguibilis rationis appensis: nos qui universis (disponente Domino) praeside geosicimur, volentes per hanc novellam constitutionem aliquid circa praedicta statuta expressis inveniri, declaramus de fratrum nostrorum consilio, & nihilominus hoc edicto perpetuo valituro firmamus, & statuimus, ut citationes auctoritate Apostolica de quibuscunque personis undecunque & ubicunque sint, cujuscunque status, dignitatis vel praesentiae, Ecclesiasticae vel mundanae, etiam si imperiali vel regali fulgeant dignitate, praesertim si impediunt, vel faciant per se vel per alios quoquo modo, ne citationes ipsae ad eos perveniant, ex quacunque causa faciendae, ut citandorum domicilia sive loca tute vel liberè adiri non possint: cum (prout scriptum est) existimare debeamus, an edire liceat, ubi est citatio faciendae, perinde ad instar edictorum praefatorum propositorum in albo praetoris, etiam extra solemnes dies, in quibus Romani Pontifices suos facere consueverunt generales processus, publicè id nobis specialiter, & ex certa scientia jubentibus, scilicet in audientia literarum nostrarum, aut in aula nostri palatii, postmodum affigendae januis majoris Ecclesiae loci, in quo Romanae communis omnium Christiani populi nationum residebit curia, ut cunctis possint patere, & ita deferri citatis, sic valeant ac ardeant citatos post terminum lapsum, quem (considerata locorum distantia) volumus citationibus ipsis competentem apponi, sicut si eos personaliter apprehendissent: Non obstantibus aliquibus privilegiis, indulgentiis, & literis Apostolicis, generalibus aut specialibus, quibuscunque personis Pontificali, imperiali, regali, vel alia Ecclesiastica, seu mundana dignitate praedictis, aliisque inferioribus Ecclesiis, monasteriis, locis, collegiis, & universitatibus in quacunque forma verborum concessis: per quae talium citationum effectus possit quomodolibet impedi, etiam si de ipsis, & eorum totis tenoribus de verbo ad verbum, aut de propriis nominibus personarum, monasteriorum, Ecclesiarum, locorum illorum, quibus conceduntur, vel eorum ordinibus, aut dignitatibus oportet in nostris literis fieri mentionem.

¶ Fortassis legendum, ardeant.

FINIS LIBRI SECUNDI.

EXTRA-

EXTRAVAGANTIUM
COMMUNIUM,
LIBER TERTIUS.
DE VITA ET HONESTATE CLERICORUM.

TITULUS I.

CAP. UNIC.

¶ *Premiſſa Muſicæ artis plurimâ laude, cantorum laſciva melodia reprobatuꝛ, qui contra honeſtatem Clericalem, quod ore cantabant, geſtibus ſimulabant. Et cantores ipſi tam exempti, quam non exempti per octo dies ab officio ſuſpendeduntur. Poſſet etiam hæc extravaganſ apte locari ſub tit. de celeb. Miſſ.*

Joannes XXII.

Docta ſanctorum patrum decrevit auſtoritas, ut in divinæ laudis officiis, quæ debite ſervitutis obſequio exhibentur, cunctorum mens vigilet, ſermo non ceſſet, & modèſta pſallentium gravitas placidâ modulatione decantet. Nam in ore eorum dulcis reſonabat ſonus. Dulcis quippe omnino ſonus in ore pſallentium reſonat, cum Deum corde ſuſcipiunt, dum loquantur verbis, in ipſum quoque cantibus devotionem accendunt: inde etenim in Eccleſiis Dei pſalmodia cantanda præcipitur, ut fidelium devotio excitetur: in hoc nocturnum diurnumque officium, & Miſſarum celebritates aſſidue Clero ac populo ſub maturo tenore, diſtinctâque gradatione cantantur, ut eadem diſtinctione collibeant, & maturitate delectent. Sed nonnulli novellæ ſchola diſcipuli, dum temporibus menſurandis invigilant, novis notis intendunt fingere ſuas, quàm antiquas cantare malunt, in ſemibreves, & minimas Eccleſiaſtica cantantur, notulis percutiuntur: nam melodias hoquetis interſecant, diſcantibus lubricant, triplicis & motetis vulgaribus nonnunquam inculcant, adeo ut interdum antiphonarum & gradualis fundamenta deſpiciant, ignorent ſuper quo ædificant, tonos neſciant, quos non diſcernunt, imò confundunt: cum ex earum multitudine notarum aſcenſiones pudicæ, deſcenſiones que temperatæ, plani cantus, quibus toni ipſi ſecernuntur ad invicem obſaſcuntur: currit enim, & non quieſcunt: aures inebriant, & non medentur: geſtibus ſimulant, quod depromunt, quibus devotio quaerenda contemnitur, vitanda laſcivia propalatur. Non enim inquit fruſtrâ ipſe Boëtius, laſcivus animus, vel laſcivioribus delectatur modis, vel eoſdem ſapè audiens emollitur, & frangitur. Hoc ideo dudum nos & fratres noſtri correptione indigere percepimus: hoc relegare, imò proxiſ abſicere, & ab eadem Eccleſia Dei proſtigare efficacius properamus. Quocirca de ipſorum fratrum conſilio diſtrictè præcipimus, ut nullus deinceps talia, vel his ſimilia in dictis officiis, præſertim horis canonicis, vel cum Miſſarum ſolenſia celebrantur, attentare præſumat. Si quis vero contra fecerit, per ordinarios locorum, ubi iſta commiſſa fuerint, vel deputandos ab eis in non ex-

emptis, in exemptis verò per Præpoſitos ſeu Prælatos ſuos, ad quos aliàs correctio & punitio culparum & exceſſum huiusmodi, vel ſimilium pertinere dignoſcitur, vel deputandos ab eiſdem, per ſuſpenſionem ab officio per octo dies auctoritate huius canonis puniatur. Per hoc autem non intendimus prohibere, quin interdum diebus feſtis præcipue, ſive ſolenſibus in miſſis, & præſatis divinis officiis aliquæ conſonantiæ, quæ melodiam ſapiunt, puta octavæ, quintæ, quartæ, & huiusmodi ſupra cantum Eccleſiaſticum ſimplicem proferantur: ſic tamen, ut ipſius cantus integritas illibata permaneat, & nihil ex hoc bene morata muſica immutetur: maximè cum huiusmodi conſonantiæ auditum demulceant, devotionem provocent, & pſallentium Deo animos torpere non ſinant. Actum & datum, &c.

DE PRÆBENDIS ET DIGNITATIBUS.

TITULUS II.

CAP. I.

¶ *Cum beneficia in curia vacantia idoneis debeant conſerri perſonis, illorum collationem Papa ſibi reſervat. vide cap. 2. & 3. cap. præſenti. eod. tit. lib. 6.*

Bonifacius VIII.

PLA ſolicitudinis ſtudio ducimur, ut dignitates, perſonatus, præbendæ, aliaque beneficia Eccleſiaſtica, cum cura vel ſine cura, quæ apud ſedem Apoſtolicam vacare noſcuntur, perſonis conferantur idoneis, per quas in eis debita impendantur obſequia, & divino cultus exerceatur ſolicite in eiſdem. Inde ſit, quod nos huiusmodi dignitates, perſonatus, præbendas, Eccleſias, & alia Eccleſiaſtica beneficia, quæ apud ſedem eandem intra unum menſem à data præſentium hæcenus in curia vacaverint, computandum, & quæ ex nunc apud eam vacaverint in futurum, proviſioni ſedis ejuſdem auctoritate Apoſtolicâ reſervamus: Decernentes ex nunc irritum & inane, ſi ſecus in hac parte ſcienter vel ignoranter, per quemcunque ſeu quocunque, Apoſtolicâ, vel aliâ quavis auctoritate contigerit attentari. Nulli ergo, &c. Datum Later. 3. Nonas Maji, Anno 1.

a *Eccleſ. 47.*a *Vide Conc. Trid. ſeſſ. 24. de reform. c. 22.*

CAP. II.

Provisiones sub titulo commenda factas de Ecclesia Patriarchalibus, Archiepiscopalibus, Episcopalibus, & monasteriis ad petitionem Regum vel quorumcumque magnatum, revocari.

Clemens V.

EX supernæ providentiæ majestatis, cujus universa dispositione reguntur, ad Apostolicæ præminentiam dignitatis (licet insufficientibus meritis) evocati, gregem Dominicum nostræ vigilantie creditum undique contemplamur: illumque salubri studemus pastoris more, vigili (quantum nobis ex alto permittitur) observantia custodire, ut de illo possimus ad ipsius laudem, cujus exerceamus vices in terris, dignam in extremo judicio reddere rationem. Ideoque nos diligens cura sollicitat, continua pulsata instantia, & curiosa sollicitudo perurget, ut circa fidelium statum salubriter dirigendum, sic efficacibus studiis & promptis operibus intendamus, quod per nostræ cooperationis ministerium erga sanctam matrem Ecclesiam devotio filiorum concrecat, ipsorum cessent gravamina, & tranquillitatis ei proveniat incrementum: quod tunc rectè agere credimus, cum molestis eventibus viam præcludimus, indirecta dirigimus, subtrahimus noxia, & salubria procuramus. Sanè pridem nos, licet insufficientibus meritis, ad summum Apostolatus apicem (sicut Domino placuit) evocati, ab ipso nostræ promotionis exordio, antiquæ notitiæ Regum, Prælatorum, magnatum, & aliorum nobilium personarum Ecclesiasticarum & secularium memores existentes, ac ipsorum aliquibus, tum quia in terris morantes eorum, gradum hujusmodi promotionis habuimus, tum quia solite ad eos amicitie specialibus affectibus ducebamur: Aliquibus verò ex assuetâ Romanorum Pontificum liberalitate, quam in suis exercere sunt soliti novitatibus, volentes honoris & liberalitatis affluentia complacere, ad eorum importunas tamen & multiplicatas precum instantias, nonnullis Clericis, & personis Ecclesiasticis, religiosis & secularibus, diversorum ordinum, dignitatis, conditionum & statuum, Patriarchales, Archiepiscopales & Episcopales Ecclesias, ac monasteria distincta pastoribus, sub commenda vel custodia, seu curæ vel guardiæ, aut administrationis titulo, nomineve notabili, duximus perpetuò ad vitam seu ad certi temporis spatium committenda: super his, an tales videlicet tantasque gratias per nos fieri decuisset, variorum arduorum negotiorum multiplicitate distracti, usque ad tempus, quo infirmitate satis periculosa nos his diebus visitavit omnipotens, nequivimus cogitare plenariè. Verùm in debilitate ipsius ægritudinis constituti, à negotiorum utcumque discussione remoti, ad hoc sub diligenti examine direximus aciem nostræ mentis, demumque prospeximus evidenter, quòd Ecclesiarum & monasteriorum eorundem cura negligitur, bona & jura dissipantur ipsorum, ac subjectis eis personis & populis spiritaliter plurimum & temporaliter derogatur, eisque redundant ad noxam, quæ dicebantur cedere ad profectum: ac nedum ipsis, sed etiam Romanæ matri Ecclesie, (quæ disponente Domino ipsorum caput fore dignoscitur & magistra) graviora inde futura timebantur pericula. Nolentes igitur his tot & tantis dispendiis ulterius causam relinquere, sed volentes potius opportunum & debitum in hac parte remedium adhibere, omnes & singulas promissiones hujusmodi, per nos (ut præmittitur) factas, quibuscumque cujuscumque ordinis, dignitatis, aut status, sed etiam sanctæ Rom. Ecclesie Cardinalibus quocumque modo vel tempore factæ revocamus, cassamus, & annullamus, & decernimus de cetero non habere aliquam roboris firmitatem. Nulli ergo &c. Datum apud Pisatum Burdegalen. die xxv. X. Cal. Martii, Anno 2.

CAP. III.

Beneficia majora & numerata vacantia & vacatura, præsertim in provincia Burdegalen. Clemens V. certis ex causis sua dispositio reservavit, cum appositione decreti.

Clemens V.

ETI in temporalium dispositione bonorum habenda sit discretiois cautela, præcipue ut ea dignè & laudabiliter disponantur: in Ecclesiasticis tamen rebus multò fortius invigilare nostra debet intentio, ut juxta personarum conditiones & status, ad divini nominis laudem, & ipsarum utilitatem provideatur ex merito Ecclesiasticis personis: cum juxta canonicas sanctiones a nihil sit, quod Ecclesie Dei magis officiat, quam quòd indigni assumantur ad regimen animarum. Hæc igitur considerata moti specialiter Burdegalen. Ecclesiam, de qua (licet imeriti) sumus noviter ad hunc statum summi Apostolatus assumpti, & monasterium sanctæ crucis Burdegalen. ordinis sancti Benedicti etiam vacans per obitum quondam fratris Gulelmi de Bombio Abbatis ejusdem: Et generaliter Patriarchales, Archiepiscopales, Episcopales Ecclesias, monasteria, prioratus, & quolibet personarum, dignitates vel officia, cujuscumque ordinis & conditionis existant, necnon canonicatus, præbendas, Ecclesias cum cura vel sine cura, & alia qualibet beneficia Ecclesiastica quocumque nomine appellentur, quæ apud sedem Apost. vacare noscuntur ad præsens, & quæ toto nostri Pontificatus tempore vacare contigerit in futurum provisioni, collationi & dispositioni nostræ & sedis ejusdem hæc vice auctoritate Apostolicâ reservamus. Decernentes exnunc irritum & inane, si quid contra hoc per quoscumque quavis auctoritate scienter vel ignoranter attentatum est hæcenus, vel in posterum contigerit attentari: Constitutione Clementis IV. & Bonifac. VIII. Rom. Pont. prædecess. nost. & aliâ qualibet in contrarium editâ non obstante. Et quia plus timeri solet, quod specialiter injungitur, quàm quod generaliter imperatur, hæc reservationes nostræ & decreto ligari volumus ignorantes. Et quia bullam nostram non habemus ad præsens, ad cautelam præsentium & memoriam futurorum, hujusmodi reservationem cum præmissi interpositione decreti scribi & in publicam formam redigi jussimus per Bernardum Caprari publicum Notarium infra scriptum: quam etiam sigilli (quo utebamur olim Burdeg. Ecclesie præsentem) fecimus appensione muniti. Datum Burdeg. 2. Cal. Aug. Pontif. nost. Anno 1.

CAP. IV.

Papa hic primo ambrosianam & imperantiam quorundam Religiosorum & secularium super obtinendis pluribus beneficiis, dispensatione, qui insufficientes quandoque erant pro uno, in diversis locis, regni & alio locis distantibus recitari, apponit plures ex hoc contingentes inconvenientias: Et tandem statuit, quòd omnes (exceptis Cardinalibus ac Regum filiis) qui super pluralitate beneficiorum, quæ aliàs de jure non poterant obtineri, dispensationem obtinent, unum cum cura, aliud sine cura, possint à tempore notitia eligere intra mensem, & alia cum effectu dimittere teneantur: alia omnibus sic dispensatis sint ipso jure privati. Et idem de beneficiis, in quibus ipse est ad rem dum vacabunt: de pluribus etiam talibus, injuste tamen & sine dispensatione detentis, ordinar, quòd ultimum retineant, & omnia alia dimittant intra mensem, alioquin omnibus sint privati. Item vult quòd qui amodo talia receperint, dimissionem de primo faciant coram Ordinariis cum effectu, alioquin sint omnibus ipso jure privati: quæ omnia sic vacantia dispositioni Apost. sedis reservat, interpretari Ordinarios in hoc casu solum decessantibus beneficiarum sic dimissorum. Item hoc vult de solis beneficiis intelligi, in quibus quis per se vel vicarium suum temporalem curam animarum vel spiritalium jurisdictionem exercet de consuetudine vel de jure. h. d. de Laud.

In Conc. Lateran. sub Innoc. IV. c. 24. refertur in 2. nihil est. extr. de elect.

Jeanes

Joan. XXII. Episc. servus servorum Dei, ad perpetuam
rei memoriam.

Execrabilis a quorundam tam religiosorum quam
secularium ambitio, quæ semper plus ambiens, eò
magis insatiabilis creditur, quò sibi amplius indulgetur,
& improbitas importuna potentium à nobis & prædeces-
soribus nostris Romanis Pontificibus non tam obtinuisse,
quàm extorsisse plerumque noscuntur, ut unus interdum
etiam ad unum beneficium Ecclesiasticum minus idoneus,
in diversis Ecclesiis, nedum vicinis, sed ab invicem
longè distantibus, imò nonnunquam in diversorum re-
gionum partibus situatis, plures quàm duas vel tres, aut
plures etiam dignitates, vel personatus, officia seu prio-
ratus, aut diversa Ecclesiastica beneficia curam anima-
rum habentia possit dispensative, cum aliis non liceret
de jure communi, recipere, & simul licite retinere. Unde
inter cætera inconvenientia infra scripta nascuntur,
quòd videlicet interdum unus, qui unum quamvis modicum
vix officium implere sufficeret, plurimorum sibi ven-
dicat stipendia, quæ multis literatis viris vita puritate ac
testimonio bonæ famæ pollutentibus, qui mendicant, pos-
sent abundè sufficere, æquâ distributione collatâ. Ha-
bentibus ipsa paratur vagandi materia, divini cultus mi-
nuuntur, hospitalitas in ipsis beneficiis debita non servatur:
& dum non sunt sui in unaquaque regione rectores
Ecclesiarum detrahunt commodis & honoris, quæ ca-
rentes defensorum auxilio in juribus suis & libertatibus
multipliciter collabuntur: ruinis parent ædificia nobilia,
quæ magnificentia extruxerat decessorum: Et (quòd a-
mariùs est dolendum) animarum cura negligitur, & vi-
riorum sentibus fomentum periculosè præbetur. Nos
itaque tot malis tantisq; discrimenibus occurrere cupientes,
omnes & singulas dispensationes super receptione ac
retentione plurium dignitatum, personatum, officio-
rum, prioratum, aut beneficiorum, quibus cura sit ani-
marum annexa, sub quacunque forma vel expressione
verborum à nobis vel dictis prædecessoribus nostris cui-
cunque personæ concessas (Cardinalibus tamen sanctæ
Rom. Eccles. qui circa nos universali Ecclesiæ serviendo,
singularum Ecclesiarum commoditatibus se impendunt,
ac Regum filiis, qui propter sublimitatem eorum ac ge-
neris claritatem sunt potioris prærogativæ gratiæ at-
tollendi, duntaxat exceptis) deliberatione super hoc
cum fratribus nostris habitâ diligenti, de ipsorum consilio
& ex certa nostra scientia, in forma subscripta duximus
taliter moderandas, quòd per moderamen nostrum
essentiam circa easdem personas talium benefici-
orum multitudinem refrænemus, ipsiq; impetrantes
fructu dispensationum hujusmodi totaliter non fru-
strentur. Statuimus itaque & de fratrurn nostrorum
consilio ordinamus, quòd obtinentes nunc ex dispensa-
tione legitima pluralitatem hujusmodi dignitatum,
personatum, officiorum, aut Prioratum seu benefici-
orum, quæ aliàs absque alia dispensatione legitima
obtinere nequibant, unum tantum ex dignitatibus, per-
sonatibus, officiis, prioratibus, Ecclesiis vel beneficiis
hujusmodi, quibus cura imminet animarum, cum di-
gnitate, personatu, vel officio, prioratu, Ecclesia vel be-
neficio sine cura, quæ habere maluerint, prætextu dis-
pensationis sufficientis circa id eisdem indultæ, pos-
sint licite retinere: quæ tamen teneantur eligere intra
mensem, numerandum à tempore notitiæ constitu-
tionis istius. Cæteris beneficiis cum cura vel sine cura,
quæ ipsius dispensationis prætextu tenebant, & quæ aliter
antè non poterant de jure absque dispensatione
aliqua licite retinere, quæ nos extunc vacare decernimus,
coram ordinariis sub testimonio publico intra idem

a Vide Conc. Trid. sess. 7. de reform. c. 2. & 4. sess. 24. de reform.
cap. 17.

tempus verbaliter vel realiter cum effectu dimissis: absque
eo, quòd ad illa nunquam sine nova collatione, ab eo qui
facere poterit facienda, redire, aut eorum administrationi
se immiscere præsumant. Alioquin tam his, quàm
aliis omnibus beneficiis, quæ virtute hujusmodi nostri
moderaminis retinere poterant, ut præfatur, sint ipso
jure privati, & prorsus inhabiles ad similia beneficia
obtinenda. Per hoc autem iis, qui dignitates, personatus,
officia, prioratus, vel alia beneficia curam animarum ha-
bentia ex dispensatione, quæ iustribuat, juxta nostram
moderationem præscriptam obtinent, & alia similia
beneficia nostrarum vel eorundem prædecessorum au-
ctoritate literarum expectant, cum quibus est, ut illa
cum vacaverint recipere, & unâ cum obtentis retinere li-
cite valeant, dispensatum, nolumus derogari, quin ea
cum vacaverint, intra dicti temporis spatium possint
eligere, & dimissis aliis recipere in forma præscripta,
ac licite retinere: poenas similes incursum, si hujusmodi
nostræ contraite præsumperint sanctioni. Porro quia
quorundam oculos sic avaræ cupiditatis vitium excæ-
cavit, quòd plura talia beneficia simul absque dispen-
satione canonica retinere præsumunt: nos de illis
præsenti decreto statuimus, ut omnia & singula benefi-
cia sic detenta (illo tamen retento, quòd ultimò receperunt,
dummodo in eo ex collatione canonica competat
jus eisdem) intra tempus, ut præscribitur, limitatum, ver-
bo & facto ac sine fraude, coram ordinariis sub testimo-
nio similiter publico dimittere teneantur. Quòd si non
fecerint, & illo sint ipso jure privati, in quo jus eis aliàs
competebat, & inhabiles penitus ad quæcunque obtinen-
da Ecclesiastica beneficia censeantur. Qui verò deinceps
repperint dignitatem vel personatum, seu officium,
aut aliud beneficium, curam animarum habens annexam,
si antè simile beneficium obtinebant, illud pro ipso jure
(postquam secundâ possessionem habuerint, vel per eos
omni dolo & fraude cessantibus, quò minus habeant, ste-
terit) privati noscuntur, absque moræ dispendio in ordi-
nariorum manibus dimittere debeant, pari modo: Alio-
quin extunc sint ipso jure secundo privati, & nedum ad
sacros suscipiendos ordines, quin etiam ad habendum,
quocunque aliud Ecclesiasticum beneficium inhabiles
reputentur. Quæ omnia & singula beneficia vacatura,
ut præmittitur, vel dimissa, nostræ & sedis Apostolicæ dis-
positioni, de ipsorum fratrum consilio reservamus: In-
hibentes, ne quis præter Rom. Pont. quæcunque sit supra
hoc auctoritate munitus, de hujusmodi beneficiis dispo-
nere, vel circa illa per medium permutationis, vel aliàs
innovare hoc quoquo modo præsumat. Nos enim si se-
cus actum seu attentatum fuerit, irritum decernimus &
inane. Cæterum ordinarios intelligimus in casibus su-
prascriptis Episcopos, in quorum civitatibus vel diocesi-
bus consistunt beneficia, seu aliquod eorum, quæ debent
secundum præmissa dimittere, aut ipsi, qui ea debent dimit-
tere, commorantur, vel Ecclesiis cathedralibus vacanti-
bus Capitula earundem. Et hi de beneficiis tam dimis-
sis, quàm (ut præmittitur) perditis, nos vel Apost. sedem
certificare studeant, quum primum commode poterunt,
indilate, ut de illis salubriter disponere valeamus. Quan-
tum autem ad modificationem personatum attinet an-
tefatam, illa duntaxat, & non alia beneficia Ecclesiasti-
ca, quocunque nomine nuncupentur, curam habere cen-
semus, quæ parochias habent, in quibus est animarum
cura annexa, non per vicarios perpetuos, sed per recto-
res, aut ministros beneficiorum ipsorum, vel illorum
temporales vicarios exercenda. Necnon etiam illa quo-
rum ministris ratione beneficiorum hujusmodi competi-
tū visitare, inquirere, procuraciones recipere, suspen-
dere, excommunicare, seu ab excommunicationis & sus-
pensionis sententiis absolvere de consuetudine, vel de
jure, juribus aliis de animarum cura loquentibus in suo
robore quoad cætera permanfuris. Nulli ergo omnino

hominum licet hanc paginam nostrorum moderationis, statutorum, constitutionum, reservationis, inhibitionis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Avinion. XIII. Calend. Decembr. Pontif. nost. Anno 2.

CAP. Y.

Episcopatus Tholosanus, in redditibus plurimum abundans, in veterani metropolitani, propter multiplices causas hic expressis originatur, cui pro suffraganeis Ecclesiis sunt deputatae quatuor villa in novis civitatibus erecta, adjecta cum illis Ecclesia Apamianorum. Et quibus Episcopi & Archiepiscopi prius suberant, quibus eorum nullibus pro redditibus sit assignatum, hic exprimitur: & tandem censura Ecclesiastica in rebus profertur. Adverte, quod Ecclesia de Viro, & Ecclesia de Marapica, sunt sub Ecclesia Tholosana tanquam suffraganeae; licet de illis hic mentio nulla fiat. Utilitas ex hoc capitulo habetur, quoniam cognoscitur causa erigendi, & dividendi Ecclesias, alias alii subiacenti, & alias ab alio eximendi, & ad felum Papam hac omnia spectare: cui in singulari privilegio majori causa majoraq; negotia reservantur, patet in cap. 1. de servit. Episc. cum suis cooordinatoris.

Joannes XXI.

Salvator noster, cujus nutu cuncta servantur, in agro mundi hujus messem multam aspiciens, & operarios raritatem attendens, Dominum messem rogandum esse, ut in illam operarios mitteret, censuit: & ipse idem etiam exiens mare, veluti paterfamilias diligens, horis diei variis operarios in vineam suam misit. Romanus itaque Pontifex, sicut eodem Domino disponente Vicarius eius in terra esse dignoscitur, sic & ipsius actibus (in quantum finit humana fragilitas) se conformare tenetur. Ubi ergo superexcreverit messem, populi videlicet multitudinem, viderit, operarios debet opportunos adicere, & juxta Propheticum verbum augere custodiam: custodes & cultores idoneos in Dominicam vineam destinare. Sanè considerantes attentius, & intra peccatoris claustra meditatione sollicita revolventes, quod in tanta multitudine populi, quanta fecundavit altissimus civitatem & dioecesim Tholosanam, singulorum vultus nequibat (ut concederet) unicus pastor inspicere, aut alias partes boni pastoris implere: quodque durum erat atque difficile, per talem latam, & diffusam dioecesim ad unum tantum à personis Ecclesiasticis & mundanis recursum haberi. Attendentes etiam, quod licet Tholosanus Episcopatus redditibus abundaret immensis, non tamen supererat hucusque memoria, quod ex suorum opulencia copiosa retinuum aliquid in Ecclesia vel dioecesi Tholosana provenisset in divini cultus augmentum: imò sic ex adipe prodierat & prodibat iniquitas, ut multo jam tempore luxus circa carnis desideria, eversionum pompas, immensitas clientelae, immoderata dissiptio in parentes, sumptus enormes, aut usus extraordinarii sibi vendicassent ibidem, quatuor totum patrimonium crucifixi: & verendum erat ne praesul unicus Tholosanus incrassatus & dilatatus, & excessivis hujusmodi opibus alias superbus periculose recalcitrans, Deum factorem dereliqueret, & à suo salutari recedens, perniciosum exemplum in subditos derivaret. Pensantes quoque, quod sanctae memoriae Clemens Papa quintus, praedecessor noster, eodem etiam tempore, quo civitas & dioecesis antefate longe minus in populo, ac redditibus affluabant, tamen ex tunc benedicente Domino incredibiliter creverint introque, & jugiter crescere dignoscantur, spiritu beatae considerationis inductus, ad divisionem Episcopatus

ejusdem firmiter, dum viveret, intendebat: licet morte praeventus suum in hac parte nequiverit implere conceptum. Nos pium praedecessoris nostri propositum in effectum volentes adducere, & tam dissipare malum, quod praedictorum reddituum copia excessiva produxit, quam etiam cultum augere divinum, & spiritalem animarum profectum, quos (si juxta facultatis exigentiam, & diffusam latitudinem dictae dioecesis sufficiens numerus in eadem utilitate Praesulum deputetur) indubio provenire speramus, promovere salubriter intendentes. Praemissis & aliis surdientibus iustis causis, ex certa nostra scientia, de fratrum nostrorum consilio concordati, & Apostolica plenitudine potestatis, ad laudem Dei, exaltationem Ecclesiae, fideliumque salutem, Episcopatum ipsum distantemque dioecesim Tholosanam Apostolica auctoritate dividimus in quinque dioeceses, quas per certos distingui limites faciemus: Volentes ac decernentes, quod praeter civitatem Tholosanam, quae suam propriam & distinctam habeat dioecesim, certis finibus limitandam, subscriptae quatuor villae, quarum quilibet, eisdem consilio & auctoritate in civitatem erigimus, & civitatis vocabulo insignimus: scilicet de monte Albano, pridem de Caturcen. dioecesi, cui adicietur certa pars dictae quondam dioecesis Tholosanae: ac sancti Papuli de Rivis, & de Lumberis, & de ipsa quondam Tholosana dioecesi existentes, IV. separatas dioeceses habeant certis limitibus distinguendas. Quodque beati Martini de monte Albano, ubi corpus sancti Theodori confessoris dicitur esse reconditum, praedictae civitatis montis Albani, & beati Papuli dictae civitatis sancti Papuli, Matiae de Lumberico, civitatis praefatae Lumberis, necnon beatae Matiae de Rivis Ecclesiae ipsius civitatis Rivenensis, sint decetero & habeantur perpetuo Ecclesiae cathedrales. Et quia Ecclesia Tholosana, sicut solentiori statu, & conditione priori resurgat, sic & grandioris honoris titulus effrenda est, ipsam hucusque suffraganeam Ecclesiam Narbonensem, ac totam quondam dioecesim Tholosanam de fratrum nostrorum consilio, & ex certa nostra scientia, & Apostolica plenitudine potestatis, ab omni jurisdictione, potestate, ac subiectione Archiepiscopi, Capituli & ejusdem Ecclesiae Narbonensis penitus eximentes, eam ad laudem divini nominis, & honorem Ecclesiae sanctae suae, in Archiepiscopalem, seu metropolitanam erigimus, eamque honoribus & insigniis sedis metropolitanae decoramus: auctoritate Apostolica decernendo, ut exnunc pro metropolitana Ecclesia in perpetuum habeatur. Et quia etiam dignum est, ut ex quo de filia facta mater, metropolitana dignitatis susceperit insignia, & suffraganeorum congruum numerum filiarum, ac decetam provinciam habeat, ut ad iudicium Archiepiscopi Tholosani, qui pro tempore fuerit, omnes causae suffraganeorum Episcoporum & personarum Ecclesiasticarum, ac civitatum ejusdem provinciae juxta sacrorum statuta canonum referantur. Nos praefatas IV. civitates & Ecclesias cathedrales cum earum dioecibus (ut praemittitur) distinguendas, necnon civitatem & Ecclesiam Apamianam cum sua dioecesi, exnunc ipsius Ecclesiae Tholosanae suffraganeas, ac de provincia Tholosana in perpetuum fore decernimus, & jure metropolitano subicimus, & subiectas esse volumus eas illi. Praenominae montis Albani, quae de dioecesi Caturcen. & Bituricen. provincia, & Apamianam civitates & Ecclesias, quae de provincia Narbon. hactenus susse noscuntur, necnon reliquas tres civitates & Ecclesias sancti Papuli, Rivenens. & Lumberis, quae ab olim de dioecesi Tholosana fuerunt, cum earum dioecesi, conventibus, collegiis, five capitulis à jurisdictione, potestate, ac subiectione quacunque Bituricensis & Narbonensis Archiepiscoporum, ac Caturcen. & quondam Tholosani, Episcoporum, Capitulum, & Abbatum atque Conventuum, & ordinariorum quorumlibet aliorum, Eccle-

a Matth. 9. Matt. 20. b Deut. 4.

Ecclesiasticorum, quibus quomodolibet fuerant hucusque subiecti, auctoritate presentium perpetuo eximentes, de prædictorum consilio, & plenitudine potestatis. De bonis autem, redditibus, proventibus & juribus dicti quondam Episcopatus Tholosani, ipsi Tholosani decem milia, & singulis aliis prædictis Ecclesiis (Apamiarum excepta, cui de ipsis bonis, redditibus & proventibus, juribus, ultra illa, quæ habere dignoscitur, certam assignabimus portionem nostris aliis literis distinguendam) singula quinque millia librarum Turonen. annui redditus, & perpetui proventus, quæ quidem unicuique illarum, suisque Pontificibus (dignitate ac orate, & circumstantiis aliis attendentibus) debere sufficere vidimus, præter redditus, proventus, & iura, quæ ad prædictas Ecclesias, & conventus eorum antea pertinebant, de quibus ad honorem Dei, & ipsarum Ecclesiarum commodum intendimus ordinare: ex nunc auctoritate prædictâ de consilio ac plenitudine memoratis concedimus, donamus, ac etiam deputamus percipiendam integraliter per ipsarum Ecclesiarum præfules, qui pro tempore fuerint, in rebus & locis cuilibet magis adjacentibus & vicinis, juxta distinctionem, seu limitationem diocesanam singularem, per alias nostras literas faciendam. Interim tamen distinctione, seu limitatione prædictâ pendente, volumus quod eorum quilibet summam eum contingentem pro rata accipiat annuatim de bonis, redditibus, proventibus & juribus antedictis, per manus eorum, quos ad hoc providerimus deputandos. Residuum vero reddituum, proventuum, & jurium ipsorum, quod factâ de illis (ut præmissum est) assignatione supererit, necnon jurisdictionem spirituales & temporales, quæ ad dictum quondam Episcopatum Tholosan. usque ad tempus divisionis hujusmodi pertinebat, & quæ distinctione, seu limitatione post tacta pendente faciemus per idoneas excoecati personas. Ac beneficia, etiam dignitates, personatus ac officia existant (exceptis his, ad quæ per electionem assumuntur, & in quibus vel ad quæ auctoritate literarum Apostolicarum alicui, seu aliquibus jus est aliquod acquisitum, quibus per id nullum volumus præjudicium generari) nunc & in antea usque ad distinctionem dioces. vacatura dispositioni nostrâ ac sedis Apostolicæ de fructu ipsorum consilio reservamus. Hæc igitur per dictâ sedis prudentiam circumspectâ sic statuta salubriter & utiliter ordinata, perpetuis esse valitura temporibus, & robur incommutabilis firmitatis obtinere volentes: auctoritate prædictâ districtius inhibemus, ne aliquis cujuscunque præminentie, ordinis, conditionis, aut status, etiam Archiepiscopali, vel Episcopali, seu Regiâ præfulgeat dignitate, hujusmodi ordinationem, Apostol. reservationem, & alia supra dicta quovis modo turbare, seu quomodolibet impedire præsumat. Nos enim ex nunc irritum & inane, si secus super his à quoquam quavis auctoritate contigerit attentari. Et nihilominus in eos, qui ex certa scientia contrarium præsumperint, nisi intra octo dierum spatium post publicationem presentium respuerint eum effectu, excommunicationis in personas & interdicti in universitates, ac suspensionis in Convenus, Capitula sive collegia, de consilio & auctoritate prædictis sententias promulgamus: à quibus non, nisi per Romanum Pontificem absolutionis beneficium (præterquam in mortis articulo) valeant obtinere. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostrarum divisionis, voluntatis, constitutionum, erectionum, insignitionum, exemptionum, decorationis, subjectionis, concessio-

nis, donationis, deputacionis, reservationis, inhibitionis, promulgacionis, infringere, vel ei ausu, &c. Datum Avinion. VII. Calend. Julii, Pont. nost. Anno.

CAP. VI.

Impedientes Episcopatum Tholosan. erectionem in Ecclesiis cathedralium, & ejus divisionem in V. dioc. ultra parvas in constitutione superari declaratas, perditas fundas, & quocunque beneficia spiritualia & temporalia. Et si sine persona Ecclesiastica, efficiuntur inhabiles ad quocunque beneficia Ecclesiastica.

Idem.

Nuper certis ex causis, quæ nostram & fratrum nostrorum animos ad id rationabiliter induxerunt, quondam Episcopatum Tholosanum in Archiepiscopalem, seu Metropolitanam ereximus Ecclesiam: quatuor villas, quarum quamlibet insignivimus vocabulo civitatis, quatuor cathedrales Ecclesias creavimus: unam videlicet in villa montis Albani, quondam Caturcen. dioc. adjicienda sibi certâ parte quondam dioc. Tholosan. alteram in villa Lumberiaci, aliam in villa sancti Papuli, & aliam in villa de Rivis & de Robetria quondam Tholos. dioc. Quas quidem Ecclesias unâ cum Apamiarum Ecclesia, tanquam suffraganeas subjecimus ipsi metropolitanæ Tholosanæ Ecclesiæ. De bonis quoque & redditibus dicti quondam Episcopatus Tholosani tam ipsi Tholosani, quam prædictis Ecclesiis suffraganeis certam portionem, quam unicuique illarum debere sufficere vidimus, providimus assignandam: totali bonorum & reddituum ipsorum residuo, dispositioni nostrâ & sedis Apostolicæ reservato. Alia etiam circa præmissâ fecimus, decrevimus, & ordinavimus ex certa nostra scientia, de ipsorum fratrum concordia consilio, & Apostolica plenitudine potestatis, districtius inhibentes, ne quis cujuscunque præminentie, ordinis, conditionis, aut status, etiam Archiepiscopali dignitate fulgeret, ipsam ordinationem nostram impedire præsumeret vel turbare: ac decernentes ex nunc irritum & inane, si secus super his à quoquam quavis auctoritate contigerit attentari. Et nihilominus in eos, qui ex certa scientia contrarium fuerint, nisi respuerint eum effectu, intra octo dierum spatium post publicationem ordinationis ipsius excommunicationis in personas, interdicti in universitates, ac suspensionis sententias in Capitula, Conventus, sive collegia duximus promulgandas, prout hæc & alia in Apostolicis literis inde confectis plenius continentur. Verum quis ipsa nostra ordinatio eo efficacius & inviolabilius speratur servari, quò plurius & graviorum vallata fuerit adjectione peccatorum: Nos ad observationem inconcussam ipsius eò amplius anhelantes, quò evidentius in divini cultus augmentum, & salutem fidelium animarum noscitur redundare, præfatis adjiciendo sententiis, omnes & singulos scienter turbantes aut impedientes ordinationem eandem, aut aliqua in illa contenta: seu turbantibus vel impedientibus dantes consilium, auxilium vel favorem, directè vel indirectè, publicè vel occultè, cujuscunque sint conditionis, dignitatis, ordinis, aut status, Ecclesiastici vel mundani, etiam Archiepiscopali vel Episcopali, aut majori vel superiori præfulgeant dignitate: nisi intra octo dierum spatium post publicationem presentium ab hujusmodi impedimento seu turbatione, ac impensione consilii, auxilii vel favoris respuerint eum effectu, feudis, locationibus, officiis & beneficiis quibuscunque spiritualibus & temporalibus, etiam si dignitates vel prælaturæ quavis fuerint, quæ ab Ecclesiis seu in Ecclesiis quibuscunque obtinebunt, seu obtinent, ex certa nostra scientia, & de ipsorum fratrum consilio, & Apost. plenitudine potestatis, privatos esse decernimus ipso facto. Et sit liberè ipsa seu da, locationes vel officia aut beneficia spiritualia & temporalia, dignitates,

In articulo mortis nulla est casuum reservatio: atq. id eo tenet: Sacerdotes quilibet poenitentes à quibusvis peccatis & censuris absolvi possunt. Conc. Trid. sess. 14. c. 7. de casuum reservat.

& prælaturæ ad ipsas, ad quas spectant, revertantur Ecclesias, & devolvantur ad Rectores, Capitula seu Collegia eorundem, quod de illis pro sua voluntate disponant, & ad dignitates & prælaturas per electionem aut alium modum licitum idoneas personas assumant: Personalesque Ecclesiasticas, quæ culpabiles fuerint in præmissis, inhabilitamus ad quæcunque Ecclesiastica beneficia obtinenda. Nulli ergo omnino hominum, &c. Datum Avenion. IV. Non. Aug. Pont. nost. Anno 1.

CAP. VII.

Executores quatuor dantur, ad panas superiores solemniter publicandas.

Idem Bartholomæo de Nardo, dioces. Aguelmo de Blavia Engolimen. Eduen. Archid. & magistro Berengario de Lagis Lemovicen. & Narbon. Ecclesiarum Canonico.

II. **N**uper ex certis causis, quæ nostrum & fratrum nostrorum animos, ad id rationabiliter induxerunt, &c. (ut supra præmissis usque ad beneficia Ecclesiastica obtinenda.) Quocirca discretioni vestræ, per Apost. scripta mandamus, quatenus privationem & inhabilitationem nostram huiusmodi vobis omnes, seu tres, vel duo, sive unus ex vobis, per vos vel alium, seu alios, in Ecclesiis & solennibus locis & aliis, de quibus & quoties expedire videritis, solenniter publicetis: ne quisquam valeat circa id ignorantiam allegare. Datum Avenion. II. Idus Nov. Pont. nost. Anno 8.

CAP. VIII.

Dispensat cum quodam Abbate, ut Episcopus possit esse, licet defectum patiat in ordinibus & ætate. Ex hac & sequenti cognoscimus causas & formas dispensandi. Quæcumque enim scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt, ad Rom. 11.

Idem Arnaldo de Lumbanen.

III. **N**uper ex certis rationabilibus & manifestis causis, quæ ad hoc nostrum animum induxerunt, civitatem Lumbanen. olim villam de Lumbanis, tunc intra Tholosanæ diocesis. limites constitutam, qui locus insignis, ac multiplicitate commoditate dotatus existit, de fratrum nostrorum consilio, & Apostolicæ plenitudine potestatis, per literas nostras sub certa forma in civitatem erexit, civitatilque vocabulo duximus decorandam: statuentes, ac etiam decernentes, ut Ecclesia Abbatix illius loci de Lumban. ordinis sancti Augustini extunc haberetur & existeret cathedralis: ac deinde volentes eidem Ecclesiæ de pastore idoneo salubriter providere, in te Abbatem ejusdem Ecclesiæ, virum utique literarum & literarum scientiæ præditum, vitæ ac morum honestate decorum, discretions & consilii maturitate conspicuum, direximus oculos nostræ mentis, teque (non obstante defectu ætatis & ordinum, quem pateris, cum tonsuratus modo in Clericum, & in XXVII. ætatis tuæ anno, vel citrà constitutus esse dicaris, super quo tecum gratiosè duximus dispensandum) de fratrum nostrorum consilio ipsi Ecclesiæ præfecimus in Episcopum & pastorem, curam & administrationem ipsius Ecclesiæ tibi in spiritualibus & temporalibus committendo. Unde licet nondum sit tibi munus consecrationis impensum, nec Apostolicas literas promotionem tuam huiusmodi continentem (cum illas non habeas) possis ostendere: Nos tibi, ut (constitutione felicitis record. Greg. Pap. VIII. præd. nost. & quilibet aliâ super hoc in contrarium editâ, nequaquam obstante) possis ejusdem Ecclesiæ Lumban. & quorumcumque bonorum ipsius administrationem accipere, ipsamque administrationem liberè exercere, auctoritate presentium indulgemus. Contradictis, &c. Datum Anno 4. ut supra.

CAP. IX.

Horitur quendam in muliere commendatum, ut curam parochialem administraret in Ecclesia, qua de novo fuerat in cathedralem.

dratem creata. hic autem invenies multa notata dignissima, quæ debent lectores ad citationem accedere.

Idem venerabili fratri Bertrando Episcopo montis Albani, ad universali Ecclesiæ regimen exercendum divinâ dispensatione vocato.

Ad cujuslibet status Ecclesiæ aciem sollicitè considerationis extendimus, pastorales partes officio vigilantibus adhibentes, ut eorum singulæ pastoribus gubernentur idoneis, & providis rectoribus disponantur, quorum dispensatione providâ, & providentiâ circumspiciâ (illic cooperante clementiâ, qui verè pastor & rector agnoscitur) spiritualium & temporalium proficiant incrementis. Nuper siquidem ex certis & rationabilibus causis, quæ ad hoc nostrum animum induxerunt, civitatem, olim villam montis Albani, tunc intra limites Caturgen. diocesis. constitutam, qui locus insignis existit, ac ubertate multiplici hominum & rerum exuberat, de fratrum nostr. conf. & Apost. plenitudine potestatis, civitatis vocabulo duximus decorandam: statuentes ac etiam decernentes, ut Ecclesia monasterii illius loci montis Albani monasterii casa Dei ad Rom. Eccl. nullo medio pertinentis, ordinis sancti Benedicti Claremonten. dioc. tunc immediatè subiecta, extunc haberetur & existeret Ecclesia cathedralis: postmodum verò de cel. bri ac salubri provisione ipsius Ecclesiæ montis Albani, ut sponsi solatio lactaret, sollicitè cogitantes, ac volentes illum eidem proficere in pastorem, de quo certam haberemus notitiam, quod eum clara morum insignia redimerent, nec esset dubia ejus charitas, circa plebem suo regimini committendam, & in cujus fiducia consisteret salubriter securitas subditorum. Ad te nunc monasterii prædicti Abbatem, quem literarum scientiâ præditum, vitæ & morum honestate decorum, discretions & consilii maturitate conspicuum, in temporalibus providum, in spiritualibus circumspicium, nobis & fratribus nostris precibus tua conversatio continuata, diu apud sed. Apost. approbavit, direximus oculos mentis nostræ: quibus omnibus debitâ meditatione pensatis, de persona tua, nobis & eidem fratribus ob tuorum exigentiam meritorum accepta, de ipsorum fratrum consilio & Apostolicæ plenitudine potestatis, eidem Ecclesiæ montis Albani providimus, præficiendum eidem sanctæ Ecclesiæ teipsum in pastorem, tibi curam & administrationem illius in spiritualibus & temporalibus committendo, ac tibi postmodum faciendum, per venerabilem Frat. nost. Berengarium. Episcopum Tusculan. munus consecrationis impendi: Firmâ spe, fiduciaque tenentes, quod eadem Ecclesia monasterii Albani (dominicâ assistente clementiâ) per tuam circumspicientis & industriæ studium fructuosum servabitur à noxiis & adversis, & spiritualibus & temporalibus proficiet incrementis. Tolle igitur Dei jugum, tam leve collis humilium, quam suave, ac dilectione pascendum suscipe gregem ejus, super quem noctis vigiliis dilectus sollicitusque custodi, ut liber non pateat aditus invasori, & dominus insuspiciabili horâ venturus, si te invenerit sic agentem, cursu consummato, qui tuo labori proponitur, & horum fide servatâ, quæ tuæ sollicitudini committuntur, te repertum fidelem in modico, supra multa constituat, ac in dilecta gaudiorum suorum tabernacula introducat. Datum, &c. Anno 4.

CAP. X.

Declaratur, an collector fructuum primi anni omnium beneficiorum Ecclesiasticorum vacantium & vacaturorum, usque ad certum tempus spatium deputatorum, pro camera Apost. oneribus facillius supportandis, possit cum obtinentibus beneficiis convenire, & an altaria dotata cadant sub tali reservatione, &c.

Idem Hugoni de Mirabilis Canonico Ebrodun. collector fructuum primi anni, &c.

Postulisti

Postulasti per Apostolicæ declarationis evidentiam e-
doceri, quid tibi super dubiis infra scriptis circa com-
missam tuæ industriæ recollectionem fructuum prædi-
ctorum (aliis præbendarum, aut beneficiorum) immi-
nentibus sit agendum. Tuæ itaque consulationi brevi-
ter respondentes, te scire volumus beneplaciti nostri esse
super fructibus beneficiorum, quæ ita reperies in solutio-
ne decimæ juxta verum taxatam valorem, quod illam ne-
quaquam excedunt, cum obtinentibus hujusmodi bene-
ficiis, prout melius & utilius diocesanis locorum (in qui-
bus hujusmodi beneficia fuerint, quorum consilia in hac
parte requiras) & tibi videbitur, valeas convenire. Nos
enim ipsorum diocesanorum, & tuam conscientiam super
his oneramus. Licet autem quotidianæ distribu-
tiones per nos fuerint à perceptione fructuum prædictorum
exclusæ, hoc tamen volumus de distributionibus ipsis in-
telligi, quæ dantur eis, qui horis intersunt: sic quod
illæ, quæ solvantur his, qui sunt in civitate vel loco præ-
sentes, quamvis horis non intersint eisdem, non sint ab
onere dictæ recollectionis immunes. Porro declarationem
illam factam per nos in deputatione seu reserva-
tione fructuum prædictorum, ut videlicet non extenda-
tur ad vicarias seu capellanas, ut plurimum à deceden-
tibus institutas ad Missas pro ipsis decedentibus cele-
brandas, certis constitutis redditibus Presbytero inibi cele-
branti, locum habere volumus in altaribus dotatis certis
secundis usutacticis seu censibus, ut Capellanus inibi celebra-
re debeat pro doctorum animabus certis vicibus, sin-
gulis septimanis, & in Ecclesia cathedrali horis interesse
divinis, dummodò valor annuus ipsorum altarium sum-
man XX. librarum Turon. non excedat. Alioquin inclu-
dantur in deputatione seu reservatione prædictis. Ubi
verò præbenda fuerit in decima pro tanto taxata, quod
partem possit Canonico hebdomadario (cui certum pro
illa servitium imminet in Ecclesia faciendum) post
perceptionem taxationis hujusmodi remanere: volumus
quod de taxatione ipsa pro hujusmodi servitii onere,
portionem aliquam congruam prædicto hebdomadario
dimittas, pro jam dicta camera nostra residuum conceptu-
rus. Ceteram præbendas illorum, qui taxationem de-
cimæ solvere recusantes abesse velle se simulant, ut taxa-
tionem ipsam diminuire compellantur: ne per illorum
absentiam hujus perceptione taxationis frauderis, quasi
nil de præbenda percipere valeas, de qua non percipiunt
aliquid, nisi saltem in loco vel in civitate præsentes, cum
tamen Ecclesiæ fabricæ tales præbendas ex integro reci-
pere dignoscatur: declaramus sub deputatione seu
reservatione comprehendi præfata, ut videlicet eas juxta
deputationis nostræ modum percipere valeas, Canonico-
rum ipsorum absentia non obstante. Ridiculum enim
esset, ut eadem fabricæ posteriori quam nos privilegio in
talibus uteretur. De illis denique, qui licet per multos
menses tenuerint Ecclesias vel præbendas, nihil tamen se
percipisse asserunt ex eisdem, cum juxta consuetudinem
patriæ prædecessores eorum testati fuerunt de bonis illa-
rum, propter quod ipsi obtinentes tales Ecclesias tibi fa-
tisfacere nequeant de fructibus antedictis: nihilominus
offerentes, quod tandem fructus Ecclesiarum ipsarum per-
cipias, donec tibi fuerit inde plenarie satisfactum: placet
nobis & volumus, ut si est ita, oblationi hujusmodi non-
descendas: per hoc tamen non intendimus consuetudi-
nem approbare prædictam. Datum Avinion. V. Idus
Octob. Pontificatus nostri Anno 2.

CAP. XI

¶ Cum Romanus Pontifex pro Ecclesia Romana necessitatibus
fructuum beneficiorum vacantium usque ad certum tempus reservasset,
circa illam reservationem prædictam ambiguitates ortæ sunt,
quas hic solvit.

Idem.

I. **C**um nonnullæ Ecclesiasticæ personæ in cathedralib.
Ecclesiis Canonicatus, præbendas, dignitates, perso-
natus, & officia, ac alia beneficia Ecclesiastica obtinentes,
revocare conentur in dubium, an fructus, redditus, & pro-
ventus primi anni beneficiorum Ecclesiasticorum etiam
vacantium, & quæ in diversis orbis partibus usque ad tri-
ennium vacare contingeret, quos pro Eccles. Rom. neces-
sitatibus per nostras sub certa forma literas duximus re-
servandos, juxta tenorem literarum ipsarum camera no-
stræ solvere teneantur: præsertim cum Archiepiscopales
& Episcopales Ecclesiæ, ac regulares Abbatæ ab hujus-
modi solutione fructuum (ut dicunt) in dictis literis exi-
mantur: Nos dubitationem hujusmodi amputare volen-
tes, auctoritate Apost. declaramus, quod cum sub appel-
latione Archiepiscopalis vel Episcopalis Ecclesiæ, aut re-
gularis Abbatæ, hujusmodi præbendæ, dignitates perso-
natus, & officia nequaquam intelligantur, nec etiam in-
cludantur, prædictos, necnon & præbendarum, & offi-
cium Monachorum, monasteriorum regularium, ac re-
ditus Abbatiarum seu Abbatum eorundem, quæ in bene-
ficiis Ecclesiasticis assignantur, distinctos fructus, redditus
& proventus includi in deputatione prædicta, & dictæ
cameræ juxta prædictarum literarum tenorem debere
persolvi: ac id idem super solutione omnium fructuum,
redituum, & proventuum commendatariorum, curiarum
seu grangiarum, monasteriorum, domorum, & locorum
conventualium, quæ pro beneficiis Ecclesiasticis (ut præ-
dicitur) concedantur (nisi duntaxat in fructibus illorum,
quæ sunt forsan excepta) declaramus & precipimus ob-
servari. Præterea cum in aliquibus Ecclesiis tam cathed-
ralibus, quam aliis, panis & potus pro quotidianis di-
stributionibus ipsarum Ecclesiarum Canonicis & perso-
nis de præbendarum ipsarum corporibus pro die quolibet
deputetur: & etiam interdum certa quantitas bladi,
& quandoque certa pecuniæ summa, & aliquando alterum
pro altero pro singulis mensibus vel hebdomadis etiam
Canonicis studiorum causâ, aut aliis pro eorum negotiis,
de licentia Capitulorum Ecclesiarum ipsarum, ab Eccle-
siis eisdem absentibus exhibeantur, & etiam persolvantur:
declaramus auctoritate prædictâ, illam bladi quanti-
tatem, & pecuniæ summam, quæ pro quolibet mense vel
hebdomada dictis Canonicis (ut prædicitur) ministrantur,
non debere pro quotidianis distributionibus compu-
tari, sed illa tantum, quæ præfatis Canonicis quotidie pro
diurnis & nocturnis horis distribuuntur sine fraude.
Adjicimus insuper declarationi prædictæ, quod si obti-
nenti curatum beneficium aliud sibi consimile collatum
fuerit, vel etiam in posterum conferatur, post secundi be-
neficii pacificam possessionem adeptam, & fructuum per-
ceptionem ipsius, nihil de fructibus ejusdem primi be-
neficii (nisi forsitan super hoc dispensatione canonica sit
imunitus) percipere possit: sed pro dicta camera nostra ju-
xta formam dictarum literarum recipiantur, & etiam exi-
gantur. Ubi verò fructuum, reddituum & proventuum
beneficiorum Ecclesiasticorum non reperiretur certa ta-
xatio: declaramus auctoritate prædictâ, quod fructus,
reditus & proventus beneficiorum hujusmodi, cum vacare
contigerit, per mediam dividantur, quorum medietas
recipiat pro camera prædictâ, reliquam verò medietatem
ille pro sua sustentatione percipiat, qui beneficium
hujusmodi dignoscitur obtinere. Grangias autem, & alia
loca Cisterciensis ordinis, & aliorum locorum regula-
rium, in quibus gubernatores seu custodes, vel admini-
stratores ponantur ad tempus, & remouentur ad volun-
tatem superiorum suorum, eorumque fructus, redditus &
proventus auctoritate declaramus eadem in deputatione
prædictâ, ac literis nostris super illa confectis aliquatenus
non includi. Nulli ergo omnino, &c. Datum Avinion.
Nonis Januarii. Pont. nost. Anno 4.

CAP. XII.

¶ Fructus amborum beneficiorum, quibus quandoq; beneficiatus privatur, camera Apostolica deputantur.

Idem.

CUM nonnulla Eccles. personæ revocare conentur in dubium, an si obtinenti dignitatem, vel aliud beneficium Ecclesiasticum, cui cura imminet animarum, aliud beneficium conferatur, eo casu, quo ambo beneficia ipsa successivè vacare contingit, eorundem amborum fructus primo anno, quo vacant, ratione deputationis fructuum, reddituum & proventuum Ecclesiasticorum tunc vacantium, & quæ usque ad certum tempus vacare contingeret, quos pro Ecclesia Romana necessitatibus relevandis per nostras literas duximus deputandos, nostræ camere debeantur: Nos ambiguitatem huiusmodi removere volentes, auctoritate Apostolica declaramus, amborum eorundem beneficiorum fructus, redditus & proventus (cum utrumque ipsorum vacet) pro eadem camera debere percipi & haberi. Nulli ergo, &c.

CAP. XIII.

¶ Dispositioni Apostolica reservantur beneficia curialium, & aliarum ad curiam accedentium, vel ab ea recedentium, si moriantur in locis ultra duas dietas legales, ab ipsa curia non distantibus.

Benedictus XII.

AD regimen Ecclesie generalis, quanquam inmeriti, supernâ dispositione vocati, gerimus in nostris desideriis, ut debemus, quod per nostræ diligentie studium ad quarumlibet Ecclesiarum & monasteriorum regimina, & alia beneficia Ecclesiastica juxta divinum beneplacitum, & nostræ intentionis affectum, viri assumantur idonei, qui præsent, & profint committendis eis Ecclesiis, monasteriis, & beneficiis prælibatis. Præmissorum itaque consideratione inducti, & suadentibus nobis aliis rationabilibus causis, nonnullorum prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum vestigiis inhxerentes, omnes Patriarchales, Archiepiscopales & Episcopales Ecclesias, & etiam monasteria, prioratus, dignitates, personatus & officia, necnon canonicatus, & præbendas, & Ecclesias, ceteraque beneficia Ecclesiastica cum cura vel sine cura, secularia & regularia, quæcunque & qualiscunque fuerint, etiam si ad illa personæ consueverint seu debuerint per electionem, seu quemvis alium quomodolibet assumi, nunc apud sedem Apostolicam quocunque modo vacantia, & in posterum vacantia, necnon per depositionem, vel privationem, seu translationem, aut muneris consecrationis suspensionem, per felices recordationis Jo. Papam XXII. præd. nost. seu ejus auctoritate factas, & per nos seu auctoritate nostrâ in antea faciendas ubilibet. Necnon si forsitan tempore jam dicti prædecessoris aliqui in concordia vel discordia electi, vel postulati fuerint, quorum electio cassata seu postulatio repulsa, vel per eos facta renuntiatio, & admissa per ipsum prædecessorem, vel auctoritate ipsius extiterint, seu quorum electorum, vel postulatorum, & in antea eligendorum seu postulandorum ac renuntiantium electionem cassari, vel postulationem repelli, aut renuntiationem admitti per nos, vel auctoritate nostrâ contingeret apud sedem prædictam, vel alibi ubicunque. Ac etiam per obitum Cardinalium ejusdem Eccl. Rom. ac officialium dictæ sedis, videlicet Camerarii, Vicecancellarii, Notariorum, auditorum literarum contradictarum, & Apostolici palatii causarum auditorum, correctorum, & scriptorum literarum Apostolicarum, ac penitentiarum præfate sedis, ac abbreviatorum, necnon commensalium, & aliorum quorumlibet Capellanorum sedis ejusdem, & etiam quorumcunque legatorum sive nuntiorum, ac in terris Ecclesie Romanæ rectorum, & thesaurariorum, per dictum Joann. prædecessorem, vel nos specialiter deputatorum seu missorum,

hactenus, vel à nobis deputandorum, aut mittendorum in posterum: nunc vacantia & in antea vacatura, ubicunque dictos Legatos, vel Nuntios, seu rectores aut thesaurarios, antequam ad Romanam curiam redierint seu venerint, rebus eorum contigerit ab humanis. Necnon quorumlibet pro quibuscunque negotiis ad Romanam curiam venientium, seu etiam recedentium ab eadem, si in locis à dicta curia ultra duas dietas legales non distantibus jam forsitan obierint, vel eos in antea manserint, contigerit de hac luce. Ac etiam simili modo quorumcunque curialium peregrinationis, infirmitatis, aut recreationis, seu alia quacunque causâ ad quavis loca secedentium, si eos, antequam ad dictam curiam redierint, in locis ultra duas dietas ab eadem curia (ut præmittitur) non remotis, dummodò eorum propriam domicilium non existat ibidem, jam forsitan decederint, vel in posterum eos contigerit de medio submoveri: nunc per obitum huiusmodi vacantia, & in posterum vacantia. Rursus monasteria, prioratus, decanatus, dignitates, personatus, administrationes, officia, canonicatus, præbendas, & Ecclesias, ceteraque beneficia Ecclesiastica, secularia & regularia, cum cura vel sine cura, quæcunque & qualiscunque fuerint, etiam si ad illa personæ consueverint & debuerint per electionem aut quemvis alium modum assumi, quæ promoti per dictum prædecessorem, vel ejus auctoritate ad Patriarchatum, Archiepiscopatum, & Episcopatum Ecclesiarum, necnon monasteriorum regimina obtinebant tempore promotionum de ipsis factarum nunc vacantia. Et qui per nos seu auctoritate nostrâ in posterum ad eadem regimina promovendi tempore promotionis huiusmodi obtinebunt. Necnon etiam, quæ per affectionem pacificam quorumcunque Prioratum, dignitatum, personatum, officiorum, canonicatum & præbendarum Ecclesiarum, & beneficiorum aliorum per nos, vel eundem Joann. prædecessorem, seu auctoritate literarum nostrarum, vel ipsius Joann. prædecessoris collatorum, & conferendorum in posterum, nunc vacantia, & in antea vacatura (plenâ super præmissis omnibus & singulis cum fratribus nostris collatione præhabita, & maturâ deliberatione secuta) ordinationis, dispositionis, & provisionis nostræ (donec meditationis divinæ clementia nos universalis Ecclesie regimini præsidere concesserit) de ipsorum fratrum consilio auctoritate Apostolica reservamus, decernentes exnane irritum & inane, si secus super præmissis, & quolibet eorum per quoscunque quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus quibuscunque constitutionibus à prædecessoribus nostris Rom. Pontificibus, quatenus obsistere possent super enarratis articulis, vel alicui, sive aliquibus eorundem. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ reservationis & constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Avenion. Idus Januarii, Pontificatus nostri Anno 1. M. CCCXXXV.

CAP. XIV.

¶ Beneficia quocunque sine dispositione Apostolica reservata, per talem reservationem sunt affecta: ita quod liberum electio non tenet, si per alium à Romano Pontifice fuerit facta.

Paulus Venetus Papa 11.

AD Romani Pontificis providentiam, & circumspectionem providam spectare dignoscitur, dubia juris (ex quibus lites graves oriuntur indies) sua declarationis oraculo terminare, prout negotiorum qualitate, & temporum conditione inspectis, conspexerit in Domino salubriter expedire. Cum itaque nonnulli Romani Pontifices, prædecessores nostri, per diversas eorum constitutiones, quas suo tempore duntaxat dura-

cc vo

ze voluerunt, quæcunque beneficia Ecclesiastica, quæ sui, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ viventium & tunc existentium Cardinalium familiares continui commensales obtinebant, & in posterum obtinerent, eorum familiaritate durante, etiam ab ipsâ familiaritate per obitum Cardinalium eorundem vel aliàs recessissent: nec non illa, quæ etiam fructuum & proventuum cameræ Apostolicæ debitorum collectores, & qui ipsorum prædecessorum temporibus sua officia exercebant, uniti succollectores durantibus eorum officiis obtinebant, ac in quibuscunque locis vacaverint, cum irritantis appositione decreti, & deinde prædecessoribus sublatis de medio, ac eorum beneficiorum occurrentibus vacationibus, inter utriusque juris interpretes, etiam officiales Romanæ curiæ sæpenuerò hæcitarum extiterit, an beneficia huiusmodi propter reservationem & decretum prædicta reservata vel affecta remanserint: ita quod nullus præter Romanum Pontif. de illis disponere poterit sine possit, reservatione & decreto obstantibus supra dictis. Ac cum propter ambiguitatem huiusmodi, varias quoque juris peritorum opiniones & discrepationes ipsas advertentes, sæpenuerò pro reservatione & affectatione præmissis, interdum vero e contra pronuntiatum & definitum fore. Nos qui vigilis more pastoris super his maturo providendum esse consilio non indigne censuimus, & propterea in singulis causis super quibusvis beneficiis Ecclesiasticis eandem ambiguitatem quomodolibet concernentibus, usque ad nostram beneplacitum super sedere mandavimus: cupientes (quemadmodum nostro incumbit officio) dubiis huiusmodi finem imponere, subditorum obviare dispendiis, & (ne lites fiant penitus immortales) de opportuno remedio providere: Felices recordationis Urbani V. Greg. IX. Bonifac. VIII. Romanorum Pontificum, etiam prædecessorum nostrorum, qui ad submovenda altercationum fomenta & ambiguitates huiusmodi lucidandas, declarationes similes per suas literas ediderunt, vestigiis imitando, ac providè considerantes effectum: per reservationem, manûsq; appositionem eorundem prædecessorum in dictis beneficiis in esse productum, per obitum ipsorum nequaquam censeri debere revocatum. Romani quoque Pontificis manû appositionem prædictam tantæ efficacitæ, tantræque virtutis existere, ut etiam litteræ Apostolicæ super provisionibus beneficiorum, aut de providendo mandatis, in quibus decretum & reservatio huiusmodi apponuntur, ex aliqua causa suum debitum non sortiantur effectum: facultatem cameræ providendi de beneficiis taliter reservatis quibuscunque aliis fuisse ademptam huius perpetuæ & irrefragabilis constitutionis edicto de venerabilium fratrum nostrorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium consilio omnia & singula beneficia Ecclesiastica, secularia, & eujusvis ordinis regularia, etiam præposituras, canonicatus, præposituras & præbendæ, dignitates, personatus, administrationes, vel officia fuerint: etiam si ad illa confueverint, qui illis præficiuntur, per electionem assumi, eisque cura immineat animarum: ut præmittitur reservata, & per Romanos Pontifices successores nostros canonicè intrantes in posterum reservanda, ac etiam quovis modo vacantia & in antea vacatura, per huiusmodi reservationem & decretum remansisse & remanere semper affecta, nullomq; de illis (cum primò vacare contigerit) præter eundem Romanum Pontificem eâ vice quovis modo disponere potuisse sine posse, harum serie decernimus, & patet declaramus. Quod tam in pendens etiam per appellationem, quàm in futuram super eisdem beneficiis (ut præmittitur) reservationis, committendis causis, per dilectos filios magistros Capellanos nostros, caesarum palatii Apostolici auditores, atque alios quoscunque delegatos & iudices a libet inviolabiliter observari, & secundum præmissa,

nec aliter sententari & definiti volumus atque mandamus eis & eorum cuilibet, quævis aliâ super præmissis interpretandi facultate sublata: Decernentes ex nunc irritum & inane, si secus super his à quoquam quævis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ constitutionis, declarationis, voluntatis, mandati & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum se noverit incursum. Datum Romæ apud sanctum Marcum, Anno incarnationis Dominicæ M. CCCXLVII. Cal. Septem. Pontif. nostr. Anno;.

NE SEDE VACANTE ALIQUID
innovetur.

TITULUS III.

CAP. UN.

¶ Papa volens providere divino cultui & ministris ejusdem, & occurrere dispendiis, quæ ipsi quædam imminere propter vacationes vacantium Ecclesiarum primis annis, quæ competunt ex diversis titulis aliquibus Ecclesiis seu personis, statuit, quod quando talis vacatio imminebit in beneficio, quæ consueverunt in decima solatione taxari, collectores ipsorum annuatim sine contenti ipsâ summâ, pro qua consuevit dari decima, si ipsam edegendam duxerint, totam residuum penes eum, cui collatum est beneficium, remanente: vel dimisissâ eadem summâ prædictâ postquam dictum residuum sibi assuere, dum tamen alterum intra X. dies dicti eligant collectores: alios post X. dies ipsorum opto in beneficium transire ipsa jure: In non taxatu autem nullus decimabilis illius anni devidatur per medium, & utriq; eorum medietas tribuatur: ita quod si alter dimidiâ noverit contentari, ipsa in volentem transeat ipsa jure: Et si quisquam aliquis contra dictam ordinationem contempserit, panis hinc contenti incurrat.

Joannes XXII. Episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

SUSCEPTI regimini nos cura sollicitat, ut quæ in Ecclesiis non absque dispendio ministrorum & cultus detrimento divini servari videamus, per appositionem congrui moderaminis in melius reformemus. Cum itaque in nonnullis Ecclesiis observetur, & à longis retroactis temporibus fuerit observatum, quod fructus a primi vel secundi, aut alterius ejusque sequentis anni beneficiorum vacantium in eisdem, defuncto vel fabricæ, aut Ecclesiis vel personis habentibus annalia de consuetudine, privilegio, vel statuto applicetur in totum: ita quod illi, qui huiusmodi beneficia canonicè obtinent, & ad quos aliâ de jure fructus ipsi spectare deberent, nihil inde percipiunt: unde illud inconueniens sequitur, quod commodè nequeunt ad impendendum servitium debitum residere in Ecclesiis, in quibus beneficiati existunt. Nos de illo super his remedio providere volentes, per quod hi & illi in fructuum perceptione prædictorum participant, & Ecclesiæ debitis servitiis non fraudentur: præsentis decreto statuimus de fratrum nostrorum consilio, quod illi, qui fructus prædictos sibi hæcenus integrè vendicabunt ex privilegio, de consuetudine vel statuto, nihil exinde ultra summam, pro qua unumquodque beneficiorum ipsorum consuevit in decimæ solutione taxari, prætextu cujusvis privilegii, consuetudinis vel statuti quovis modo percipiant, sed ipsius summæ perceptione duntaxat sint omnino contenti, totali residuo prædicta

a Vide extravagantem Pii V. Pontificis Maximi, incip. Durum nimis.

obtinuitibus beneficia remanent: nisi forsitan illi, qui fructus eisdem soliti fuerint (ut praefertur) cum integritate percipere, pro se mallet ipsam habere residuum, & obtinentibus ipsa beneficia summam dimittere memoratam, quo casu percipiendi quod maluerint illis relinquimus optionem: sic quod intra X. dies, postquam sciverint beneficia ipsa vacare, si, quibus annalia ipsa debentur ex privilegio, consuetudine vel statuto, aut ipsorum annalium collectores, quam partem habere voluerint, an scilicet decimam taxationem, vel illam dimissam residuum (nulla substatione praemissa) eligere teneantur. Quam electionem si intra dictos X. dies non fecerint, ut est dictum, extunc ad eum, cuius est beneficium, huiusmodi optio vel electio transeat ipso iure. Et haec in Ecclesiis & partibus illis, in quibus beneficia maiora & alia quantum ad solutionem decimae sunt taxata, volumus observari. In illis vero partibus & Ecclesiis, in quibus decimarum taxatio non est facta, servetur, quod fructus & obventiones beneficii tunc vacantis, quos in decima solvere consuevit, per medium dividantur: quorum medietatem habeat is, cui annalium per alterum de praedictis modis perceptio est concessa: reliquam vero medietatem percipiat ille, cui beneficium est concessum pro sustentatione sua, & aliis Ecclesiae oneribus supportandis. Quod si alter de praedictis praedictam medietatem voluerit esse contentus, altero contentari nolente, pars volentis ipso iure transeat ad nolentem, & volens fructus & obventiones illius beneficii percipiet universos, eidem beneficio congruae faciens deserviri, ac ejus supportans onera consueta. Et si quisquam aliquis praedictorum ultra praemissa perceperit, illudque, his, ad quos pertinebit, intra mensem non restituerit cum effectu, eo ipso si Episcopus vel superior Praelatus fuerit, a Pontificaliibus & ingressu Ecclesiae noverit se suspensum: Si autem Capitulum, universitas vel collegium, Ecclesiastico interdico se noverit (donec praedicta cum integritate restituerit) subiacere. Si vero aliqua singularis persona Ecclesiastica vel mundana id fecerit, excommunicationis incurrat sententiam ipso facto, a qua, nisi restitutione praemissa (praeterquam in mortis articulo) minime absolvetur: non obstantibus quibuscunque privilegiis vel indulgentiis, aut contrariis consuetudinibus, aut contrariis statutis, iuramento, confirmatione sedis Apostolice, aut alia quacunque firmitate vallatis. Quae omnia quoad haec auctoritate Apostolica revocamus, cassamus, & irritamus, & nullius deinceps esse volumus firmitatis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae constitutionis revocationis, cassationis, & voluntatis infringere, vel ei, &c. Si quis, &c. Datum Aven. Calend. Novemb. Pontif. nostri Anno 1.

DE REBUS ECCLESIAE NON ALIENANDIS.
TITULUS IV.
CAP. UN.

Emptio Ecclesiasticorum alienatio non tenet, & alienantes & recipientes sunt excommunicati Praelatisq; diversis a diversa pena imponuntur.

Paulus Venetus Papa II.

AMBITIOSA a cupiditate, illorum praecipue, qui divinis & humanis affectari, damnatione postposita, immobilia & pretiosa mobilia Deo dicata, ex quibus Ecclesiae, monasteria & pia loca reguntur, illustranturque, & eorum ministri sibi alimoniam vendicant, profanis usibus applicare, aut cum maximo illorum ac divini cultus detrimento exquisitis mediis usurpare praesumunt, occurrere cupientes, omnium rerum & bonorum Ecclesiasticorum alienationem, omnique pactum, per quod ipsorum dominium

a Vide Conc. Trid. Sess. 25. de reform. c. 11.

transferretur, concessionem, hypothecam, locationem & condictionem ultra triennium, nec non infeudationem vel contractum emphyteuticum, praeterquam in casibus a iure permixtis, ac de rebus & bonis in emphyteusim ab antiquo concedi solitis, & tunc Ecclesiarum evidenti utilitate, ac de fructibus & bonis, quae servando servari non possunt, pro instantis temporis exigentia, hac perpetuo validam constitutione praesenti fieri prohibemus: praedecessorum nostrorum constitutionibus, prohibitionibus, & decretis aliis super hoc editis, quae tenore praesentium innovamus, in suo nihilominus robore permanentibus. Si quis autem contra hujus nostrae prohibitionis seriem de bonis & rebus ejusdem quicquam alienare praesumpserit, alienatio, hypotheca, concessio, locatio, conductio & infeudatio huiusmodi, nullius omnino sint roboris vel momenti. Et tam qui alienat, quam is qui alienatas res & bona praedicta receperit, sententiam excommunicationis incurrat. Alienanti vero bona Ecclesiastica, monasteriorum, locorumque piorum quorumlibet inconsulto Rom. Pont. aut contra praesentis constitutionis tenorem, si Pontificali vel Abbatiali praesulgeat dignitate, ingressu Ecclesiae sit penitus interdictus. Et si per sex menses immediate sequentes, sub interdico huiusmodi animo (quod absit) perseveraverit indurato, lapsus mensibus eidem e regimine & administratione suae Ecclesiae vel monasterii, cui praesidet in spiritualibus & temporalibus, sit eo ipso suspensus. Inferiores vero Praelati, Commendatarii, & aliorum Ecclesiarum rectores, beneficia vel administrationem quomodolibet obtinentes, prioratus, praepositorum, praepositoribus, dignitatibus, personatibus, administrationibus, officiis, canonicatibus, praebendis, aliisque Ecclesiasticis cum cura & sine cura secularibus & regularibus beneficiis, quorum res & bona alienaverunt dantaxat, ipso facto privati existant, illaque absque declaratione aliqua vacare censentur, possintque per locorum ordinarios, vel alios, ad quos eorum collatio pertinet, personis idoneis (illis exceptis quae propterea privatae fuerint) libere de iure conferri, nisi alias dispositioni Apostolicae sedis specialiter aut generaliter reservata: nihilominus alienatas res & bona huiusmodi ad Ecclesias, monasteria & loca pia, ad quae antea alienationem huiusmodi pertinebant, libere revertantur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae prohibitionis & innovationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis hoc attentate praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se noverit incursum: Datum Romae apud sanctum Marcum, Anno Domini incarn. M. cccc. lxxviii. Cal. Mart. Pont. nost. Anno 4.

DE EMPTIONE ET VENDITIONE.
TITULUS V.
CAP. I.

Contractus emptionis & venditionis annui censui, cum conditione revinditionis, declaratur hic non esse usurarius. Et in sua mandatur, quod huiusmodi bulla publicetur.

Martinus V. venerabilibus fratribus Treverem, & Lucisensem, ac Almericen. Episc.

Reginini a universalis Ecclesiae, quanquam immeriti, disponente Domino praesidentes, curis angimur assiduis, ut iuxta creditis nobis dispensationis officium, subditorum quorumlibet paci & quieti (quantum nobis ex alto conceditur) intenda-

a De materia huius extravagantis vide gloss. & doctores in c. conquestrus. de usur. Barrium & Inoulam in cap. ad nostram. de empt. & vend. Arch. consil. 20. incip. Dubitari solet. Felinum in c. si cautio. de fide instr. & Sed. l. 4. de just. & jur. g. 1. art. 1.

mus, & dubia, quæ inter eos oriuntur pro tempore, ne
litis anfractum, seu scandalorum parturiant foimentum,
nostro moderamine declarentur. Sanè petitio dile-
ctorum filiorum universorum cleri, nobilium, incolaru-
rum, & habitatorum civitatis & diocesis Vratislaviensis. nobis
exhibita continebat, quòd à centum annis citra, & su-
pra, & à tanto tempore, & per tantum tempus, cujus
contrarii memoria hominum non existit; in eisdem ci-
vitate & diocesi, ac partibus aliis vicinis, quadam consue-
tudo rationalis observata, præscripta, ac moribus u-
tentium approbata, ad communem hominum utilita-
tem introducta fuisset. Pro quibus princeps, baro, mi-
les, civis, sive oppidanus partium earundem, cum hoc
expedire videbatur, melius pro tunc non valentes sibi
consulere, personæ Ecclesiasticæ, aut seculari collegio,
aut universitati, oppido vel civitati, super bonis suis,
dominiis, oppidis, terris, agris, prædiis, domibus, & hæ-
reditatibus vendere consuevit, & vendidit annuus cen-
sus unius vel plurium marcarum, aut grossorum Pra-
gensium nummi Polonici, & pagamentis consueti: ad
rationem, & pro qualibet marca annui census X. XI.
XIII. XIV. marce, aut plus vel minus, secundum tempo-
ris qualitatem, prout ipsi contrahentes tunc inter se con-
venerant. Ipsi venditori tunc integraliter in pecunia
numerata solvi consueverant, bonis in ipso contractu
tunc expressis, pro ipsius census annuali exolutione in
perpetuum obligatis. Et semper in ipsis contractibus
expressè ipsis venditoribus data fuit facultas atque gra-
tia, quòd ipsam annuum censum in toto vel in parte
pro eadem summa denariorum, quam ab ipsis emptori-
bus receperunt, quandoque vellent, liberè absque
alicujus requisitione, contradictione, vel assensu pos-
sent extinguere & redimere, ac se ab ipsius census so-
lutione extunc penitus liberare. Sed ad hoc hujusmo-
di census venditores inviti nequaquam per emptores
arctati vel adstringi valeret, etiam ipsi possessionibus
& bonis obligatis penitus interemptis seu destitutis.
Fuitque, & est talis contractus emptionis & ven-
ditionis per Episcopos Vratislaviensis, pro tempore exis-
tentes, & eorum officiales, necnon per diversos domi-
nos temporales locorum & terrarum, in quibus census
hujusmodi constituti existunt, tanquam licitus & com-
muni utilitati deserviens, sæpius confirmatus pariter
& approbatus. Quodque etiam super hujusmodi cen-
sibus plurima beneficia Ecclesiastica, collegia, canoni-
catus, & præbendæ, dignitates, personatus & officia, vicari-
arum, altaria numero plusquam duo millia, de expres-
so consensu & voluntate dominorum temporalium,
sub quorum territorii dicta bona obligata constitunt,
erecta, dotata, & fundata, authenticis eorundem domi-
norum temporalium literis, sigillis sigillatis & roboratis
fore noscuntur. Quodque etiam venditores eorundem
censuum se nonnunquam ad ipsorum censuum so-
lutionem, penitus & censuris Ecclesiasticis ordinariorum
locorum spontè & liberè submitserunt: sicut etiam a-
liqui eorum tractu temporis compulsi fuerunt, & com-
pelli consueverunt. Tamen nonnulli ex venditoribus
ipsis in arcum pravum conversi, cupientes cum alte-
rius pecunia locupletari, hujusmodi census hucusque
per eos antè liberè, & absque ulla contradictione solu-
tos, eisdem emptoribus, tam Ecclesiasticis, quam secu-
laribus solvere contradicunt & recusant, consingentes
hujusmodi emptionis & venditionis contractus fore,
& esse usurarios & illicitos, ipsos emptores Ecclesiasti-
cos & seculares, necnon collegia, canonicatus, & præ-
bendas, & dignitates, personatus & officia, vicarias &
altaria, ac beneficia hujusmodi ipsorum annuorum cen-
suum spoliare perceptione, & detinent spoliatos, in
animarum suarum periculum, eorumque emptorum præ-
judicium, damnum & gravamen. Et propterea, an con-
tractus emptionis & venditionis hujusmodi liciti exi-

stant, à nonnullis hæsitatur. Quare pro parte eorundem
cleri, nobilium, incolarum, & habitatorum civitatis
& diocesis Vratislaviensis nobis fuit humiliter supplicatum,
ut an contractus hujusmodi liciti vel illiciti censeri de-
beant, declarare, & alias eis in præmissis opportunè pro-
videre de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur
hujusmodi supplicationibus inclinati, quia etiam ex
relatione dilecti filii nostri Gulielmi tituli sancti Marci
Presbyteri Cardinalis, cui negotium hujusmodi cum pe-
ditorum consilio commisimus examinandum, comperi-
mus contractus hujusmodi juridicos, & juxta determina-
tionem doctorum licitos fore. Ad hujusmodi ergo am-
biguitatis tollendum dubium in præmissis, præfatos con-
tractus, licitos, & juri communi conformes, ac ipsorum
censuum venditores, ad illorum solutiones (remoto
contradictionis obstaculo) obligari, auctor. Apost. tenore
præsentium ex certa scientia declaramus: Non obstantibus
præmissis, ceterisque contrariis quibuscunque. Nulli
ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ
declarationis infringere, vel ei ausu temerario contra-
re. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indigna-
tionem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli A-
postolorum ejus se noverit incursum. Volentes,
quòd prædicta litera nostræ debitum sortiantur effec-
tum, fraternitati vestræ per Apostolica scripta manda-
mus, quatenus vos, vel duo aut unus vestrum, per vos, vel
alium seu alios, præfatis emptoribus in præmissis oppor-
tuni favoris præsidium efficaciter impendentes, dictas-
que literas, ubi, quando & quoties expedire videritis, aucto-
ritate nostrâ solenniter publicantes, faciatis eadem
auctoritate eisdem emptoribus, vel ipsorum procuratoribus
eorum nominibus, per venditores, seu debitores
censuum hujusmodi de præfatis censibus juxta contra-
ctuum & conventionum inter ipsos habitorem formatam
& tenorem, plenam & debitam satisfactionem impendi.
Contradictores per censuram Ecclesiasticam, appella-
tione postpositâ compellendo. Non obstante si aliquibus
communiter vel divisim à sede Apost. sit indultum, quòd
interdici, suspendi, vel excommunicari non possint, per
literas Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac
de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem.
Datum Romæ, apud sanctos Apost. & Nonis Jul. Pontific.
nost. Anno 8.

CAP. II.

*Contractum quandam emptionis & venditionis præcedenti simi-
lem declarat esse juri consensum, & ab usuria alienum. Et tandem
jubet præfatum bullam censurâ manifestari.*

Calixtus III. Episcopus, Magdeburgen. Norem-
bergen. & Halberstaden. Ecclesiarum
Decanus.

Regimini a universalis Ecclesiæ quanquam imme-
riti disponente Domino præsidentes, curis angimur
assiduis, ut juxta nobis crediti dispensationem officii,
subditorum quorumlibet paci & quieti (quantum nobis
ex alto conceditur) intendamus: Et dubia, quæ inter
eos oriuntur pro tempore (ne litium anfractus exinde,
seu scandala proveniant) debito (prout justitia persuase-
rit) declarationis nostræ ministerio sopiantur. Sanè pro
parte venerabilis fratris nostri Joannis Episcopi Mers-
burgen. & dilectorum filiorum universi Cleri civita-
tis & diocesis Mersburgen. nobis nuper exhibita petitio
continebat: quòd licet à tanto tempore, cujus contra-
rii memoria non existit, in diversis Alemanicæ partibus,
pro communi hominum utilitate, inter habitatores &
incolas partium earundem talis inoleverit, hæcenus-
que observata fuerit legitime præscripta, ac moribus
utentium & ordinariorum permissione, & plerumque
expressâ ratificatione approbata consuetudo: quòd
ipsi habitatores & incolæ, sive illi ex eis, quibus id pro

a Vide Doff. in proxima præcedenti extravaganâ citatos.

huius status & indemnitate expedire visum fuerit, super eorum bonis, domibus, agris, prædiis, possessionibus, & hereditatibus annuos marcarum, florenorum, seu grossorum monetæ in partibus illis currentis, redditus seu census vendentes pro singulis ex maris, florenis sive grossis huiusmodi ab eis, qui illas, vel illos, sive redditus sive census ipsos emerint, certum competens pretium, in numerata pecunia secundum temporis qualitatem, prout ipsi videntes & ementes in contractibus super his inter se firmaverunt, & recipere soliti fuere, illa ex domibus, terris, agris, prædiis, possessionibus, & hereditatibus prædictis, qui in huiusmodi contractibus expressi fuerunt, prædictorum solutione reddituum & census efficaciter obligantes, in illorum vendentium favoram: Hoc adfecto, quod ipsi pro rata, quæ huiusmodi per eos receptam dictis ementibus restituerent in toto vel in parte pecuniam, à solutione reddituum seu census huiusmodi restitutam pecuniam contingentium, liberi forent penitus & immunes. Sed iidem ementes, etiam si bona, domus, terræ, agri, possessiones, & hereditates huiusmodi processu temporis ad omnimodam destructionem sive desolationem reducerentur opprobrium, pecuniam ipsam etiam agendo repetere non valerent. Apud aliquos tamen habitacionis versatur scrupulus, an huiusmodi contractus liciti sint censendi. Unde nonnulli illos usurarios fore prætendentes, occasionem quarunt redditus & census huiusmodi ab eis debitos non solvendi. Quare pro parte Episcopi & Cleri prædictorum, assentientium, quod in talibus hic emptis census & redditibus, fructus, redditus & proventus plurimum Ecclesiarum, monasteriorum, hospitalium, & Ecclesiasticorum beneficiorum civitatis & diocesis, ac partium prædictarum, necnon ferè omnes quotidianæ distributiones, quæ in plerisque ex Ecclesiis ipsis divinis interessentibus ministrari solent, consistere noscuntur: nobis fuit humiliter supplicatum, ut super his Apostolicæ sedis declarationis oraculum impertiri & adicere paternam dilectione curarem. Nos igitur huiusmodi in hac parte supplicationibus inclinati, & factas ex commissione felices recordationis Martini Papæ quinti, prædecessoris nostri, desuper examinationem, & eiusdem prædecessoris nostri declarationem attentius perstringentes, suisque vestigiis inhaerentes, ad omne super his ambiguitatis tollendum dubium, præfatos contractus licitos, iurisque conformes, & vendentes eosdem ad ipsorum solutionem census & reddituum, juxta dictorum contractuum tenores (remoto contradictionis obstaculo) efficaciter teneri, auctoritate Apostolicâ præsentium serie declaramus. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum, Anno incarnationis Domini, M. cccc. xv. pridie Nonas Maii, Pontificatus nostri Anno primo. Volentes itaque, quod prædictæ litteræ debitum sortiantur effectum, fraternitati vestræ per Apostolicæ scripta mandamus, quatenus vos, vel duo, aut unus vestrum, per vos vel alium, seu alios, dictis Praeposito, Decano, Capitulo, ac aliis beneficiatis, opportuna defensionis præsidio assistentes, dictasque litteras (ubi & quando, ac quoties expedire videritis) auctoritate nostrâ solenniter publicantes, faciatis, & eadem auctoritate per venditores seu debitores reddituum & census huiusmodi dictis emptoribus, seu illis, quibus ipsorum reddituum & census solutio præstanda fuerit, de eisdem censibus & redditibus juxta contractuum & conventionum super his habitorum formam & tenorem, plenam & debitam satisfactionem impendi, contradictiones verò per censuram Ecclesiasticam appellatione postpositâ compescendo: non obstante si aliqui-

bus communiter vel divitum a sede Apost. indultum existat, quod interdicti, suspendi, vel excommunicati non possint, per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum, de indulto huiusmodi mentionem. Datum ut supra.

DE SEPULTURIS.

TITULUS VI.

CAP. I.

Corpora defunctorum exenterantes, & ea immaniter decoquentes, ut assa à carnibus separata serant sepelienda in terram suam, ipso facto sunt excommunicati.

Bonifacius VIII.

Estendæ feritatis abusum, quem ex quodam more a horribili nonnulli fideles improvide prosequuntur, nos pie intentionis ducti proposito, ne abusus prædicti severitæ ulterius corpora humana dilaceret, mentesque fidelium horrore commoveat, & perturbet auditum, dignè decevimus abolendum. Præfati namque fideles huius suæ improbandæ utique consuetudinis vitio intententes, si quisquam ex eis genere nobilis, vel dignitatis titulo insignitus, præsertim extraneum partium limites debitum & naturæ persolvat, in suis vel alienis remotis partibus sepulturâ electâ, defuncti corpus ex quodam impia pietatis affectu truculenter exenterant, ac illud membratim, vel in frusta immaniter concidentes, ea subsequenter aquis immergunt exponunt ignibus decoquenda. Et tandem (ab ossibus tegumento carnis excusso) eadem ad partes prædictas mittunt seu deferant mutulanda. Quod non solum divinæ majestatis conspectui abominabile plurimum redditur, sed etiam humanæ considerationis obtutibus occurrit vehementius abhorrendum. Volentes igitur (prout officii nostri debium exigit) illud in hac parte remedium adhibere, per quod tantæ abominationis, tantæque immanitatis & impietatis abusus penitus deleatur, nec extendatur ad alios: Apost. auctoritate statuimus & ordinamus, ut cum quis cuiuscunque status aut generis seu dignitatis exciderit, in civitatibus, terris, seu locis, in quibus catholica fidei cultus viget, diem decetero claudet extremum, circa corpora defunctorum huiusmodi abusus vel similes nullatenus observetur, nec fidelium manus tantæ immanitatis foveant. Sed ut defunctorum corpora sic impie ac crudeliter non tractentur, deferantur ad loca, in quibus viventes elegerint selegere, aut in civitate, castro, vel loco, ubi decesserint, vel loco viciniori, Ecclesiasticæ sepulturæ tradantur ad tempus, ita quod demum incineratis corporibus, aut aliâ ad loca, ubi sepulturam elegerint, deportentur & sepeliantur in eis. Nos enim si prædicti defuncti executor vel executores, aut familiares ejus, seu quivis alii cuiuscunque ordinis, conditionis, status, aut gradus fuerint, etiam si pontificali dignitate præfulgeant, aliquid contra huiusmodi nostri statuti & ordinationis tenorem præsumperint attentare, defunctorum corpora sic inhumaniter & crudeliter perturbando, vel faciendo perturbati, excommunicationis sententiam (quam ex nunc in ipsos proferimus) ipso facto se noverint incursum: à qua non nisi per Apostolicam sedem (præterquam in mortis articulo) & possint absolute beneficium obtinere. Et nihilominus ille, cuius corpus sic inhumanè tractatum fuerit, Ecclesiasticæ caute sepulsurâ. Nulli ergo, &c. Datum Lateran. XII. Cal. Martii, Pont. nost. Anno 6.

CAP. II.

Super prædicationibus, confessionibus & sepulturis, providet hoc cap. ut tollat contentiones, que olim orant inter curias ex una

a Al. malo. b Mori, est natura debitorum favore. c Vide Conc. Trid. Sess. 14. c. 7. de casibus reservatis.

part. & laudibus, & *Chordgerus ex altera. Hoc cap. licet fuisse
sublatum per extravagantem, Inter cunctas. qua est infra de pre-
vil. est tamen hodie innovatum per Clem. Dudum. de sepult.*

Bonifacius VIII.

Super cathedram preminentie pastoralis divina di-
sponente clementia constituti, etsi multis & arduis,
quæ in amplum Romanæ curiæ alveum undique conflu-
unt quasi torrentes, prægrevemur negotiis, curis excitemur
innun-ctis, cogitationibus plurimis distrahamur: circa id
tamen ferventibus votis intendimus, vacamus instan-
tibus, ac operose studium sollicitudinis impertimur, ut ad
divini nominis gloriam, exaltationem catholicæ fidei, &
profectum fidelium animarum (præcis radicibus dissi-
diorum vepribus, & litigiorum anfractibus omnino sub-
ductis) inter Ecclesiarum antistites, ad curam & regimen
gregis Domini deputatos, ceterasque personas, quas
ordo clericalis includit, pacis tranquillitas viget, fervor
charitatis exaltet, invalescat concordia unitas, animorum
identitas perseveret. Scimus enim & ex evidentiâ
facti colligimus, quod non nisi in pacis tempore bene
colitur pacis auctor: nec ignoramus, quod dissensiones
& scandala pravis actibus adiuvant præparant, rancores &
odia suscitant, & illicitis moribus auferunt. Ab-
olam siquidem inter Prælatos & Rectores, seu Sacerdotes,
ac Clericos parochialium Ecclesiarum per diversis
mundi provincias constitutos ex una parte, & Prædica-
torum & Minorum ordinum fratres ex altera (pacis a-
mulo satoris zizanias procurante) gravis & periculosa
discordia exitu sulcata super prædicationibus fidelium
populis faciendis, eorum confessionibus audiendis, pœ-
nitentiis imponendis eidem, & ruralandis defuncto-
rum corporibus qui apud fratrum ipsorum Ecclesias sive
loca voluntarie eligere sepulturam. Nos autem (p̄i pa-
tis more laudabili) moleste ferentes incommoda huius-
modi, reducentes ad exacta considerationis examen, ac in-
tra pectoris claustra sollicitè revolventes, quam sit plena
periculis, quam onusta dispendiis, quamque in divina
majestatis conspectu reddatur exorta discordia supradic-
ta: Et propterea intendentes paternæ sollicitudinis stu-
dio illam prorsus evellere, ac omnimodè subverti,
nullis unquam futuris temporibus favente Domino su-
scitandam: grandi quoque desiderio cupientes, ut hu-
iusmodi negotium, quod potissimè invidet cordi nostro,
finem salubrem & celerem per Apostolicæ solertis stu-
dium consequatur: dirigenti cum fratribus nostris de
liberatione præhabita super eo, ad honorem Dei, & ex-
altationem catholicæ fidei quietum statum partium
prædictarum, ac salutem animarum fidelium incremen-
tum, de ipsorum fratrum consilio, auctoritate Apostoli-
câ statuimus & ordinamus, ut dictorum ordinum fra-
tres in Ecclesiis & locis eorum, ac in plateis communibus
liberè valeant Clero & populo prædicare ac proponere
verbum Dei, horâ illâ duntaxat exceptâ, in qua locorum
Prælati prædicare voluerint, vel coram se facere solen-
niter prædicari, in qua prædicare cessabunt, præterquam
si aliud de Prælatorum ipsorum voluntate processerit,
ac licentiâ speciali. In studiis autem generalibus, ubi
sermone ad Clerum ex more fieri solent, diebus illis,
quibus prædicari solenniter consuevit, ad funera etiam
mortuorum, & in festis specialibus sive peculiaribus
eorundem fratrum, possint iidem fratres, & liceat eis
liberè prædicare: nisi forte illâ horâ, quâ solet ad Clerum
in prædictis locis Dei verbum proponi, Episcopus vel
Prælati superior Clerum ad se generaliter convocaret,
aut ex aliqua ratione vel causâ urgente Clerum ipsum
duceret congregandum. In Ecclesiis autem parochiali-
bus fratres illi nullatenus audeant vel debeant prædi-
care, vel proponere verbum Dei, nisi fratres prædicti à
parochialibus Sacerdotibus invitati fuerint vel vocati:

& de ipsorum beneplacito & assensu, seu petita licen-
tia fuerit & obtenta, nisi Episcopus vel Prælati super-
ior, per eisdem fratres prædicari mandaret. Statui-
mus etiam & ordinamus auctoritate prædictâ, ut in sin-
gulis civitatibus & diocesis, in quibus loca fratrum
ipsorum consistere dignoscuntur, vel in civitatibus &
diocesis locis ipsis vicinis, in quibus loca huiusmodi
non habentur, magistri, priores, provinciales prædica-
torum, aut eorum vicarii & generales & provinciales
ministri, & custodes minorum ordinum prædictorum,
ad præsentiam Prælatorum eorundem locorum se con-
ferant, per se vel per fratres, quos ad hoc idoneos fore
putaverint, humiliter petaturi, ut fratres qui ad hoc ec-
lecti fuerint, in eorum civitatibus & diocesis con-
fessiones subditorum suorum confiteri sibi volentium
audire liberè valeant, & huiusmodi consentientibus (prout
secundum Deum expedite cognoverint) pœnitentias
imponere salutares, atque eidem absolutionis bene-
ficiam impendere de licentiâ, gratiâ, & beneplacito
eorundem. Ac deinde præfati magistri, priores, pro-
vinciales, & ministri ordinum prædictorum, eligere
studeant personas sufficientes, idoneas, vitâ probatas,
discretas, modestas, atque peritas, ad rem salubre
ministerium & officium exequendum: quas sic ab ip-
sibus ecclesiis representent, vel faciant præsentari Prælati, ut
de eorum licentiâ, gratiâ, & beneplacito in civitatibus
& diocesis eorundem huiusmodi persone sic electæ
confessiones confiteri sibi volentium audiant, impo-
nant pœnitentias salutares, & beneficiam absolutionis
impendant, prout superius est expressum: extra civi-
tates & diocesis, in quibus fuerint deputate, per quas
eas volumus, & non per provincias deputari, confes-
siones nullatenus audiant. Numerus autem perso-
narum ssumendarum ad huiusmodi officium exercen-
dum esse debet, prout universitas Cleri & populi, ac
multitudo vel paucitas exigit eorundem. Et si iidem
Prælati petitam licentiâ confessionum huiusmodi au-
ferendum concesserint, illam præfati magistri, ministri,
& alii cum gratiarum recipiant actione, dictæque per-
sonæ sic electæ commissum sibi officium exequantur.
Quod si forte jam dicti Prælati quenquam ex dictis fra-
tribus præsentatis eidem ad huiusmodi officium nolent
habere, vel non ducerent admittendum, eo amoto vel
substracto, loco ipsius similiter eidem præsentandus Præ-
lati possit & debeat alius surrogari. Si verò iidem
Prælati præfatis fratribus ad confessiones (ut præmitti-
tur) audientibus electis, huiusmodi exhibere licentiâ
recusarint, nos exnunc ipsi, ut confessiones sibi confi-
teri volentium liberè liciteque audire valeant, & eis-
dem pœnitentias imponere salutares, atque eidem be-
neficiam absolutionis impertiri, gratiosè concedimus,
de plenitudine Apostolicæ potestatis. Per huiusmodi
autem concessionem nequaquam intendimus perso-
nas seu fratres ipsi, ad id taliter deputatis, potesta-
tem in hoc impendere amplio-rem, quam in eo curatis
vel parochialibus Sacerdotibus est à jure concessa, nisi
forsan eis Ecclesiarum Prælati ubero-rem in hac parte
gratiam specialiter ducerent faciendam. Huiusmodi
quoque statuto, & ordinationibus nostris adjicimus, ut
fratres dictorum ordinum in Ecclesiis vel locis suis, u-
bilibet constitutis, liberam (ut sequitur) habeant sepul-
turam: videlicet, quod omnes ad eam recipere valeant,
qui sepeliri elegerint in locis & Ecclesiis memoratis.
Verum, ne parochiales Ecclesiæ, & ipsarum curati sive
Rectores, qui ministrare habent Ecclesiastica sacramen-
ta, quibus noscitur de jure competere, prædicare, seu
proponere verbum Dei, confessiones audire fidelium,
debitis & necessariis beneficiis defraudentur, cum ope-
rariis mercedis exhibitio debeat: auctoritate Aposto-
licâ constituimus & ordinamus eadem, ut dictorum or-
dinum fratres de obventionibus omnibus tam funeralibus,

quam quibuscunque & quomodocunque relictis, distincte vel indistincte, ad quoscunque certos vel determinatos usus, de quibus etiam quarta five canonica portio dandi, five exigi non consuevit, vel non debet de jure, nec non de datis vel qualitercunque donatis in morte, seu mortis articulo in infirmitate donantis vel dantis, de qua decesserit, quomodocunque, directe vel indirecte, fratribus ipsis, vel aliis pro eisdem, quartam partem (quam auctoritate Apostolica taxamus, & etiam limitamus) parochialibus Sacerdotibus & Ecclesiarum rectoribus seu curatis largiti integre teneantur, facturi & curaturi, quod nec alii, nec aliis, à quibus quarta hujusmodi minime deberetur, ad ipsorum fratrum utilitatem vel commodum hujusmodi fiant relictis, aut in eos taliter data vel donata procedant, seu quod in morte, vel ab infirmis hujusmodi dandum vel donandum fratribus ipsis existeret, in eorundem dantium vel donantium sanitate, sibi dari vel donari procurent: In quibus per ipsos vitandis eorum intendimus conscientias onerare, ut si (quod ablit) per fratres ipsos dolo vel fraude quicquam in hac parte agi fortasse contigerit (præter id quod eos propterea dictis Sacerdotibus, Rectoribus, & curatis teneri volumus) etiam districta ratio in extremi iudicii examine requiratur ab eis. Ultra portionem autem hujusmodi nihil valeant parochiales rectores, curati & prelati exigere supradicti, neque illis dicti fratres amplius impendere sint adstricti, neque ad id à quoquam possint aequaliter coerceri. Nos etenim (ut in cunctis aequaliter & pacifice favente Domino procedatur) universa privilegia, gratias, indulgentias, verbo seu scripto sub quacunque forma, vel expressione, seu conceptione verborum, à nobis, vel prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus, cuiuscunque ordinum prædictorum concessa, necnon consuetudines, conventiones, statuta & pacta, in quantum sunt præmissa, vel alicui præmissorum contraria, ea penitus revocamus, vacuumus, cassamus, & irritamus, quinimò cassa, vel vacua, & irrita nuntiamus, & decernimus nullius prorsus existere firmitatis. Ceterum universos Ecclesiarum Prælatos, cuiuscunque præminentie, status, vel dignitatis existant, ac Sacerdotes parochiales, & curatos, five rectores prædictos presentium tenore rogamus, & hortamur attentè, nihilominusque eis districtè præcipiendo mandamus, quatenus pro divina & Apostolice sedis reverentia prædictos ordines & professores eorum habentes affectu benevolè commendatos, fratribus ipsis non se difficiles, graves, duros, aut asperos, sed potius favorabiles, propitios, ac benignos, piæque munificentia liberales se studeant exhibere: sic eos in prædicationis officio, & propagationibus verbi Dei, ac in omnibus aliis supradictis, inquam cooperatores eorum idoneos, & laborum suorum participes promptè benignitate recipiant, ac affectuosè admittere non omittant: ut proinde illis æternæ beatitudinis præmium augeatur, & animarum salutaris incrementa felicia procurentur. Nec ipsos lateat, quod si secus ab eis agi fortasse contigerit in hac parte, Apostolice sedis benignitas, qua ordines & professores eisdem ubere favore prosequitur, & gerit in visceribus charitatis, contra eos non immeritò turbaretur, nec eadem æquanimiter pati posset, quin super hoc provisionè opportuna remedium adhiberet, ipsosque nihilominus celestis indignatio Principis digna pro meritis rependentes, cuius obsequia fratrum ipsorum sedulitas curiosa prosequitur, minime præteriret. Nulli ergo omnino, &c.

DE DECIMIS.

TITULUS VIII.

CAP. UN.

¶ Cùm Bonifacius decimam certam ex causis hinc in præ-

pro expressis, ab Ecclesiis & Ecclesiasticis personis exigi statuisse multa dubia circa illam suborta sunt, qua hic clare & præclare manifestantur. Vide textum cum gl. in Clem. 2. eod. tit. ubi hæc extravagans in multis declaratur.

Bonifacius VIII. collectari decima.

DEclarationes, quas in negotio decimæ per nos nuper impostæ pro prosecutione guerræ ac negotii regni Sicilia contra hostes, de Ecclesiis & personis Ecclesiasticis per totam Italiam & cetera loca constitutis, volumus observari (cujus quidem decimæ in illis partibus se superintendentem seu collectorem duximus deputandum) tales sunt: De redditibus & proventus leprolosorum, domorum Dei, & hospitalium pauperum, qui in usus leprolosorum, infirmorum, & pauperum convertuntur, decima non solvetur. Moniales etiam, alique regulares persone, quarum redditus & proventus Ecclesiastici adeo sunt tenues & exiles, quod de illis sustentationem necesse habent publicè mendicare, & elemosynas publicè petere, dictam decimam non persolvent. Seculares quoque Clerici, quorum Ecclesiastici redditus, & proventus annui summam septem florenorum aut non excedunt, eandem decimam non præstabunt. Si verò una persona plura habeat beneficia, quorum nullum per se acceptum dictam summam septem florenorum auri annuatim attingat, simul tamen collecta in minimis proventus summam memoratam excedant, quotquot, vel quantumcunque modica fuerint, de omnibus & singulis decima persolvetur, sed non solvetur de pignantis Monachorum. Similiter de his, quæ à Christi fidelibus relinquuntur Ecclesiis, ut ex eis perpetui emanent redditus. Item de xenis Prælati & aliis personis Ecclesiasticis liberaliter factis, decima non solvetur. Solventium decimam electioni seu arbitrio committitur, utrum ipsam velint solvere per totum tempus, quod durabit decima, pro rata proventus, quos singulis annis dicti temporis ipsos percipere contigerit, an per ipsam tempus pro rata communis estimationis proventus eorundem. Sed unà viâ electi non licebit alicui variare ad aliam recurrendo. Et fiat & redigatur per collectores in scriptis electio hujusmodi expressè in prima solutione decimæ supradictæ: alioquin iuxta estimationem communem per totum tempus solvere tenebuntur. Declaramus autem, quod hi, qui elegerint solvere decimam pro rata eorum, quæ perciperint annuatim, vendant proventus beneficiorum suorum, quæ personalem residentiam non requirunt, & solvant decimam pro solo pretio, quod receperint de eisdem: dum tamen contra hoc in fraudem decimæ nihil omnino agant. Sed Ecclesiastica persona, quæ in Ecclesia sua, vel beneficio (quod residentiam personalem requirit) non residet, sed facit in eodè per Firmarium vel Vicarium deservire, deputando ipsi Vicario vel Firmario certam suorum proventus portionem: non de vicariatus seu firmarii portione, sed de universis ipsius Ecclesiæ vel beneficii proventus decimam exhibebit. Declaramus etiam, quod de sylvis seu nemoribus, quæ non consueverunt vendi, nil solvetur, nisi forte aliquid de illis venditum fuerit durante decimâ: & tunc estimabitur, quantum valere debent annui redditus partium venditæ secundum assiliam, quæ consuevit fieri de nemoribus in partibus illis, in quibus nemus situratum fuerit, & de sola estimatione decimæ persolvetur, & non de eo quod perciperetur de dictis sylvis seu nemoribus, quæ vendi non consueverunt, nisi forte vendantur durante decimâ: qui tunc solvetur ex venditione pascuagii seu herbagii, aut alienius consimilis proventus eorundem nemorum & sylvarum. Et si non vendantur hujusmodi pascuagia & similia, non solvetur decima de his,

De his: ita tamen, quod in fraudem decimæ nihil contra hoc attentetur. Idemque de piscuis, herbagiis, & consimilibus obventionibus sylvarum observari. De stagnis & piscariis decima sic solvetur, videlicet quod fiet relatio de numero annorum, quibus ante venditionem ultimam vendita non fuerunt, ad quantitatem pretii ex ipsa venditione ultima recepti: ut pretio diviso in partes secundum annorum terminum, durante decimâ, solvatur decima ipsa de tot partibus pretii ex ipsa venditione recepti, quot fuerunt anni prædicti: ut si forte iure quinque anni elapsi, ex quo fuerat stagnum venditum, & tunc vendatur pro centum florenis, fiant de pretio quinque partes, & pro tribus annis, quibus durabit decima, solvatur ipsa decima de tribus partibus pretii tantum, videlicet LX. florenorum, & multiplicabuntur, & minuentur partes pretii, prout plures & pauciores fuerint dicti anni. De piscariis autem fluminum & lacuum, & venationibus si vendantur, & sylvis caduis, idem quod de stagnis fiet. De piscibus stagnorum, vel beluis garenarum, quos pro usu vel esu suo consumi, vel sine fraude donari contigerit, decima non solvetur. Et quia nonnulli obtinent à monasteriis & Ecclesiis prioratus, grangias, domos, redditus, pensiones & census, in solvenda de his decima credimus distinguendum: videlicet, an talia in beneficium habeantur, an ex contractu, an ex mera gratia. Si talia in beneficium habeantur, sive hoc sit concessum per sedem Apostolicam, sive per ipsorum monasteriorum vel Ecclesiarum personas, de illorum proventus solvetur decima. Cum autem obtinentur talia ex contractu, puta ad pensionem, vel firmam annuam, in qua non est facta gratia obtinenti, sed in hoc uterque contrahentium studuit conditionem suam facere meliorem: perceptores pensionis vel firmæ de ipsa pensione vel firmâ decimam exhibebunt. Si autem quis ante vel post concessionem huius decimæ ad vitam propriam emit proventus Prioratum, vel aliorum prædictorum pro aliqua pecunia, ita quod in hoc ei scienter gratia non est facta, considerabitur quantum æstimatione communi valeant annui proventus, prioratus, grangie, domus terrarum seu reddituum huiusmodi: & secundum hoc ab illis, quorum est horum proprietas, qui inde pretium pro futuro tempore receperint, per tres annos decima exhibebitur. Si autem in his gratia facta sit obtinentibus, quia scienter pro minori pretio, quam valeant, sunt talia vendita, vel locata, ipsi obtinentes, & non monasterium vel Ecclesia de illo, in quo gratia facta est ipsis, & de reliquo illi, quorum est proprietas, decimam exhibebunt. Si autem personis aliquibus pro iusta mercede seu remuneratione laboris vel obsequii præstiti vel præstandi talia sunt concessa, in quorum est illorum proprietas in decimatione proventus suorum, etiam horum proventus merito numerabunt, & de illis (sicut de aliis, quos pro certis suis utilitatibus expendunt) decimam exhibebunt. Quod si hæc perillos, qui ea obtinebant, in alios sunt translata (quia res transit cum onere suo) etiam circa illos, quæ prædiximus, servabuntur. Nec deducuntur expensæ, quæ pro Monachis (qui in talibus prioratibus, grangiis, seu domibus, in beneficium seu ex mera gratia concessis, ex pacto teneri debent) fieri dignoscuntur. Expensæ autem illorum Monachorum vel personarum, quæ teneri debent ex pacto in prioratibus, grangiis seu domibus ad iustam firmam seu pensionem concessis, sive determinatè, sive non, æstimabuntur æstimatione communi, & talem æstimationem monasterium vel Ecclesia, cuius illorum est proprietas, cum suis proventus decimabit. Prælati de procuracionibus, quas in victualibus percipiunt, decimam non persolvent: sed qui eis præstant huiusmodi victualia, in decimatione suorum proventus & reddituum numerabunt, & solvent decimam decimam. De illis autem procuracionibus, quas

Prælati in pecunia numerata ritè percipiunt ab antiquo, & quas perciperent, etiam si non visitarent, decimam præstare tenentur. Prælati autem, qui procuracionem (quam sine visitatione potuit de iure percipere in pecunia numerata) remittit: quia remittit quod sibi debetur, & de quo solvisset decimam, si recepisset illud, tenetur ex tali procuracione decimam exhibere. Si verò procuracionem, quam tantum in victualibus licet percipi, fortasse remittit, persona Ecclesiastica, cui remissio facta est, huiusmodi victualia cum aliis proventus suis, cum solvet, decimam æstimabit: cum etiam si non esset remissa, hoc facere teneretur. In solvendo decimam supradictam solæ expensæ necessariæ, quæ sunt in re, ex qua fructus percipiuntur arando, colendo, & colligendo fructus, sine quibus non possunt inde fructus percipi, deducuntur. Expensæ autem, quæ sunt in castrosum custodiis, sum sunt extra rem, vel etiam in ædificiis construendis vel conservandis, nullatenus deducuntur: sic ut nec illæ, quæ in villis tuendis fiunt in guerris seu etiam calvacatis. De iis quoque, quæ consistunt in iurisdictione, mero imperio, regalibus, atque similibus, solvetur decima deductis salariis moderatis, quæ ante concessionem decimæ consueverunt solvi iudicibus & officialibus, similibusque personis, sine quibus iurisdictione, & cetera similia nequeunt expediri: ita tamen, quod in fraudem decimæ nihil contra hoc penitus attentetur. Sed expensæ officialium, iudicum & consimilium personarum, factæ in vestibus sive victualibus, minime deducuntur, sicut nec alix expensæ similes factæ circa familiam Prælatorum. Ratione autem æris alieni, quo persona solvens decimam obligata consistit, nihil de decima minuetur, etiam si ceteræ res Ecclesiasticæ propter hoc à quoquam fuerint obligatæ. Item de furnis, & de molendinis decima præstabitur. Solvetur autem de oblationibus, sive fiant pro benedictione nubentium, sive pro exequiis mortuorum, necnon de proventus singulorum Prælatorum, & de emendis, quæ ab excommunicatis recipiuntur. De Legatis quoque sibi & aliis personis Ecclesiasticis non per onarum, sed Ecclesiarum, vel officiorum ratione, relictis, decima persolvetur. Pro decima supradicta non exhibebitur pecunia, nisi illa communiter curreret de mandato Domini terræ, & quæ est moneta in locis, in quibus consistunt fructus & redditus unde decima persolvetur, nec aliqui pecuniam cambire cogentur eandem. Sed si ex probabilibus seu verisimilibus præsumptionibus apparuerit, quæquam pensatis ejus proventus minus debito notabiliter de decima persolvisse, ita quod super hoc merito suspectus debeat reputari: ex officio nostro per viros idoneos deputandos à nobis faciemus inquiri ab illis, qui super hoc scire valeant veritatem, videlicet de consilio diocessani Episcopi, vel alicujus deputandi ab ipso, si sit ejus subditus, & non aliter, si Episcopus ipse vel deputatus ab eo commodè possit haberi: & tunc demùm, & non prius, ille, cuius proventus fuerint taliter æstimati, pro eo quod minus solverit, etiam nominatim excommunicabitur: si ejus contumacia exegerit, & visum fuerit expedire. Episcopi autem & Abbates ceteraque personæ Ecclesiasticæ, honorabiles non suspectæ, propriæ conscientie relinquuntur: ita, quod sufficiat quoad tales excommunicationis sententia, quæ in nullo modo solventes, vel scienter adhibentes fraudem vel malitiam circa ipsius decimæ solutionem generaliter proferetur. Super his autem fiet compulsio per censuram Ecclesiasticam, prout nobis & illi, cui hoc committendum duxerimus, visum fuerit expedire. Proferatur autem (si expediens visum fuerit) excommunicatio generaliter vel specialiter in eos, qui contra solutionem decimæ, vel suorum æstimationem proventus, cum fuerit facienda, fraudem vel malitiam scienter duxerint adhibendam.

Fiet autem solutio decimæ non ex ipsis rebus, quæ percipiuntur de proventibus, sed in pecunia numerata.

Solvetur autem decima illis, quos ad hæc contigerit deputari.

Rector parochialis, qui urgente necessitate Ecclesiæ, putat quia ipse residendo personaliter in eadem per se non sufficeret ipsi curæ propter multitudinem parochianorum vel divisionem parochiæ suæ, sed necesse habet unum, vel duos, vel plures Capellanos conducere, & eis propter victum salarium constituere, salarium huiusmodi poterit in decimæ solutione deducere: sed ratione victus Capellanorum ipsorum aliquid non deducet.

Quod si in diversis civitatibus & diocesis, diversa beneficia obtineantur, de unoquoque beneficio in civitate vel diocesi, in qua illud fuerit, decima persolvetur.

De elemosynis vero seu oblationibus datis ad opus fabricæ, maxime de his oblationibus, quæ in civitatibus & aliquibus castris & locis districtarum provinciarum in certis festivitatis in candelis & aliis consueverunt dari & offerri ad opus fabricæ deputatis, decima non solvetur.

Similiter nec de illis oblationibus, quæ colliguntur interdum per Laicos, qui confortiales dicuntur: interdum per Clericos, quæ ad opus consortii reducuntur, & quæ offeruntur ut luminaria in Ecclesia, cruces & calices fiant & reparantur, & etiam ex illis pauperibus subveniatur, & sepeliantur corpora pauperum defunctorum. Prælati autem & Clerici exules, cujuscunque conditionis aut dignitatis existant, de suis proventibus Ecclesiasticis decimam persolvent. Illæ quoque expensæ, quæ sunt pro fossatis & aliis pro terris ædificandis, ut uberiores fructus producant, & illæ quæ sunt in conservandis & reparandis ædificiis molendinorum, domorum, seu apothecarum & similibus, & ex quibus fructus & pensiones recipiuntur, & nisi reparantur, fructus ex eis percipi non valent: de decima huiusmodi minimè deducuntur. Nec etiam illæ, quæ sunt pro custodia castrorum, quamvis fiant majores solito.

Insuper de oblationibus minutissimis, quas percipiunt Ecclesiasticæ personæ ratione Ecclesiarum suarum, pro sepulturis & dandis penitentis, decima persolvetur. Et quia non occurrit nobis, quin quotidianæ distributiones proventus Ecclesiastici sint, de distributionibus quæ dantur in horis canonicis presentibus, debere solvi decimam declaramus.

Illi quoque qui deputati fuerint ad collectionem decimæ, cum eis qui debent solvere decimam, de aliqua certa summa solvenda pro decima, nequeunt convenire.

De fructibus arborum & hororum solvetur decima. De his autem, quæ consumantur usu vel esu animalium, si sint Ecclesiasticorum, solvetur decima, deductis expensis necessariis, quæ sunt pro custodia: si vero sunt personarum, decima non solvetur.

Tu ergo in his solum Deum & iustitiam pro præmissis pro oculis habens, ex prædictis declarationibus in decidendis huiusmodi dubitationibus, quæ pro parte leviter decidi poterunt, confirmationem accipias: super majoribus vero decisionem Apostolici oraculi expectes.

Volamus quoque & presentium tibi auctoritate mandamus, ut in unamquamque personam Ecclesiasticam deputatam tibi partem, cujuscunque ordinis, conditionis, vel dignitatis existat, quæ decimam ipsam nullo modo vel non integrè scienter, aut non secundum verum valorem fructuum suorum perceptorum, sive non in terminis constitutis exhibuerit, seu in illorum exhibitione malitiam commiserit sive fraudem: excommunicationis sententiam auctoritate nostrâ promulges: Et etiam in singulos, qui scienter impedimentum præstiterint, directe vel indirectè, publicè vel occultè quominus decimæ prædictæ solvantur. Et omnes & singulos, qui huiusmodi sententias latas incurserint: per te

& alios, singulis diebus Dominicis & festivis, pulsatis campanis, & candelis accensis, usque ad satisfactionem condignam excommunicatos publicè nunties, & facias ab omnibus publicè evitari: Aggravaturus alias manus tuas contra ipsos prout proterviam & contumaciam exigere videris eorundem: quod si satisfacere decreverint, post plenam & integram satisfactionem ab huiusmodi excommunicationibus juxta Et clesiam formam absolvas eorundem, & dispenses cum eis super irregularitate, si taliter ligati non abstinerint à divinis: Provisio hæcenus, quod contra decimam huiusmodi non solventes nullatenus sine speciali mandato Apostolice sedis invocetur brachium seculare. Quodq; ad vasa sacra, paramenta, calices, cruces, & libros, aliq; bona mobilia ad cultum deputata divinum, vel ad privilegia Ecclesiarum & monasteriorum, aliorumq; locorum Ecclesiasticorum, ipsius occasione decimæ manus nullatenus extendatur. Data Anagn. Cal. Octobr. Pont. nost. Anno 7.

DE REGULARIBUS ET TRANSEUNTIBUS AD RELIGIONEM.

TITULUS VIII

CAP. I.

Religiosi mendicantes sub excommunicationis pena prohibentur convolare ad religionem non mendicantium, quoscunque quæsit colere, quam ipsi factis incurrant tam recepti, quam recipientes, quibus licentia non obstante. Quid juris sit de iam receptis, subdit.

Martinus IV.

Viam ambitiosa cupiditatis religiosi, potissimè mendicantibus præcludere cupientes, ad alios ordines, præsertim monasticos (fucatis tamen coloribus asserentibus ob frugem melioris vitæ, aut arctioris observantiæ) tam sancti Benedicti, quam Cisterciensis, Canaldulensis, Vallis umbrosæ, Canoniorum regularium sancti Augustini, vel aliorum monasticorum ordinum convolare nitentibus, licentiam à sede Apostolica seu Legatis aut Nuntiis ejusdem sedis ad transferendum se de mendicantium ordinibus ad alios ordines, præsertim eâ ratione (ut verisimile est, prout facti evidentia docet) ut liberi degant, dignitatesque & beneficia monastica consequi valeant, & ex certis aliis causis honestati non consonis obtinentibus. Ac volentes etiam conservari ordinum mendicantium providere: auctoritate Apostolica ex certa scientia tenore presentium declaramus & etiam decernimus, statuantes, quod de cetero nullus religiosus ordinum mendicantium quorumcunque, cujuscunque gradus, status, conditionis, vel religionis existat, quantumcunque & qualitercunque possit & debeat virtute cujuscunque licentiæ, etiam iudicis Apostolici seu Penitentiarum nostri curam gerentis, vel aliâ quavis auctoritate hæcenus, etiam per litteras Apostolicas facultatum quarumvis tam Legatorum vel Nuntiorum sedis Apostolicæ, quam aliâ auctoritate, maxime de transferendis fratribus, aut aliquibus præsertim ordinum mendicantium professoribus in genere vel in specie ab ordinibus huiusmodi mendicantium, sub quacunque verborum forma appareant, admitti aut recipi per aliquos etiam superioris ordinis, seu monasterii, aut loci monastici, seu aliam in Monachum vel in fratrem alicujus ex ordinibus monasticis prædictis vel aliis expressis (ordine Carthusiensium duntaxat excepto) sub pena excommunicationis, quam tam recipientes quam recepti ipso facto incurrant. Et quem exnunc prout extunc contra quemlibet transgressorem quomodolibet in præmissis, scientiâ & auctoritate antefatis profectimus in his scriptis. Et à nemine, nisi duntaxat à Rom. Pontif. (præterquam in notis

in mortis articulo a) communicati hujusmodi possunt abolitionis beneficium quomodolibet obtinere. Et nihilominus secus facta non teneant, & nullius existant efficaciam vel momenti. Decernentes etiam & volentes, quod si quis hactenus virtute cuiusvis licentiae seu mandati hujusmodi fuisset receptus ad aliquem monasticum ordinem, & habitum consuetum gestari per Monachos talis ordinis suscepisset, sive professionem emisisset, sive non, sub dicta poena teneatur in monasterio, in quo receptus fuerit (etiam si beneficia Ecclesiastica seu rectorias Ecclesiarum quarumvis obtineat) stare in ejus totali ordinatione, & in hujusmodi ordine monastico altissimo deservire. Si quis autem praeter hujusmodi licentiam vel sine habitu vel cum habitu vagando incederet, monitione praevia teneatur & debeat intra terminum XV. dierum a die monitionis hujusmodi computandum, ad ejus religionem vel ordinem, unde cum licentia vel sine licentia recesserat, remeare. Quod si efficere neglexerit, post ipsum terminum tanquam notorius apostata excommunicatus in omnibus & per omnia debeat per quemlibet reputari, & ab omnibus retractari etiam per invocationem auxilii brachii secularis, quoties fuerit opportunum. In futuris autem nullus ex professoribus alicujus ex ordinibus mendicantium hujusmodi in aliquem monasticum ordinem (Carthusiensium dumtaxat excepto) possit aut debeat per quemcumque recipi vel admitti, virtute alicujus licentiae vel indulti, abique sedis hujusmodi licentia speciali sub dictis poenis, & nihilominus secus facta non teneant ipso jure. Hujusmodi licentiae & indulti, necnon constitutionibus Apostolicis, & mendicantium ordinum praedictorum, etiam si de illis specialis & expressa, ac de verbo ad verbum in nostris litteris mentio habita foret, & aliis contrariis non obstantibus quibuscumque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae declarationis, decreti, statuti, prohibitionis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Sebennisi 4. Cal. Aug. Pont. nost. Anno 1.

CAP. II.

Religiosi sine sui superiorum licentia ultra mare euntes sunt ipso facto excommunicati, nec ibi sunt ad praedicationem vel divi narium celebrationem admittendi.

Joannes XXII.

AD nostrum nuper relatio fide digna perduxit auditum, quod nonnulli religionis gestantes habitum, sed a veritate religionis omnino vacui, & a modestia penitus alieni, ad partes quandoque transmarinas se transferant, in quibus pauci fideles respectu infidelium commorantur. Et ut illi decipere facilius simplicium animos, ac ipsos & alios in errores precipitare seu retinere valeant, sub ovilla veste, ac humilitatis habitu lupinum animum occultantes, per doctrinas suas reprobas & erroneas fidelium mentes, quantum in eis est, corrumpere satagunt: In ipsa partibus periculum nostrum spargere non omittunt, necnon & os suum poentes in coelum, lingua eorum falsidica transeunte super terram, S. Rom. Eccles. detrudere constitutionibus, & alia multa a fide devia in suis sermonibus & secretis colloquutionibus evomere insanis ausibus non verentur: ex quibus Deus offenditur, periculosa suscitantur scandala, paratur simplicibus laqueus, ipsique talium praesumptores de haerese vehementer arguunt se suspectos. Nos itaque tantis obviare periculis paternae diligentiae studiis cupientes, universis & singulis religionis cuiusvis conditionis, religionis, ordinis vel sta-

^a Vide Conc. Trid. Sess. 14. c. 7. de casuum reservatione.

tus existant: de fratrum nostrorum consilio districtius auctoritate praesentium inhibemus, ne ipsorum aliquis absque superioris ordinis sui licentia, sibi per ipsius litteras patentes concessa, decetero ad partes se transferat antedictas. Superioribus ipsis nihilominus injungentes, ne quibusvis sui ordinis fratribus (nisi dumtaxat viris literatis, providis & expertis) hujusmodi licentiam impertiri praesumant. Nos enim quoscunque praesumentes contrarium quovis modo, excommunicationis subjacere sententiae volumus ipso facto. A qua nullus ab alio, quam a Rom. Pont. possit (nisi dumtaxat in mortis articulo) abolitionis beneficium obtinere. Ceterum universis Ecclesiae Praelatis in virtute sanctae obedientiae districtè praecipiendo, praesentium tenore mandamus, quatenus nullos religiosos ad partes se transferentes praedictas: nisi per patentes superioris sui ordinis litteras, de licentia speciali se illuc transferendi sibi concessa, Praelatis eisdem fecerint plenam fidem, in civitatibus suis & diocesis ac locis & territorialibus ad praedicationis officium, vel divinorum celebrationem admittant: sed ipsos potius velut apostatas capiant, seu capi faciant, eos carcerali custodia (donec de dicta licentia speciali modo praedicto sibi constiterit) detinendo. Et nihilominus si quos religiosos approbare, quae sedes Apost. reprobavit, vel quae alias sunt fidei obvia, in suis praedicationibus seu secretis colloquutionibus dogmatizare presenserint: ut tales (quibuscumque cessantibus privilegiis) possint licite capere, & carcerali custodiri, sicut suos possent subditos, mancipare licentiam impertimur. Et insuper tenore praesentium mandamus eisdem, ut de praemissis summarie, simpliciter & de plano, ac sine strepitu iudicii & figura, per se vel alium seu alios se solerter & fideliter studeant informare: quosque de praedictis, seu eorum aliquo receperint reos esse, juxta statuta canonum in aliorum exemplum castigare poenis debitis non postponant: Non obstantibus exemptionibus, & aliis quibuscumque privilegiis, & litteris Apostolicis eisdem Religiosis, vel eorum ordinibus ab eadem sede concessis, vel in posterum concedendis: etiam si de illis plena & expressa mentio, ac de verbo ad verbum in praesentibus sit habenda. Quae quantum ad praedicta vel aliquod eorum eisdem in nullo volumus suffragari. Nulli ergo, &c. Datum Avenion. VI. Idus Maji, Pont. nost. Anno 9.

DE RELIGIOSIS DOMIBUS.

TITULUS IX.

CAP. UN.

Licet Beguinarum status sit propter multas rationes per Clementem V. reprobatus, permittitur tamen mulieribus fide dignis, quae nec sunt culpabiles, nec suspectae, sub habitu Beguinarum vivere: nec sunt tales per ordinarios molestanda. Vide cap. 1. eod. tit. in Clement.

Joannes XXII.

RATIO recta non patitur, ut innocentes ad paria cum nocentibus judicentur. Sanè felic. rec. Clemens Papa V. praedecess. nost. cum de mulieribus, quae Beguinae vulgariter nuncupantur, nonnulla ei fuissent praecipue de Alemaniae partibus insinuata sinistra, & praesertim quod earum quaedam de summa Trinitate & divina essentia disputarent, & praedicerent, ac circa articulos fidei, & Ecclesiastica sacramenta opinionem catholicam fidei contrarias introducerent, & multorum simplicium animas in diversos errores inducerent: ex his & aliis frequenter de illis auditis habens eas non indignam ratione suspectas, in illas, quae statum hujusmodi noviter assumptum sectarentur ulterius, aut quae illum de novo assumerent, excommunicationis sententiam promulgavit. Verum quia in multis

mundi partibus plurimæ sunt mulieres, quæ similiter vulgò Beguinæ vocantur, segregata quandoque in parentum, aut suis, interdum verò in aliis, aut conductis sibi communibus domibus in sinu habitantes, vitas deducunt honestas, Ecclesias de nocte frequentant, diocesanos locorum, & parochialium Ecclesiarum rectoribus reverenter obediunt, curiositatem disputant, aut auctoritatem, seu temeritatem potius prædicandi, nullo modo sibi usurpant, nec se vel alias seu alios quoslibet præmissis opinionibus, erroribusque involvunt: nec ulla super his est aut fuit hæcenus nota seu suspicio contra eas, quæ ipsas dissimiles à luce sua constringeret, ut nullis earum, quæ perpetuam fortè Domino continentiam devoverunt, occasio præbeatur ad lapsum: & ne periculis, damnis, & scandalis plurimis, quæ proinde verisimiliter sequerentur, pro provisione Ecclesiarum moderata occupentur: Beguinæ hujusmodi inculpabiles (ut præmittitur) nec suspensas sub prohibitione & abolitione præmissis (quia de ipsis prædes flor nosse præfatus nullatenus sensit dignoscitur) de fratrum nostrorum consilio declaramus & volumus non includi. Locorum ordinariis nihilominus injungentes, ut eas sub prætextu hujusmodi nullatenus molestari permittant. Et si quid forsitan ex hoc in bonis aut juribus à quibuscumque contra eas attentatum est hæcenus, vel attentari contigerit in futurum, per illos prædictos ordinarios auct. nost. in statum reduci debitum volumus: Invocato (si opus fuerit) auxilio brachii a secularis. Ceterum statum Beginarum hujusmodi, quas esse permittimus (nisi de his per sedem Apostolicam aliter ordinatum extiterit) nullatenus ex præmissis intendimus approbare. Locorum autem ordinarios, & alios, ad quos prædicta spectabunt, curam pervigilem & sollicitudinem debitam præcipimus adhibere, ne præmissarum sequentes in via, & ipsarum actus temerarios imitando, præmissis erroribus, & disputationum & prædicationum temeritatibus se involvant: eas, quæ contra prædicta præsumpserint, per censuram Ecclesiasticam (appellatione postpositâ) compescendo. Porro mulieres, quodcumque nomen habentes, quæ de illis, ex quibus prohibitio præcesserit, culpabiles se reddiderint, aut merito notabiles vel suspectas esse, si statum vel habitum quoquo modo mutaverint, verè sub prædicta decernimus remanere, censura: & taliter contra eas, per illos, ad quos pertinuerit, procedi volumus & mandamus, quod ab errore de more revocata, non ultra inficiant sanas oves.

DE CENSIBUS, EXACTIONIBUS, ET
PROCURATIONIBUS.

TITULUS X.

CAP. UN.

Taxat procuraciones, pabula charitatis, & subsidium charitativum. Salvas privilegia, conventiones, consuetudines, & præscriptions: & indemnitate pauperum: exhibet contravenire: punit transgressores. & eorum familiares. Et locari debet sub rancia, de censibus, & procuracionibus.

Benedictus XII. Episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Vas electionis Paulus Apostolus egregius prædicator, se, & eos qui secum erant, propriis manibus exhibebat: ut pseudo & subdolis operariis sub prædicationis specie lucra sectantibus locum præcluderet, & his, quos ipse pascebat pabulo verbi Dei, non exilleret onerosus. Sanè licet circa mode-

a Brachium seculari potest. quandoque ab Ecclesia invocari. *b* Art. 63.

stiam in exigendis procuracionibus observandam à prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus salubria emanaverint instituta, quia tamen (sicut experientia docet) nonnulli Prælatorum, necnon diocesis Nuntiorum, vel Legatorum Apostolicæ sedis, de quibus nullam faciunt mentionem expressè, sic se reddiderunt & reddunt in dictarum procuracionum exactionibus onerosos, ut oppressi subditu hujusmodi onera nequeant supportare, & victum longi temporis brevis hora consumant. Nos attendentes, quod parentes debent thesaurizare filiis, non delitiis fastidiosis eorum substantiam aborbere: ac cupientes pro diversitate conditionum visitantium Prælatorum & Provinciarum, ac Ecclesiasticorum, etiam facultatum, certum modum sufficientem visitationibus, & supportabilem visitatis in præmissis fore decetero observandum: de fratrum nostrorum consilio præsentis constitutionis edicto statuimus, quod cum in Franciæ, Navarræ, Majoricarum regnis, ac terris, provinciis, & partibus adjacentibus, & in vicinis eisdem, necnon in Delphinatu, Burgundiæ, Sabaudicæ provincie, & Forcalquerii Comitibus, Archiepiscopi & Episcopi, ac alii Prælati & personæ Ecclesiasticæ, quibus id de jure vel consuetudine competet, suos subditos personaliter visitant: lidem Archiepiscopi à suis, vel Suffraganeorum suorum cathedralibus Ecclesiis pro procuracione unius diei, five in victualibus, five à volentibus in pecunia, ultra trecentorum: à monasteriis verò & aliis Ecclesiis, vel prioratibus secularibus vel regularibus, habentibus collegium vel conventum duodecim vel plurium personarum, ultra ducentorum ac quinquaginta. Ab habentibus verò paucarum personarum collegium seu conventum, & quibusvis aliis Ecclesiis, prioratibus & locis, ultra ducentorum. Episcopi verò ab Ecclesiis cathedralibus ultra ducentorum. A monasteriis verò & Ecclesiis aliis, ac prioratibus secularibus vel regularibus, habentibus collegium vel conventum duodecim vel plurium personarum, ultra ducentorum quinquaginta. Ab habentibus verò paucarum personarum collegium seu conventum, & quibusvis aliis Ecclesiis, prioratibus & locis, ultra ducentorum. Episcopi verò ab Ecclesiis cathedralibus, ultra ducentorum. A monasteriis verò & Ecclesiis aliis ac prioratibus secularibus vel regularibus, collegium habentibus duodecim vel plurium personarum, ultra centum & quadraginta. Ab habentibus verò personarum collegium paucissimum, & quibuslibet aliis Ecclesiis, prioratibus & locis, ultra centum & quadraginta. Abbates quoque à monasteriis vel prioratibus habentibus collegium duodecim vel plurium personarum, ultra centum. Ab aliis quoque habentibus minus collegium, ac Ecclesiis, prioratibus & locis quibuscumque ultra lxxx. Archidiaconi quoque, ultra xxx. Archiepiscopi quoque, ultra viii. Turonen, argenti valorem recipere non præsumant. Si verò præfati Archiepiscopi, Prælati, & personæ Ecclesiasticæ ex privilegio Apostolico per alios visitare, & procuraciones recipere valeant in pecunia numerata: lidem Archiepiscopi à suis & aliis cathedralibus Ecclesiis, ultra centum xx. à monasteriis verò & Ecclesiis aliis, ac prioratibus secularibus & regularibus, habentibus collegium duodecim, vel plurium personarum, ultra centum. Ab habentibus verò minus collegium, & quibuslibet aliis Ecclesiis, prioratibus & locis, ultra lxxx. Episcopi etiam ab eisdem Ecclesiis, monasteriis, prioratibus, atque locis, ultra lxxx. Abbates, ultra ix. Archidiaconi, ultra xxx. Turonen, argenti valorem, non recipiant quoquo modo. In Alemaniæ quoque, Angliæ, Hungariæ, Bohemiæ, Poloniæ, Norvegiæ, Daciæ, Scotiæ, & Sueviæ regnis, terris, ac provinciis, & partibus eisdem adjacentibus Archiepiscopi & Episcopi, alii quoque Prælati, & personæ Ecclesiasticæ, cum (ut præmittitur) personæ liter visitabunt, iidem Archiepiscopi & Episcopi etiam si pri-

mate

mates existant, à suis, vel Suffraganeorum suorum Ecclesiis cathedralibus, & personis eorum pro procuracione unius diei, sive in victualibus, sive à volentibus in pecunia, ultra trecentum & viginti. A monasteriis verò & aliis Ecclesiis, prioratibus, secularibus vel regularibus, habentibus collegium duodecim vel plurium personarum, ultra CC. & LX. ab aliis verò monasteriis, Ecclesiis, seu prioratibus minus collegium habentibus, aliis quoque Ecclesiis, prioratibus & locis, ultra ducentorum & viginti. Episcopi etiam à cathedralibus Ecclesiis, ultra ducentorum & viginti. A monasteriis verò & aliis Ecclesiis & prioratibus, secularibus vel regularibus, habentibus collegium duodecim vel plurium personarum, ultra C. & LXXX. Ab habentibus verò collegium minus, & quibuslibet aliis Ecclesiis & prioratibus atque locis, ultra centum & quinquaginta. Abbates insuper à monasteriis, prioratibus, seu Ecclesiis habentibus collegium XII. vel plurium personarum, ultra centum. Ab habentibus verò minus collegium, ac Ecclesiis, prioratibus, & aliis locis quibuslibet, ultra LXXX. Archidiaconi verò, ultra quinquaginta. Archipresbyteri etiam, ultra decem. Turonen. argenti valorem recipere non præsumant. Si vero iidem Archiepiscopi, Episcopi, & Prælati, ac personæ Ecclesiasticæ ex privilegio Apostolico per alios visitare, & procuraciones recipere valeant in pecunia numerata, dicti Archiepiscopi, etiam si primates existant, ab huiusmodi Ecclesiis, monasteriis, prioratibus, atque locis, ultra centum. Episcopi, ultra octoginta. Abbates ultra LX. Archidiaconi, ultra XXX. Turon. argenti valorem pro procuracione qualibet unius diei recipere non præsumant. In Castella quoque, Legionis, Aragoniæ, & Portugalliæ regnis & dominiis, terris & provinciis Regum Castellæ, Aragoniæ, & Portugalliæ, & partibus adjacentibus etiam vicinis eidem, excepto Sardinia & Corsicæ regno, Archiepiscopi, Episcopi, & Prælati, ac personæ Ecclesiasticæ, cum (ut præmittitur) personaliter visitant, iidem Archiepiscopi à suis & Suffraganeorum suorum Ecclesiis cathedralibus, pro procuracione unius diei, sive in victualibus, sive à volentibus in pecunia, ultra centum & quadraginta: à monasteriis verò & Ecclesiis aliis, ac prioratibus secularibus vel regularibus, habentibus collegium duodecim vel plurium personarum, ultra centum & viginti. Ab habentibus verò minus collegium, aliisque Ecclesiis, prioratibus atque locis, ultra centum. Episcopi etiam à cathedralibus Ecclesiis, ultra centum: à monasteriis verò & Ecclesiis aliis, ac prioratibus secularibus vel regularibus, habentibus collegium duodecim vel plurium personarum, ultra LXXX. Ab habentibus verò minus collegium, aliisque Ecclesiis, prioratibus & locis, ultra LX. Abbates etiam à monasteriis vel prioratibus, habentibus collegium XII. vel plurium personarum, ultra quinquaginta. Ab habentibus minus collegium, & quibuslibet aliis Ecclesiis, prioratibus & locis, ultra XL. Archidiaconi verò, ultra viginti quinque. Archipresbyteri verò, ultra quinque Turonen. argenti valorem recipere non attentent. Si verò proximè nominati Archiepiscopi, Episcopi, & Prælati, & aliæ personæ Ecclesiasticæ, ex privilegio Apostolico, per alios visitare & procuraciones recipere possint, in pecunia numerata: Iidem Archiepiscopi, ab eisdem suis & Suffraganeorum suorum Ecclesiis, ultra LXXX. A monasteriis verò & Ecclesiis aliis, ac prioratibus secularibus vel regularibus, habentibus collegium duodecim vel plurium personarum, ultra LX. Ab habentibus verò minus collegium, & quibuslibet aliis Ecclesiis, prioratibus sive locis, ultra quinquaginta. Episcopi etiam ab eisdem Ecclesiis, monasteriis, prioratibus sive locis, ultra XL. Abbates verò, ab eorum monasteriis, prioratibus, Ecclesiis sive locis, ultra XXX. Archidiaconi verò, ultra XX. Turon. argenti valorem recipere non attentent. In Apulia verò, Calabria, terra Laboris, Sicilia, Lombardia, Tuscia, Sardinia, Cor-

sica, & cæteris aliis Italiae partibus, necnon Slavonia, Achaia, Cypri, & cæteris regnis, insulisque & aliis provinciis & partibus omnibus ultramarinis, & etiam transmarinis, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi ac Prælati aliæ personæ Ecclesiasticæ consistentes, cum (ut præmittitur) personaliter visitant: Iidem Patriarchæ & Archiepiscopi à suis vel Suffraganeorum suorum Ecclesiis cathedralibus pro procuracione unius diei, sive in victualibus, sive à volentibus in pecunia, ultra LX. A monasteriis verò & Ecclesiis aliis, ac prioratibus secularibus vel regularibus, habentibus collegium XII. vel plurium personarum, ultra quinquaginta. Ab habentibus verò minus collegium, & quibuslibet aliis Ecclesiis, prioratibus atque locis, ultra quadraginta. Episcopi etiam à cathedralibus Ecclesiis, ultra quinquaginta: à monasteriis verò, aliisque Ecclesiis, & prioratibus secularibus vel regularibus, habentibus collegium duodecim vel plurium personarum, ultra quadraginta. Ab habentibus verò minus collegium, & Ecclesiis aliis, seu prioratibus vel locis quibuslibet, ultra triginta. Abbates verò à suis monasteriis vel prioratibus, simile collegium vel majus habentibus, ultra viginti. Ab habentibus verò minus collegium, & quibuslibet aliis Ecclesiis, prioratibus atque locis, ultra sedecim: Archidiaconi ultra decem Turonen. argenti valorem non audeant recipere quoquo modo. Si verò Prælati, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, & personæ Ecclesiasticæ proximè nominati, ex privilegio Apostolico per alios visitare, & procuraciones recipere valeant in pecunia numerata: dicti Patriarchæ seu Archiepiscopi ab eisdem suis vel Suffraganeorum suorum Ecclesiis cathedralibus, ultra quadraginta. A monasteriis quoque & Ecclesiis aliis, ac prioratibus, secularibus vel regularibus, habentibus collegium duodecim vel plurium personarum, ultra triginta. Ab habentibus verò minus collegium, & Ecclesiis aliis, prioratibus, sive locis, & subditis quibuscunque, ultra viginti octo. Episcopi quoque à suis cathedralibus, & quibuslibet aliis Ecclesiis, monasteriis, prioratibus atque locis, ultra viginti. Abbates etiam ultra decem, necnon Archidiaconi ultra quinque Turonen. argenti valorem recipere non præsumant. Ita, quod expensæ seu sumptus universi, seu taxatio pecuniaria huiusmodi procuracionis totius diei, videlicet in pecunia, vel victualibus & necessariis aliis, prædictam summam vel valorem aliquatenus non excedat: nec ultra dictas summam vel taxationes seu valores earum prætextu consuetudinis, vel aliam, vel ab ipsis Prælatibus vel familiaribus earundem quicquam exigere vel recipere liceat etiam à volentibus, quando ex conventionem vel consuetudine minus solvere consueverint, quod propter prædicta non plus solvant. Illud quoque quod de Archidiaconis superius diximus ordinandum, locum habere volumus etiam in Decanis, Praepositis, aliisque personis Ecclesiasticis superius non expressis, quibus visitationis officium & procuracionis receptio ex privilegio sedis Apostolicæ, vel de jure seu consuetudine competere dignoscuntur: Decanis ruralibus duntaxat exceptis, qui in aliquibus regionibus Archipresbyteri nominantur, ceteros quos in receptione huiusmodi procuracionis, id quod supra statutum est de aliis Archipresbyteris, volumus observari. Nostræ tamen intentionis existit, quod si ex conventionem, vel consuetudine, tam Ecclesiæ cathedrales, quam collegiatae, & aliæ qualibet seculares, ac etiam monasteria, prioratus conventuales, & loca alia quævis Ecclesiastica, earumque Capitula, collegia seu conventus, Rectores etiam & personæ, Prælati quibusvis suis visitantibus (ut præfertur) minus debeant, vel consueverint, quam per nos superius est statutum, ad solvendum ultra conventionem vel consuetudinem huiusmodi nullatenus adstringantur, sed super his circa eos consuetudo & conventio huiusmodi observentur. Huiusmodi

etiam moderationes & taxationes ad Praelatos quoslibet, qui praetextu cuiusvis consuetudinis in monasteriis, sive locis aliis Ecclesiasticis gratis recipiantur ad pabulum charitatis, extendimus & etiam prorogamus: proviso nihilominus, quod in locis quibuslibet, secundum quod major vel minor rerum copia fuerit in eisdem, nec non iuxta maiorem vel minorem personarum & electionum numerum huiusmodi visitantium, expensarum majorum vel minorum debita moderatio teneatur: ita tamen, quod maiores expensae non excedant summam superius limitatam. Insuper praedictis omnibus Archiepiscopis, Primatibus, Episcopis, & aliis superius nominatis visitantibus, ne ultra conventionem vel consuetudinem huiusmodi circa personas, & loca ubi fuerint, nec ultra moderationes & taxationes praedictas, quicquam praesumant recipere, districtius nihilominus inhibemus. Volentes etiam constitutionem praesentem penae adjectione juvari, statuimus, quod si dicti visitantes per se, vel (si ex privilegio eis competat) per alios visitationis officium exercuerint, & procuraciones receperint (ut praefertur) ipsi, vel familiares eorum ultra taxationes praedictas, aliquid scienter exegerint, vel receperint etiam a volente, duplum ejus, quod ipsi iisdem Praelati, vel eis scientibus aut ratum habentibus eorum familia taliter exegerint vel receperint, intra duos menses post receptionem seu scientiam huiusmodi Ecclesiis, monasteriis, & aliis locis, a quibus illa receperint, restituere teneantur. Si vero dicti Praelati per alios visitantibus, hi, qui pro eis visitationis officium exercebunt, per se vel alios ultra moderationes seu taxationes praedictas quicquam exegerint, seu receperint etiam a volentibus, duplum ejus, quod ultra receperint, Ecclesiis & monasteriis vel locis aliis, a quibus id receptum fuerit, intra praesatum terminum restituere teneantur. Alioquin extunc dicti Praelati, qui ultra moderationes & taxationes praedictas, seu conventionem vel consuetudinem huiusmodi receperint in pecunia numerata, duplum ipsum eisdem Ecclesiis, monasteriis, sive locis ultra dictum tempus restituere differentes, ingressum Ecclesiae sibi noverrint interdictum. Hi vero pro dictis Praelatis visitationem huiusmodi (ut praemittitur) exercentes, ab officio & beneficio noverrint se suspensos, quousque gravatis Ecclesiis, monasteriis, sive locis de huiusmodi duplo plenariam satisfactionem impendant. Adicientes constitutionem praesentem, quod si quis de familia Praelati personaliter visitantis, aliquid ultra moderationes & taxationes praefatas per se vel alios Praelato ignorante, nec ratum habente receperit ab Ecclesiis, monasteriis & locis aliis visitatis, duplum ejus, quod ultra receperit, de suo proprio intra duos menses post receptionem huiusmodi Ecclesiis, monasteriis, & locis aliis, a quibus illa receperit, reddere teneatur: Alioquin extunc recipiens, si Clericus fuerit, tandiu ab officio & beneficio sit eo ipso suspensus: Si vero Laicus, tandiu ingressum Ecclesiae sibi noverit interdictum, & a communione Eucharistiae ipso facto noverit se suspensum, donec de duplo huiusmodi gravatis Ecclesiis, monasteriis, sive locis satisfecerit cum effectu: Nulla eisdem ultra moderationes & taxationes praedictas recipientibus in his donantium remissionem, liberalitate, vel gratia valitura. Ceterum moderationes & taxationes huiusmodi in illis locis volumus observari, in quibus id fieri poterit secundum Ecclesiam, monasterium, vel loci alterius facultates. In aliis autem tantam praecipimus modestiam adhiberi, quod per haec, quae ad exonerationem locorum Ecclesiarum statuendam providimus, non doleant segrari, nec per hoc dicti Praelati exigendi amplius quam ipsi subditi pati possint, indulgentiam sibi existimant potestatem. Praemissis quoque adijciendo statuimus, quod si dicti Praelati, vel aliquis eorundem ex Apostolica indulgentia, vel consuetudine, seu de jure, petant sibi ab Ecclesiis, monasteriis, & locis aliis,

eorumque Capitulis, Collegiis, vel Conventibus, Rectoribus, seu personis moderatum, seu charitativum subsidium exhiberi, non possint a singulis Ecclesiis, monasteriis, sive locis pro subsidio huiusmodi ultra petere, vel recipere (etiam a volentibus) nisi quantum ascenderent singulae procuraciones in pactum per nos superius moderatum, quas iisdem Praelati possent recipere, quando ex privilegio per alium visitarent. Porro Turonenses praedictos tales fore intelligimus, quod XII. ipsorum valeant unum florenum auri boni, puri, & legalis ponderis, ac cunii Florentini. Per constitutionem autem huiusmodi nolumus, quod praedicti Praelati, vel alii, quibus visitationis officium, & procuracionum receptio ex privilegio sedis Apostolicae, vel alias de consuetudine vel de jure competere dignoscuntur, jus visitandi, seu procuraciones recipiendi, sibi valeant vindicare. Nec per constitutionem eandem alios constitutionibus super praemissis, per praedecessores nostros dudum editis, quoad alia contenta in eis, aliquatenus derogetur. Insuper Abbates Cisterciensis ordinis sua monasteria visitantes, sub praefata constitutione nostra nolumus comprehendere, cum super his per aliam constitutionem nostram duxerimus specialiter providendum. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum constitutionum, intentionum, inhibitionum, adjectionum, & praecipit ac voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se noverit incursum. Datum Avenion. XV. Calend. Januarii, Pontificatus vero nostri Anno 2.

DE CELEBRATIONE MISSARUM.

TITULUS XI.

CAP. UN.

Narratio perturbationibus plurimis, quae Ecclesiae praesertim per haereticos inferuntur, ordinat Romano Pontifice, quod dum Missae celebrantur, in quibus devotus oratur, certa preces hinc expressae ad Deum effundantur. Et ut Christiani ad id sua promptiores, viginti dies indulgentiarum eundem hoc facientibus elargitur. Adverte, quod sub hoc tit. apud potuisset locari extravagan. Dicitur, quae est supra de vita & honest. Cler. ut ibi tractatum est.

JOHANNES XXII.

DISCIPULORUM Christi a gesta nos instruant, ut in pelago huius mundi procella surgente, ad divinum confugium recurrere debeamus. Illi quidem commotione maris adeo grandi facta, ut fluctus in quam naviculam JESUM sequentes intraverant, operirent, Christum dormientem vocibus excitarent supplicibus, & adversus ingruentes tempestatis impetus ab eo salutis praesidium postularent. Cum itaque catholicam Ecclesiam, quae congregationem b fidelium comprehendit, videamus (quod dolentes referimus) pacis amulsi, zizaniorumque factoris malitia procurante, discordiarum statibus concitatam, earumque fluctus adeo elevatos, quod quasi operiant ipsam totam haereticos insuper Ecclesiam ipsam cernamus, & schismaticos impugnare ferociter, ac ut inconsumam Domini tunicam scindant, multipliciter laborare: Cum fratribus nostris deliberatione praehabitâ diligenti, expediens, (imò necessarium potius) aestimamus, ut ad illum, qui ad dexteram Patris residet in excelsis, qui caput est congregationis ejusdem, cuique potestas omnis, tam in caelo, quam in terra noscitur tradita, etque veni & maria obsecundant, levemus cum manibus corda no-

a Luc. 1. b Vide Turrorem. in summa de Eccl. 1. cap. 1. c Luc. 7.

nostra, ipsamque devotis pulsantes precibus, apud eum sedulis orationibus insistamus, ut insurgentes praemissae fremitus tempestatis, quae quasi universorum Christianorum regna concutit, subditos contra dominos violato fœdere erigit, haereticis & Schismaticis ac rebellibus Ecclesiae Dei, insurgendi contra ipsam, ejusque jura usurpandi, insaniâ damnabili ausum pandit: status cessare, fluctusque praedictos quiescere sua faciat omnipotentis virtute: Cordaque haereticorum, Schismaticorum, aliorumque rebellium ad Dei Ecclesiae unitatem ac devotionem inclinet & habiliter, vel forsân, cum praemissis pertinaciter intendant persisterent, ipsorum elidat superbiam, eorumque obstinata in malitiam suae virtute dextera conterat & prosterнат. Corda quoque subditorum ad eorum superiores, & eorum superiores convertat ad subditos, ipsosque dissidentes in concordia unitate conciliet & confuset: sicq; det ipsis superioribus praesidere, quod sic regnent, ut dirigantur, eorumque regnum cedat subditis ad salutem perpetuam, quietem & pacem: nobisque ipse, cujus providentia in sui dispositione non fallitur, modos & vias aperiat, per quos hoc, quod in votis gerimus, efficaciter promovere possimus. Et quia in Missarum solenniis ad Deum conlueverunt preces effundi devotius, de eorumdem frat. con. ordinamus, quod in singulis Missarum celebrationibus post dictum à celebrante Pater noster, responshoneque secuta, antequam in Missa ulterius procedatur, illud Canticum, Latatus sum in iis quae dicta sunt mihi, totum, cum Gloria Patri, à Religiosis, Clericis & aliis literatis praesentibus, cum devotione dicentur. Et primo dicantur Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison, Pater noster. Et post isti versiculi subsequantur, Domine salvos fac Reges. Et exaudi nos in die, qua invocaverimus te. Salvum fac populum tuum Domine, & benedic hereditati tuae. Et Rege eos, & extolle illos usque in aeternum. Fiat pax in virtute tua, & abundantia in turribus tuis. Domine exaudi orationem meam, & clamor meus ad te veniat. Dominus vobiscum, Et cum spiritu tuo.

Collecta.

Ecclēstia tua, quaesumus Domine, preces placatus admittit, ut destructis adversitatibus & erroribus universis, securâ tibi serviat libertate. Per Dominum nostrum.

Hostium nostrorum quaesumus Domine elide superbiam: eorum contumaciam dexterae tuae virtute prosterne. Per Christum Dominum nostrum. Amen. Benedicat celebrans consequenter. Nos autem Christi fideles ad exequendum supradicta promptius donis volentes spiritualibus animare, omnibus verè poenitentibus, & confessis, tam his celebrantibus, quam ipsis assistentibus observantibus supradicta, quam aliis preces tunc devotas Deo fundentibus, pro praemissis diebus, & Missis singulis, quibus haec fecerint, XX. dies de omnipotentis Dei misericordia, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus auctoritate consili, de injunctis sibi poenitentibus relaxamus. Nulli ergo, &c. Datum XII. Cal. Julii. Anno 12.

DE RELIQUIIS ET VENERATIONE
Sanctorum.

TITULUS XII.

CAP. I.

Qui conceptionem immaculatae virginis devotè celebravit, in eodem festo, & ejus octavis officio intererint, tales tribuantur indulgentia, quales consequuntur Christi fideles in corpore Christi solemnitate.

Sixtus IV.

Cum praerexcellentia meritum insignis, quibus Regina caelorum virgo Dei genitrix gloriosa sedib. praesalata aetheris, sideribus quasi stella matu-

a Psal. 123. b In aliis legitur, dicant.

rina praerutilans, devotè considerationis indagine perscrutatur, & intra pectoris arcana revolvimus, quod ipsa utpote via misericordiae, mater gratiae & pietatis, amicae humani generis consolatrix, pro salute fidelium, qui delictorum onere gravantur, sedula oratrix, & pervigil ad Regem, quem genuit, intercedit: Dignum (quin potius debitum) reputamus universos Christi fideles, ut omnipotenti Deo, (cujus providentia ejusdem virginis humilitatem ab aeterno respiciens, pro reconcilianda suo auctori humana natura, lapsu primi hominis aeternae morti obnoxia, eam sui unigeniti habitaculum Sancti Spiritus praeparatione constituit: ex qua carnem nostrae mortalitatis pro redemptione populi sui assumeret, & immaculata virgo nihilominus post partum remaneret) de ipsius immaculatae virginis mira conceptione gratias & laudes referant, & instituta propterea in Dei Ecclesia Missas, & alia divina officia dicant, & illis interfint: indulgentiis & peccatorum remissionibus invitare, ut exinde fiant ejusdem virginis meritis, & intercessione divinae gratiae aptiores. Haec igitur consideratione inducti, ejusdem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus auctoritate consili, auctoritate Apostolica haec in perpetuum valitura constitutione statuimus & ordinamus, quod omnes & singuli Christi fideles utriusque sexus, qui Missam & officium conceptionis ejusdem virginis gloriosae, juxta piam, devotam, & laudabilem ordinationem dilecti filii magistri Leonardi de Nogarolis Clerici Veronensis Notarii nostri, & quae desuper à nobis emanavit Missae & officii hujusmodi institutionem, in die festivitatis conceptionis ejusdem virginis Mariae, & per octavas ejus devotè celebraverint, & dixerint, aut illis horis canonicis interfuerint, quoties id fecerint, eandem prorsus indulgentiam, & peccatorum remissionem consequantur, quam juxta felices recordationis Urbani a IV. in Concilio Viennensi approbatæ, ac Martini V. & aliorum Roman. Pontificum, praedecessorum nostr. constitutiones, consequuntur illi, qui Missam & horas canonicas in festo corporis & sanguinis Domini nostri Jesu Christi à primis vespere, & per illius octavas juxta Romanae Ecclesiae constitutionem celebrant, dicunt, aut Missa officio & horis hujusmodi interfint: praesentibus perpetuis temporibus valitura. Datum Romae apud sanctum Petrum. anno incarnationis Dominicae, M. CCCC. LXVI. 3. Cal. Martii, Pont. nostr. Anno 6.

CAP. II.

Excommunicationem ipsi falso incurrant predicatorum, afferentes divinam virginem in peccato mortali fuisse conceptam: qui etiam dicunt, quod festum Conceptionis ejus celebrantes graviter peccant. Et nisi praesentem constitutionem in locis populosis publicari.

Idem in eadem materia.

Grave et nimis gerimus, & molestum, cum sinistra nobis de quibusdam Ecclesiasticis personis referuntur. Sed in eorum qui ad evangelizandum verbum Dei sunt deputati, excessibus predicando commissis, eorumque provocamus, quod illi periculosius remeant incorrecti: Cum facile delecti nequeant, qui multorum cordibus sic publicè predicando diffusius & damnabilius imprimuntur errores. Sanè cum S. Rom. Eccles. de interemeratae semperque virginis Mariae conceptione publicè festum soleñiter celebret, & speciale ac propriū super hoc

a Hanc constitutionem Urbani habes insertam in Cl. 1. de reliquiis & veneratione sanctorum. b Ecclēstia approbatam. c Vid. de Conc. Trid. sess. 5. in decreto de peccato orig. h. ubi. & extravagante Pi V. Pont. max. incip. super speculam Domini. ubi hoc statutum confirmatur & approbatur.

officium ordinaverit: nonnulli (ut accepimus) diversorum ordinum predicatores in suis sermonibus ad populum publice per diversas civitates & terras affirmare hætenus non erubuerunt, & quotidie predicare non cessant, omnes illos, qui tenent aut asserunt eandem gloriosam & immaculatam Dei genitricem absque originali peccati macula fuisse conceptam, mortaliter peccare, vel esse hæreticos: ejusdem immaculatae conceptionis officium celebrantes, audientesque sermones illorum, qui eam sine hujusmodi macula conceptam esse affirmant, peccare graviter. Sed & præfatis prædicationibus non contenti, factos super his suis assertionibus libros in publicum ediderunt: ex quorum assertionibus & prædicationibus non levia scandala in mentibus fidelium exorta sunt, & majora merito exoriri formidantur indices. Nos igitur hujusmodi temerariis ausibus, ac perveris assertionibus ac scandalis, quæ exinde in Dei Ecclesia exoriri possunt (quantum nobis ex alto conceditur) obviare volentes, motu proprio, non ad alicujus nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de nostra mera deliberatione, & certa scientia, hujusmodi assertiones prædicatorum eorundem, & aliorum quorumlibet, qui affirmare præsumerent, eos, qui crederent aut tenerent, eandem Dei genitricem ab originali peccati macula in sua conceptione præservatam fuisse, propterea alicujus hæresis labes pollutos fore, vel mortaliter peccare, aut hujusmodi officium conceptionis celebrantes, seu hujusmodi sermones audientes, alicujus peccati reatum incurrere, utpote falsas & erroneas, & à veritate penitus alienas, editosque desuper libros prædictos id continentes quoad hoc auctoritate Apostolica tenore præsentium reprobamus & damnamus. Ac motu, scientiâ, & auctoritate prædictis statuimus, & ordinamus, quod prædicatores verbi Dei, & quicumque alii, cujuscunque status, gradus, aut ordinis ac conditionis fuerint, qui decetero ausu temerario præsumperint in eorum sermonibus ad populum, seu alias quomodolibet affirmare, hujusmodi sic per nos improbatas & damnatas assertiones veras esse, aut dictos libros pro veris legere, tenere, vel habere, postquam de præsentibus scientiam habuerint, excommunicationis sententiam eo ipso incurrant: à qua ab alio, quam à Rom. Pontifice (nisi in mortis articulo) nequeant absolutionis beneficium obtinere. Item motu, scientiâ, & auctoritate similibus, simili poenæ ac censuræ subicientes eos, qui ausi fuerint asserere, contrariam opinionem tenentes, videlicet gloriosam virginem Mariam cum originali peccato fuisse conceptam, hæresis crimen vel peccatum incurrere mortale: cum nondum sit à Rom. Eccl. & Apostolica sede decisum. Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis contrariis quibuscunque, quibus communiter vel divisim à sede Apostolica indultum existat, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per literas Apostolicas, non facientes plenam ac expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem. Et ne de præmissis aliquando valeant ignorantiam allegare, volumus, quod locorum ordinarii requisiti præsentibus literas in Ecclesiis consistentibus in eorum civitatibus, & suisrurum diocesum, & locis insignibus, dum major ibi multitudo populi ad divina convenerit, sermonibus ad populum mandent, & faciant publicari. Præterea, quia difficile foret præsentibus literas ad singula loca, in quibus expediens

fuerit, deferre, etiam volumus, & dictâ auctoritate decernimus, quod eorundem literarum transumptio a manu publici Notarii confectio, & authenticatio alicujus Prælati Ecclesiastici sigillo munito, ubique fietur, prout staretur eisdem originalibus literis, si forent exhibitæ vel ostensæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ reprobationis, damnationis, statuti, ordinationis, voluntatis, & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum se noverit incursum. Datum Rom. apud S. Petrum, anno incarnationis Dominicæ 1483. prid. Non. Sept. Pont. nost. Anno 13.

DE IMMUNITATE ECCLESiarUM.

TITULUS XIII.

CAP. IIN.

Decretalis, Clericis Laicos. cod. tit. lib. 6. habet locum tantum quoad Laicos talibus à Clerico exigentes, & dantes illi auxilium, & non quoad solventes: præcipit deinde Lateran. & generale Concilium diligenter observari.

Benedictus XI.

Quod olim per felic. record. Bonifacium Papam VIII. præd. nost. contra Laicos, exigentes sive recipientes à Clericis & Ecclesiasticis personis talibus, pecuniam vel aliam quotam seu quantitatem aliquam de adventibus bonorum suorum, aut Ecclesiarum: necnon adversus solventes, aut promittentes, vel consentientes se soluturos, poenæ adjectis statutum est, quantum ad poenas ipsas ex causa de consilio fratrum nostrorum restringimus ad exigentes tantummodò, & ad exigendum dantes auxilium, consilium vel favorem: non autem quoad easdem poenas in solventibus aut recipientibus à sponte dantibus deinceps vendicet sibi locum. Ceterum attendant solite Ecclesiarum Prælati, & alii Clerici Lateran. Concilium, quod in hujusmodi subventionibus solum casum necessitatis, aut communis utilitatis, ubi Laicorum ad id non suppetant facultates, deliberatione providâ noscitur excepisse: & deinde generale statuisse Concilium, propter quorundam imprudentiam, etiam in hoc casu Rom. Pont. (cujus interest communibus providere utilitatibus) primitus consulendum. Attente igitur caveant, ne prædictorum Consiliorum transgressores existant, aliqua in casu prædicto, & multò magis si casus ipse non subit, quoquo modo vel titulo inconulto Rom. Pont. occasione subventionum dictarum concedendo Laicis, vel etiam promittendo: Alioquin tanquam canonum, & tam solemnium Conciliorum temerarii transgressores, quas proculdubio (Deo propitio) idem infliget Pontifex, gravissimas poenas poterunt merito formidare. Nulli ergo omnino hominum, &c.

Pastoralis cura sollicitudinis super cunctas populi Christiani nationes, invigilare remediis subjectionum, eorundem periculis obviare, ac scandala retrahere compellit. Sanè quoniam ex constitutione felicis recordationis Bonifacii, &c. ut in Clem. 1. cod. tit.

a Instrumentum ex originali transumptum quantum, facit plenam fidem. b vide c. 1. cod. tit. in Clem. cum citato stud. per Dd.

FINIS LIBRI TERTII.

QUARTUS LIBER VACAT.

EXTRA-

EXTRAVAGANTIUM COMMUNIIUM, LIBER QUINTUS. DE SIMONIA.

TITULUS I. CAPITULUM PRIMUM.

Pastus vel jocalia exigentes, & etiam dantes pro religionis ingressu, si sint singulares personæ, excommunicationis: si Conventus vel Capitulum suspensionis sententias ipso facto incurrun: cuius utriusque vinculi absolutio soli Papæ reservatur: aliis poenis in suo robore duraturis, nisi ingredienti aliquid sponte, & sine pactione obtulerint. Quid de personis jam tali labe sedatis, & bonis sic receptis faciendum sit, tandem patefacit.

Urbanus IV. alias, V.

Sane in vinea Domini, nostræ licet insufficientibus meritis commissa custodiri, nascentes vepres & spinæ ad eò convaleant, quod speratam fructificationem ipsius valeant impedire, diligentia nostræ incumbit officio, ut illas extirpare radicibus soletis studio procuremus. Sanè multorum fide dignorum relatione didicimus, quod in nonnullis Ecclesiis, monasteriis, prioratibus, & aliis locis religiosis, tam virorum, quam mulierum, ordinum, regionum & partium diversarum detestabilis, & à canonibus reprobata servatur abusus, quod cum personæ aliquæ recipiantur ab eis ad observantiam regularem, ipsæ temeritate præsumptuosè pastus seu prandia Capitulis & Conventibus ipsarum Ecclesiarum, monasteriorum, prioratum, & locorum, aut pecunias, aut jocalia, seu res alias ipsius Ecclesiarum, monasteriorum, prioratibus, & locis, seu præfidentibus eis, ex statuto seu consuetudine, que contra prela est potius dicenda, tribuere compelluntur: Ex quibus decori Ecclesiastica & immaculata religionis detrahitur. Quamplures etiam, tam execratione huiusmodi criminis, quam expensarum onere à sacra religionis proposito retrahuntur: Ipsæque Ecclesiarum, monasteriorum, & loca simulantium Deo consecratis numeris remanent destituta, & in multorum mentibus fidelium scandalum generatur. Nos igitur huic morbo pestifero cupientes congruam adhibere medicinam, & aliis poenis in talis præsumptis influctis à jure in suo robore duraturis, poenam adhibere graviolem: universis Abbatibus, Prioribus, Decanis, Præpositis & Magistris, necnon Abbatissis & Priorissis, aliisque Prælatibus, quovis nomine nuncupatis, & eorum officialibus quantumque etiam Ecclesiarum, monasteriorum, prioratum, domorum & locorum quorumlibet, religionum, ordinum etiam militarium, tam exemptorum, quam non exemptorum, quocumque nomine censentur, ac Capitulis & Conventibus & singularibus personis eorum, teo ac presentium auctoritate Apostolica (quamvis sit eis à

jure inhibendum) districtius inhibemus, ne tam à maribus quam à mulieribus, volentibus ingredi eorum religionem, Ecclesias, monasteria, prioratus, domus seu loca, in eandem personarum receptione, aut ante vel post illam, quoscunque pastus, prandia seu cenas, pecunias, jocalia, aut res alias, etiam ad usum Ecclesiasticum, seu quemvis pium usum alium deputata, vel deputanda, directe vel indirecte petere vel exigere: quoquo modo præsumant. Sed eas potius cum omnimoda pietate recipiant, ac in victu & vestitu sicut alias personas suarum Ecclesiarum, monasteriorum, prioratum, domorum, & locorum sincerè charitate portraherent: Illa duntaxat quæ personæ ipsæ ingredienti pure & sponte, & plenè liberalitate, omnique pactione cessante, dare vel offerre Ecclesiis, monasteriis, prioratibus, domibus, & locis huiusmodi voluerint, cum gratiarum actione licite recepturi. Nos enim, qui secus egerint, si sint singulares personæ tam dantes, quam accipientes, huiusmodi excommunicationis: si Capitulum vel Conventus fuerit, suspensionis sententias eo ipso decernimus subiacere: A quibus (præterquam in mortis articulo) absolvi nequeant absque sedis Apost. licentia speciali. Ceteram personis illis utriusque sexus, quæ jam labe huiusmodi sunt sedatæ, eorum providentes salutem, de benignitatis gratia eas liberantes, concedimus, quod per suos locorum diocesanos hæc vice duntaxat à crimine huiusmodi & nota infamiz inde contracta, auctoritate Apostolica absolvantur: canonicè prouide ipsi poenitentia salutari imposita, de qua ipsorum discretionem videbitur expedire, & demùm cum ipsis, ut in eorum Ecclesiis, monasteriis, prioratibus, dignitatibus & locis licite valeant remanere, misericorditer dispensetur. Insuper erga personas illas, quæ in præmissis recipiendo aliqua contra canonicas sanctiones peccasse noscuntur, volentes nos reddere gratiosos: omnia recepta huiusmodi si ad communem usum monasteriorum seu locorum eorum sunt applicata, ea ad dictum usum licite concedimus retineri. Si verò ad specialem usum Abbatis seu Abbatissæ, Prioris aut Priorissæ, aut alterius singularis personæ retineantur, illa venire præcipimus in communi. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ inhibitionis, constitutionis, concessionis, & præcepti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si

^a Vide cap. non satis. cap. cum in Ecclesia corpore. & c. Veniens. cum ibi notatis, extr. de simon. adde B. Thom. 2. 2. q. 700. art. 7. ad quartum argumentum.

quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Romæ apud sanctum Petrum 2. Nonas mensis Aprilis, Pontificatus nostri Anno I.

CAP. II.

¶ Omnes simoniace cujuscumque dignitatis aut status, sunt ipso facto excommunicati: nec habent simoniaco ordinati ordinem executionem. Et electiones aut alia provisiones per simoniam facta non valent, nec ipsi percipiendi fructus tribuunt. Mediatres etiam simoniæ eadem censuræ ligantur, qui à solo Papa absolventur. Et annus prædictus sunt Romano Pontifici revelandi.

Paulus Venetus Papa II.

Cum a detestabile scelus simoniacæ pravitatis tam horreat atque damnet: Nos considerantes quod plures peccatorum gravitas quam Dei timor arcere solet à voluntate peccandi, ac summis desideriis affectantes, ut horum pestiferum vitium non ex usu solum, sed etiam ex mentibus hominum saltem propter peccatorum metum penitus evellatur: prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum vestigiis inhaerentes, ac etiam omnes & singulas excommunicationis, suspensionis, privationis, & interdicti sententias, censuras & penas dudum à Romanis Pontificibus prædictis, & pro talibus reputatis contra simoniacos quomodolibet latis, & illos, qui cujuscumque status, gradus, ordinis, conditionis vel præminentia fuerint, etiam si Cardinalatus, Patriarchali, Episcopali, Regali, Reginali, vel aliâ quavis Ecclesiasticâ seu mundanâ dignitatibus præfulgeant, & eorum quemlibet, tam manifestum, quam occultum, quas ipso facto eos incurere volumus, confirmantes & innovantes Apostolicâ auctoritate, declaramus quod omnes illi, qui simoniacæ ordinati fuerint, à suorum sint ordinum executione suspensi &c. Per electiones vero, postulationes, confirmationes, provisiones, seu qualvis alias dispositiones, quas simoniacæ contigerit labe fieri, & quæ viribus omnino careant in Ecclesiis, monasteriis, dignitatibus, personaribus, officiis Ecclesiasticis, & quibusvis beneficiis, aut alio quoque cuiquam jus nullatenus acquiratur, nec inde faciat aliquis fructus suos, sed ad illorum omnium, quæ perceptit restitutionem sub animæ suæ periculo sit adstrictus. Statuentes præterea, quod universi & singuli etiam præmissis dignitatibus præditi, qui quomodolibet dando vel recipiendo simoniam commiserint, aut quod illa fiat, mediatores extiterint, seu procuraverint, sententiam excommunicationis incurrant: à qua nisi à Romano Pontifice pro tempore existente non possint absolvi, præterquam in mortis articulo constituti. Et ut hujusmodi labis contagio frequentius reprimatur, omnibus & singulis Ecclesiasticis secularibusque personis cujuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis, vel conditionis fuerint, in virtute sanctæ obedientiæ districtius injungimus, ut eos omnes, quos simoniam hujusmodi commisisse vel procurasse, aut in ea mediatores esse sciverint, Pontifici prædicto, vel cui idem Pontifex duxerit committendum, per se vel alios revelare quantocius non omittant. Pro revelatione hujusmodi, etiam si complices e fuerint, non solum

a Vide extravagantem Pii V. incip. Cum primum. & ut simoniaca pravitate, per quam hæc constitutio inviolabiliter observari mandatur. & de intellectu desensionem Castiliori 3. tit. de confite. *b* Vide e. de simoniac. & ibi plenè per Canonistas. extrâ, de simonia. adde amicus beatorum Thomam 2. 2. q. 100. art. 2. ad quartum argumentum. *c* Complices criminis quandoque præmittantur. Cod. ad leg. Juliam majestatis. l. quisquis. in fine.

veniam à nobis, sed etiam gratiam consecuturi, si eorum indicio participes tanti criminis valeant coerceri. Quod si non fecerint, absolvi non valeant, donec prædicta revelent, & complices hujusmodi detecti archibus puniantur.

Nulli ergo, &c. nostræ confirmationis, innovationis, declarationis, & voluntatis infringere, &c. Datum à Rome apud sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicæ M. CCCC. LXIV. 9. Cal. Decemb. Pontificatus nostri Anno 1. Publicata die 24. Novemb. Anno prædicto.

DE JUDÆIS.

TITULUS II.

CAP. I.

¶ Christiani arma portantes ad infideles Christianos impugnantes, ipso facto sunt excommunicati, capitulum serva, infames & interdicti tam active, quam passive, & eorum bona confiscata, vide cap. ita querendum. & cap. ad liberandam. extra. cod. tit.

Clemens V.

MULTA a mentis amaritudine concitatus, gravisque doloris aculeus perfodit mentem nostram, intelligentes, quod reos fidei baptismatis in deum aberrantes, qui debent optrobim illatum Domino in terram hereditatis suæ totis viribus vindicare, potius injuriatoribus suis favent, Saracenorum videlicet horribili & peridæ nationi, & degenerantes miserabiliter à statu fidelium, famæ propriæ immemores, & saluti oblii, inimicis crucis Christi, contra ipsius negotium, ferrum, equos, arma, & alia vitia, necnon victualia, & mercimonia in Alexandria, & ad alia loca Saracenorum terræ Aegypti deferre præsumunt. Ex quo manifeste apparet, quod Christianos, qui ad defensionem hereditatis Domini ibidem pro fide remanent, talibus ad sui subsidia treverenter impugnant: propter quod fidei negotium ibidem quodammodo nocitur deperire. Nos igitur qui ad liberandam terram ipsam operam dare intendimus (cum Dei adiutorio) efficacem, tam graves transgressus ulterius sustinere nolentes, felices recordationis Nicol. Papæ IV. prædecess. nostri vestigiis inhaerentes, præsentium tenore statuimus, ut nullus arma, equos, ferrum, lignamina, victualia, & alia quæcumque mercimonia in Alexandria, vel alia loca Saracenorum terræ Aegypti deferre, mittere, vel portare, seu de portibus eorum, ut eisdem deferantur, extrahere, vel extrahi permittere, aut eis alias auxilium vel favorem præstare quoquo modo præsumat. Nos vero illos, qui contra hujusmodi constitutionem nostram ausu temerario venire præsumpserint, eo ipso excommunicati: a quo sententia decernimus subiacere: à qua absolvi nequeant, nisi tantum de bonis propriis in dicta terra subsidium converendum exolverint, quantum ad partes prædictas detulerint vel miserint, aut deferti, vel de ipsorum portibus extrahi permissum deserendum: nec tunc etiam ab eadem (præterquam in mortis articulo) absolvantur sententia, absque mandato sedis Apostolicæ specialis. Et nihilominus, si personas eorum capi contingat, in servitatem & captivam illorum esse volumus, in quorum ceciderint captivem. Auctoritate insuper Apostolicâ statuimus, ut illi, qui contra hujusmodi statutum nostrum quomodolibet venire præsumpserint, præter penas prædictas, quas ipso facto incurrant, perpetuo sint infames, & inestabiles habeantur.

a Præter cap. ita querendum. & cap. ad liberandam. extra. de ludan. vide Clem. 1. cod. tit. & processum Bullæ in curia Domini. 9. 7.

tur: ita quod nec testari, nec legata eis seu relicta percipere valeant, & insuper ad successiones, tam ex testamento, quam ab intestato sint proventus & reddantur inhabiles, nec ad publica quælibet admittantur officia, sintque illis omnes actus legitimi penitus interdicti, & tanquam excommunicati, hostesque catholicae fidei (postquam de ipsorum hujusmodi temeritate confiterit) diebus Dominicis & festivis publicè nuntientur, & in futurum bona eorum omnia devolvantur.

CAP. II.

¶ *Judei ad fidem conversi non sunt in bonis molestandi, ne sint detentari conditioni post baptismum, quam essent ante.*

Joannes XXII.

Dignum a arbitantes, & juri consonum, fonte renatos baptismatis Judaicæ excitate dimissâ amplioribus favoribus aut gratis, quam antea abundare: indecens & absurdum, ut qui in perfidia abundarent, cogantur mendicare fideles: universis & singulis rectoribus, & aliis officialibus comitatus Venesini, aliorumque comitatuum, & terrarum pertinentium ad Apostolicam sedem, districte præcipimus & mandamus, quatenus conversis hujusmodi & qui in posterum convertentur, in possessionibus & bonis aliis, quocumque nomine censeantur, quæ in comitatibus & terris prædictis conversionis tempore obtinebant, seu etiam obtinebunt, occasione prædictâ nullam molestiam inferant, nec ab aliis infestari permittant: sed ipsi in his & aliis se favorabiles exhibentes, ipsos ab injuriis & molestiis protegant & defendant: ut sic de servitute ad libertatem se transisse percipiant, nec redire prætextu mendicitatis odibilis ad dimissam perfidiam compellantur. Nulli ergo, &c. nostrorum præceptionis & mandati infringere. Datum Avinion. 10. Cal. August. Anno 4.

DE HÆRETICIS.

TITULUS III.

CAP. I.

¶ *Discretalem, per hoc, cod. tit. lib. 6. declarat, bona hæreticorum per diocesanos usurpari vetari.*

Benedictus XI. Inquisitoribus hæreticæ pravitatis.

EX eo b, quod quædam novella constitutio super negotio hæreticæ pravitatis à bonæ memoriæ Bonifacio Papa octavo, prædecessore nostro, edita continet, quod in ipso negotio per diocesanos Episcopos, & inquisitores super eodem facto inquiri valeat communiter vel divisim: & si divisim processerint, teneantur sibi invicem communicare processus: Nos consulere voluimus, quando & quoties sit ista processuum communicatio faciendâ. Nos autem de fratrum nostrorum consilio intelligendo diocesanos & inquisitores tunc demum divisim procedere, cum hi & illi separatim, non quando Episcopi tantum, vel inquisitores tantum procedunt: consultationi vestræ breviter respondemus, quod quando utrique procedunt separatim, sibi debent in sine tantum, dum nihil restat agendum, nisi quod solum sententia promulgetur, communicare processus. Licet enim quibusdam potuisset videri per legem civilem, quod sicut quando aliquis ex acritatis eorum alio debet ferre sententiam, ut puta, quando administrator delegat causam, sibi sententiâ reservatâ:

a Vide omnino extravaganziam Pauli Papa III. incip. cupien- tes Judæi. ubi de hac materia plenius cavetur. *b* Præter nota- ta, in cap. per hoc. de hæret. lib. 6. vide Nicolaum Eymorium in disre- ctio Inquisitorum part. 3. quest. 10. 11. & 12. Repertorium Inquisito- rum verbo communicare. s. sed quemodo. & Zacharium tractat. de her. c. 17.

saltem in principio, id est, confessione, rursus in medio, & semel in fine, quæ sunt examinata, audire debet: ita & in casu præsentis, ubi ex actis coram alio habitis alter profert sententiam, sicut hujusmodi acta recenseat: quod fieri non potest, si eorum denegetur editio: tamen id æquitas canonum non admittit. Unum sanè casum excipimus, si alter commodè non possit procedere, nisi alterius actus visis. Ex hac enim causa semel tantum (ut fraudi locus non fiat) in toto negotio copia tribuatur. Verum quia a nonnulli diocesani partem partis proventuum de hæreticorum bonis inquisitionis officio deputata propter expensas, quas dum inquirunt in suspecto negotio faciunt, à vobis exigere moluntur, hoc tanquam juri absolum (cum ordinarii sint, ideoque officium tale, quod eis incumbit, propriis eos oportet explere stipendiis) fieri penitus prohibemus: Rationem autem iidem diocesani proventuum, obventionum ex inquisitionis officio à vobis, non obstante aliqua constitutione, consuetudine, vel mandato contrariis, non exposcant: sed tam cameræ nostræ, vel alii, cui nos vel successores nostri Romani Pontifices mandaverimus reddendam, reddatis, quæ generaliter observari jubemus.

CAP. II.

¶ *Dei errores magistri Joannis de Polacco, doctoris Parisiensis hic damnantur.*

Joannes XXII.

VAs b electionis doctor eximus, & egregius prædicator, cujus prædicatio mundum docuit universum, præsumptuosam illorum audaciam refrænare sollicitus, quæ prudentiæ propriæ innitentes, in errores proprios prolabantur, non plus sapere, quam oportet sapere, sed ad sobrietatem sapere salubri doctrinâ suggestit: & juxta Sapientis c. eloquium: [*Quisquis sua prudentia modum ponat.*] Sanè dudum cum dilectum filium magistrum Joannem de Polacco, sacre Theologiæ Doctorem, certis ex causis de fratrum nostrorum consilio ad nostram præsentiam vocavimus: fide digna relatio ad nostrum perduxit auditum, quod ipse in quibusdam articulis tangenti- bus poenitentia sacramentum, non sobrie, sed peperam sapiebat, infra scriptos articulos, periculosos continentes errores, docens publicè in suis prædicationibus, & in scholis. Primo siquidem astruens, quod confessi fratribus, habentibus licentiam generalem audiendi confessiones, tenentur eadem peccata, quæ confessi fuerant, iterum confiteri proprio Sacerdoti. Secundo, quod stante, Omnis utriusque sexus editio in concilio generali d. Rom. Pontif. non potest facere, quod parochiani non teneantur omnia peccata sua semel in anno proprio Sacerdoti confiteri, quem dicit esse parochialem curatum. Imò nec Deus possit hoc facere: quia (ut dicebat) implicat contradictionem. Tertio, quod Papa non potest dare potestatem generalem audiendi confessionem: imò nec Deus, quia confessus habenti licentiam teneatur eadem confiteri proprio Sacerdoti: quem dicit esse (ut præmittitur) proprium curatum. Nos igitur scire volentes, si suggesta nobis veritatem haberent, articulorum præmissorum copiam eidem magistro Joanni fecimus assignari, & ad suam defensionem plenam audientiam sibi præbuimus, tam in nostra & fratrum nostrorum præsentia in consistorio, quam alias coram aliquibus ex ipsis fratribus per nos ad hujusmodi officium deputatis. Verum licet præfatus magister dictos articulos, & contenta in ipsis defendere niteretur, assererat tamen se paratum credere & tenere in præmissis & aliis, quæ tenenda & credenda esse sedes Apostolica definiret. Nos igitur attendentes,

a Vide Eymorium in directorio Inquisitorum p. 3. q. 104. 107. & seq. *b* Rom. 12. *c* Proverb. 6. & 23. *d* Scilicet Lateran. sub Innoc. III. c. 21.

quod prædictorum articulorum assertio, prædicatio, & doctrina redundare poterant in multarum perniciem animarum, ipsos per Prælatos magistros in Theologia examinari fecimus diligenter. Nos ipsi etiam cum dictis fratribus nostris collationem solertem & examinationem habuimus super his. Per quas quidem collationem & examinationem super his habitas, comperimus præmissos articulos doctrinam non sanam, sed periculolam multum & veritati contrariam continere. Quos etiam articulos omnes & singulos idem magister Joannes, veris sibi rationibus opinioni dudum suæ habitæ contrariis demonstratis, in consistorio revocavit: asserens se credere eos non veros, sed ipsorum contrarium verum esse, & dicens se velire rationibus sibi factis in contrarium respondere. Ideoque ne per assertionem, prædicationem, & doctrinam hujusmodi in errorem (quod absit) animæ simplicium prolabantur, omnes articulos & quemlibet eorum tanquam falsos & erroneos, & à doctrina sacra devios auctoritate Apostolica condemnamus & reprobamus, de fratrum nostrorum consilio prædictorum, doctrinam contrariam veram, & contrarium esse catholicam asserentes: scilicet, quod illi, qui prædictis fratribus confitentur, non magis teneantur eadem peccata confiteri iterum, quam si ea aliis confessi fuissent eorum proprio Sacerdoti juxta concilium generale 4. Optantesque veritatis vias notas esse fidelibus cunctis, & prædictis erroribus præcludere aditum, ne subintrent errores, felices recordationis Alexandri quarti, & Clementis quarti Romanorum Pontificum, prædecessorum nostrorum vestigiis innitendo, universis & singulis districtius inhibemus, ne quisquam præmissos articulos per nos (ut præmittitur) damnatos & reprobatos, & contenta in eis, vel aliquo ipsorum, utpote à catholicis mentibus respuenda, tenere audeat, seu defendere quomodolibet, vel docere. Quocirca universitati vestræ per Apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatenus universis & singulis vestrum in civitatibus & diocesi vestris convocato clero & populo communiter omnia præmissa & singula per vos, seu alios solenniter publicetis. Nos etiam eidem magistro Joanni mandamus, quod in scholis & sermone Parisius prædictos articulos, & contenta in eis tanquam veritati contraria propriæ vocis oraculo, asseveratione constanti publicè debeat revocare. Quod se facturum dictus magister Joannes efficaciter promissit. Datum Aven. 8. Cal. Aug. Pont. nost. Anno 7.

CAP. III.

Inquisitores hereticæ pravitatis consueverunt Ecclesiasticas subminare non possunt in Officialibus & Nuntios sedis Apostolicæ sine ipsius licentia specialis: sed de eorum excessibus informationem facere possunt, & deinde Romano Pontifici significare.

Idem.

Cum b Mattheus de Pontinian, ordinis Prædictorum, inquisitor hereticæ pravitatis in regno Sicilia auctoritate Apostolica deputatus, frivolâ occasione quaesitâ, ac nostrâ & Apostolicæ sedis reverentiâ & honore postpositis, in dilectum filium G. de Baletto, Archidiaconum Foroliviensem. Capellanum nostrum, Campaniæ, Maziniacque rectorem excommunicationis sententiam inconsultis motibus, non sine multa temeritate duxerit proferendam: Nos volentes de cætero talium præsumptoribus obviare, universis & singulis, tam ordinariis, quam delegatis iudicibus, & inquisitoribus

a Id est, Conc. gener. Later. sub Innoc. III. c. 21. & refertur in cap. annis. de pœnit. & remiss. b Super hac constitutione, vide omnino Consilium Lapsi. incip. factum super quo. id consilium nunc circumfertur post Consilia Oldradi, adde Eymericum in directorio inquisit. part. 1. quæst. 20.

pravitatis ejusdem, & aliis universis & singulis, quacunque auctoritate fungantur, auctoritate Apostolicâ districtius inhibemus, & mandamus expressè, ne contra nostros & Apostolicæ sedis officiales vel nuntios, aut ipsorum aliquem, quâvis occasione vel causâ, absque nostrâ & Apostolicæ sedis licentia speciali, eis per sedis ipsius literas concedenda, plenam faciente de tenore præsentium mentionem, procedere quocummodo præsumant, aut in eos, vel ipsorum aliquem excommunicationis vel suspensionis, seu qualvis alias sententias promulgare. Nos enim ex nunc decernimus irritum & inane, quicquid contra inhibitionem & mandatum hujusmodi contigerit attentari. Volumus tamen, quod diocesanis & inquisitoribus prædictis, super iis, quæ negotium tangunt fidei, alii vero super iis, quæ rem tangunt vel publicam, vel privatam, sive ordinariis, sive delegatis, quacunque auctoritate fuerint, prout possent ad eorum officium pertinere, si quid per officiales & nuntios ipsos indebitè forsitan attentatum extiterit, se plenius informare, idque nobis significare studeant, ut providere super hoc de remedio opportuno valeamus. Nulli ergo, &c. Datum Avenion. XII. Cal. Jan. Pont. nost. Anno 11.

DE SCHISMATICIS.

TITULUS IV.

CAP. UNIC.

Processus & sententias latus per Bonifacium octavum, contra Jacobum & Petrum de Columna, tanquam Schismaticos, & eorum posteros, revocat licet Benedictus XI. exceptis conscriptionibus, in quibus nihil immutat. Et sic (ut clari patet) has extravagagens corrigi, & prorsus revocat cap. unic. eod. tit. lib. 6.

Benedictus XI.

Dudum bonæ memoriæ Bonifacius Papa VIII. prædecessor noster, contra Jacobum, Petrum & Joannem de sancto Vito, Otonem quondam Agapitum, Stephanum & Jacobum Scyarram, nepotes memorati Jacobi, & filios olim Joan. de Columna, & posteritatem eorum, necnon contra Richardum, Petrum & Joan. de monte Nigro, ac adjuutores, fautores, & receptatores eorum, cujuscunque status, etiam imperialis, vel regali dignitate fulgerent, contra ipsam insuper Præneste, dum vixit, varios fecit processus, sententias graves penas habentes & multas, prout in eisdem processibus continetur, ex quibus sic paucas ex multis, & prolixis breves exprimimus, quod intelligi volumus specialiter singulas numeratas, & nominatim expressas. Inter cætera liquidem deposuit dictos Jacobum atque Petrum à Cardinalatibus sanctæ Rom. Eccles. reddens eos & filios dicti Jacobi, & posteritatem eorum inhabiles ad Apostolicæ dignitatis apicem & Cardinalatus honorem: ipsos, eosdemque Jac. & Otonem & Richardum benedictis Ecclesiasticis, & Ecclesiis cunctis privavit, eosque & Agapitum, Stephanum & Scyarram prædictos bannivit ab urbe, & ita Ecclesiæ supradictæ ipsorum confiscavit bona & jura, plurium excommunicationum sententiis innodavit, addixit infamiam, capiendos exposuit, judicavit Schismaticos, & tanquam hereticos puniendos, ab administrationibus & officiis, jurisdictionibus, exercitiis & dignitatibus in urbe & circa in Rom. Eccles. & curia, ac ipsorum posteros perpetuò, & in terris Rom. Eccles. usque in quartam generationem, per masculinum & femininum sexum coercuit, eis incolatum, civilitatem & habitationem urbis, circumpositæ regionis, & terrarum subjeclarum Ecclesiæ interdixit, & intellabiles fecit. Nos itaque, qui ejus vices in terris gerimus, cujus est proprium misereri & parcere, eorum miseriis & ærumnis compatimur, ad clementiam pro eis commovemur, ipsi pietatis nostræ apertimus viscera, & manue-

manufacturam non negamus, misericordes ab eis non avertimus oculos, illisque pium animum exhibemus. Ideoque omnes prædictas, depositionis à Cardinalatibus, privationis à beneficiis & Ecclesiis, inhabilitatis ad Papatum Romanum, & bonorum, & jurium, quæ certis nobilibus Romanis civibus & aliis concessa sunt (confiscationibus exceptis, in quibus nihil immutamus ad præsens) sententias, poenas & multas, & aliàs, quæ in processibus memoratis sive alibi continentur: verbo etiam in vita ipsius, vel in morte in eos latis & inflictas, seu confirmatas & innovatas per prædecessorem eundem, sicut si (ut prædicitur) essent per nos specialiter numeratas, & nominatim expressas, tam ad prædictos Jacobum & filium Joannis de Col. masculinam & femininam prolem, eorundem Joannis & filiorum per utrumque sexum posteritatem descendente ab eis, Pet. & Richardo, & Joann. de monte nigro præfatos, quàm ad coadiutores, fautores, receptatores, susceutores, & sequaces eorum: quoslibet alios, penitus tollimus & viribus vacuumus: Ita, quòd nec etiam pro præterito tempore possint super eis aliqua persona impeti, quæ incurrisset eos, aut contra ipsas aliquem effectum habere. Eisdem quoque quavis alia quàm præfatarum, depositionis à Cardinalatibus, privationis beneficiorum & Ecclesiarum, confiscationis bonorum & jurium, quæ (ut præmittitur) dictis civibus seu aliis sunt concessa, & inhabilitatis ad Papatum, sententia sive poena abstulit, reddimus. Et irregularitatem, si quam quocumque modo contraxerint, removemus, & notam abolemus ipsius: Inhibentes ne jam dicta Præneste cum monte suo reedificetur, vel muniatur, aut civitatis nomen, sive Episcopatum recuperet absque nostra licentia speciali. Non obstantibus quibuscunque constitutionibus, processibus, inhibitionibus, decretis, privilegiis, indulgentiis, & literis Apostolicis, per quæ præsentibus non expressa, vel totaliter non inserta, earum effectus possit quomodolibet impediri: & de quibus, quorum quorundem tenoribus, de verbo ad verbum debeat in nostris literis fieri mentio specialis.

DE FURTIS.
TITULUS V.
CAP. UN.

Publicatio excommunicationis lata in eos, qui furati sunt thesaurum Ecclesie, quem jubente Clemente Papà de Perusio in Lucanam civitatem tres viri hic nominati deportaverunt. Et hic habetur optima prædicta monendi malefactorum, ut intra certum terminum satisfaciunt, alias excommunicationem incurrant: & modum ipsius excommunicationis publicanda hæc extravaganti clare manifestat.

Joannes XXII.

INFIDELIS & stolidæ prædicationis alumni se per culpæ vitium indignos efficiunt, ut matris Ecclesie filii nuncupentur, dum ad ipsius matris injuriam se convertunt (quod gravi nos commotione perturbat) matris ejusdem pietatem offendunt: & his in perniciem miserabili caritate delapsis, respurgent infamiam maculis loca propriæ nationis. Dudum siquidem nonnulli degeneri filii, qui ad quæque nefaria currere sunt ausi, perversis ausibus in matris ejusdem profluentes injuriam & offensam, illam thesauri sui maximam partem, quæ de Perusio ad civitatem Lucanam de mandato felicis record. Domini Clementis Papæ V. prædec. nost. dum adhuc viveret, per dilectos filios Vitalem de Chabernate, Clericum Burdegalen. diocæs. & Guliel. de Luna, fervientem prædecessoris ejusdem, unà cum dilecto filio Jacobo de Casallibus Decano Ecclesie S. Severini Burdegalen. diocæs. Capellano nostro, extiterat deportata: & quæ in sacristia monasterii S. Fedziani Lucanen. tunc temporis servabatur: deinde ad cameram prædecessoris ejusdem fideliter deferendam tempore invasionis civitatis

Lucanen. direperunt in prædam, & de præfata sacristia per violentiam asportarunt. Nos igitur ad recuperationem thesauri prædicti sollicitis studiis prætendentes, omnes & singulos asportantes thesaurum prædictum, & alios, penes quos aliqua de thesauro fuerunt, vel adhuc existunt, auctoritate Apostolica coram hac fidelium multitudine copiosa monemus, ut ea nobis, aut ei, quem ad id duximus deputandum, intra quatuor mensium spatium à die datæ publicationis præsentium numerandum, cum integritate restituant & assignent: ac omnes & singulos scientes, ubi, vel penes quos aliqua de dicto thesauro extiterint, vel existant, ut intra terminum prædictum, nobis aut ipsi deputato nostro indicare studeant: alioquin in omnes & singulos monitionis hujusmodi contemptores, cujuscunque dignitatis, status, vel conditionis extiterint, etiam si Patriarchali vel superiori, aut alià quacunque præminent dignitate, ex nunc auctoritate prædicta excommunicationis sententiam promulgamus: Mandantes illos per dioecesanos locorum & rectores parochialium Ecclesiarum, civitatum & dioecesium earundem singulis diebus Dominicis & festivis pulsatis campanis & candelis extinctis excommunicatos publicè nunciari: processuri ad graviora nihilominus contra eos, necnon & contra civitates, communitates, universitates, & singulares personas quascunque, quæ fuissent in præmissis culpabiles, sicut protervia ipsorum exegerit, & viderimus expedire. Non obstante, si eis, aut eorum aliquibus, vel alicui sub quacunque forma vel conceptione verborum, à sede Apostolica sit indultum, quòd excommunicari non possint, per literas sedis ejusdem non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem, & quolibet alià dicitæ sedis indulgentiæ generali vel speciali, cujuscunque tenoris existat, per quam effectus præsentium impediri possit, vel quomodolibet retardari. Ut autem hujusmodi nostra monitio verius ad commanem omnium notitiam deducatur, chartas sive membranas monitionem continentem eandem, in Ecclesia Avenion. appendi vel affigi ostiis, seu superliminaribus ejusdem Ecclesie faciemus, quæ monitionem ipsam suo quasi sonoro præconio & patulo indicio publicabunt: ita quòd omnes & singuli, quos monitio ipsa contingit vel contingere potest, nullam postea possint excusationem prætere, quòd ad eos talis monitio non pervenerit, vel quòd ignoraverint eandem: Cum non sit verisimile, remanere quoad ipsos incognitum vel occultum, quòd tam patenter omnibus publicatur. Datum Avenion. 2. Calend. April. Pontif. nostri Anno 1.

DE CRIMINE FALSI.
TITULUS VI.
CAP. UN.

Alchimia hic prohibetur, & ponuntur facientes & fieri procurantes: quoniam tantum de vera auro & argento debent inferre in publicum, ut pauperibus creetur, quantum de falso & adulterino posuerunt. Et si eorum facultates non sufficiant, poena per iudicis discretionem in aliam commutabitur, & infames fiunt. Et si sint Clerici, beneficii habitus privantur, & ad habenda inhabiles efficiuntur. Vide extravagantem apostolicam Joann. quæ incipit, Provisum. & est sub eod. tit. collocata.

Joannes XXII.

SPONDENT, quas non exhibent divitias, pauperes Alchimiæ: pariter, qui se sapientes existimant, in foveam incidunt, quam fecerunt. Nam

a Vide B. Thom. 2. 2. q. 77. art. 2. ad 1. arg. & ibi. Cajetanum Oldrad. consil. 74. incip. An Alchimiæ peccet. & latè Cassaneum in catalogo gloria mundi, part. 11. consil. 40.

PPP

haud dubie hujus artis Alchimix alterorum se professores ludificant, cum sua ignorantia concit eos, qui supra ipsos aliquid hujusmodi dixerint, admittuntur: quibus cum veritas quaesita non soppetat, diem certum, facultates exhauriunt: iidemque verbis dissimulant falsitatem, ut tandem, quod non est in rerum natura, esse verum aurum vel argentum sophisticâ transmutatione constringant: eoque interdum eorum temeritas damnata & damnanda progreditur, ut fides metalli eulant publica monetæ characteres fidei oculis, & non alias Alchimicum fornacis ignem vulgum ignorantem eludant. Hæc itaque perpetuis volentes exulare temporibus, hæc edictali constitutione sancimus, ut quicumque hujusmodi aurum vel argentum fecerint, vel fieri secuto facto mandaverint, vel ad hoc scienter (dum id fieret) facientibus ministraverint, aut scienter vel auro vel argento uti fecerint, vendendo vel dando in solum: verum tantum pondus aurum vel argentum poenæ nomine inferre cogantur in publicum pauperibus erogandum, quanti Alchimicum exiit: circa quod eos aliqui prædicatorum modorum legitime constituti deliquisse facientibus nihilominus aurum vel argentum Alchimicum, aut ipso (ut præmittitur) scienter utentibus, perpetue infamix non respicit. Quod si ad præfixam poenam pecuniariam exolvendam delinquentium ipsorum facultates non sufficientiant, poterit discreti moderatio iudicis poenam hæc in aliam (puta carceris, vel alteram juxta qualitatem negotii, personarum differentiam, aliasque attendendo circumstantias) commutare. Illos vero, qui in tantæ ignorantiam infelicitatis proruperint, ut vedum nummos vendant, sed naturalia juris præcepta contemnunt, artis excedant metas, legumque violent interdita, scienter videlicet adulterinam ex auro & argento Alchimico vendendo seu fundendo, cudi seu fundi faciendone monetam, hæc animadversione percelli jubemus, ut ipsorum bona deferantur carceri, ipsique perpetuo sint infames. Et si Clerici fuerint delinquentes, ipsi ultra prædictas poenas priventur beneficiis habitis, & prostris reddantur inhabiles ad habenda.

DE PRIVILEGIIS.

TITULUS VII.

CAP. I.

Hæc extravagans dat Prædicatoribus, & Minoribus prius legia plurima circa tria: videlicet circa prædicationem, confessionum audientiam, & sepulturam. De secundo in b. Sed quia multoties. De tertio in b. Porro. Et licet sit revocata per Clem. II. de sepul. multa tamen novata digna in ea reperiantur, qua non sunt retractata. Et potuisset non inique poni sub tit. de sepul. Sed non est innovatio istem cap. de variis respectibus, sub varis collocari titulu: ut patet in cap. significativibus. extra, de libel. oblat. & de appell. Benedictus XI.

INTER cunctas sollicitudines nostras, quibus nos pastorale premit officium, & debitum Apostolicæ servitutis adstringit, illa debet esse præcipua, ut regi Dominico nobis supernâ dispositione commissio, animarum cura non desit, ne illum lupus rapax antiquus serpens humani generis inimicus invadat, ejusque sanguis de nostris (quod absit) clamante Propheta, manibus requiratur. Debemus insuper, quantum ex alto permittitur, pacem inserere, removere scandala, vitiorum amputare materiam, & intelligere super egenum, & pauperem: quia non in finem oblivio erit pauperis, & patientia pauperum non peribit in finem. Sane dudum bonæ memoriæ Bonifacius papa VIII. prædece-

^a Vide extravagantem Sixti IV. incip. vices illius tit. de transg. & pace, inter commones.

for nosse, quandam specialem inter Prælatos, rectores, seu Sacerdotes & Clericos parochialium Ecclesiarum ex parte una, & Prædicatorum ac Minorum Ordinum fratres ex altera super faciendarum prædicationum, audientiarum confessionum per eosdem fratres, ac de eis electis, & de funeralibus canonica portio articulis constitutionem edidit, eorum his modum imponens, prout in eadem constitutione plenius continetur. Sed pro ea quam intendebar quiere, turbatio nata est, pro concordia sunt suborta dissidia, & pullulare inquietudines pro tranquillitate noscuntur: hæcque dum animam solvissè fecerit, nodum ligasse videtur, & septem uno Hydræ amputato capite fusciasse. Nec mirum, quia plerumque pariant novitates discordiam, præsertim dum ab eo, quod diu æquum visum est, per novam constitutionem receditur: nec quare recedatur, utilitas evidens vel alia causa subesse. Ideoque cupientes, ut ipsi gregi cura nostra eo plenior impendatur, quò amplior in agmine Domini operariorum numerus operetur, super egenum intendentes & pauperem, ac novitates removens per eandem constitutionem induriam: statum de fratrum nostrorum consilio, ut priorum Ordinum fratres, qui ad hoc deputati fuerint, in Ecclesiis & locis ipsorum, quæ imperialiarum habent, & in possessionem obtinebunt, ac in plateis communibus seu publicis, libere absque diocesanorum & aliorum Prælatorum petita licentia valeant Clero & populo prædicare, eique proponere verba Dei. Caveant tamen omnino, ne hora, in qua diocesanis prædici prædicarent, vel eorum se facerent prædicari, prædicent iidem fratres: putamus etenim dignum, ut majori minor, & superiori inferior deferat in hac parte: nisi forsitan aliud circa hoc facerent de voluntate diocesanorum ipsorum, aut in studiis generalibus prædicarent diebus illis duntaxat, quibus sermones ad Clerum fieri solent, & solemniter prædicari, seu mortuorum funeribus, vel eorundem fratrum festis specialibus seu peculiaribus: quia in his casibus cum diocesanis in prædicatione concurrere poterunt. Ubi vero iidem diocesanis vocarent generaliter ad se Clerum aliquâ ratione, vel urgente causâ illum ducerent congregandum, eâ horâ in studiis memoratis diebus, supradicti fratres ab hujusmodi prædicatione cessabunt. In Ecclesiis autem parochialibus fratres ipsi invitis eorum rectoribus seu Sacerdotibus (nisi iussu à superioribus eorundem) non audeant prædicare. Sed quia multoties propositum verbum Dei audientem à peccato non retrahit: idcirco post prædicationem necessarium est penitentia sacramentum, circa quod (nisi articulus necessitatis occurrat) Sacerdoti faciendâ oris confessio (prout scriptum est: *Certe ad justitiam creditur, ore autem fit confessio ad salutem*) exigitur: alia frustra esset in sacramento eodem Sacerdotis (qui inter lepram, & lepram debet discernere) ministerium institutum. Electi igitur ab eisdem fratribus ad audiendas confessiones & penitentias injungendas, libere auctoritate Apostolicâ absque licentia diocesanorum, & aliorum Prælatorum inferiorum, exemptorum & non exemptorum, quibus subsunt, qui ad confitendum accedunt, audiant eis peccata sua confiteri volentes. Non Religiosos, qui secundum statuta suorum Ordinum propriis Prælati confiteri debent, aut ab eis, nec constentur aliis, prohibentur, absolvant: ipsique penitentias salutaris injungant, intra sibi designatos terminos ad hujusmodi exercendum officium constitutos. Excommunicationis vero, vel alias sententias per Prælatos latas contra hoc, vel in ejus fraudem, denunciamus irritas & inanes: nec confessi ipsi fratribus peccata illa, de quibus confessi sunt eis, & absoluti penitentes, de illis Sacerdotibus propriis teneantur (sicut etiam non te-

^a Psal. 40. ^b Prædicationi non semper retrahit audientem à peccato. ^c Rom. 10.

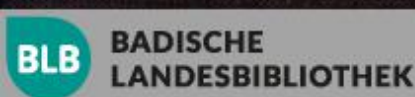
reniur)

mentur iterum confiteri: non obstante constitutione generalis Concilii, quæ sano intellectu (ne sequatur absurdum, quod per poenitentiam dimissa peccata quis confiteri debeat, & quod liberatus debitor adhuc ad solvendum remaneat obligatus) intelligenda est (ut ex ea patet) de illis, qui peccata sua confiteri aliis neglexerunt. Sed Sacerdotes ipsi taliter confessis & absolutis adstricti sint ministrare Eucharistia, & extremæ unctionis etiam sacramentum. Super confessione autem facta Fratibus memoratis, cum de conscientia solius præjudicio (si fallum dicat) agatur in iudicio animæ seu poenitentia foro, stabitur simplici verbo illius, qui sacramenta petit prædicta, & dicit Fratibus se confessum. Duos tamen casus excipimus, scilicet si Sacerdos asserat eum excommunicatum, aut notoriè peccatorem. Sed videtur, ne id dicat mendaciter, aut in dolum, vel in fraudem: quia si hoc egerit, à delicto tali, nisi plene satisfecerit (præterquam in morte) absolvi nequeat, nec de illo ad poenitentiam aliter admittatur. Ut autem diocæsanis honor debitus referretur, præcipimus, ut Provinciales Priores Prædicatorum, & Ministri Minorum Ordinum prædicatorum, per se vel alios, verbo vel scripto, eis significant, se Fratres ad hujusmodi confessionum audendam, & poenitentiarum injungendam officium elegisse: & non nominando, aut eorum, ipsi sistenti eos, nec illorum numerum exprimendo, petant humiliter à diocæsanis eisdem, quod idem electi Fratres de ipsorum beneplacito & licentia dictum possint in eorum civitatibus & diocæsis intra eis determinatos fines officium exercere. Quod si deegerint, vel intra triduum non concedant, extrinsecus idem Fratres nihilominus auctoritate eadem hujusmodi officium exerquantur. Datam vero licentiam per diocæsanum, tum mortem nolimus terminari. Per hoc autem non intendimus, quod prædicti Fratres, qui ad hoc eliguntur officium exercendum, plus habeant in audiendis confessionibus, & poenitentia injungendis, quam parochiales Sacerdotes noscuntur habere. Sicque de casibus Episcopis & superioribus, quos inferius annotamus, ac se de Apost. referatis, se nullatenus intromittant. Observent ergo sollicite dicti Fratres, ne ad confessiones recipiant criminosos criminibus, pro quibus solennis est poenitentia indicenda: Modo eodem excommunicatos respiciant, & Clericos, qui propter delictum irregularitatem aliquam incurrant. Inconveniens enim existimamus, ut à peccato absolvat, qui poenitentiam ei debitam imponere, aut irregularitatis poenam, peccati sequelam, vel excommunicationem, quæ insuper maxime à jure quandoque pro crimine, quæve quem ab Ecclesia, & per consequens à participatione Ecclesiasticorum sacramentorum excludit, removere non potest. Incendiarios, eosque qui tam enormibus sunt irretiti peccatis, quod ea rationabilis consuetudo præscribitur, ut in Episcopis aliis quibus reservavit Episcopis, similiter non admittant: quam consuetudinem (ex causa, quæ iuste ad id animum nostrum movit) solummodo circa voluntarios homicidas, falsarios, Ecclesiarum immunitatis, & libertatis Ecclesiasticæ violatores, & fortilegos approbamus. Quod si forsitan antequam ab eo, qui potestatem habet, absolvi possint, non talem confiteri volentium verisimiliter timentur: etiam in prædictis casibus læpæsi Fratres eos confiteri volentes audiant, ipsique beneficium absolutionis impendant, sed subeant sacramentum, quod liberati se suis Episcopis & excommunicatoribus presentabunt: excommunicantium super his, pro quibus ab eis excommunicati erant, & Episcoporum pro peccato hujusmodi patitur mandatis. Verum, quia post baptismum inter cetera magis ad salutem necessaria a est propositio verbi

Dei, quo audientes illud, quod est victoria nostra, instruantur in fide, doceantur fugienda fugere, & sectanda sectari, à quo per peccatum lapsi resurgunt, poenitentia sacramentam perducunt: Grandis nobis sollicitudo incumbit, ut tales ad hæc promoveantur Fratres, qui oleo dulcedinis verbi ejusdem nostris foveant subditos, à peccatis prohibeant, increpationis vino peccatorum suorum morseant vulnera, eosque ad illa poenitentia acrimonia purgandum & tergendum provocent & inducant. Ad id vero exequendum sententia a divina legis exposcitur, desideratur ordo, & vita integritas etiam postulat. Scriptum est enim b: [Tu scientiam repulisti, & ego te repulsi, ne sacerdotio fungaris mihi: quia latus Sacerdotum custodimus serentiam, & legem inveniunt ex ore ipsi:] alias prout ad eum pertinet, inter peccatum & peccatum non posset discernere, nec peccator existens Dei a deberet enarrare justitias, & testamentum illius assumere per os suum. Nam ejus vita despicitur, consequens est, ut ejus prædicatio contemnatur. Quare decernimus, ut Priores & Ministri Generales, & Provinciales Prædicatorum, & Minorum Ordinum prædicatorum, vel eorum Vicarii, de discretorum consilio ad tam salubre officium Fratres divina scientia doctos, discretionem vigentes, vitam probatos, & expertos moribus (alioquin disticham reddent in futuro examine rationem) eligant & assument: sic enim, quod prædicabunt, facient: quæ arguent, operari cessabunt: & in eis edificabitur populus verbo patris. Et exemplo, Ceterum licet (sicut prædicatur) de necessitate non sit, iterum eadem confiteri peccata: tamen quia propter crubescens, quæ magna est poenitentia pars, ut eorundem peccatorum iteretur confessio, reputamus salubre: distichè injungimus, ut Fratres ipsi confidentes attentè moneant, & in suis prædicationibus exhortentur, quod suis Sacerdotibus saltem semel confiteantur in anno: asserendo id ad animarum profectum proculdubio pertinere. Porro, ut circa sepulturam apud loca eorundem Fratrum eligentium sepeliri, & portionem canonicam de relictis eisdem Fratribus minimè detrahendam, ne quæ in posterum dubitari jobemus, ut eorundem defunctorum, qui apud eorundem Fratrum loca elegerint dum viverent sepulturam, processionaliter cum cruce, thuribulo, & aqua benedicta, cantando seu legendo officium mortuorum, vel psalmos, & alienas ingredienti parochias, possint assumere, & ad suas deferre Ecclesias tumulanda. De quibuscumque vero relictis præfatis Fratribus in communi, vel singulis ultimis decesserint in voluntatibus, sive apud eos sepeliendi sint, sive alibi, nulla per parochiales Sacerdotes morientium (à quibus Fratres ipsos liberos esse volumus) canonica portio, vel multo minus per Episcopos Episcopalis quarta omnino, cum eis tanquam exempti non subint, nec etiam debito jure parochia, si forsitan cathedralis defunctorum esset parochialis Ecclesia, detrahatur. De funeralibus autem medietatem si commode divisionem recipiat: alias ejusdem medietatis estimationem solvant parochiali Ecclesia, & Sacerdotibus antedictis. Funeralia vero intelliguntur hoc casu, quæ cum funere deferuntur. De candellis vero, quas Fratres portant, portio non petatur. Moneant autem iidem Fratres, & pro posse inducant confidentes sibi, ut de propriis bonis suis parochialibus Ecclesiis, earumque Sacerdotibus competenter relinquunt, & quæ eis debent parochialia jura reddant. Ad hoc non murmuret, quæ sumus, secularis Clerus, non gerant molestè Prælati: quod circa præmissa sic diximus providendum. Attendant, quanta ex eis, quæ in primis duobus articulis statuta sunt, salus animarum proveniat. Advertant, quanta tollantur jurgia, & patenter confideant, quod eorum opera cum aliis nostro beneficio salubriter, & quasi necessitate patiuntur.

a Verbi Dei propositio est ad salutem valde necessaria.

a Fortis scientia. b Osa 4. Malach. 2. c Psal. 50.

¶ Circa tertium vero articulum diligenter intelligant, quod Fratres ipsi hoc per privilegia Romanorum Pontificum eis benigne concessa, ante constitutionem eandem hactenus habuerunt. Quodque sunt pauperes, nil habentes singuli, in communi rustica praxia, imò nec urbana, vel mobilia, eorum alteri vel etiam universi, mendicant victum, quxrunt vestitum, & eatenus sufficere possant, quatenus vel vivorum pietas, aut morientium charitas eis necessaria subministrat. Quis ergo non misereatur eorum, qui omnia, voluntatem habendi etiam, reliquerunt? Quis non compatiatur eisdem operantibus tam utiliter in agro praxidito? Certe nullus, nisi qui trituranis bovis os impie alligare velit, aut eos subtraclis alimentis necare. Inopes patrimonii onera ipsa non habendi necessitate non sustinent, & à curialibus res Ecclesiis vel piis locis donatas, à quartæ praxatione, seu lucrativorum inscriptionibus lex facit immunes. Relicta pauperibus non patiuntur falcidiam. Et legata ad fabricam, vel pro ornamentis Ecclesiæ, aut ad divinum cultum perpetuum, solutioni non subjacent canonice portionis. Pauperes autem (ut dictum est) sunt Fratres, & quod eis relinquatur, aut in sua alimenta erogant, aut in fabricam, sive in cultum divinum, & Ecclesiæ ornamenta convertunt. Propter a. quod nos, qui debemus intelligere super egenum & pauperem, & non oblivisci eorum, cum humanitatis sit etiam secularis Principis prospicere egenis, & dare operam, ut pauperibus alimenta non desint: non tam pie, quam quodammodo iuste in eodem articulo egimus. egenos eodem (ut praxmittitur) reddendo ab onere canonice portionis exemptos. Hæc autem (dicta constitutione, que incipit, Super cathedram: quam penitus revocamus, aliisque quibuscunque constitutionibus specialibus & generalibus statutis, privilegiis, indulgentiis, sub quacunque forma verborum concessis, etiam si de ipsis de verbo ad verbum, vel aliquorum nominibus in nostris literis oporteret fieri mentionem, conventionibus, pactis, juramentis, sententiis, consuetudinibus contrariis, nequaquam obstantibus) inviolabiliter observari sancimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum statuti, denunciationis, exemptionis, praxceptorum, approbationis, iussionis, voluntatis, revocationis, & sanctionis infringere. Si quis autem, &c.

CAP. II.

¶ Rex Francia & regnicola, per Extravagantem, Unam sanctam, supr. de major. & obed. non amplius subjiciantur Ecclesiæ Rom. quam prius erant.

Clemens V.

Meruit charissimi filii nostri Philippi Regis Francorum illustris, sinceræ affectionis ad nos & Ecclesiam Romanam integritas, & progenitorum suorum praxelara merita memuerunt. Meruit insuper regnicolarum puritas, ac devotionis sinceritas, ut tam Regem, quam regnum favore benevolæ prosequamur. Hinc est, quod nos Regi & regno per definitionem & declarationem bonæ memoriæ Bonificii Papæ VIII. praxdecess. nost. que incipit, Unam sanctam: nullum volumus vel intendimus praxjudicium generari. Nec quod per illam Rex, regnum, & regnicolæ praxlibati amplius Ecclesiæ sint subiecti Romanæ, quam autem existerant: Sed omnia intelligantur in eodem esse statu, quo erant ante definitionem praxfatam: tam quantum ad Ecclesiam, quam etiam ad Regem, regnum, & regnicolas superius nominatos.

CAP. III.

¶ Ordinarii non possunt ferre censuras in suos subditos pro suis negotiis Romanæ civitatis, ibi morantes, aut ab ea recedentes; nec

a Psalms 40.

illos periculis beneficiis: quod si fuerint, irritum est. Et si beneficia illorum alius sint collata, tam dantes, quam recipientes ipso facto sunt excommunicati: & à solo Papa absolvenda.

Eugenius IV.

Divinâ a in eminenti sedis Apostolicæ specula disponente clementiâ constituti, ad ea libenter intendimus, per quæ Officiales praxdictæ sedis obsequiis ejus (ad quam veluti fidelium omnium matrem, pro animarum salute quaerenda, & justitia prosequenda, de diversis mundi partibus confluit multitudo) tutius & quietius promptiores valeant exhibere. Hinc est, quod nos ex certis rationalibus causis moti, etiam nonnullorum praxdecessorum nostrorum vestigiis inhaerentes, districtius inhibemus locorum Ordinarios, nec non Commissarios & Delegatos eorum, ceterisque universis & singulis quacunque potestate & auctoritate praxlegeant, quacunque dignitatis, gradus vel praxeminentiæ fuerint, ne contra Officiales praxfatos, quocunque nomine nuncupentur, in nostris & dictæ sedis obsequiis tunc & pro tempore existentes, necnon quoscunque alios pro suis & eorum causis vel negotiis prosequendis ad sedem praxdictam venientes, ac in ea (durante negotiorum & causarum hujusmodi prosecutione) moram trahentes, & recedentes ab eadem, procedere, aut in eos extortitionis, suspensionis vel interdicti, aut privationis officiorum, aut beneficiorum, seu quavis aliam sententiam promulgare praxsumant. Nos enim omnes & singulos processus & sententias contra tenorem & mentem nostræ inhibitionis hujusmodi latis & habitas, & in posterum habendas, ac etiam promulgandas, & quacunque inde secuta, declaramus nulla, irrita & inania, nulliusque extitisse vel existere roboris vel momenti. Necnon quicquid in contrarium à quoquam, quavis auctoritate scienter vel ignoranter attentatum forsan est hactenus, vel in posterum contigerit attentari, etiam decernimus irritum & inane. Et nihilominus in omnes & singulos Ordinarios & Officiales, Commissarios & Delegatos eorum, qui se de dignitatibus ac beneficiis Ecclesiasticis quibuscunque Officialium, aut negotia hujusmodi apud dictam sedem prosecutionum praxdictarum: eos illis forsan privando, atque privatos decernendo seu declarando, vel quacunque privationis praxtextu illa personaliis conferendo, seu de illis in eos quomodolibet se intramittendo, tam in dantes, quam in recipientes excommunicationis, suspensionis & interdicti latis sententias promulgamus: quas volumus eos ipso facto incurtere. A quacunque excommunicationis sententia absolvi nequeant, nisi à nobis vel per nos deputandis, praxterquam in mortis articulo constituti. Praxmissa autem à die afflictionis praxsentium ad valvas basilicæ Principis Apostolorum de urbe, ex certa scientia quoscunque ligare volumus & arctare: Non obstantibus Apostolicis & quibuscunque generalibus, aut provincialibus, aut synodalibus conciliis, edictis, constitutionibus, ordinationibus, & Apostolicis privilegiis: per quæ effectus praxsentium impediri posset quomodolibet vel differri, etiam si de illis, eorumque totis tenoribus habenda esset in praxsentibus mentio specialis, & quæ praxsentibus volumus haberi pro sufficienter expressis, ceterisque contrariis quibuscunque.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ inhibitionis, declarationis, constitutionis & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praxsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicæ

a Vide Cons. Trid. Sess. 23. de reform. c. 1. circa finem. & Sess. 24. de reform. c. 11. § qua verò privilegia.

M. CCCC.

CAP. IV.

¶ *Præmissis tenore duarum constitutionum, dicit, quod Hospitalarii sancti Iohannis ex statuto, consuetudine, vel privilegio habentes annalia beneficiorum vacantium, percipere debent portiones, quam haberent beneficia obtinentes, si in illis essent residentes.*

Joannes XXII. Magistro & Fratibus hospitalium sancti Iohannis Hierosolymitani.

Exhibita nobis ex parte vestra petitio continebat, quod dudum post constitutionem per nos editam, qua specialiter & expressè cavetur, quod habentes annalia in Ecclesiis de consuetudine, privilegio, vel statuto, qui ratione dictorum annalium fructus primi, vel secundi, vel alterius cuiuscunque sequentis anni beneficiorum vacantium sibi hæcenus in totum vendicaverant, nihil exinde ultra summam, pro qua unumquodque beneficiorum ipsorum consuevit in decima solutione taxari, prætextu cuiusvis privilegii, consuetudinis, vel statuti, quovis modo perciperent, sed ipsius summæ perceptione, dumtaxat deberent esse contenti, totali residuo prædicta obtinentibus beneficia remansuro: nisi forsan illi, qui fructus illos soliti essent cum integritate percipere, mallet ipsam habere residuum, & obtinentibus beneficia dimittere summam memoratam: quo casu percipiendi quod mallet, erat eis optio derelicta. Quandam aliam declaratoriam constitutionem fecimus, in qua specialiter cavebatur, quod si huiusmodi beneficium obtinentes in Ecclesia, in qua specialiter illud beneficium existeret, minime residerent, ad debitum servitium impendendum Capitulo ejusdem Ecclesie nihil deberet accrescere: cum cessante causa, cessare debeat pariter, quod vigebar. Quodque ex verbis declarationis huius satis innuēbatur, quod fructus beneficiorum non residentium accrescere debent habentibus annalia memorata. Verum ex eo, quod in declaratione dicta non continetur expressè de perceptione annalium beneficiorum vacantium vobis debitorum de prædictis consuetudine, privilegio, vel statuto quoad fructus non residentium in eisdem, qui vobis accrescere debent, nullum adhuc commodum assequi potuistis: licet (ut præmittitur) dicti fructus Capitulo non accrescant. Quare nobis humiliter supplicastis, ut quod in huiusmodi declaratione nostra tacite innuitur, declarare expressè dignaremur. Nos itaque petitionem vestram juri consonam æstimantes, ac propterea in hac parte quieti & indemnitati vestrae providere volentes, præsentis oraculo declaramus, quod fructus prædictæ Ecclesie vel beneficii vacantis, cujus annalia, in quibus consistunt, debentur vobis ex privilegio, consuetudine, vel statuto, etiam pro ea parte, quæ obtinentibus Præbendam vel beneficium huiusmodi (si in Ecclesia, ubi illa consistunt, personalem residentiam facerent) deberetur, si non resideant ibidem vere vel interpretative, utpote per speciale privilegium Apostolicum, vel aliàs ex causa rationabili ab huiusmodi residentia legitime excusentur: cum dicta pars (ut præmittitur) Capitulo non accrescat, vobis accrescere debet, secundum intentionem, & mentem declaratoris memoratæ. Nulli ergo omnino hominum, &c. ut supra. Datum Avinion. Calend. Martii, Pontificat. nostri Anno 2.

^a L. adigera. §. quamvis. ff. de jure patron. cap. cum cessante de appellat.

DE PœNIS.

TITULUS VIII.

CAP. UN.

¶ *Episcopus Caturcen. propter varios excessus per ipsum perpetratos, præsertim quia sibi Apost. sui subditis & sibi ipsi injuriosus fuerat, varias penas incurrit: quoniam perpetua depositionis sententiam meruit, privatusq. suis Pontificali, Sacerdotali & aliis qualibet officiis, & ad perpetuum carcerem condemnatus. Doltrina vitæ hic nobis tribuitur: ut scilicet cognoscamus crimina & excessus, pro quibus Prælati deponi possit. Facit ad hoc c. veritatis. extra, de dolo & contum. & c. ex literis. & c. tanta est clavus Petri, de excessi. Prælat. Et nisi antiqui libri hoc c. sub tit. de pœnis. annotavissent, sub tit. de excessi. Prælat. positum fuisset.*

Joannes XXII.

DIVINIS exemplis, quæ nostrorum debent esse actuum regula, patenter instruimur, aures nostras subditorum à suis præpositis oppressorum indebitè, & aggravatorum injus, non obturare clamoribus, sed ipsi ipsas potius compassivis affectibus inclinare: ut si per solertis inquisitionis indaginem clamores huiusmodi opere a completos esse viderimus, liberationis opportuna remedium sollicitis studiis apponamus: pœnâ nihilominus debitâ puniri in hanc patratorum qualitate excessuum illicitos oppressores. Omnipotens etenim Dominus audito clamore populi sui, propter duritiam eorum, qui operibus præerant, dolentis, ad liberandum eum descendit: & summi templi præposito, qui juxta nominis interpretationem in vias pravas iniquè diverterat, comminando sic ait e: [Expellam te de statione tua, & de tuo ministerio te deponam.] Dudum siquidem famâ gravi, clamore frequenti, & querelâ seculi subditorum deferentibus nobis Hugonem Geraldum olim Caturcen. Episcopum, de multiplicatis excessibus, oppressionibus gravibus, enormibusque criminibus esse reum: Nos mala huiusmodi nolentes ante credere, quàm probare, super illis inquisitionem per nos & per alios fieri fecimus diligentem. Et nemùm inquisitionis ipsius viso & examinato processu, luculenter invenimus, quod ejus fuerat vitiosus ingressus, cum per ambitionem nimiam & per abrupta limoniæ pravitatis ad Pontificalem ascendisset honorem. Progressus autem ejus (ut execrando conveniret initio) injuriosus extiterat quoad tria. Primum videlicet quoad Apostolicam sedem, cui licet ipsum honorasset in multis, & tandem ad Episcopalis dignitatis apicem promovisset) terga vertens, non faciem, contemptum pro gratia, maleficium pro beneficio, & vituperium retulit pro honore. Appellationibus interdum ad sedem ipsam ab eo vel Officialibus ejus per subditos oppressos emissis, nedum deferre contempnibiliter renuens, sed eas verbo vilipendens & factis, suis præcipiendo ministris, quod de appellationibus huiusmodi non curarent, ac nihilominus appellantes (quibus contra oppressiones debuere esse appellatio ipsa remedium) nunc per captionis injuriam, nunc per spoliationem beneficiorum, & aliàs indebitè assilendo multipliciter, non absque vitio ingratitude violans juramentum fidelitatis ab ipso præstitum dictæ sedi: nec veritas matris Ecclesie transgressionem apertam, nonnullis quandoque per suas patentes literas de vacaturis mandavit beneficiis provideri, vias ad vacationem eorum aperiens nimis illicitas & suspectas: perniciosus etiam fuit, & frequens literarum Apostolicarum abusus. Secundò verò, quantàm ad subditos, erga quos non paterat vel pastoris peregit officium, quinimò tanquam fur improbus, crudelisque tyrannus, sub pallio charita-

^a Gen. 12. ^b Exod. 3. ^c Esai. 22.

tivi subsidii in cunctis terroribus, violentiis & injuriis illatis, dolosis inductionibus, & fraudibus exquisitis, velut recurfor iniquus, extortionibus eos intolerabilibus prae-gravando, nunc binas in anno, nunc plures in die, nunc alias nimium excessivas, & Ecclesiis importabiles, utpote multiplicato eversionum numero canonibus definito, interdum per se, interdum per alios procuraciones exigendo, pro libito visitationis officio quandoque nullatenus, & regulariter non ad fructum correctionis, sed ad satrandam cupiditatis affectum impenso, ad alios quaxtus illicitos & damnatos, suum exacuit frequenter ingenium, nec de modo, nec de causa curavit. Et cum invenit subditos suis in hoc reprobandis affectibus non parentes, nec alias ab eis exigere potuit concupita, calumniosas delationes fieri, contra eos lites moveri, & diversa eis gravamina subdole procuravit pluries inferri. Præterea non citatos legitime, nec convictos etiam, aut confessos, suis privavit beneficiis, occasionem pro causa confingens, non rationem in his, sed tyrannidem potius prosequens personalem. Multa falsa scienter instrumenta dictavit, per suos illa faciens Notarios publicari, & ut illis, qualem ipse habuerat, ad Ecclesias præberet ingressum, iustitiam ei præsentatos, seu institutionis suæ eis concedere literas sæpius renuit, nisi primatibus certa sibi & magna pecunia propter hoc exoluta. Multa Ecclesiastica beneficia, nunc permutationis prætextu, nunc verò simpliciter in suis manibus resignata, modo jure (ut prætendebat) ordinario, modo super hoc (ut dicebat) Apostolico munimine indulto, de facto scienter contulit: intervenientibus fraude, pacto, & simoniaca pravitate subjectas sibi Ecclesias occupans, earum redditus usurpavit: & sic in suis fuit corruptus iudiciis, processum eorum, & finem in pecuniarium commodum ordinando, quandoque iustificans impium, innoxium injuste condemnans: sic & alios corrumpere iudices pro obtinenda super oppressio-nibus inchoatis injusta victoria nisus fuit. Tertio, quantum ad se, ut qui sibi nequam existeret, nulli alii bonus esset, suæ namque famæ prodigus, se perjuriis patenter involvit, irregularitatisque laqueis irretivit, & (quod referre pudet) in corpus suum fornicando peccans per continuatum incontinentiæ vitium, quo se dudum seddaverat, Pontificali postea decoratus honore, in sua ponere gloria maculam, & femora sua non erubuit mulieribus inclinare. In his quidem ejus sic reprehendendi ingressus, sic scandalosus, perniciosus exemplo progressus, ut vitio hujusmodi, sive culpis nescius finem imponere, & periculosus egressus, cum adeo foret in ipso habitata malitia, quòd (remanente sibi ad solita facultate) in iniquitatis opere voluntas sibi deficere minime speraretur. Propter quod, ne prioribus pejus committeret, illud solum æstimamus salubre remedium; ut quod velle non poteramus auferre, eriperemus vel posse. Nos itaque super præmissis & pluribus aliis ejus nefandis excessibus cum fratribus nostris ex sano consilio deliberatione cohabitâ diligenti, in præfatum Hugonem Geraldii, qui se omni honore ac dignitate reddidit tam indignum, quiq; ob suas iniquitates, ne præsit, est abiecius à Deo, suis ligatum peccatis, omnique honore ac dignitate Pontificali jam privatum à Domino, de consilio omnium & singulorum fratrum ipsorum, perpetuæ depositionis sententiam duximus promulgandam: Pontificali eum, & Sacerdotali, & alio quolibet officio privantes, & ad perpetuum carcerem condemnantes: ut ibi committere discessantibus agar poenitentiam de commissis. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ promulgationis & condemnationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Avinion. XV. Calend. Junii, Pontif. nost. Anno 2.

DE POENITENTIIS ET REMISSIONIBUS.

TITULUS IX.

CAP. I.

¶ Centesimo quoque anno visitantibus basilicas Petri & Pauli Apostolorum, plenissima peccatorum remissa conceditur.

Bonifacius VIII.

Antiquorum a habet fida relatio, quòd accedentibus ad honorabilem basilicam Principis Apostolorum de urbe, concessa sunt magna remissiones & indulgentiæ peccatorum. Nos igitur, qui iuxta officii nostri debitum salutem appetimus & procuramus libentius singulorum, hujusmodi remissiones & indulgentias omnes & singulas ratas & gratas habentes, ipsas auctoritate Apostolica confirmamus & approbamus, & etiam innovamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Ut autem beatissimi Petrus & Paulus Apostoli eo amplius honorentur, quò ipsorum basilica de urbe devotius fuerint à fidelibus frequentata, & fideles ipsi spiritualium largitione munerum ex hujusmodi frequentatione magis senserint se resectos: Nos de omnipotentis Dei misericordia, & eorumdem Apostolorum ejus meritis, & auctoritate consiliis, de fratrum nostrorum consilio, & Apostolicæ plenitudine potestatis, omnibus in præfenti anno millesimo trecentesimo, à festo Nativitatis Domini nostri Jesu Christi præterito proximè inchoato, & in quolibet anno centesimo secundo, ad basilicas ipsas accedentibus reverenter, verè poenitentibus & confessis, vel qui verè poenitebunt, & confitebuntur in hujusmodi præfenti, & quolibet centesimo secundo annis, non solum plenam & largiorem, imò plenissimam omnium suorum concedemus & concedimus veniam peccatorum: Statuentes, ut qui voluerint hujusmodi indulgentiæ à nobis concessæ fieri participes, si fuerint Romani, ad minus XXX. diebus continuis, seu interpolatis, & saltem semel in die: Si verò peregrini fuerint, aut forenses, simili modo diebus XV. ad basilicas easdem accedant. Unusquisque tamen plus merebitur, & indulgentiam efficacius consequetur, qui basilicas ipsas amplius & devotius frequentabit. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis, approbationis, innovationis, concessio-nis, & constitutionis infringere, &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum, VIII. Cal. Mart. Pontif. nost. Anno 6.

CAP. II.

¶ Anno tubilicæ, sive plenariæ remissionis, qua olim dabatur quolibet centesimo anno omnibus verè poenitentibus & confessis, visitantibus basilicas beatorum Petri & Pauli, per istam extravagantem ad annum quinquagesimum reduitur.

Clemens VI. Archiepiscopus Tarracon. ejusq; Suffraganeus.

Unigenitus Dei filius de sinu Patris in utero dignatus est descendere matris, in qua & ex qua nostræ mortalitatis substantiam divinitati suæ, in suppositi unitate, ineffabili unione conjunxit, id quod fuit, permansens, & quod non erat, assumens: ut haberet, unde hominem lapsum redimeret, & pro eo satisfaceret Deo Patri. Ubi enim venit plenitudo temporis, & misit Deus filium suum factum sub lege, nam ex muliere, ut eos

a Vide Dist. scholasticas l. 4. sent. dist. 19, 20. & 21. inde enim sunt aperta, qua traduntur in textu & glossa. adde Rossensem, contra Luth. art. 17. & aliquot sequentibus. b ad Gal. 4.

qui sub lege erant, redimeret, ut adoptionem reciperent libertati. Ipse namque factus a nobis à Deo sapientia, iustitia, sanctificatio, & redemptio, non per sanguinem hircorum, aut vitulorum, sed per proprium & sanguinem introivit semel in sancta, æternam redemptionem inventam. Non enim e corruptibilibus auro & argento, sed suis ipsius agni incontaminati & immaculati pretioso sanguine nos redemit: quem in ara crucis innocens immolatus non guttam sanguinis modicam, quæ tamen propter unionem ad verbum pro redemptione totius humani generis suffecisset, sed copiose velut quoddam profuvium nostris effudit, ita ut à planta ad pedis, usque ad verticem capitis nulla sanitas inveniretur in ipso. Quantum ergo exinde, ut nec supervacua, inanis, aut superflua tanta effusionis miseria redderetur, thesaurum militanti Ecclesie acquisivit, volens suis thesaurizare filiis pius pater, ut sic sit infinitus thesaurus hominibus, quo qui usi sunt, Dei amicitia participes sunt effecti. Quem quidem thesaurum non in sudario e repositum, non in agro f absconditum, sed per beatum Petrum, & rationabilibus causis, nunc pro totali, nunc pro partiali remissione pœnæ temporalis pro peccatis debita, tam generaliter, quam specialiter (prout cum Deo expedire cognoscerent) verè pœnitentibus & confessis misericorditer applicandum. Ad cuius quidem thesauri cumulum beate Dei genitricis, omniumque electorum à primo iusto usque ad ultimum merito, administratum præstare noscuntur: de cuius consumptione, seu minutione non est aliquatenus formidandum, tam propter infinita Christi (ut prædictum est) merita, quam pro eo, quod quanto plures ex eius applicatione trahuntur ad iustitiam, tanto magis accrescit ipsorum cumulus meritorum. Quod fel. rec. Bonifacius Papa VIII. prædecessor noster pie (sicut indubie credimus) considerans, & attentè meditatione revolvens, quantum apud homines gloriofi Principes terræ Petrus & Paulus (per quos Evangelium Christi Romæ resplenduit, & per quos Ecclesia religionis sumpsit exordium, qui facti Christiani populi per Evangelium genitores, gregis Domini pastores, fidei lucerna, Ecclesiam columna, præ ceteris Apostolis peculiari quâdam prærogativâ in ipso Salvatore fidei virtute præcellunt: Quorum uni, scilicet Apostolorum Principi, sicut bono dispensatori, claves regni cœlorum commisit: Alteri, tanquam idoneo doctori magisterium Ecclesiastica eruditionis innoxit) in speciali veneratione haberi debeant, & debita honorificentia venerari, pro ipsorum memoria recolenda crebrius, & reverentia à cunctis Christi fidelibus eis devotius adhibenda, ipsorumque patrocinio favorabilius assequendo, in consumptibilem thesaurum huiusmodi pro excitanda & remuneranda devotione fidelium voluit aperire: decernens de fratrum suorum consilio, ut omnes, qui in anno à Nativitate Domini M. CCC. & quolibet anno centesimo extune secuturo, ad dictorum Apostolorum basilicas de urbe accederent reverenter, ipsasque si Romani ad minus XXX. si verò peregrini aut forenses fuerint, quindecim diebus continuis vel interpolatis, saltem semel in die, dum tamen verè pœnitentes & confessi existerent, personaliter visitarent, suorum omnium obtinerent plenissimam veniam peccatorum. ¶ Nos autem attendentes, quod annus g. quinquagesimus in lege Mosaicâ (quam non venit Dominus solvere, sed spiritualiter adimplere) Jubilæus remissionis & gaudii, sacerque dierum numerus, quo lege fit remissio, censebatur: quodque ipse

quinguenarius numerus in Testamentis, Veteri quidem ex legis datione, Novo ex visibili Spiritus Sancti in discipulos missione, per quem datur peccatorum remissio, singulariter honoratur. Quodque huic plura & grandia divinarum adaptantur mysteria scripturarum: & clamorem peculiaris populi nostri Romani, videlicet hochumiliter supplicantis, ac nos ad instar Moyli & Aaron, per proprios & solennes nuntios ad hoc destinatos specialiter orantis pro toto Christiano populo, & dicentis: Domine, aperi eis thesaurum tuum, fontem aquæ vivæ, desiderantes benignius exaudire, non quidem ut sicut illius Israëliti populi indurati cesset murmuratio, sed ut istius prædilecti populi, & cunctorum fidelium augeatur devotio, fides splendat, spes vigeat, charitas vehementius incalescat: Volentesque quamplurimos huiusmodi indulgentiæ fore participes, cum pauci multorum respectu propter vitæ hominum brevitate valeant ad annum centesimum pervenire, de fratrum nostri consilio prædictam concessionem indulgentiæ ex superscriptis & aliis iustis causis ad annum quinquagesimum duximus reducendam. Statuentes de fratrum consilio prædictorum, & Apostolicæ plenitudine potestatis, ut universi fideles, qui verè pœnitentes & confessi in anno à Nativitate ejusdem M. CCC. quinquagesimo proxime futuro, & deinceps perpetuis futuris temporibus de quinquaginta in quinquaginta annis prædictas eorundem Petri & Pauli Apostolorum basilicas & Latetan. Ecclesiam, (quam inclityx recordationis Constantinus, postquam per beatum Silvestrum, sicut per eisdem Apostolos Deo revelante cognovit, renatus fonte baptismatis fuerat, & à contagio lepre mandatus, in honorem Salvatoris construxisset, quamque idem beatus Silvester novo sanctificationis & chrisimationis genere dedicasse legitur, & in cuius Ecclesie parietib. præfati Salvatoris imago depicta primùm toti populo Romano visibiliter apparuit, devotius veneranda, quàm ex his & aliis certis & rationabilibus causis, ut ipsa Ecclesia pariter indulgentiæ prædictæ privilegio decoretur, & devotus ab eodem Salvatore, qui in præfatis Apostolis mirabilis prædicatur, eorum meritis & precibus indulgentiæ mereatur percipere largitatem, in hoc censuimus venerandam) cansâ devotionis modo prædicto visita verint, plenissimam omnium peccatorum suorum veniam consequantur, ita videlicet, ut quicumque voluerint indulgentiam huiusmodi assequi, si Romani, ad minus XXX. si verò peregrini aut forenses, modo simili XV. diebus ad prædictas basilicas & Ecclesiam accedere teneantur: Adiacentes, ut si etiam, qui pro ea consequenda ad easdem basilicas & Ecclesiam accedent, post iter arreptum impediti legitime, quò minus ad urbem illo anno valeant pervenire, aut in via, vel dierum prætaxato numero non completo in dicta urbe decesserint, verè pœnitentes (ut præmittitur) & confessi, eandem indulgentiam consequantur. Omnes nihilominus & singulas indulgentias, per nos vel prædecessores nostros Rom. Pontifices prænominatis, quàm aliis basilicis & Ecclesiis de dicta urbe concessas, ratas & gratas habentes, ipsas auctoritate Apostolicâ confirmamus & approbamus, ac etiam innovamus, & præsentis scripti patrocinio communitimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ reductionis, constitutionis, &c. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei, & dictorum Petri & Pauli Apostolorum sese noverit incursum. Datum Avenion. VI. Calend. Februar. Pontif. nost. An. 1. ¶ Quocirca fraternitati vestræ per Apost. scripta mandamus, quatenus singuli vestrum, in singulis vestris civitatibus & diocesis prædictas nostras literas subditis vobis clero & populo publ. etis, & intelligibiliter exponatis, ut annoente Dominus ad promerendam huiusmodi indulgentiam se disponant. Ceterùm, quia præsentis literæ nequirent forsitan propter viarum discrimina, vel alia legitima impedimenta singulis

a 1. Cor. 1. b Ad Hebr. 9. c 1. Petr. 1. d Esaja 1. e Luc. 19. f Matth. 19. g Levit. 25. 4. ubi plerumque de anno quinquagesimo, sive Jubilæo.

vestrum commodè presentari, volumus quòd per te frater Archiepiscopo, dictarum literarum transumptum manu publicè scriptum, tuoque munitum sigillo vobis fratres suffraganei transmittatur: cui velut originalibus literis adhiberi volumus plenam fidem. Datum, &c.

CAP. III.

Constitutio casus Papa reservatos comprehendens, certis ex causis hic ponitur, à quibus nullus potest absolvere sine speciali licentia sedis Apostolica.

Paulus Venetus Papa II.

Et si Domini gregis saluti semper intenti, singulis cum humilitate poscentibus ea benignè concedere studeamus, per quæ (peccatorum mole deposita) salus ipsa succedat, & ab hostis humani generis servitute eripias animas lucrificamus Altissimo, qui nobis eas suâ bonitate commisit: id tamen propensiori studio præcavendum esse censemus, ne (cujusvis indulgentiæ, remissionis vel facultatis obtentu) Christi fideles procliviores ad illicita in posterum committenda reddantur, aut veniæ facilitas à eis peccandi tribuat incentivum. Hæc itaque consideratione habitâ, olim emanavit à nobis constitutio tenoris subsequenti, videlicet: Sanctissimus in Christo Pater, & Dominus noster, Dominus Paulus divinâ providentiâ Papa secundus, qui pridem super plenariis remissionibus, quæ semel in vita, & semel in mortis articulo concedantur, formam & normam instituit, ne passim sine exceptione quorumcumque criminum procliviores redderentur homines ad peccandum, per regulam in cancellariis Apostolica publicatam statuit & ordinavit, quòd in quibuscumque confessionibus & facultatibus abolvendi, casus infrascripti tanquam speciales sedis Apostolicæ reservati, semper intelligerentur excepti: Videlicet offensæ Ecclesiasticæ libertatis, Violationis interdicti ab eadem sede impositi, Criminum hæresis, Conspirationis in personam aut statum Romani Pontificis, seu cuiusvis offensæ, inobedientiæ, seu rebellionis ejusdem Pontificis, vel sedis Apostolicæ, Presbytericidii, Offensæ personalis in Episcopum, seu alium Prælatum, Invasions, Depradationis, Occupationis, aut devastationis terrarum Romanæ Ecclesiæ mediatè vel immediatè subiectarum: ac etiam invasionis Romipetarum, seu quorumcumque aliorum ad Romanam curiam venientium: Prohibitionis devolutionis causarum ad dictam curiam, Delationis armorum, & aliorum prohibitorum, ad partes infidelium, Impositionis novorum onerum realium vel personalium, Ecclesiis vel Ecclesiasticis personis, Simonis super ordinibus vel beneficiis assequendis, in eadem curia vel extra contractæ: Et generaliter in casibus contentis in bulla, quæ consuevit in die Coenæ Domini, per prædecessores suos Romanos Pontifices publicari: Considerans, quòd plerumque contingit suam sanctitatem hujusmodi facultates, & confessionalia, tam presentibus, quam absentibus, etiam oraculo vivæ vocis concedere: (ne prætextu concessionis hujusmodi, vel penitentes vel confessores in suprascriptis casibus fallantur, & fallant) statuit & decrevit, suis intentionis fuisse, & esse, per quascunque concessionem & facultates per suam sanctitatem, tam scripto, quam verbo factas, & in posterum faciendos, nemini licere irrititos dictis casibus absolvere, sine speciali suæ sanctitatis licentia: quinimò concessionem & indulta prædicta, quoad casus exceptos hujusmodi, nulli penitus suffragari. ¶ Ut autem ipsa constitutio (quæ dudum, scilicet quinto Calendas April. anni ab incarnatione Domini nostri Jesu Christi, millesi-

a Venia facultatis in contrarium trahitis delinquendi, c. us Clericorum. extr. de visa & honest. Clericorum.

mi quadringentesimi sexagesimi sexti, Pontificatus nostri Anno secundo, publicata fuit) eisdem Christi fidelibus plenius innotescat, nullusque illius ignorantiam prætere valedat in futurum: presentibus inseri fecimus, ut ad majorem omnium perveniat notionem. Nulli ergo omnino hominum liceat hæc paginam nostrorum statuti, ordinationis, & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Romæ apud sanctum Petrum anno incarnationis Dominicæ M. CCCC. LXVIII. quinto Nonas Mart. Pontificatus nostri Anno 7.

CAP. IV.

Nulla confirmationis anni Jubilæi, publicata apud sanctum Petrum inde Nativitatis Domini, in qua continetur, quod annus Jubilæus est ad brevius tempus reduendus, quàm olim esset: quoniam vigesimo quinto quoque anno cunctis fidelibus basilicis urbis Romanæ hic expressas visitantibus, illius indulgentia conceduntur. Et illo durante, alia indulgentia ubique cessant.

Sixtus IV.

Quemadmodum a operosi, vigiliæque pastoris solertia oves suæ custodias deputatas, curat à ferarum præservare incursum, & ad statum prosperum foetu multiplicato perducere: ita quoque & nos (quibus dispositio- ne supernâ universi gregis Domini sollicitudo commissâ est) de supremis desideramus affectibus, & studiis nitimur indefessis, cunctos Christi fideles, quos à justitix semita hostis humani generis diabolicâ fraude avertit, depositâ peccatorum sarcinâ, suo reconciliare auctori: ut æternæ felicitatis præmiis nostri redemptoris inextimabili charitate media potiantur, frætque nostræ operationis ministerio, utilitate publicâ suadente, etiam per gratiarum susceptionem, quod eorum saluti conveniat, atque nostra & prædecessorum nostrorum ordinationes salubres debitis effectibus mancipentur. Olim siquidem felix recordationis Paulus Papa secundus, prædecessor noster, rationabilibus causis tunc expressis inductus, de venerabilium Fratrum nostrorum, tunc suorum (de quorum numero tunc eramus) consilio, annum Jubilæum ad brevius tempus providâ moderatione reducens, illum ad annum vigesimum quintum Apostolicâ auctoritate restrinxit, ac voluit, statuit, & decrevit ex causis prædictis, quòd singulis viginti quinque annis Jubilæus annus prædictus celebrari deberet: quòdque anno Domini M. CCCC. LXXIV. proxime futuro, videlicet à vigilia Nativitatis Domini nostri Jesu Christi, idem annus Jubilæus inciperet, & ut sequitur, finiretur: ac universi & singuli utriusque sexus fideles, qui beatorum Apostolorum Petri & Pauli basilicis, Lateranensem quoque & sanctæ Mariæ majoris aliarum urbis Ecclesiis statutis diebus devotè visitarent, omnes & singulas indulgentias, & peccatorum remissiones consequerentur, quas idem Pontifex suiæque prædecessores anno Jubilæo hujusmodi basilicis & Ecclesiis prædictis visitantibus devotè concesserant, per quasdam primò, & deinde nos, qui (dicto prædecessore, sicut Domino placuit, sublato de medio) sumus divinâ disponente clementiâ ad apicem summi Apostolatus assumpti, & per alias nostras literas, ejusdem Pauli prædecessoris ordinationem, voluntatem, & statutum, ac omnia & singula in eisdem suis literis contenta, de fratrum eorundem consilio approbantes: Similiter statuiamus & ordinamus, quòd annus Jubilæus prædictus, cum eisdem indulgentiis & remissionibus plenariis peccatorum, anno proxime futuro

a Vide extravagantem Gregorii XIII. incip. Dominus ac redemptor, quâ inducitur sanctus Jubilæus pro anno 1575. à vigilia

à vigilia Nativitatis ejusdem incipere, & ut sequitur, continuari deberet: prout in singulis literis prædictis (quarum tenores præsentibus haberi volumus pro expressis) plenius continetur. ¶ Verum, quia postmodum tanquam idem Paulus prædecessor noster, dum in humanis ageret, animarum salutem fidelium intenti, multorum Principum & aliorum Christi fidelium, ac devotorum personarum pulsati precibus, diversas indulgentias & peccatorum remissiones plenarias nonnullis Ecclesiis, monasteriis & piis locis duximus concedendas: propter quas populorum forsitan concursus ad basilicas & Ecclesias antedictas retardari, aut ipsius anni Jubilæi celebritas minui, vel intermitti posset, cum animarum non modico detrimento: Nos qui universorum credentium profectibus & saluti prospicere ex debito ministerii pastoralis adstringimur (ne propter aliarum indulgentiarum hæcenus à nobis, seu eodem Paulo, vel aliis prædecessoribus nostris concessarum, hujusmodi effusionem, hoc sanctum opus, ac remissionis & gratiarum Jubilæi intermitteretur, aut fideles ipsi a tanto munere reddantur experti) remediis opportunis providere volentes, omnes & singulas plenarias, etiam ad instar Jubilæi, ac etiam commutandi vota, aut super eis & male ablatis incertis, aut per usurariam pravitatem, vel alium illicitum modum extortis, dispensandi & componendi, aut illa sub certis modo & forma remittendi, & deputandi confessores, cum potestate absolvendi, etiam in casibus sedis Apostolicæ reservatis, facultates, concessiones, & indulta à nobis & eadem sede, vel illius auctoritate quibuscunque Ecclesiis, monasteriis, hospitalibus, & piis locis, universitatibus, fraternitatibus quibuslibet, tam in perpetuum, quam ad certum tempus, in vita, seu in mortis articulo, quovis modo, aut quavis causa, quomolibet concessas & concessas, & in posterum forsitan concedendas, vel concedendas, auctoritate Apostolicâ tenore præsentium & Apostolicæ potestatis plenitudine, usque ad nostrum & ejusdem sedis beneplacitum suspendimus, illasque durante beneplacito nostro & sedis prædictæ suspensiones esse volumus, nec interim alicui suffragari: indulgentias tamen basilicarum & Ecclesiarum dictæ urbis in suo plenario robore durantibus: Distinctis inhibentes, alias indulgentias (præter istas duntaxat) in locis publicis vel privatis prædicari aut nuntiari, earumque prætextu à quatuoribus à aliquid exigi quoquo modo. Quinimo quatuor & predicatores quoscunque per locorum ordinarios à prædicationibus & quasi hujusmodi faciendis, volumus & mandamus præsentium auctoritate arctari, sub censuris & pœnis Ecclesiasticis, de quibus visum fuerit opportunum. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum suspensionis, inhibitionis, mandati & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Tyburne anno incarnationis Domini, M. cccc. lxxiii. 4. Calend. Septemb. Pont. nost. Anno 3.

CAP. V.

¶ *Sexto tempore suo nihil nullas concesseras indulgentias: quas eorum ex causis hinc revocat.*

Idem.

ETſi Dominici gregis salutem semper intenti, singulis cum humilitate postcentibus ea benigne concedere studeamus, per quæ peccatorum mole deposita salus ipsa succedat, & hostis humani generis servitute creptas animas liberemus Altissimo, qui nobis eas sua bonitate commisit: id tamen propensiori studio præcaven-

¶ *Prædicatores quatuor omnino abolevit Conc. Trid. Sess. 5. de reform. c. 2. 4. ult. & Sess. 21. de reform. c. 9.*

dum esse censemus, ne cujusvis indulgentiæ, remissionis, vel facultatis obtentu, Christi fideles procliviores ad illicita in posterum committenda reddantur, aut facilitas veniæ eis peccandi tribuat incentivum. Cùm itaque (sicut multorum fide dignorum testimonio accepimus) ob multitudinem facultatum per nos, vel auctoritate nostrâ concessarum, tam verbo, quam in scriptis, confectis exinde literis vel non, Prælati & personis Ecclesiasticis, etiam religiosis & secularibus utriusque sexus, Capitulis, Collegiis, Conventibus, hospitalibus, confratris, & universitatibus, tam in genere, quam in specie, sub electione, vel deputatione confessorum, qui eligentes eosdem, vel pro indulgentiis per nos concessis consequendis, ad Ecclesias & alia pia loca confluentes, seu ad aliqua in opera manus porrigentes adjutores, eandemque confratrum confratres & sorores, ac in hospitalibus prædictis decedentes, seu deservientes, aut eis ipse aliquid relinquentes, vel aliqua alia meritorum ministeria exhibentes, & in ordinibus proficentes, eorum confessione diligenter auditâ, in singulis etiam sedis Apostolicæ reservatis casibus semel in vita, & in aliis toties quoties, ac in morte plenariè, vel alias etiam ad effectum consequendi quascunque indulgentias plenarias, vel non plenarias, absolvere, & pœnitentiam salutarem eis injungere, emissâ quoque vota per illos quocunque in alia pietatis opera commutare libere & licite valeant: fideles præfati ad peccandum, & ad alia illicita committendum, nonnunquam procliviores existant, in non parvum periculum salutis animarum suarum: Nos qui Deo propitio ejusdem gregis Dominici (meritis licet insufficientibus) causam gerimus, & illum spiritalis thesauri clargitione cupimus ipsi Deo reddere acceptabilem: ne exinde clavium auctoritas deducatur in contemptum, ipsique ad peccandum procliviores (ut diximus) libentius prolabantur: Ex præmissis & aliis rationalibus causis animum nostrum moventibus, motu proprio (non ad alieujus nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de nostra mera voluntate & deliberatione) auctoritate Apostolicâ tenore præsentium statuimus & ordinamus, quod de cetero prætextu facultatum hujusmodi concessarum à nobis, vel auctoritate nostrâ, & quas concedi quomolibet contingat in posterum, verbo, literis, aut quavis aliâ scripturâ, etiam cum clausula, quod sola signatura sufficiat, etiam in favorem fidei & cruciatæ, nullus confessorum eorundem quempiam, cujusvis status, gradus, ordinis, vel conditionis existat, & quacunque Ecclesiastica, etiam Episcopali, vel majori, aut mundana, etiam regali, & majori dignitate præfulgeat, qui offensæ Ecclesiasticæ libertatis, violationis interdicti ab eadem sede, impositi, seu hæresis, postquam fuerint de ea sententia liter condemnati, delati, seu publicè diffamati: conspirationis in personam aut statum Rom. Pont. seu cujusvis offensæ, inobedientiæ, aut rebellionis ejusdem Pont. vel dictæ sedis, mutilationis membrorum, vel occisionis cujusunque in sacris ordinibus constituti: offensæ personalis in Episcopum seu alium Prælatum: invasionis, depradationis, occupationis, aut devastationis terrarum Romanæ Ecclesiæ mediata vel immediate subjectarum: ac etiam invasionis Romipetarum, seu quorumcunque aliorum ad Romanam curiam venientium: prohibitionis devolutionum causarum ad dictam curiam: delationis armorum & aliorum prohibitorum ad partes infidelium: impositionis novorum onerum, realium vel personalium, Ecclesiis vel Ecclesiasticis personis: simoniarum super ordinibus vel beneficiis consequendis in dicta curia vel extra eam contractæ, erimum quomolibet reus foret: Et generaliter in casibus contentis in literis, quæ consueverunt in die Cœnæ Domini publicari, prætextu hujusmodi facultatum absolvere, & per eos omnia peregrinationis ultramarinæ, & vil-

tationis liminum Apostolorum Petri & Pauli: in Compofella, & castitatis ac religionis vota: Nisi ex speciali licentia, & certa scientia nostra, de qua demum constare censetur, cum in signatura nostra desuper manu nostra scriptum, aut in literis nostris expressum fuerit, nos ex certa scientia & de speciali gratia id concedere cum derogatione presentis constitutionis, illius de verbo ad verbum inserto tenore: non autem per clausulas id importantes: vel in articulo mortis constitutum, & tunc in casibus (in quibus satisfactio fuerit impendenda) facta satisfactio, vel idonea praestita cautione, commutare praesumant. Et si aliqui confessorum praedictorum contra presentem constitutionem quenquam absolvere, aut excepta vota praedicta commutare attentaverint, absolutio & commutatio huiusmodi nullius sit roboris vel momenti. Et contrafacientes eo ipso excommunicationis sententiam incurrant, a qua (nisi in mortis articulo a constituti) ab alio, quam a Romano Pontifice absolvi non possint: Non obstantibus literis & constitutionibus huiusmodi, ac constitutionibus, & ordinationibus, &c. Et ne aliquis de praesentibus ignorantiam valeat allegare, mandamus eas in Cancellaria Apostolica, & audientia literarum contradicatarum legi & publicari, ac inter extravagantes alias Apostolicas constitutiones in quaterno dictae cancellariae describi, &c. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum suspensionis, inhibitionis, mandati & voluntatis, &c. Datum Spira, Ann. Domini M. cccc. lxxviii.

DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS.

TITULUS X.

CAP. I.

Excommunicati sunt, qui palli aut promissionibus iustitiam vel gratiam a sede Apostolica obtinent, & qui tales non revelant: nec illi absolutio facta conceditur.

Bonifacius VIII.

Excommunicamus & anathematizamus ex parte Dei omnipotentis, Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, auctoritate quoque beatorum Apostolorum Petri & Pauli, & nostra, omnes Clericos, Religiosos, & Laicos utriusque sexus, sive sint familiares curiae, sive alii undecunque, qui aliquod pactum fecerint, seu aliquod parvum vel magnum promiserint, vel promissionem receperint, aut ex pacto sive promissione, occulta vel manifesta, facta sub generalibus & plenarie non expressis, sive sit sub specialibus & expressis aperte verbis, quicquam dederint aut receperint, magnum vel parvum, vel promissionem de quacunque re aut utilitate propter hoc consequenda fecerint, vel receperint, pro aliqua iustitia sive gratia pro se aut pro alio in causis, vel iudiciis, seu alias per literas Apostolicas, & quibuscunque modis apud sedem Apostolicam obtinenda. Et si hanc sententiam ad promittentes & acceptantes, dantes & recipientes duximus extendendam. Illos quoque, qui aliquem sciverint culpabilem in praedictis, & nobis intra dierum trium spatium non retulerint, vel alicui, per quem ad nos verbum fideliter perfectum, simili decernimus sententia subjacere. Decernimus etiam, ut nullus hanc incurrens excommunicationis sententiam pro praedictis, vel aliquo praedictorum (absque speciali mandato) nostrae absolutionis beneficium valeat obtinere: nisi forsitan ad nos habere accessum non posset, in mortis articulo a constitutus. Nec etiam ad absolutionis gratiam admittatur, nisi prius quantum

^a Vide Conc. Trid. Sess. 14. de casibus reformatione, c. 7. b. ^b Vide Conc. Trid. Sess. 14. c. 7. de casibus reformatione.

dedit vel recepit, integraliter pauperibus largiatur. Iustitiam vero sive gratiam sic obtentam nullius probris esse momenti volumus, omni que statimus carere effectu, & robore firmitatis. Sed & scienter orentes ipsis, simili sententia excommunicationis adstringimus: & reserantes nobis absolutionem eorum cum praemissis in omnibus ad poenas similes obligamus.

CAP. II.

Præmissa domini de interdictione praevenerunt statum quod propter dominum debita non solvuntur epi terra vel civitas sine speciali Pape licentia non interdiciatur.

Idem.

Providè attendentes, quod ut frequentius, quamvis non sine causa, sine culpa tamen multorum, interdicti sententia profertur, quodque si nonnulli iudices nimis prompti ad profertendas easdem, etiam in negotiis sive causis, quae interdum plus ex cupiditate, quam charitatis radice perspicuis iudiciis procedere solent, quodque interdici tempore divina organa suspenduntur & laudes, nec Ecclesiastica sacramenta ministrantur, ut solent: tolluntur mortuis seu minuuntur suffragia, praesertim per oblationem frequentem hostiae salutaris: adolefcentes & parvuli participantes raris sacramenta, minus inflammantur & solidantur in fide: fidelium tepescit devotio, haereses pullulant, & multiplicantur pericula animarum. Praesentis constitutionis providentiam edicto, ut nulla Provincia, civitas, castum, villa, locus, territorium, vel districtus auctoritate ordinaria vel delegata supponatur Ecclesiastico interdictione pro pecuniario debito, vel pro cuiusvis moneta, vel pecuniae quantitate, quacunque oratione vel causa, seu quovis qualitate colore: pro eo maxime, quod ipsorum domini, rectores seu officiales, quocunque nomine censentur, aut incolae seu habitatores, aut singulares, & personae ipsorum, statuta vel statuenda, ordinata vel ordinanda terminis huiusmodi debitum seu quantitatem non solverint hactenus, aut in antea non solverint. Nos enim ex nunc decernimus irritum & inane, si secus hactenus extiterit attentatum, vel contigerit attentari, illudque revocamus omnino: Non obstantibus quibuscunque contractibus, obligationibus, pactis, conventionibus, compositionibus, submissionibus, iudicialibus, confessionibus, processibus, & sententis super hoc habitis, vel habendis iuramentorum, poenarum spiritualium & temporalium, seu multatum appositione, vel quacunque alia firmitate vallatis. Nisi talis suppositio interdicti hactenus foret facta, vel in antea fieret de Apostolica sedis speciali licentia, & expressa per ipsius sedis potentes literas appatente.

CAP. III.

Andronicum Palaeologum, se Imperatorem Graecorum nominantem, & haeresis ipsorum factorem, excommunicat. Item dicitur: omnes, cum eo firmantes societatem contrahentes, ipsi sedulo dicitur excommunicatos, & eorum terras Ecclesiastica supponenda interdictione. Sancti praevenerunt bonis, qua ab Ecclesia tenent: & talis societas seu confederatio nulla est. Fuit cap. ad Apostolicam de sintem. & re iud. lib. 6.

Clemens V.

Ad certitudinem praesentium, & memoriam futurorum Andronicum Palaeologum, qui Graecorum Imperatorem se nominat, tanquam eorundem Graecorum antiquorum a Schismaticorum, & in antiquato schismate constitutorum, & per hoc haereticorum, & haeresis ipsorum ac schismatis antiqui fautorum, de fratrum nostrorum consilio denunciamus excommunicationis sententiam: tam a canone incurrisse, ac ipsius fore sententiae vinculo innodatum. Ceterum universis & singulis Regibus, Principibus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, & ceteris omnibus cupiscunque

^a *Antiquarum.*

praemi-

preeminetia, conditionis, status, necnon universitatis civitatum, castrorum, & aliorum locorum districtius inhibemus, ne cum eodem Andronico Palaeologo in huiusmodi excommunicatione manente, societatem vel confederationem aliquam contrahere sub quovis ingenio, vel machinatione praesumant: vel ei aliis in his, quibus excommunicatus est denunciatus à nobis, praestare consilium, auxilium, vel favorem publicum, vel occultum. Et si secus praesumptum facit, omnes singulares personas contrarium praesumentes (non obstante quolibet indulgentia sub quacunque forma verborum, vel expressione ipsius ab Apostolica sede concessa, vel in posterum concedenda, quam quoad hoc viribus volumus omnino carere) sententiam excommunicationis, quam ex nunc in ipsos ferimus, incurrere volumus ipso facto: Terras ipsorum & universitates praedictas, quae secus attentare praesumpserint, prout expedire videbimus, Ecclesiastico cutabimus subiecte interdicto. Ad privationem omnium bonorum, quae à quibuslibet tenent Ecclesiis, & ad poenas alias spirituales & temporales, prout utile parabimus, processuri. Et nihilominus societatem & confederationem ipsas (etiam si poenatum & iuramenti additione vel quacunque fuerint alià firmitate vallatae) decernimus irritas & inanes. Datum Pictavis III. Nonas Junii, Anno 2.

CAP. IV.

Excommunicati sunt, qui literas à Papa ante suam coronationem concessas impugnant.

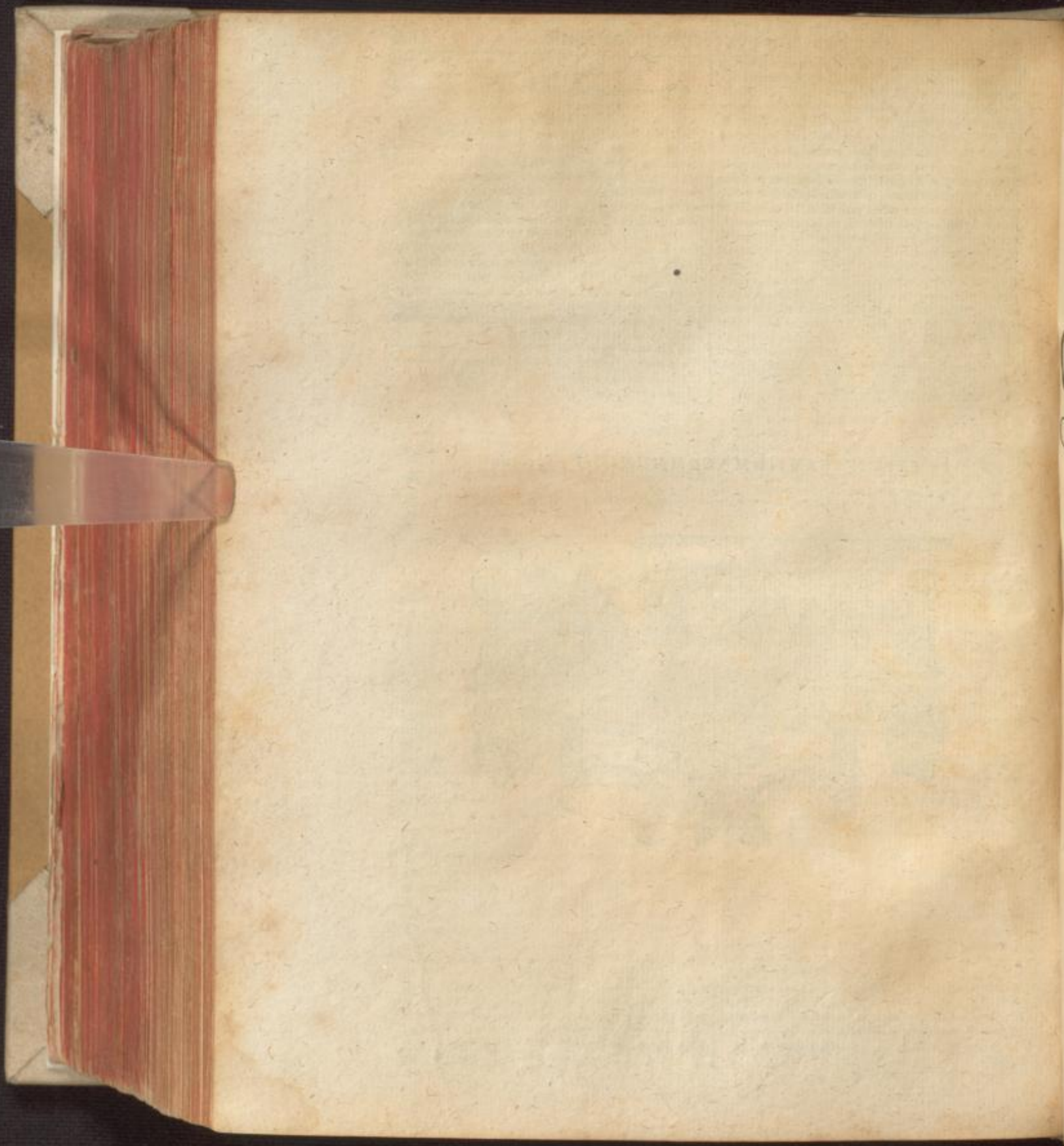
Idem a.

Quia b nonnulli (prout accepimus) contra doctrinam Apostoli suae prudentiae, quin potius imprudentiae innitentes, ac disceptare super his, de quibus eis non expedit, satagentes, asserere non veremur, quod summus Pontifex ante suae coronationis insignia se non debet intrmittere de provisionibus, reservationibus, dispensationibus, & aliis gratis faciendis, nec se in literis Episcopum simpliciter, sed electum Episcopum scribere: Nec etiam uti bulla, in qua nomen exprimitur ipsius. Nos talium temeritates compefcere cupientes, singulos, qui occasione huiusmodi aliquas literas nostras super negotiis quibuscunque concessas e, quae à nobis ante donationis nostrae insignis emanarunt, aut fuerint impugnare, excommunicationis sententiam innodamus. Datum apud Pefecum Burdegalenfis diocesis, Anno 2.

a Ioannes de Sylva in trakt. de benef. part. 1. q. 2. dum meminit huius extravagantis, eam tribuit Clem. 6. b Prov. cap. 8. sic ne inuitari. extr. de consil. c Al. concessas.

EXTRAVAGANTIUM COMMUNIUM FINIS.

CA
QUI
CIU

JOAN.
conf

Nam